

Pohjoismaiden ensimmäinen kauppatieteiden tohtori

Vilho Paavo Nurmilahti 1899-1943

HELSINGIN KAUPPAKORKEAKOULU
HELSINKI SCHOOL OF ECONOMICS

EEVA-LIISA LEHTONEN

Pohjoismaiden ensimmäinen
kauppatieteiden tohtori
Vilho Paavo Nurmilahti
1899 - 1943

HELSINGIN KAUPPAKORKEAKOULUN JULKAISUJA

© Eeva-Liisa Lehtonen and
Helsinki School of Economics

Graphic Design
Heikki Juutilainen

ISSN 0356-889X
ISBN 978-952-488-292-7
E-versio:
ISBN 978-952-488-293-4

Helsinki School of Economics
HSE Print 2008

Sisällysluettelo

Tragedia	5
Eturivin mies	6
Mistä tutkimusyhteisö alkaa?	9
Erilaisia lähestymistapoja	14
Kauppakorkeakouluinstituution kansainväliset taustat	16
Tukholma, Berliini, Pariisi, Mannheim	18
Nuori liikemies – käytäntö palvelee tutkimusta 1922-1924	26
Inkeröisten yhteiskoulun opettajana 1924-1926	31
Dignissimus – kunnianhimoinen sukupolvi	33
Takaisin Kauppakorkeakouluun	35
Wieniin ja Berliiniin	39
Tavoitteellinen tutkija	41
Kauppakorkeakoulu tarvitsee tieteellisen kirjaston	44
Tiedekirjaston ja Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen yhteys	51
Merkuriuksen palvelijat. Uuden polven akateeminen liikemieseliitti	54
Toveriseurassa	61
Miten tutkimus voisi hyödyttää liike-elämää? Vanha ja uusi polvi	64
Kandidaattiyhdistys uusien ajatusten kasvualustana. Kauppätieteellisen yhdistyksen perustaminen	69
Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos	71
Kohti väitöskirjaa: Pohjoismaiden 1. kauppatieteiden tohtori	74
Väitöstilaisuus	83
Melkein promootio - neljännet sormusjuhlat	88
Esikuva - inspehtori	95
Töölössä	99
Sisäpiiriin. Suomalaisen Liikesivistysrahaston sihteerinä	104
Uuden polven liikemies	110
Yrittäjähänkeä	111
Kiireinen välirauhan kevät 1941	114
Jatkosodan aika	122
Koijärveltä Koijärvelle	124
Kiitokset	127
Arkistot	128
Lähteet	130
Henkilöhakemisto	139

Ylioppilas, Forssan yhteiskoulu 1919	1919	Vilho Nurmilahden elämäntyö.	
	1920	Hämeen Tukkuliike Oy:n (Forssa) kirjanpitäjä 1920	
Kauppakorkeakoulun oppilasyhdistyksen hallituksen varapuheenjohtaja 1921	1921		
	1922	Konginkankaan Saha ja Tervatehdas Oy:n toimitusjohtaja 1922-1924	Kauppakorkeakoulun päästötutkinto 1922
Inkeröisten yhteiskoulun matematiikan ja kirjanpidon opettaja 1924-1926	1923		
	1924		
	1925		
Kauppakorkeakoulun kirjanpidon lehtori ja kirjastonhoitaja 1926-1943	1926	Pankkitarkastaja 1926-1927	Kauppatieteiden kandidaatti 1926
Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen puheenjohtaja 1927-1943	1927		
	1928	Opintomatka Wieniin ja Berliiniin 1928	
Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan paikavälitystoimiston hoitaja 1930-1939	1930		
	1931	Kauppatieteellisen yhdistyksen johtokunnan jäsen 1931-1932 ja 1938-1940 varajäsen 1933-1938	
	1932		
	1933		
	1934		
Opintomatka Berliiniin 1934	1935		
Ekonoomiyhdistyksen jäsen 1935-1943	1936	Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunnan ansiomerkki 1936	
	1937	Väitöstilaisuus 1937	KHT tilintarkastaja 1937
Suomalaisen Liikesivistysrahaston kannatusyhdistyksen sihteeri ja asiamies 1938-1943	1938	Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen vuosikirja 1938	
Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan inspehtori 1938-1943	1939	Ylioppilaskunnan rakennushankkeen Suuren rakennus- lautakunnan jäsen 1939	Opintomatka opiskelija- ryhmän kanssa Tukhol- maan, Kööpenhaminaan, Hampuriin, Berliiniin ja Stettiniin 1939
Liiketalous- tieteellisen Tutkimuslaitoksen säätiön rahaston- hoitaja, hallinto- neuvoston ja johtokunnan jäsen 1939-1943	1940		
Vakuutusyhtiö Salaman hallinto- neuvoston jäsen 1939-1943	1941	Helsingin Ekonoomi- yhdistyksen liiketaloudellisen jaoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 1941-1943	Kauppakorkeakoulun Ylioppilaskunnan Asunto Oy:n hallituksen jäsen 1941-1943
Opintomatka opiskelija- ryhmän kanssa Tukholmaan, Uppsalaan ja Göteborgiin 1941	1942		
	1943		

Tragedia

Jatkosodan aikana lauantaina kesäkuun 12. päivänä 1943 klo 15.30 44-vuotias Kauppakorkeakoulun kirjanpidon lehtori ja Liikesivistysrahaston asiamies, kauppatieteiden tohtori Vilho Paavo Nurmilahti oli palaamassa rahaston neuvottelutilaisuudesta ja ylittämässä Postitalon edessä Mannerheimintietä, kun sattui onnettomuus: Nurmilahti jäi kuorma-auton alle. Uhri vietiin tajuttomana Helsingin Punaisen Ristin sairaalaan, jossa menehtyi välittömästi. Lehtiuutiset kertoivat yksityiskohtaisesti onnettomuudesta.¹ Nurmilahden mukana hiipui myös vuonna 1911 perustetun Kauppakorkeakoulun ensimmäisen väitelleen tohtorin elämäntyö, joka 1920-luvun lopulta lähtien oli näkynyt aktiivisena uuden kauppatieteiden kandidaattisukupolven esiinmarssina ja vaikuttamisena.

1 Helsingin Sanomat 13.6.1943; Kauppalehti 14.6.1943, 15.6.1943; Uusi Suomi 13.6.1943

Eturivin mies

”Nykyajan liikemiehen täytyy menestyäkseen olla sikäli tieteellisesti koulutettuna, että hän tuntee ja käsittää sen maailman, jossa hän toimii, että hän hallitsee omat tietonsa ja sen kautta ne moninaiset suhteet, joihin hänen työnsä hänet viepi.

Hänen on pakko ... lakkaamatta seurata aikaansa: laajentaa ja syventää tietojansa, tutustua uusiin tietoihin, uusiin katsantotapoihin, aatteisiin ja käsityksiin ja sulattaa nämä itseensä.”²

PROFESSORI ERNST NEVANLINNAN MUISTIO 28.4.1919 KAUPPAKORKEAKOULUN JOHTOKUNNALLE

Toukokuun 1934 sormusjuhliin osallistui ennätysmäärä kandidaatteja. Eturivissä keskellä rehtori Wäinö Bonsdorff, rouva Karen Bonsdorff ja kandidaattiyhdistyksen puheenjohtaja V.P.Nurmi.

2 KKK arkisto. Johtokunnan kokousptk 26.5.1919 liite B: Täydellisempi kauppa- eli taloudellinen korkeakoulu Helsinkiin; alleviivaus Nevanlinnan

Vakavilmeinen, silmälasipäinen kauppatieteiden kandidaatti Vilho Paavo Nurmilahti istuu Kauppakorkeakoulun promootioita edeltäneiden sormusjuhlien juhlallisissa kuvissa eturivissä. Nurmilahti istuu kunniapaikalla, koska toimii Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen puheenjohtajana ja siten tilaisuuksien keskeisenä organisaattorina. Kandidaatin tutkinto on ollut mahdollista suorittaa vuodesta 1920 lähtien ja tavoitteena on alusta alkaen pyrkimys tutkinnon rinnastamiseen Helsingin yliopiston kandidaatin tutkintoon. Kauppatieteellinen kandidaattipolvi on uudentyypin akateemisen yhteisön - Kauppakorkeakoulun - kasvattama ja etsii paikkaansa 1920- ja 1930-lukujen modernina liikemieseliittinä. Nurmilahti on yhdistyksen esimerkillinen symboli, kandidaatti, joka tavoittelee ensimmäisenä oman korkeakoulun kasvattina kauppatieteiden tohtorin tutkintoa.

Tutustuin Vilho Paavo Nurmilahden elämäntyöhön 1990-luvulla tutkiessani Kauppakorkeakoulun tieteellisen kirjaston historiaa.³ Kuva Nurmilahdesta vahvistui ja monipuolistui Kauppakorkeakoulun 90-vuotisjuhlanäyttelyn (2001), promootionäyttelyn (2006) ja professori Kyösti Järvisen muistonäyttelyn (2007) suunnittelun yhteydessä. Kun syksyllä 2005 soitin professori Jaakko Hongolle kysyäkseni, olisiko hänellä vuonna 1946 ekonomiksi valmistuneena mitään toisen käden muistitietoa opettaja Nurmilahdesta, vastaus oli selkeän kielteinen: sota erotti uudet opiskelijapolvet 1930-luvusta sekä ajallisesti että henkisesti. Maailma oli muuttunut täysin. Jos ensimmäinen maailmansota aikanaan merkitsi sukupolvitietoisuuden syntyä jakamalla sukupolvikokemukset aikaan ennen ja jälkeen sodan, näin kävi myös sotavuosien 1939-1944 kuluessa.⁴

Sukupolvimuutos koski myös Kauppakorkeakoulun ensimmäistä professorikuntaa. Korkeakoulun perustajat, pitkäaikainen rehtori, kemian- ja tavaraopin professori Wäinö Bonsdorff ja ensimmäinen rehtori, kauppa- ja liikkeenhoito-opin professori Kyösti Järvinen jäivät eläkkeelle 1939. Kansantaloustieteen professori Oskar Kilpi kuoli 1937 ja liikelaskentaopin professori Ilmari Kaitila eläköityi 1944.⁵

Vaikka henkilöt vaihtuivat, liiketalouden opetus perustui vielä 1940-luvulla sotia edeltäneeseen tilanteeseen. Liiketaloustiede jakaantui kahteen osaan, liikelaskentaoppiin ja kauppa- ja liikkeenhoito-oppiin. Jaakko Hongon sanoin: ”Suomessa liiketaloustieteen kohdalla oli vielä kysymys tiukasti arvioiden osittain opista, osittain tieteestä”.⁶

Kauppakorkeakoulun ensimmäinen varsinainen tutkijasukupolvi ryhtyi työhön jatkosodan jälkeen. Amerikan opintomatkat pohjustivat uuden polven tiedekäsitystä. Tätä sukupolvea ja uutta näkemystä edusti professori Henrik Virkkunen, joka virkaanastujais-esitelmässään marraskuussa 1955 käsitteli liikelaskentaopin asemaa liiketaloustieteessä. Virkkunen kävi läpi 1900-luvun alun saksalaista tutkimustraditiota, aikaa jolloin ”liiketaloustiede – ja sen mukana liikelaskentaoppi – alkoi kehittyä omaksi itsenäiseksi ja yhte-

3 Lehtonen 1994 s. 33-45

4 Purhonen & Hoikkala & Roos (toim.) 2008 s. 15

5 Saarsalmi 1961 s. 10-12, 56-57, 71, 117-121

6 Jaakko Honko, Taloustieteellisten virtausten tulo Suomeen sodan jälkeen. - Liiketaloudellinen aikakauskirja 1997 s. 561-573; Pertti Kettunen, Suomalaisen liiketaloustieteen murrokset ja jännitteet. - Liiketaloudellinen aikakauskirja 1984 s. 166-171

näiseksi tieteenalaksi ensi sijassa Manner-Euroopan saksalaisella kielialueella”. Kymmenen sodanjälkeistä vuotta antoivat Virkkuselle laajemman näkökulman ja etäisyyttä historialliseen kehitykseen. Omakohtaisenkin kokemuksen perusteella Virkkunen saattoi todeta modernin angloamerikkalaisen liiketaloustieteen kehittyneen käytännön tarpeista käsin. Virkkunen oli opiskellut Lontoossa 1938 ja lukuvuoden 1948-1949 USA:ssa Columbian yliopistossa. Tulevaisuuden tavoitteena Virkkunen halusi Suomessakin nähdä liikelaskentaopin laajemmin osana liiketaloustiedettä.⁷

7 Henrik Virkkunen, Liikelaskentaopin asema liiketaloustieteessä. Virkaanastujaisesityelmä Kauppakorkeakoulussa 12.11.1955 – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1956 s. 25-39; Salmi 2007 s. 23, 25-26

Mistä tutkimusyhteisö alkaa?

Professori Kari Lilja etsi 2000-luvun alussa Kauppakorkeakoulun Organisaatioiden ja johtamisen -aineen juuria 1920-luvulta. Lilja lähestyi aihettaan kolmen tarinan välityksellä: analysoimalla aineen byrokraattista, tutkintosääntöön perustuvaa historiaa, oppiainejaon historiaan perustuvaa professiotarinaa sekä oppituoli- ja henkilöhistoriallista tarinaa. Lilja päätyi oppituoli- ja henkilöhistorialliseen menetelmään ja totesi johtamisen ja organisoinnin käytännöllisten ongelmien muuntumisen tieteenalaa määrittäväksi erikoistumisalaksi kestäneen lähes sata vuotta.⁸

Ensimmäinen virallinen promootio toukokuussa 1946 merkitsi Kauppakorkeakoululle paljon. Valtioneuvoston päätös promootio-oikeuden myöntämisestä virallisti yliopistolliseksi aiempien akateemisten tunnusten jakotilaisuuksien, sormusjuhlien tradition. Kauppakorkeakoulun perustamisesta oli kulunut 35 vuotta ja järjestyssääntöjen muutos oli mahdollistanut tohtorinväitökset vuodesta 1931 lähtien. Puitteet ja kutsuvieraat kor-

keakoulun juhlasalissa Fabianinkatu 26:ssa olivat akateemisen arvokkaat, kuin yliopistossa. Presidentti Juho Kusti Paasikivi kunnioitti tilaisuutta läsnäolollaan. Kolme korkeakoulun perustamishistorian keskeistä henkilöä, vuorineuvos Karl Alfred Paloheimo, professori Kyösti Järvinen ja professori Wäinö Bonsdorff vihittiin kunniatohtoreiksi. Martti Saario oli vuoden 1946 promootion ainoa vihittävä tohtori.⁹

Valtioneuvosto vahvisti sodan jälkeen Kauppakorkeakoululle viralliset promootio-oikeudet. Vasemmalta oikealle järjestyksessä toinen kauppatieteiden tohtori, 1946 promovoitu Martti Saario ja kunniatohtorit Wäinö Bonsdorff (rehtori 1919-1939), vuorineuvos K.A. Paloheimo (hallituksen puheenjohtaja 1911-1949) ja korkeakoulun 1. rehtori (1911-1919) Kyösti Järvinen.

8 Kari Lilja, Organisaatiot ja johtaminen – aineen juuret. - Liiketaloudellinen aikakauskirja 2001 s. 135-141

9 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 53-76. Julkaisun nimi viittaa Kauppakorkeakoulun omaan tulkintaan akateemisten tunnusjuhlien historiasta, sormusjuhlatkin laskettiin promootioiksi; Saarion elämäntyöstä: Henrik Virkkunen, Professori Martti Saario 50 vuotta 1.3.1956. - Liiketaloudellinen aikakauskirja 1956 s. 105-106

Viipurin kauppaopiston kirjanpidon opettaja Saario kuului siihen ensimmäiseen, ainutkertaiseen joukkoon, jolla oli mahdollisuus päästä osalliseksi apurahaopiskelusta. Laajalla julkisuuskampanjalla ja kansalaiskeräyksellä 1939 perustettu Suomen Kulttuurirahasto oli lahjoittanut uudelle tieteenalalle – Kauppakorkeakoululle – liiketaloustieteellistä tutkimusta varten suurstipendin, 300.000 silloista markkaa. Tohtoriopiskelun edistämistä koskeva impulssi tuli Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvostolle oman yhteisön ulkopuolelta, voi sanoa sattumalta ja odottamatta.

Apurahamahdollisuus edellytti tutkimustyön organisointia. Ensimmäisen kerran Kauppakorkeakoulun historiassa voitiin puhua järjestelmällisestä jatko-opintojen tukemisesta ja tohtorikoulutuksesta. Kulttuurirahaston apurahoista ilmoitettiin sanomalehdissä. Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvoston ja Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen hyvä yhteistyö näkyi tavasta, jolla valintaa pohjustettiin. Yhdistys sai Opettajaneuvostolta tehtäväkseen tiedustella jäsenistöltä apurahasta kiinnostuneita potentiaalisia väitöskirjatutkijoita.¹⁰ Anomuksia tutkimussuunnitelmineen jätettiin kaikkiaan kahdeksan. Martti Saarion väitöskirjatutkimuksen lisäksi apuraha myönnettiin kauppatieteiden kandidaatti Reino Heinolle ja filosofian maisteri Klaus Warikselle. Kulttuurirahaston stipendi oli merkittävästi suurempi kuin parikymmentä vuotta aiemmin perustetun Liikesivistysrahaston jakamat tuet. Apurahan piti taata tutkijalle puolentoista vuoden vapaus ansiotyöstä. Käytännössä apuraha vastasi professoritason vuoden palkkaa.¹¹

Sota tuli kuitenkin väliin ja hidasti apurahansaajien väitöskirjan tekoa. Martti Saario ja Reino Heino väittelivät Kauppakorkeakoulussa; edellinen 1945 ”Realisointiperiaatteesta ja käyttöomaisuuden poistoista tuloslaskennassa”, jälkimmäinen 1948 ”Vähittäiskaupan organisaatiosta ja rahoituksesta”. Klaus Waris, Kauppakorkeakoulun tuleva kansleri, väiteli Helsingin yliopistossa 1945.¹²

Vuoden 1946 promootion kunniatohtorien Paloheimon, Järvisen ja Bonsdorffin elämäntyö muistutti sotia edeltäneen Kauppakorkeakoulun roolista 1911-1939 korkeimman kaupallisen opetuksen kehittäjänä ja Martti Saarion tohtorinväitös 1945 tulevaisuuden mahdollisuuksista. 1920- ja 1930- lukujen Kauppakorkeakoulun professorit kuuluivat sekä opettajina että tutkijoina taustaltaan ja hengeltään näköetäisyydellä sijaitsevan Helsingin yliopiston kasvatteihin myös tiedeyhteisön jäseninä. Tosin professori Kyösti Järvinen oli väitellyt 1921 Kielin yliopistossa Saksassa, mutta hänkin oli suorittanut perusopintonsa Helsingin yliopistossa. Paitsi professorit, myös muu Kauppakorkeakoulun opettajakunta koostui pääosin väitelleistä tohtoreista, esimerkkeinä pitkäaikainen saksankielen opettaja ja vararehtori Pekka Katara ja ranskan kielen ylimääräinen lehtori Axel Rosendahl.

10 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 4.1.1939, 17.4.1939, 8.5.1939, 2.10.1939; Hallituksen kokousptk 6.2.1942 / tulo- ja menoarvio 1942, professorin palkkaus KKK kertomus lukuvuosista 1939-1940 ja 1940-1941 s. 21-22; Pohls 1989 s. 55-57; Vartiainen 1989 julkaisussa: Talouden takuumies Klaus Waris. Hki 1989 s. 21

11 KKK Kertomus lukuvuosista 1939-1940 ja 1940-1941; Michelsen 2001 s. 126-129

12 Klaus Waris, Kuluttajain tulot, kulutus ja säästäminen suhdannekehityksen valossa Suomessa vuosina 1926-1938. Hki 1945. Kansantaloudellinen yhdistys

Kauppakorkeakoulun kirjanpidon opettajana 1916-1919 toimineen FT Ilmari Koveron 1911 Helsingin yliopistossa hyväksyttyä saksankielistä väitöskirjaa ”Die Bewertung der Vermögensgegenstände in den Jahresbilanzen der privaten Unternehmungen” pidetään liiketalouden ensimmäisenä kotimaisena väitöskirjana. Saksalaisella kielialueella Kovero mainitaan yhtenä varhaisen laskentatoimen tutkijoista.¹³ Koveron seuraaja, Kauppakorkeakoulun kirjanpidon ja bilanssiopin ensimmäinen professori (1921-1944) Ilmari Kaitila väitteli 1921 Helsingin yliopistossa aiheesta ”Omaisuuksivuosisilan luoja ja omaisuusarvostus käytännössä”. Kaitilan 106-sivuinen väitöskirja oli suomenkielinen. Uutta näkökulmaa edusti se, että tekijä linjasi tutkimuksensa selkeästi yksityistaloudelliseksi. Kaitila lainasi Kölnin yliopiston professoria, Eugen Schmalenbachia:

”Mitä lainopilliselta kannalta on voitu asiasta sanoa, lieenee pääasiassa sanottu. Nyt tulee talousopin se omaksua, ja on sen se tehtävä omalla tavallaan. Silloin ei käy laatuun, että bilanssitekniikkaa käsittelevät tutkijat eivät rohkene poistaa lainopillisesta katsantopiiristä. Yksityistaloustutkijain tulee tässä kysymyksessä oppia asettumaan omille jaloilleen.”¹⁴

Kaitila toimi vastaväittäjänä 1928 niin ikään Helsingin yliopiston historiallis-kielitieteellisessä tiedekunnassa väitelleen Hilmer Brommelsin ”Die eigentliche Abschreibung in der dynamischen Bilanz” väitöstilaisuudessa.¹⁵ Koveron, Kaitilan ja Brommelsin väitöskirjat loivat osaltaan pohjaa laskentatoimen tutkimusjohdon synnylle.¹⁶ Svenska Handelshögskolanissa ensimmäisenä vuonna 1944 väitellyt Axel Grandell tutki laskentatoimen historiaa ennen 1900-luvun alkua.¹⁷ Kiinnostavaa on, että Axel Grandell oli jo joulukuussa 1940 anonut oikeutta kauppatietei-

OMAIUUKSIVUOSIBILANSSIN LUONNE JA OMAISUUSARVOSTUS KÄYTÄNNÖSSÄ

I. V. KAITILA
FIL. KAND.

*Esitetään Helsingin Yliopiston Filosofisen Tiedekunnan
Historiallis-kielitieteellisen Osaston suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi historiallis-kieli-
tieteellisessä oppisalissa lokak. 22
p:nä 1921 klo 10 a.p.*

I.V. Kaitilan väitöskirjan nimiölehti 1921.

13 Kettunen – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1984 s. 170; Kovero tulee esiin mm. F.L.Clarken ja G.W. Deanin artikkelin ”Schmidt’s Betriebswirtschaft Theory” -artikkelin lähdeluettelossa. – Abacus 1986 (22)2: 65-102

14 Kaitila 1921 s. 4

15 Pihkala 2000 s. 562-564; Kettunen – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1984 s. 166-171

16 Näsi & Näsi 1997 s. 206

17 Axell Grandell, Äldre redovisningsformer i Finland: en undersökning av den företagsekonomiska redovisningens utveckling i Finland intill 1800-talets slut. Hfors 1944

den tohtorin tutkinnon suorittamiseen suomenkielisessä Kauppakorkeakoulussa. Tilanne raukesi, kun Svenska Handelshögskolan sai tohtorin arvon myöntöoikeudet 1944. Handelshögskolan i Åbo Akademi joutui odottamaan myöntöoikeuksia vuoteen 1954 asti.¹⁸ Tukholman kauppakorkeakoulun ensimmäinen väitöskirja hyväksyttiin 1946.¹⁹ Nils Väst-hagen väitteli ensimmäisenä ruotsalaisena kauppakorkeakoulututkijana laskentatoimessa Göteborgissa 1950.²⁰

Jotain sotaa edeltänyttäkin säilyi: Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos käynnistettiin erillisenä säätiönä Kauppakorkeakoulun yhteydessä 1938 ja jatkoi toimintaansa uusissa olosuhteissa 1940-luvulla. Monipuolinen ekonomien ja kauppatieteiden kandidaattien yhdistystoiminta jatkui vilkkaana sodan jälkeen. Opettajakunnan nuorta välittäjä sukupolvea edustivat 35-vuotiaana kauppaoikeuden vt. professorina 1927 aloittanut, Helsingin yliopistossa väitellyt Kalle Kauppi sekä samoin Helsingin yliopistossa 1934 oikeustieteissä väitellyt kauppatieteiden kandidaatti Huugo Raninen. Raninen rekrytoitiin liikkeenhoito-opin professoriksi 39-vuotiaana 1939. Sekä Kauppi että Raninen jatkoivat uraansa 1960-luvulle.

Jotain myös sodan jälkeen unohtui: Kauppakorkeakoulun ensimmäinen väittelijä ja kauppatieteiden tohtori ei ollut Martti Saario vaan Vilho Nurmilahti, joka 1937 Kauppakorkeakoulun ensimmäisenä omana kasvattina suoritti korkeakoulun jatko-opinnot ja raivasi monin tavoin tien seuraajilleen.²¹ Nurmilahden väitöstilaisuudella oli aikanaan ollut suurta julkisuusarvoa ensimmäisenä pohjoismaisena kauppatieteellisenä väitöksenä. Vilho Nurmilahti itse selventää, mistä oli kysymys:

”Tämä johtuu siitä, että aikaisemmin ei meillä ole ollut mahdollisuutta väitellä. Ovathan tosin professorit Kaitila ja Ilmari Kovero sekä tohtori Hilmer Brommels kirjoittaneet väitöskirjansa liikelaskentaopin alalta, mutta kaikki he ovat väitelleet Helsingin yliopistossa kansantaloustieteessä ja heistä on tullut filosofian tohtoreita. On mielenkiintoista todeta, että kaikki nämä väitöskirjat ovat käsitelleet bilanssia; mainittujen henkilöiden väitöskirjat arvostusprobleemia ja nyt minun muotopuolta. Liikelaskennan alalta minun nähdäkseni väitöskirja-aiheet ovat muuten vaikeimmin löydettävissä kuin esim. kansantalouden ja kauppaopin alalta.”²²

Käytännönläheiseksi koetun Kauppakorkeakoulun piiristä väitelleen ensimmäinen tohtorin valmistuminen määritteli uudentyypin tutkijayhteisön alkua: korkeakoulu alkoi saada nostetta yliopistotasoisena tiedeyhteisönä. Tarmokas, lahjakas Nurmilahti esiintyi arvostettuna toimijana ja asiantuntijana lukuisissa ajan järjestöyhteyksissä ja ylipäänsä yhteyksissä, joissa ensimmäinen suomalainen kauppatieteilijäpolvi nousi esiin. Nurmilah-

18 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 16.12.1940; Kerttunen – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1984 s. 165

19 Olofsson 1980 s. 25; väittelijä oli Folke Kristensson, josta 1949 tuli liiketalouden professori

20 Engwall, Lars (red.) 1980 s. 41

21 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 16.12.1940

22 Ekonomiyhdistys 1937:4

nessa tuntui kanavoituvan kaikki se, mitä uusi moderni sukupolvi työssään edusti. Kun Nurmilahti vuoden 1938 sormusjuhliissa oli saanut omat tohtoritunnuksensa, kuului seitsemän vuotta nuorempi Martti Saario onnittelijoiden joukkoon.²³ Vilho-Paavo Nurmilahti eli vielä Martti Saarion (1945) Reino Heinon (1948) ja Jaakko Hongon (1955) väitöskirjojen lähdeluetteloissa, mutta muisto ensimmäisen kauppatieteiden tohtorin elämäntyöstä haalistui. Sota jakoi tiedeyhteisön muistin: legenda pohjoismaiden ensimmäisestä kauppatieteen tohtorista kauhtui ja unohtui.

KAUPPATIETEIDEN
 KANDIDAATTIYHDISTYS
 GRAND HELSINKI

..... VIIPURI No. 0042 38/37 sanna 14y5 193 8y00 17 10

..... MUITA KÄYTTÄÄ PITÄMÄ
 MEIJÄN EHTOIHEN EHDOTTE
 KÄYTTÄÄ KAUPPAKORKEAMME
 KÄYTTÄÄ KANDIDAATTI
 OMAN KÄYTTÄÄ EHDOTTE
 PÄJÄT KÄYTTÄÄ JA VÄLÄ
 VILHE VÄLÄKÄN VÄLÄ
 YHTEYTTÄ JUMALAN JUMALAKIRJALLA
 KAUPPAKANDIDAATTI KANDIDAATTI
 YHTEYTTÄ ILON PÄIVÄN
 KANDIDAATTIYHDISTYKSEN
 VERKKORANTA ILONPÄIVÄ SAARIO

Ilmari Verkkorannan,
 Väinö Kunnamon ja
 Martti Saarion onnittelusähke
 vuoden 1938 sormusjuhlien
 kandidaattitovereille ja
 kauppatieteiden tohtorille
 Vilho ”Ville” Nurmilahdelle.

KAUPPATIETEIDEN
 KANDIDAATTIYHDISTYKSEN
 ARKISTO

23 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Sähkösanoma 14.5.1938

Erilaisia lähestymistapoja

*”Ei pitäisi pyrkiä siihen liiaksi teoretisoivaan tieteelliseen erittelyyn, joka varsinakin saksalaiselle liiketaloustieteelle ennen sotaa oli ominaista. Olisi hyvä muistaa, että sovelletun taloustieteen haarana liiketaloustieteen aina tulee valaista ja palvella myös käytäntöä ja elävää elämää.”*²⁴

PROFESSORI KYÖSTI JÄRVINEN 1949

Professori Meeri Saarsalmen ”Kauppakorkeakoulu 1911-1961” on ensimmäinen laajempi Kauppakorkeakoulun historiaa koskeva yleisesitys.²⁵ Aikajännettä täydensi 1960- ja 1970-lukujen muutoshistorialla professori Jaakko Hongon johdolla toimitettu ja vuonna 1983 ilmestynyt selvitys ”Kauppakorkeakoulu – Helsingin kauppakorkeakoulu 1961-1981”.²⁶ Professori Erkki Pihkalan kokoomateosartikkeli taloustieteistä julkaistiin osana Suomen tieteen historiaa vuonna 2000.²⁷ Karl-Erik Michelsen korosti Kauppakorkeakoulun 90-vuotishistoriassa (2001) tieteenhistorian näkökulmaa.²⁸ Kauppakorkeakoulun professorin ja rehtorin Henrik Virkkusen elämäkerran (2007) lähestymistapa on henkilöhistoriallinen.²⁹

Suomalaisen laskentatoimen menneisyyttä on tutkittu useista eri näkökulmista. European Accounting Review’n artikkelissa 1997 Juha ja Salme Näsi käyvät laajalti läpi suomalaisen laskentatoimen ja liiketalouden kehityshistoriaa käytännön opista tieteenalaksi.³⁰ Artikkelia oli edeltänyt mm. suomalaisen laskentatoimen väitöskirjojen tutkimusstrateginen analyysi 1940-luvulta lähtien sekä Salme Näsin suomenkieliseen laskentatoimen kirjallisuuteen perustuva väitöskirja laskenta-ajattelun kehityksestä.³¹ Salme Näsin ja Carsten Rohden (Kööpenhaminan kauppakorkeakoulu) artikkeli Elsevierin Handbook of Management Accounting Research -käsikirjassa vuodelta 2007 taustoittaa pohjoismaisen laskentatoimen historiaa ja saksalaistyyppisen kauppakorkeakoululiikkeen diffuusiota.³²

24 Kyösti Järvinen julkaisussa: Huugo Raninen 50 vuotta 21.9.1949 s. 12

25 Saarsalmi 1961

26 Kauppakorkeakoulu – Helsingin kauppakorkeakoulu 1961-1981. Hki 1983

27 Pihkala 2000

28 Michelsen 2001

29 Salmi (toim.) 2007

30 Näsi & Näsi 1997

31 Salme Näsi 1990 s. 65-78

32 Näsi & Rohde, Development of Cost and Management Accounting Ideas in the Nordic Countries – julkaisussa: Handbook of Management Accounting Research. Amsterdam 2007(2): 1091-1118

Kalervo Virtanen, Teemu Malmi, Juhani Vaivio ja Eero Kasanen analysoivat kokoomateosartikkelissa ”Drivers of Management Accounting in Finland” suomalaisyritysten laskentatoimen sodanjälkeistä muutosta ja viittaavat anglosaksisen tutkimustradition läpimurtoon.³³

Kiinnostava yleiskatsaus pohjoismaisen liiketaloustieteen juurista syntyi Uppsalan yliopiston liiketaloustieteellisen instituutin 1979 järjestämän seminaarin tuloksista ja julkaisusta, jossa mm. professorit Sune Carlson ja Jaakko Honko käyvät läpi historiaa.³⁴ Pertti Kettusen Liiketaloudellisen aikakauskirjan artikkeli 1984 hahmottaa suomalaisen liiketaloustieteen murroksia ja jännitteitä 1800-luvun lopulta lähtien. Kettunen analysoi eri tutkijapolvien työtä ja tieteenihannetta.³⁵ Göteborgin kauppakorkeakoulun 80-vuotisjuhlakirja sisältää Carl-Gustav Engströmin hyvin perusteellisen analyysin ruotsalaisten professoreiden saksalaisyhteyksistä ja analysoi Johan Friedrich Schärin opetusisältöjä 1900-luvun alusta.³⁶ Leena Kosonen selvitti Lappeenrannan teknillisen yliopiston väitöskirjassa ”Vaarinpidosta virtuaaliaikaan” (2005) suomalaisen tilintarkastuksen historiaa sadan vuoden ajalta.³⁷ Aila Virtanen on Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunnan sarjassa julkaissut tutkimuksen ”Kirjanpidon historiasta Suomessa 1862-2005” (2007).³⁸ Vilho Paavo Nurmilahden ura ja väitöskirja ovat jääneet näissä julkaisuissa vähemmälle huomiolle.

Instituutioiden historia on aina henkilöhistoriaa ja siinä mielessä myös mikrohistoriaa. Kulttuurihistorioitsijana olen kiinnostunut siitä, miten Kauppakorkeakoulun oma tutkijayhteisö sai aikanaan alkunsa. Lähestyn aihetta korkeakoulun väitöstradition kautta, ensimmäisenä kauppatieteiden tohtoriksi liikelaskennassa 1937 väitelleen Vilho Paavo Nurmilahden henkilöhistoriaa ja elämäkertaa tutkimalla. Nurmilahden kiinnostavuutta on lisännyt aikanaan laajalti julkisuutta saanut myytti pohjoismaiden ensimmäisestä kauppatieteiden tohtorista, kadonneesta tutkijatoivosta ja edelläkävijästä. Henkilönä Vilho Nurmilahti on kiinnostava, huumorintajuinen ja moderni. Haasteellista tutkimuskohteessa on ollut se, ettei tiedossa ole Nurmilahdelta säilynyttä henkilökohtaista kirje- tai lähdemateriaalia. Nurmilahden monipuolinen elämäntyö on kuitenkin jättänyt sirpalemaisesti jälkiä lukuisiin julkisiin arkistoihin ja dokumentteihin. Sanomalehtiaineisto luo taustaa ajan ilmiöille. On aika nostaa esiin kadonneen tohtorin elämäntyö.

33 Bhimani (ed.) 1996 s. 54-73

34 Engwall (red.) 1980

35 Kettunen – Liiketaloustieteellinen aikakauskirja 1984 s. 163-178

36 Engström 2003 s. 7-94

37 Kosonen 2005

38 Aila Virtanen 2007

Kauppakorkeakouluinstituution kansainväliset taustat

”Mitä monimutkaisemmaksi liikemiehen toiminta kehittyy, sitä enemmän hän kaipaa teoreettisia tietoja.”³⁹

BERLIININ KAUPPAKORKEAKOULUN PROFESSORI HEINRICH NICKLISCH
KAUPPAKORKEAKOULUN SAKSANKIELEN LEHTORIN PEKKA KATARAN HAASTATTELUSSA 1925

Yliopistotasaisen kaupallisen opetuksen käynnistyminen vastasi modernin teollistumisen ja laajenevan maailmankaupan tarpeisiin 1800-luvun loppuvuosikymmeninä ja 1900-luvun alussa. Samoin kuin nopea tekninen kehitys oli vauhdittanut teknillisten korkeakoulujen perustamista, kaipasi kansainvälistyvä liike-elämä koulutettuja asiantuntijoita.⁴⁰ USA:ssa Wharton School perustettiin 1881 ja siirrettiin 1895 Pennsylvanian yliopiston yhteyteen. Sitä seurasivat mm. 1898 Kalifornian ja Chicagon yliopistojen koulutusohjelmat, Harvard 1908, Columbia University 1916 ja Stanford 1926. Euroopassa Pariisin kauppakorkeakoulu aloitti toimintansa samana vuonna kuin Wharton.

Antwerpenin kauppakorkeakoulu oli eurooppalainen edelläkävijä 1852. Leipzig, Wien ja Sveitsin St. Gallen saivat korkeimman kaupallisen oppilaitoksen 1898, Budapest 1900 ja Milano 1902. Vuonna 1895 perustettu London School of Economics and Political Science siirrettiin Lontoon yliopiston yhteyteen 1898. Rotterdam ja Bukarest aloittivat 1913. Tokioon perustettiin kauppakorkeakoulu 1920. Niin Japanissa kuin Pohjoismaissakin kauppakorkeakoululiikkeen veturina ja esikuvana toimi paljolti saksalainen kauppakorkeakoulutraditio. Tukholmaan kauppakorkeakoulu perustettiin 1909, Kööpenhaminaan 1917, Göteborgiin 1923 ja Bergeniin 1936 ja Århusiin 1939.⁴¹ Helsinki kuului pohjoismaisiin edelläkävijöihin. Kauppakorkeakoulu käynnistettiin 1911.

39 Pekka Katara, Matkahavaintoja kauppakorkeakouluista. - Kauppalehti 10.-11.12.1926

40 Fleischman & Tyson 2007 s. 1071-1077; Fehling 1926 s. 545

41 Pihkala 2000 s. 544-545; Schröter 2005 s. 97-98, s.1039; Basberg 2006 s. 4-5; Näsi & Rohde 2007 s. 1094-1097; Loitsberger & Ohashi & Thöndl 1996 s. 636-637; Ohashi käsittelee artikkelissaan saksalaisen tutkimustradition vaikutusta Japaniin; Kerttunen – Liiketaloustieteellinen aikakauskirja 1984 s.164-165; Näsi & Rohde 2007 s. 1092-1097

Eurooppalaisten kauppakorkeakoulujen perustamishistoria.

Tukholma, Berliini, Pariisi, Mannheim

”Saksan kauppakorkeakoulujen välillä on eroavaisuuksia ... saattaa erottaa eri korkeakoulutyyppejä, eri aatesuuntien edustajia ...”. ”Nykyiset kirjanpidon ja liikkeenhoito-opin suuruudet ovat melkein järjestään entisiä Leipzigin korkeakoulun kasvatteja.”⁴²

VARAREHTORI, LEHTORI PEKKA KATARAN KOMMENTIT
KAUPPALEHDESSÄ JULKAISTUSSA MATKAKERTOMUKSESSA

Kesällä 1925 filosofian tohtori Pekka Katara, Kauppakorkeakoulun saksankielen lehtori ja vararehtori, teki opintomatkan Ruotsiin, Saksaan ja Ranskaan tutustuakseen kauppakorkeakoulujen uusiin virtauksiin, rahoitukseen ja opetusohjelmiin. Matkahavaintoja täydennettiin kirjallisuudella ja perusteellinen matkakertomus ilmestyi Kauppalehdessä puoleltoista vuoden kypsyttelyn jälkeen joulukuussa 1926.⁴³ Lähes samansisältöinen Kataran artikkeli levisi laajemminkin opiskelijoiden tietoisuuteen Ylioppilaslehden kauppaopetuksen erikoisnumerossa 5.3.1927. Matkan mahdollisti Suomalainen Liikesivistysrahasto, jota Pekka Katara itsekin oli 1919 ollut perustamassa.⁴⁴ Katara tunsi saksankielisen kulttuuri-alueen. Hän oli opiskellut Heidelbergin, Erlangenin, Berliinin ja Leipzigin yliopistoissa.⁴⁵

Ensimmäinen matkakohde - Tukholman kauppakorkeakoulu - oli 1925 saamassa uudisrakennuksen, jonka toteutus kiinnosti Kataraa: oman korkeakoulun tilat Fabianinkatu 26:ssa olivat käyneet ahtaiksi. Katara kävi keskusteluja rehtori Carl Hallendorffin ja oppilaskunnan edustajan kanssa. Hallendorf toimi valtiotieteiden ja taloushistorian professorina.⁴⁶ Tukholman ja Göteborgin opetusohjelmat perustuivat verkostoyhteyksiin ja konkreettiseen yhteistyöhön saksalaistutkijoiden kanssa. Ruotsalaisten korkeakoulujen ensimmäiset rehtorit, Tukholman Ernst Walb ja Göteborgin Walter Mahlberg olivat Kölnin kauppakorkeakoulun (v. 1914 lähtien yliopiston) ja 1920-luvun ehkä merkittävimmän laskentatoimen professorin Eugen Schmalenbachin kasvatteja. Mahlbergin seuraaja Albert ter Vehn oli suorittanut tohtorintutkintonsa Frankfurtissa professori Fritz Schmidtin johdolla ja saanut osaltaan vaikutteita Schmalenbachilta.⁴⁷ Schmalenbach puolestaan kuului

42 Kauppalehti 10.-12.12.1926

43 Kauppalehti 10.-12.12.1926

44 Ylioppilaslehti 5.3.1927

45 Saarsalmi 1961 s. 63

46 Handelshögskolan i Stockholm 1909-1959 s. 11-12

47 Engström 2003 s. 34, 41, 64-74; Näsi & Rohde 2007 s. 1094

VALOKUVA 2008 EEVA-LIISA LEHTONEN

Arkkitehti Ivar Tengbomin suunnittelema Tukholman kauppakorkeakoulun uusi rakennus valmistui 1926.

Leipzigin kauppakorkeakoulun ensimmäiseen polveen, kuten Tukholmassa Ernst Walbin seuraaja Oskar Sillén, joka valmistui 1905 Kölnin kauppakorkeakoulusta.⁴⁸ Ruotsalaistraditiot, erityisesti Göteborgin professori ter Vehn, jonka pitkä ura jatkui vuodesta 1926 vuoteen 1967, vaikuttivat aikanaan 1930-luvun norjalaistutkimukseen.⁴⁹

Tukholman kauppakorkeakoulun opetusohjelma oli pysynyt kauan muuttumattomana ja tiettyjä uudistustarpeita Katarankin haastatteluissa nousi esiin. Uusi komea arkkitehti Ivar Tengbomin uusrenesanssityylinen rakennus Sveavägenillä antoi uudistuksille hyvät lähtökohdat.⁵⁰ Vaatimattomista ulkonaisista puitteistaan huolimatta Helsingin kauppakorkeakoulu näytti kulkeneen muutosvirran edellä: 1920 toteutettu jatko-opintomahdollisuus kandidaatintutkintoa varten oli Tukholmassa vasta keskustelun asteella. Vaatimus opiskelijoiden käytännön ennakkoharjoittelusta ja ylioppilastutkinnosta oli sekin jo toteutettu Helsingissä.⁵¹

Matka jatkui edelleen Saksaan ja Ranskaan Pariisiin kauppakorkeakouluun, jota Katara luonnehti arvostetuksi opinahjoksi ja suositteli opiskelijoille potentiaalisiksi ulkomaiseksi opiskelupaikaksi. Pariisin kauppakorkeakoulu oli tietoinen omista traditioistaan ja hyvästä maineestaan. Opetusohjelma profiloitui paljolti lainopillisiin luentoihin.⁵²

Kiinnostavimmat kohteet löytyivät kuitenkin Saksasta, jonka korkeakoulujärjestelmän uudistukset herättivät laajalti eurooppalaista huomiota. Korkeampi saksalainen kaupallinen

48 Engström 2003 s. 24; Hensmann 1969 s. 48, 56-66, 279,285; Olofsson 1980 s. 20-27; Kauppalehti 10-12.12.2006

49 Jensen 1980 s. 63-64

50 Handelshögskolan i Stockholm 1909-1959 s. 15

51 Kauppalehti 10.-12.12.1926

52 Kauppalehti 11.12.1926

opetus seurasi toimintamallia, jota sikäläinen teknillinen korkeakouluopetus (Technische Hochschulen) oli menestyksellisesti ja järjestelmällisesti toteuttanut ja lähestynyt vähitellen yliopistotason statusta ensin 1892 professuureilla ja vihdoin 1899 promootio-oikeudella.⁵³ Suomessa 1908 yliopistotatuksen saaneen Teknillisen korkeakoulun juuret löytyivät nekin saksankielisen Euroopan korkeakoulujärjestelmästä.⁵⁴

Käytännön näkökulma määritteli vuosisadan vaihteen ja 1900-luvun alun saksalaista kauppakorkeakouluinstituutiota omaksi tyyppikseen: saksalaiset yliopistot olivat kieltäytyneet ottamasta kauppaoppia (Betriebswirtschaft) opetusohjelmaansa, koska sitä ei pidetty tieteenä. Saksalaiskauppakorkeakouluista vanhin Leipzig säteili pitkään vaikutustaan uuden asiantuntijapolven kasvattajana ja muiden kauppakorkeakoulujen mallikouluna.⁵⁵ Frankfurt ja Köln edustivat menestyksekkäästi toista uutta suuntausta pyrkimällä kehittämään akateemisiksi tutkimusorganisaatioiksi integroitumalla yliopiston osaksi: v. 1901 perustettu Kölnin kauppakorkeakoulu ja Frankfurтин kauppakorkeakoulu laajentuivat osaksi paikallisia yliopistoja juuri maailmansodan alla 1914. Aiempi juridiikan ja kansantaloustieteen keskeinen rooli saksalaisten kauppakorkeakoulujen opetusohjelmissa oli vuoteen 1912 mennessä korvautunut uudella käsitteellä ”Privatwirtschaftslehre” - Katara käyttää termiä yksityistaloudellinen liiketaloustiede - ja muuntunut edelleen 1910-luvun lopulla Betriebswirtschaftslehreksi.⁵⁶ Katara kirjoittaa: ”Kaikkialla on huomattavissa myöskin puhtaasti kaupallisissa tieteissä suurempaan teoreettiseen tietoon pyrkivä suunta. Yleisluontoinen kansantaloustiede saa tehdä tilaa yksityistaloudellisille kauppatieteille”.⁵⁷

Yritysten toimintaan kohdentuvan ”Betriebswirtschaft” -käsitteen läpimurto ajoittui saksalaisen kauppakorkeakoulu-instituution voimakkaaseen kehittymiseen ja toisaalta Kölnin ja Frankfurтин tapaiseen kunnianhimoiseen tutkimusorientoitumiseen. Ensimmäisen maailmansodan jälkeinen inflaatio ja talouselämän akuutit tarpeet heijastuivat saksalaiseen tutkimukseen. Liikelaskentaopissa ja kirjanpidon tutkimuksessa Saksa näytti tietä muulle Euroopalle 1900-luvun kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä.⁵⁸

Laskentatoimella oli ylipäänsä keskeinen asema uudessa saksalaisessa liiketaloustieteessä, jonka vaikutusvaltaisain ja kuuluisin edustaja Eugen Schmalenbach kasvatti Kölnin yliopiston taloustieteellisessä tiedekunnassa asiantuntevaa uutta tutkijapolvea. Schmalenbach oli 1906 perustanut uusia tutkimustuloksia välittävän tieteellisen Zeitschrift für Handelswissenschaftliche Forschung -aikakauslehden, jonka Pekka Katarakin saksan kie-

53 Kenneth Tribe, Business Education at the Mannheim Handelshochschule, 1907-1933, - Minerva 1994 (32)2: 158-164

54 Nykänen 2008 I s. 80

55 Hundt 1977 & Larsen 2003

56 Fehling 1926 s. 556-557, 565-567; Fehlingin mukaan ”The *Betriebswirtschaftslehre* originated in a field of knowledge which was taught at the old commercial schools under the name of technique of trade. In the beginning this name was kept; later on we find the term *Handelswissenschaft*, at some places *Einzelwirtschaftslehre* or *Privatwirtschaftslehre*. All these names were used side by side. The accomplishment of a common technical term, *Betriebswirtschaftslehre*, is of very recent date” (s. 566)...There is, as yet, no generally accepted division of the various branches of *Betriebswirtschaftslehre* (s. 567) ... The relation between *Betriebswirtschaftslehre* and *Volkswirtschaftslehre* is frequently discussed ... There is widespread opinion that interaction will promote both branches and that an important task of the future will be an organic co-operation (s. 580); Tribe - Minerva 1994 (32)2:158-168, Katara 1926

57 Kauppalehti 10.12.1926; Hundt 1977 s. 37-46

58 Larsen 2003 s. 103-133; Fehling 1926 s. 566; Clarke & Dean 1986 s. 72-74

Eugen Schmalenbach.

HIRAI & ISAAC 1925

len opettajana hyvin tunsi. Schmalenbachin kollega, Frankfurtin yliopiston professori Fritz Schmidt toimi Zeitschrift für Betriebswirtschaft -lehden päätoimittajana sen perustamisesta vuodesta 1924 alkaen vuoteen 1951. Molemmat lehdet kuuluivat Kauppakorkeakoulun kirjaston ulkomaisten lehtien kokoelmaan.⁵⁹ Pertti Kettusen mukaan Schmalenbach näki liiketaloustieteen keskeisenä tutkimusalanana ja laskentatoimen tieteenalan ytimenä yrityksen sisäiset taloudellisuus- ja tehokkuusongelmat. Yritys nähtiin osana yhteiskuntaa, sen niukkojen resurssien käyttäjänä. Lisäksi nähtiin käytännön ja tutkimuksen välinen yhteys tärkeäksi. Tutkija oli myös käytännön asiantuntija.⁶⁰

Aikakauden tutkimuksen tiivistettynä välitilinpäätöksenä ja uudenlaisen liiketalouden "Betriebswirtschaftslehren" tutkimustulosten raportointina voidaan pitää Kataran opintomatkan aikoihin 1925 julkaistua kokoomateosta "Quellenbuch der Betriebswirtschaftslehren", johon Frankfurtin yliopiston assistentti Alfred Isaac yhdessä japanilaisen Koben yliopiston professorin Yasutaro Hirain kanssa oli kerännyt liiketalouden keskeisten vaikuttajien artikkelit yhteen teokseen. Julkaisu omistettiin 1924 menehtyneen, mm. Berliinin kauppakorkeakoulun professorina toimineen, 78-vuotiaan Johan Friedrich Schärin muis-

59 Kertomus Kauppakorkeakoulun toiminnasta 1926-1927; Clarke & Dean 1986 s. 90

60 Kettunen – Liiketaloustieteellinen aikakauskirja 1984 s. 164-165

tolle ja päivättiin Frankfurtin yliopiston, Saksan ensimmäisen taloustieteellisen tiedekunnan – aiemman kauppakorkeakoulun perillisen – kymmenvuotispäivänä.⁶¹

Julkaisu kokosi yhteen ajan saksalaisen tutkimustradition vaikuttajia (suluissa syntymävuodet): Leipzigista valmistuneet Kölnin yliopiston professorin Eugen Schmalenbachin (1873), Frankfurtin yliopiston professorin, Zeitschrift für Betriebswirtschaft -lehden perustajan Fritz Schmidtin (1882), Berliinin kauppakorkeakoulun professorit Willi Prionin (1879) ja Heinrich Nicklischin (1876), Königsbergissä, Tukholmassa, Freiburgissa ja Kölnissä toimineen Ernst Walbin (1880), Kölnin varhaisen kauppakorkeakoulun kasvatin, Münchenin ja Mannheimin kauppakorkeakoulujen professuureista Göteborgin kauppakorkeakoulun rehtoriksi siirtyneen Walter Mahlbergin (1883), Berliinin, Mannheimin ja Frankfurtin professorina toimineen Albert Calmes´n (1881), Königsbergin ja sittemmin Mannheimin professorin, Berliinistä valmistuneen Walter le Coutren (1885), sekä Frankfurtista valmistuneen, Berliinin kauppakorkeakoulun professori Friedrich Leitnerin (1873). Schmalenbach ja Leitner olivat julkaisun ilmestytessä 50-vuotiaita, nuorin le Coutre 40-vuotias. Teoksen lopussa esitellään keskeiset liiketalouden monografiat ja aikakauslehdet. Jenassa 1924 järjestetyt liiketalouden päivät (Tagung der Betriebswirtschaftler) olivat koonneet yhteen keskeiset vaikuttajat.

Matkakohteena vuonna 1906 perustettu Berliinin kauppakorkeakoulu kiinnosti vararehtori Kataraa monestakin syystä: se oli opiskelijamäärältään suurin Saksan viidestä kauppakorkeakoulusta, Berliinillä oli läheiset suhteet käytännön liike-elämään ja Berliinissä toimi ajan merkittävimpiä eurooppalaisia liiketalouden ja liikkeenhoito-opin opettajahahmoja kuten Willi Prion ja Heinrich Nicklisch. Sitä paitsi Berliinissä oltiin jo pitkällä kauppakorkeakoulun promootio-oikeuden tavoittelussa ja tohtoriopintojen kehittämisessä. Berliini, Mannheim ja Nürnberg edustivat itsenäisiä, Helsingin kauppakorkeakoulun tyyppisiä instituutioita - vailla kiinteitä yhteyksiä yliopistoon - ja olivat sellaisenaan mielenkiintoisia vertailukohteita. Leipzig ja Königsberg olivat organisatorisesti itsenäisiä, mutta tekivät yhteistyötä paikallisen yliopiston kanssa; opiskelijat saattoivat opiskella kursseja yliopistossa.

61 Hirai & Isaac 1925 ; Albach 1991 s. XIV; Engström 2003

Quellenbuch der Betriebswirtschaftslehre

Ausgewählte deutsche Abhandlungen

Herausgegeben von

Yasutaro Hirai

Shogakushi (Doktor der Handelswissenschaften)
Professor der Betriebswirtschaftslehre an der Handelshochschule Kobe
z. Z. Frankfurt (Main)

und

Dr. Alfred Isaac

Assistent an der Universität Frankfurt (Main)

1925
Industrieverlag Spaeth & Linde / Berlin C 2

Quellenbuch der Betriebswirtschaftslehre 1925.

Münchenin kauppakorkeakoulu oli integroitunut osaksi Teknillistä korkeakoulua 1920.⁶²

Berliinissä Kataralla oli tilaisuus tavata kauppakorkeakoulun rehtori, professori Heinrich Nicklisch, joka vaikutti voimakkaasti saksalaisen kauppakorkeakouluopetuksen uudistumiseen 1910- ja 1920-luvuilla. Nicklisch edusti saksalaista liikkeenhoitooppia, liikelaskennan rinnalla toista merkittävää liiketalouden aluetta. Nicklisch asemoi tutkijanäkemyksensä Hirain ja Isaacin julkaisussa: *”Neben der Volkswirtschaftslehre steht heute die Betriebswirtschaftslehre. Im Mittelpunkt dieser Wissenschaft steht die Unternehmung, der Betrieb”*.⁶³

Kuusi vuotta Kataraa vanhempi Nicklisch valmistui Schmalenbachin ja Schmidt'in taapaan Leipzigin kauppakorkeakoulusta. Wienin yliopiston professori Erich Loitsberger viittaa Leipzigin tiedeyhteisön hedelmälliseen poikkitieteelliseen ilmapiiriin, jota mm. historioitsija Karl Lamprecht innosti.⁶⁴ Nicklisch väitteli Tübingenin yliopistossa. Urapolkuun kuului opetuskokemus (dosentti) Leipzigista ja Mannheimin kauppakorkeakoulusta, jonka rehtorina Nicklisch toimi 1914-1918. Mannheimiin Nicklisch perusti tutkimusinstituutin. Berliiniin Nicklisch siirtyi 1921.

Saksalaistutkijat eivät eläneet eurooppalaisessa tyhjiössä: Fritz Schmidt oli asunut 1 ½ vuotta New Yorkissa ja puoli vuotta Buenos Airesissa ja tehnyt opintomatkoja Portugaliin, Ranskaan, Belgiaan ja Englantiin.⁶⁵ Nicklisch puolestaan oli tehnyt opintomatkoja Hollantiin, Lontooseen ja New Yorkiin ja kuului vuonna 1908 perustetun ”Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis” -aikakauslehden ensimmäiseen toimituskuntaan. Nicklischin julkaisut ”Allgemeine kaufmännische Betriebslehre” (1912), Der Weg aufwärts, Organisation (1922) ja Wirtschaftliche Betriebswirtschaftslehre” (1922) sekä

62 Fehling 1926 s. 558-559; Kauppalehti 10-12.12.1926

63 Hirai & Isaac 1925 s. 64; Engström 2003 s. 61

64 Loitsberger & Ohashi & Thöndl 1996 s. 628

65 Hirai & Isaac 1925 s. 84-85

Zeitschrift für Betriebswirtschaft

Zweimonatshefte für betriebswirtschaftliche Forschung

J a h r g a n g 1 9 2 5

Herausgeber:

Prof. Dr. S. **Berliner**, Tokio, Prof. Dr. **Dörfel**, Wien, Prof. Dr. **Fing-
eisen**, Nürnberg, Prof. Dr. **Großmann**, Leipzig, Prof. Dr. **Hellauer**,
Frankfurt, Prof. Dr. **Leitner**, Berlin, Prof. Dr. **Oberparleiter**, Wien,
Prof. Dr. **Pape**, Jena, Prof. Dr. **Schmidt**, Frankfurt, Prof. Dr. **Som-
merfeld**, Mannheim, Prof. Dr. **Walb**, Freiburg i. Br.

Schriftleiter:

Professor Dr. F. **Schmidt**, Frankfurt a. M.

Die heutige Zeit, in der für die Betriebe fast täglich neue und schwierige wirtschaftliche Fragen entstehen, erfordert, daß diese Probleme nicht nur praktisch durchdacht, sondern auch mit wissenschaftlichen Methoden durchforscht werden. Mehr denn je ist der Industrielle, der Bankier, der Kaufmann usw. gezwungen, um den heutigen schwierigen Existenzkampf erfolgreich bestehen zu können, sein Wissen zu vertiefen. Derjenige wird die meisten Erfolge erzielen, der es versteht, die wissenschaftlichen Forschungen der Betriebswirtschaftslehre seinem Betriebe nutzbar zu machen. Die Verbindung von Wissenschaft und Praxis ist die Grundlage des Erfolges. Es sei nur an die zur Zeit hochaktuellen Fragen der Erfolgs- und Selbstkostenberechnung, der Preispolitik und Gleitpreise, der Goldbilanzierung usw. erinnert. Diesem Bedürfnis entspricht die jetzt zur Veröffentlichung gelangende „Zeitschrift für Betriebswirtschaft“. Die „Zeitschrift für Betriebswirtschaft“ wird aus dem Bereich der betriebswirtschaftlichen Forschung wichtige und interessante Probleme darlegen und zu aktuellen Fragen in der Betriebswirtschaft Stellung nehmen. Die Zeitschrift wird ein Bindeglied sein zwischen Theorie und Praxis.

Unentbehrlich insbesondere für Dozenten und Studierende der Betriebswirtschaft, Volkswirtschaft usw., ferner für alle größeren Betriebe der Industrie, des Bankwesens und Handels, insbesondere für deren Direktoren und sonstige leitende Beamte, sowie für Bücherrevisoren, Diplomkaufleute, Handelslehrer und Rechtsanwälte.

Preis pro Halbjahr 7,50 M.

Industrieverlag Spaeth & Linde, Berlin C 2, Königstraße 52

viisiosainen sarja ”Handwörterbuch der Betriebswirtschaft” (1926-1928) olivat urauurtavia.⁶⁶

Katara tunnistaa meneillään olevan muutoksen ja kirjoittaa Berliinistä innostuneena: ”Se tavaton tarmo, jolla kaikissa korkeakouluissa liiketalousoppi on kokemusperäisestä taidosta, sellaisesta systematiikasta, joka tutkimusaineiston ryhmitteli ulkonaisten, muodollisten ja käytännöllisten näkökohtien mukaan, koroitettu syitä selitteleväksi tieteenksi, on osaltaan hyvänä todistuksena uudesta suunnasta.”

Saksalaiset kauppakorkeakoulut olivat tavoitteellisesti kehittymässä tieteellisiksi tutkimuslaitoksiksi ja sillä tiellä vaativat myös tohtoritutkinnon suorittamismahdollisuutta, joka sikäläisillä teknillisillä ja maatalouskorkeakouluilla jo oli. Perusteluina viitattiin myös tuloksiin, joita kuuluisat taloustutkijat olivat saavuttaneet:

*”Se tutkimustyö, joka Saksan kauppakorkeakouluissa viime vuosikymmenien aikana on suoritettu esimerkiksi liiketalousopin (Betriebswirtschaftslehre) alalla ja jota edustavat sellaiset nimet kuin Schmalenbach, Prion, Nicklisch, Schmidt ja Grossman, on siksi huomattava ja runsassatoinen ja ongelmia selvittelevä, että se jo yksin riittää puolustamaan kauppakorkeakouluja tieteen työmaalla.”*⁶⁷

Yliopistoina Köln ja Frankfurt tarjosivat liiketalouden tutkijoille väittelymahdollisuuden, mutta kauppakorkeakouluista tavoitteeseen pääsi pitkän taistelun jälkeen ensimmäisenä Berliini, joka sai promootio-oikeuden vihdoinkin heinäkuussa 1926.⁶⁸ Berliiniä seurasivat Mannheim ja Nürnberg 1929, Leipzig ja Königsberg 1930.

Berliinistä Katara jatkoi matkaansa Mannheimin kauppakorkeakouluun, jossa tavaraopin ja teknologian opetuksen edistysellinen järjestely antoi uutta ajateltavaa: kaupan ja teollisuuden yhteistyötä pyrittiin lisäämään. Taustalla oli oppilaitosten koveneva kilpailu. Teknilliset korkeakoulut olivat käynnistäneet uudentyyppistä taloudellisten aineiden opetusta kansantalouden rinnalle. Kataran mukaan ”Korkeakouluopetuksen alalla tämä näyttäikse kilpajuoksuna, jossa toisaalta teknilliset korkeakoulut ovat alkaneet lisätä ohjelmaansa taloudellisia aineita, vallankin on aikaisemmin harrastetun kansantalouden rinnalle, jopa sijallekin yhä enemmän otettu liiketaloustiede (erikoishaaroina työntiede, amerikkalaisten management-oppi ym.) ja toisaalta kauppakorkeakoulut pyrkivät opetusainehistoonsa sulkemaan teollisuuden ja kaupan koskettelevia aloja”. Amerikkalaisen Frederick Taylorin tieteellisen liikkeenjohdon ajatukset olivat saavuttaneet Saksassa vahvan jalansijan jo ennen ensimmäistä maailmansotaa ja kanavoituivat luontevasti teknillisen koulutuksen kautta.⁶⁹

66 Hirai & Isaac 1925 s. 50, 52-55, 64-67; lehti kuului myös Kauppakorkeakoulun kirjaston kokoelmiin; Kettunen 1984 s. 165

67 Kauppalehti 10-12.12.1926

68 Kauppalehti 11.12.1926; Fehling 1926 s. 576-578

69 Larsen 2003; Kauppalehti 10.12.1926; Fleischman & Tyson 2007 s. 1075

Nuori liikemies – käytäntö palvelee tutkimusta 1922-1924

MUSEOVIRASTO

Vilho Paavo Nurmilahti.

”Teollisuuden harjoittajan on vain tarkkaan huolehdittava, että hän kaikin puolin seuraa aikaansa, on ”à jour”; mahdollisuuksia kyllä löytyy.”⁷⁰

VILHO PAAVO NURMILAHTI PRO GRADU -TYÖSSÄÄN 1925

Vilho Paavo Nurmilahti (7.5.1899-12.6.1943) oli kotoisin Lounais-Hämeestä, Urjalan Koijärveltä, jossa isä Juho Karlstedt toimi sahanhoitajana.⁷¹ Nurmilahti pääsi ylioppilaaksi 1919 Forssan yhteiskoulusta. Sisällissota vaikutti lukiolaisten elämään: koulu suljettiin suurimmaksi osaksi toukokuuta 1918. Varusmiespalvelukseen Nurmilahti ei osallistunut. Hämeen läänin I kutsuntapiirin luettelon (1899 Urjala) mukaan Nurmilahti oli vapautettu sotapalveluksesta fyysisen sairauden vuoksi. Sama asiakirja kertoo Vilho Nurmilahden fyysiset mitat: painon 66 kiloa ja pituuden 172,5 cm.⁷²

Vilho Nurmilahden talvikausi 1919-1920 kului käytännön työhön Forssassa Hämeen Tukkuliike Oy:n kirjanpito tehtävissä.⁷³ Tästä oli hyötyä tulevien opintojen kannalta: Kauppakorkeakouluun pyrkiviltä edellytettiin vähintään kolmen kuukauden liikealan työkokemusta. Nurmilahti kuului polveen, joka aloitti opiskelunsa Kauppakorkeakoulussa syksyllä 1920 taloudellisesti vaikeana sisällissodan jälkeisenä aikana. Itsenäistyneen Suo-

70 Vilho Nurmilahti, Raaka-aineen kalkuloinnin organisointi sahateollisuusliikkeessä. Inkeroinen 1925. KKK pro gradu s. 5

71 Isä sahanhoitaja Juho Karlstedt 22.12.1856-21.1.1936, äiti Ulrika Karlstedt 25.10.1862-4.2.1954, veli sahanomistaja Toivo Johannes Nurmilahti 19.9.1895-3.7.1956

72 Sota-arkisto. Hämeen läänin I. kutsuntapiirin luettelo 1899 Urjala

73 KKK arkisto. Johtokunnan kokousptk 12.5.1926 liitteenä Nurmilahden ansioluettelo

men tulevaisuuden toivot saivat kahden vuoden kurssimaisen opiskelun jälkeen päästötodistuksensa keväällä 1922. Vuosikurssin sisäänotto oli 70 henkeä. Valtaosa oli ylioppilaita (93 %) ja miehiä (74 %). Sosiaaliselta taustaltaan Nurmilahti edusti opiskelijana tyypillisintä runsasta kolmannesta, liike-elämässä toimivien lapsia. Koska päästötutkinnon suorittaneilla ei ollut varsinaista ammattinimikettä - ekonomiksi vakiintui vasta 1930-luvulla, ekonomi 1946 - vastavalmistunut Vilho Nurmilahti mainitaan Forssan yhteiskoulun matrikkelissa liikemieheksi.⁷⁴

Ensimmäisen opiskelusyksyn 1920 kirjanpidon harjoituksia ja toisen vuoden teollisuuskirjanpitoa opetti 43-vuotias maisteri Ilmari Kaitila, joka seuraavana vuonna nimitettiin professoriksi. Rehtori Väinö Bonsdorff luennoi 1. vuosikurssin kauppa- ja teollisuusosaston opiskelijoille kemiaa. Kaitilan, Bonsdorffin ja Nurmilahden tiet sivusivat toisiaan koko 1920- ja 30-luvun. Professori Oskar Kilven opetusohjelmaan kuului yleistä kansantaloustiedettä, tilastotiedettä ja finanssitiedettä. Talousmaantiedettä opettivat professori Väinö Voionmaa ja hänen jälkeensä Kaarlo Hildén. Saksalla oli valta-asema kielten opiskelussa: yli 85 % oppilaista luki saksaa.⁷⁵ Vuosittaiseen ohjelmaan sisältyi myös käytännön opintoretkeilyä, tutustumista eri teollisuus- ja liikelaitoksiin.

Kauppakorkeakoulun oppilasyhdistys kokosi tiiviisti yhteen opiskelijat, joita kurssimaisuus muutenkin sitoi. Suositujia olivat joka toinen viikko Fabianinkadun juhlasalissa järjestetyt ohjelmalliset illanvietot. Tanssiaiset, pikkujoulut, vuosijuhlat ja vaput vietettiin yhdessä. Keväällä 1921 juhlittiin oppilasyhdistyksen 10-vuotistaivalta yhdessä korkeakoulun professoreiden ja opettajien kanssa. Nurmilahti valittiin ensimmäisessä luottamus-

Kauppakorkeakoulu osoitteessa Fabianinkatu 26.
MUSEOVIRASTO

74 KKK. Kertomus lukuvuoden toiminnasta 1920-1921; Forssan yhteiskoulu 1899-1924. Juhlajulkaisu. Forssa 1924

75 KKK. Kertomus lukuvuoden toiminnasta 1920-1921, 1921-1922

toimessaan oppilaskunnan hallituksen varapuheenjohtajana pitämään puhe inspektoreille. Nuoruus kohtasi menneisyyden ja vanhan fennomaanipolven: Ernst Nevanlinna, Uuden Suomen päätoimittaja, kansanedustaja, valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja, pankki-valtuusmies, Kauppa- ja kauppakorkeakoulun entinen kansantaloustieteen opettaja ja oppilaskunnan inspektori vuosilta 1914-1917 vastasi ylioppilas Nurmilahden puheeseen isänmaallisessa hengessä.⁷⁶

Toukokuussa 1922 Nurmilahti suoritti päästötutkinnon kiitettävien arvosanoin. Yli 100-sivuinen kansantaloudellinen seminaarikirjoitus Suomen ja Ruotsin puutavaraviennistä ensimmäisen maailmansodan aikana liittyi tärkeään aiheeseen, puutavarakauppaan, joka arvoltaan vastasi puolta Suomen viennistä. Kaksivuotisen päästötutkinnon seminaaritöiden kunnianhimoisena tarkoituksena oli perehdyttää opiskelijoita tieteelliseen työskentelytapaan. Nurmilahden seminaariharjoituksia johti professori Kilpi. Nurmilahti pohti kirjoituksessaan toimialan tulevaisuuden kilpailuolosuhteita ja kotimaisen viennin kehittämistä sodan jälkeisissä epävakaina olosuhteissa. Aihe oli tuttu kotipiiristä Koirjärveltä ja tuki hyvin käytännön työelämään siirtymistä.⁷⁷ Kurssitoveri Armas Salojoen mukaan oli itsestään selvää, että Nurmilahti jatkaisi opintojaan päästötutkinnon jälkeen.⁷⁸ Korkeakoulun vuosikertomus 1924-1925 vahvistaa Nurmilahden virallisesti ilmoittautuneen suorittamaan kauppatieteiden kandidaattitutkintoa.

Heinäkuun alussa 1922 vastavalmistunut Nurmilahti tekee rohkean päätöksen ja siirtyy yrittäjäksi ja toimitusjohtajaksi. Kysymyksessä oli Keski-Suomeen Konginkankaan metsäseuduille perustettava Nurmilahden ja urjalalaisen Vilho Mäkelän yhteinen kommandiittiyritys ”Konginkankaan Saha ja Tervatehdas, Nurmilahti & Kumppanit”, jonka yhtiösopimus allekirjoitettiin virallisesti maaliskuussa 1923. Yhtiön toimialaksi määriteltiin puutavara-, mylly- ja puun kuivatusliike. Metsävaroiltaan alue oli rikas. Mäkelä oli sijoittanut yritykseen huomattavan summan, 250.000 markkaa, mikä 1920-luvun alun epävarmoissa olosuhteissa oli riskisijoitus. Summa vastasi Nurmilahden neljän vuoden palkkaa Kauppa- ja kauppakorkeakoulun kirjanpidon lehtorina ja kirjastonhoitajana.⁷⁹

76 Kauppa- ja kauppakorkeakoulun oppilaskunnan arkisto. Piirteitä Kauppa- ja kauppakorkeakoulun Oppilasyhdistyksen toiminnasta v. 1920-1921; Kertomus K.K.O:n toiminnasta lukuvuonna 1921-1922

77 KKK. Kertomus lukuvuoden 1921-1922 toiminnasta; KKK kirjasto arkisto. KKK tutkintokirja

78 *Ekonomi* 1943:1-4 s. 52-53

79 Patentti- ja rekisterihallitus. Kaupparekisterin arkisto. Lakanneet yritykset; KKK arkisto. Hallituksen kokouspöytäkirja 24.5.1927

**Kauppakorkeakoulun
lähipiirin historiaa.**

Kauppakorkeakoulu
perustetaan **1911**

Kauppatieteiden
kandidaattututkinnon
suorittamismahdollisuus
1920

Ensimmäinen
kandidaatti
valmistuu
1922

Kauppatieteiden
kandidaattiyhdis-
tyksen toiset
sormusjuhlat **1931**

Kauppatieteiden tohtoritutkinnon
suorittamismahdollisuus **1931**

Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen
kolmannet sormusjuhlat **1934**

Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen
neljännet sormusjuhlat **1938**
Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos
perustetaan
1938

Ensimmäinen virallinen promootio
1946

1884

1885

1886

1887

1888

1889

1890

1891

1892

1893

1894

1895

1896

1897

1898

1899

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

Kansantaloudellinen yhdistys perustetaan
1884

Suomen liikemiesyhdistys perustetaan
1896

Kauppalehti
perustetaan **1998**

Yhteiskuntataloudellinen aikakauskirja perustetaan **1904**

Liikesivistysrahasto
perustetaan **1919**

Kauppatieteiden
kandidaattiyhdistys
perustetaan **1925**

Svenska
Handelshögskolan
i Helsingfors
perustetaan **1927**
Handelshögskolan
vid Åbo Akademi
perustetaan **1927**

Yhteiskuntataloudellinen
aikakauskirja muuttui
Kansantaloudelliseksi
aikakauskirjaksi **1929**

Kauppatieteellinen yhdistys
perustetaan **1931**

Ekonomiyyhdistys
perustetaan **1935**

Ensimmäinen
kauppatieteiden tohtorin
väitöstilaisuus
Kauppakorkeakoulussa
1937

Liiketaloudellinen aikakauskirja
perustetaan **1952**

Sahateollisuusympäristö tuli näkymään Nurmilahden kandidaattitutkinnon tulevilla opinnäytteillä. Työn ohella saattoi valmistella ylempää tutkintoa. Konginkangas merkitsi Nurmilahdelle käytännön laboratoriota, jossa oli mahdollisuus testata Kauppakorkeakoulun liiketalouden oppeja, kuten lainaukset opinnäytetyöstä osoittavat:

”... kilpailun kiihkeässä kamppailussa vaaditaan liiketalouksilta entistään tehokkaampaa organisaatiota, hallintoa ja kaiken tarkkailua olemassaolonsa ja eteenpäin pääsemisensä turvaamiseksi. Ken keksii uuden, entistä paremman valmistusmenetelmän, ken ensimmäisenä saa markkinatiedot, kenen yritys on paremmin järjestetty kuin kilpailijan, hän taivaltaa voitokkaana liike-elämän mutkikasta vaarallista tietä.”

”Teollisen yrityksen pääpyrkimyksenä on pääsy mahdollisimman suureen tuotantoon mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Ennen kuin voidaan ryhtyä epäkohtien parantamiseen, ehkä turhien kulujen eliminointiin, tulee tarkoin tuntea eri kulut ja niiden suhde toisiinsa sekä tuotantoon. Kaikessa tulee pyrkiä noudattamaan ’scientific managementia’. Se tuki, johon nuo pyrkimykset nojautuvat, on ennen muita täsmällinen, seikkaperäinen kalkulatio.”⁸⁰

Viittaukset Frederick Taylorin tieteellisen liikkeenjohdon ”scientific managementin” käsitteisiin ja rationalisoinnin merkitykseen tuottavuuden ja tehokkuuden lisäämisessä osoittavat amerikkalaisten ajatusten rantautuneen myös Kauppakorkeakoulun opetuksen välityksellä käytäntöön. Aikanaan samoihin seminaariharjoituksiin osallistunut opiskelutoveri Ilmari Verkkoranta teki oman opinnäytetyönsä aiheesta ”Scientific Management-systeemi ja psykoteknika talouselämässä”.⁸¹ Taylorin julkaisun suomennos ”Tieteellisen liikkeenhoidon perusteet” ilmestyi Suomessa 1914, kolme vuotta alkuperäisjulkaisun jälkeen ja vuotta myöhemmin kuin Ruotsissa.⁸²

Konginkankaan yrittäjyysaika jäi lyhyeksi, vajaaksi kahdeksi vuodeksi. Armas Salojoki viittaa nekrologissa Nurmilahden kohtaamiin suuriin vaikeuksiin. Konginkangas saattoi merkitä epäonnistumista Nurmilahden tuoreella liikemiesuralla. Nurmilahti on toimitanut Viitasaaren kihlakunnan kruununvoudille tehtaan lakkautusilmoituksen 1.4.1926. Lopettamispäätös tehtiin viimeistään keväällä 1924, sillä Nurmilahti muutti Keski-Suomesta Kymenlaaksoon Inkeröiden yhteiskoulun opettajaksi kesäkuussa 1924. Ratkaisu oli poikkeuksellinen ja elämänmuutos suuri, mutta tarjosi kuitenkin tulevaisuuden mahdollisuuden jatko-opintoihin ja uuteen elämään.

80 Vilho Nurmilahti, Raaka-aineen kalkuloinnin organisointi sahateollisuusliikkeessä. Inkeroinen 1925. KKK pro gradu s. 3-4

81 KKK Kertomus lukuvuodesta 1921-1922

82 Alkuperäisteos ”The Principles of Scientific Management” ilmestyi 1911, ruotsinkielinen käännös Rationell arbetsledning ilmestyi 1913.

Inkeröisten yhteiskoulun opettajana 1924-1926

Inkeröisten Yhteiskoulun opettajat lukuvuonna 1924-1925. Oikealla Vilho Paavo Nurmilahti.

MARTTI LAAKSO, INKERÖISTEN YHTEISKOULUN VAIHEITA 1923-1998. KOUVOLA 1998

Vastaperustetun Inkeröisten yhteiskoulun opettajakuntaan kuului kahdeksan henkeä. Kauppa korkeakoulun päästötutkinnon suorittanut yhteiskoulun opettaja ei ollut mikään tavanomainen valinta maalaiskoulun opettajaksi. Nurmilahtien oma motiivina ratkaisuun vaikutti päätös keskittyä työn ohella valmistelemaan kandidaattitutkintoon vaadittavia opinnäytteitä.

Nurmilahti menestyi opettajana, vaikka tehtäviin kuului matemaattisten aineiden lisäksi luonnonoppia, voimistelua, kaunokirjoitusta ja välituntivalvontaa. Voimistelun osuus hieman hämmästyttää, mutta toisaalta Martti Turtola kertoo kenraali Aksel Airon elämäkerrassa Vilho Paavo Nurmilahtien urheilullisesta puolesta. Vilho vieraili kesällä 1914 lounaissa suomalaisessa Tarvasjoen pappilassa evankelisen liikkeen piiristä perhetutuk-

Dignissimus – kunnianhimoinen sukupolvi

”Tiedemiehet asettavatkin kalkulation liikkeen menestymisen perusedellytykseksi. Koko liiketalouden tulee perustua tarkkoihin laskelmiin.”⁸⁶

VILHO PAAVO NURMILAHTI PRO GRADU -TYÖSSÄÄN 1925

Inkeröiden aikaa kesti kaksi vuotta ja sitä leimasi tavoitteellinen sitoutuminen opinnäytetöiden tekemiseen. Opetustyö jätti aikaa pitkäjänteiselle tutkimustyölle ja tuloksia syntyi tiiviissä tahdissa: kandidaattitutkinnon opinnäyte on päivätty Inkeröissä helmikuussa 1925, kirjanpidollinen tutkielma huhtikuussa 1925, kansantalouden tutkielma syyskuussa 1925 ja kauppaoikeudellinen tutkielma keväällä 1926. Runsaan vuoden intensiivisenä jaksona syntyi 350-sivuinen tutkimuspaketti. Sahateollisuuskokemuksta Nurmilahti hyödynsi kolmessa tutkielmassa. Neljäs opinnäyte liittyi osakeyhtiölain uudistukseen ja osakemerkintään. Vilho Nurmilahti suoritti korkeakoulun historiassa ensimmäisenä arvosanalla dignissimus kandidaattitutkinnon 20.3.1926 erinomaisella äänimäärällä. Tutkinto oli järjestyksessä Kauppakorkeakoulun 19.⁸⁷

Nurmilahden pro gradu -tutkimuksessa ”Raaka-aineen kalkuloinnin organisointi sahateollisuusliikkeessä” näkyi kunnianhimoinen pyrkimys käytännön ja tutkimustiedon yhdistämiseen. Kokemus antoi varmuutta poikkeaviinkin liikelaskentaopin tulkintoihin, joskin maaseudulla käytettävissä oleva lähdekirjallisuus oli rajallista. Opinnäytteen vaatimaton lähdeluettelo sisälsi kymmenkunta nimekettä. Tekstissä viitataan ”uudempaan kirjanpidolliseen tieteesen” ja erityisesti Albert Calmes’ n julkaisuihin ”Der Fabrikbetrieb” (Leipzig 1922) ja ”Die Fabrikbuchhandlung” (Leipzig 1920). Sitä vahvempi oli 90-sivuisen esityksen käytännön osuus, jota Nurmilahti itse luonnehtii sanoin: ”Kautta esitykseni olen ajatellut asioita sahateollisuuden harjoittajan kannalta.”⁸⁸

Pro gradu -tutkimuksesta heijastui nuoren, koulutetun, ensimmäisen maailmansodan jälkeisen liikemiespolven innostus ja optimismi. Nurmilahti korosti kilpailukyvyn merkitystä. Tekniset keksinnöt olivat alentaneet tuotantokustannuksia, mutta kaupallisessa toiminnassa oli paljon parannettavaa: organisaation sisäistä toimintaa oli kehitettävä. Viesti oli sama kuin 1920-luvun alun johtavilla saksalaisen liiketaloustieteellisen tutkimuksen edustajilla.

86 Vilho Nurmilahti, Raaka-aineen kalkuloinnin organisointi sahateollisuusliikkeessä. Inkeröinen 1925. KKK pro gradu s. 4

87 KKK Kertomus lukuvuoden 1925-1926 toiminnasta; Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Päiväämätön tilasto 1922-1927 valmistuneista kandidaateista äänimäärineen

88 Nurmilahti, Raaka-aineen kalkuloinnin organisointi sahateollisuusliikkeessä. Inkeröinen 1925. KKK pro gradu s. 2

Työn tarkastajat, kauppa- ja liikkeenhoito-opin professori Kyösti Järvinen ja kirjanpidon ja bilanssiopin professori Ilmari Kaitila hyväksyivät tutkielman cum laude -arvosanalla, mutta eivät välttämättä yhtyneet tekijän kaikkiin uusiin ajatuksiin: ”esi- ja jälkikalkulatio -käsitteet epäselvät” totesivat molemmat professorit. Suomenkielisen kauppätieteellisen terminologian alkutaival heijastui tarkastajien kielenhuollollisissa korjauksissa. Sekä Järvinen että Kaitila kuuluivat alan käsitteitä, oppikirjoja ja sanastoa kehittäviin edelläkävijöihin, edellinen Kauppakorkeakoulun opettajan ja ensimmäisen rehtorin roolissa, jälkimmäinen mm. Viipurin kauppakoulun ja teollisuuskoulun suomen kielen opettajan, Jyväskylän kauppakoulun johtajan ja Suomen liikemiesten kauppaopiston kirjanpidon ja kauppakirjeenvaihdon opettajakokemuksella. Opinnäytteeseen liittynyt kirjallinen koe on suoritettu 25.3.1925 professori Järviselle aiheesta ”Kalkulation ja kirjanpidon keskinäisestä suhteesta teollisuusliikkeessä”.⁸⁹

89 Kirjallinen koe on säilynyt Nurmilahden pro gradu -tutkimuksen välissä

Takaisin Kauppakorkeakouluun

”On pidettävä huolta, että ankaraa loogillisuutta, tehtävän systemaattista rakentelua noudatetaan opetusjakson ensimmäisestä aina viimeiseen tehtävään saakka.”⁹⁰

VILHO NURMILAHTI WIENIIN JA BERLIINIIN MATKAKERTOMUKSESSA 1928

Kauppalehden joulukuiset uutiset 1926 tohtoriopintojen mahdollisuudesta Berliinin kauppakorkeakoulussa koskettivat maaliskuussa valmistunutta kauppatieteiden kandidaatti Nurmilahtea, joka neljän vuoden maaseututyöskentelyn - toimitusjohtajuuden ja opettajatehtävien - jälkeen palasi Helsinkiin. Syksyllä 1926 Vilho Nurmilahti rekrytoitiin Kauppakorkeakoulun ylimääräiseksi kirjanpidon lehtoriksi ja kirjastonhoitajaksi. Nurmilahti toimi yhtenä viidestä lehtorista korkeakoulussa, jonka opetuksesta vastasi seitsemän professoria. Uuden lehtorin palkkaamisella pyrittiin helpottamaan professori Kaitilan työtaakkaa. Käytännössä lehtorin opetusvelvollisuudeksi määriteltiin seitsemän tuntia viikossa. Kirjastonhoitajana Nurmilahti seurasi vararehtori Pekka Kataraa, joka myös oli hoitanut tehtävää oman opettajan toimensa ohella.⁹¹ Rehtori Wäinö Bonsdorffilla oli vahva näkemys korkeakoulun tieteellisen kirjaston kehittämisestä.

Opetustehtävä yhdessä kirjastonhoitajuuden kanssa antoi taloudelliset mahdollisuudet tavoitteellisiin jatko-opintoihin aikana, jolloin assistentin virkoja ei Kauppakorkeakoulussa ollut. Kandidaatintutkintonsa menestyksekkäästi suorittaneelle kunnianhimoiselle Nurmilahdelle olisi ollut tarjolla muitakin asiantuntijatehtäviä. Kevään 1927 virkavapaus Kauppakorkeakoulusta kertoo Vilho Nurmilahden pohtineen erilaisia vaihtoehtoja. Jo marraskuussa 1926 Nurmilahti oli nimitetty Pankkitarkastusviraston Kirjanpito- ja tilasto-osaston vt. pankkitarkastajaksi ja vakituiseksi pankkitarkastajaksi 23.12.1926 lukien. Ilmeisesti ympäri maata matkustamista vaatineet tarkastustehtävät eivät kuitenkaan Nurmilahtea tyydyttäneet, koska hän palasi syyskuun 1927 alussa virkavapaaltaan takaisin Kauppakorkeakouluun. Pankkitarkastusviraston aika kasvatti Nurmilahden henkilöverkostoa: tutuksi tulivat niin maaseutupankkien pankinjohtajat kuin pankkien helsinkiläisjohtokin.⁹² Nurmilahden ratkaisuun ilmeisesti vaikutti Kauppakorkeakoulun opetta-

90 KKK arkisto. V.P. Nurmilahden matkakertomus Kauppakorkeakoulun hallitukselle opintomatka v. 1928. Hki 1929. 27 s.

91 Kertomus Kauppakorkeakoulun toiminnasta 1925-1926; KKK arkisto. Opettajaneuvosto. Johtokunnan kokousptk 12.5.1926

92 Kansallisarkisto. Pankkitarkastusviraston arkisto

janeuvoston toukokuussa 1927 myöntämä matka-apuraha tieteellistä tutkimusta varten Wieniin ja Berliiniin. Tarkoitus oli myös tutustua kirjanpidon opetukseen ja kauppatieteellisiin kirjastoihin.⁹³

Fabianinkadun opetustiloja.

EKONOMIYHDISTYS 1936:3

Opettajain huone.

EKONOMIYHDISTYS 1936:3

Nurmilahti viihtyi Kauppakorkeakoulun opettajana ja kirjastonhoitajana koko elämänsä loppuajan, 16 vuotta. Nuorena opettajana Vilho Nurmilahdella oli välittömät suhteet korkeakoulun opiskelijoihin. Hän toimi luontevana välittäjänä vanhemman sukupolven opettajakunnan ja opiskelijoiden välillä. Vuosien ja tohtoriuden myötä opettajan karisma kasvoi. Liikelaskentaoppiin kuuluneiden harjoitusten vetäminen oli käytännönläheistä. Professori Kaitilan mukaan ”Opetus on jaettu kahteen käteen: lehtorin, joka pitää huolta kirjanpidon harjoittelusta, ja professorin, jonka tehtävänä on luennoiminen ja seminaariharjoitusten pitäminen.”⁹⁴

Opetusohjelma uudistettiin 1926 samassa yhteydessä kun Kaitila sai avukseen Nurmilahden. Samalla ”kirjanpito- ja bilanssioppi” modernisoitiin liikelaskentaopiksi. Kaitila toimi oppiaineensa edelläkävijänä julkaisemalla ensimmäisen suomenkielisen ”Kirjanpidon ja bilanssiopin” oppikirjan 1916.⁹⁵ Kaitila pyrki vastamaan uusiin tarpeisiin jatkuvalla julkaisu-toiminnalla. Teollisuuden laskentatoimen perusteita käsittelevän oppikirjan Kaitila kertoo tehneensä nimenomaan Kauppakorkeakoulun ja kauppatieteiden kandidaattitutkinnon kurssikirjaksi.⁹⁶

Ainetta oli Kauppakorkeakoulun perustamisesta lähtien pidetty opetusohjelman keskeisimpiin kuuluvana. Tämä näkyi päästötutkinnon äänimäärissä: kansantaloustieteessä ja kauppaopissa sai 6 ääntä, kirjanpidossa 9. Kaitilan ehdotuksesta pitkän kurssin äänimäärä laskettiin kuuteen opetusohjelman uudistuksen yhteydessä 1926. Ensimmäisen vuosi-

93 KKK arkisto. Matkakertomuksia 1926-1938

94 Kaitila 1933 s. 160-163

95 I.V.Kaitila, Kirjanpidon ja bilanssiopin oppikirja. Jyväskylä 1916. 239 s. 2.p. 1921, i.V.Kaitila,

96 I.V.Kaitila, Teollisuusliikkeen laskentatoimen perusteet. 1. omakustannuslaskenta. Jyväskylä 1928

kurssin ohjelmaan kuului neljä viikkotuntia kaupallista kirjanpitoa. Toisen vuosikurssin pitkällä kurssilla ohjelmassa oli kaksi viikkotuntia teollisuuskirjanpitoa, omakustannuslaskentaa ja tilastoa sekä pankkikirjanpitoa, lyhyellä kurssilla puolestaan tunti viikossa kaupallista kirjanpitoa. Pitkään kurssiin osallistui 90 % opiskelijoista osittain siksi, että ainetta pidettiin tärkeänä yritysmaailmassa, osittain siksi, että kurssia edellytettiin kaikilta kandidaatintutkintoon jatkavilta.⁹⁷

Jossain opintojensa vaiheessa kaikki korkeakoulun opiskelijat kävivät läpi Nurmilahden kirjanpidon harjoitukset. Nuori lehtori oli hyvin tietoinen kansallisesta vastuustaan opiskelijasukupolvien kouluttajana: ”välillisesti vaikutan maamme kirjanpitäjääineksen valmennukseen”.⁹⁸ Opetusohjelma säilyi rakenteeltaan samanlaisena 1920-luvun lopusta koko 1930-luvun. Vielä 1946 Uuden opiskelijan oppaassa ainetta nimitettiin liikelaskentaopiksi.⁹⁹

Opettajaneuvoston pöytäkirjoista 1926-1943 välittyy kuva modernin sukupolven pedagogista, joka halusi kehittää opetusta uuden kansainvälisen tutkimuksen ja kehityksen mukaisesti. Neuvosto oli korkeakoulun opetusta kehittävä elin. Se koostui kollegiaalisesti päätöksiä tekevästä professoreista. Rehtori Wäinö Bonsdorff toimi 1920- ja 30-luvulla neuvoston kokousten yhdistettynä puheenjohtajana ja sihteerinä. Kirjanpitokurssien vetäjänä ja käytännön opettajana ja lehtorina Nurmilahti osallistui Opettajaneuvoston kokouksiin pääosin vain lukukausien lopussa, jolloin päätettiin opiskelijoiden arvosanoista. Nurmilahti välitti opiskelijoistaan. Tästä kertoo lehtori Nurmilahden arvosanakokouksessa ajama päätös opiskelijoiden kiinteistä istumapaikoista luennoilla ja harjoituksissa: ”/näin/ opettajat helpommin oppisivat tuntemaan opiskelijat”.¹⁰⁰ Nurmilahti käytti vaikutuskanavanaan myös Kauppatieteiden kandidaattiyhdistystä uudistusten ajamiseksi opinto-ohjelmaan tai kandidaattien pätevyysvaatimuksiin.¹⁰¹

97 Kaitila 1933 s. 160-163; KKK kertomus lukuvuodesta 1925-1926

98 KKK arkisto. Matkakertomuksia 1926-1938

99 Nuori ylioppilas X vuosikerta 31.5.21946. Tiedonantoja opintojaan alkaville ylioppilaille s. 12-13

100 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 28.4.1930

101 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto, Hallituksen kokousptkt 1928-1943

Wieniin ja Berliiniin

Harvalukuisiin tieteellisiin kokouksiin ja konferensseihin matkustivat 1920-luvulla yleensä korkeakoulujen arvovaltaiset professorit. Aloittelevalle tutkijalle ja opettajalle ulkomaiset opintomatkat tarjosivat mahdollisuuden tutustua uusimpiin virtauksiin. Vuonna 1927 opintomatkat ja kansainvälisyys merkitsivät Eurooppaa, liikelaskentaopin lehtorille lähinnä saksankielistä Keski-Eurooppaa. Nurmilahden matka Wieneriin ja Berliiniin toteutui kesällä 1928 ja kesti kolmisen kuukautta.¹⁰²

Wien ja Berliini olivat elämää sykkiviä miljoonakaupunkeja, Berliini 1920-luvun sukupolven ylistämä ”Euroopan modernein kaupunki”, pala Amerikkaa keskellä vanhaa maailmaa.¹⁰³ Nuori opettaja keräsi uusia ideoita ja samaistui vaivatta suurkaupungin eurooppalaiseen opiskelijayhteisöön. Kun ensimmäisessä matkakohteessa Wienin perinteikkäässä Hochschule für Welthandel -korkeakoulussa oli vaikeuksia luentoaikataulujen jäljittämisessä, tuli apu opiskelijoilta. Matkakertomuksessaan Nurmilahti kuvaa: ”Onneksi sain kuitenkin muutamilta ylioppilailta kuulla, että korkeakoulun ylioppilaskunta... oli monistutanut tärkeimmät luennot mm. liikelaskentaopin ja kirjanpidon luennot...”

Wien oli opetuksellisesti innostava tutustumiskohde ja siellä avautui opintomatkalaiselle näkymä myös amerikkalaistyyppisiin liikelaskennan menetelmiin:

”Kirjanpidon käytännöllisen opetuksen seuraaminen oli minulle hyödyllistä. Sain paljon vaikutteita, tein runsaasti havaintoja. Olen päässyt kiteyttämään itselleni määrätyn opetusmetodin, jossa silmälläpidetään etupäässä kirjanpitojärjestelmän kokonaisuutta. Luonnollisesti opetetaan kuitenkin yleisesti käytetyt amerikkalaisen ja saksalaisen muodon päätyypit tarkemmin. Metodin luonteesta johtuu, että opetustehtävät eivät saa olla pitkiä vaan lyhyitä, niin että järjestelmä kokonaisuutena, sen eri osien toisiinsa liittyminen on alati ... näköpiirissä ulottuvilla”.

”Yksityiset liiketapahtumat voidaan havainnollisesti selittää tiliristikoilla esittäen ...”

”Metodi helpottaa tilinpäätösten laadintaa ja ymmärtämistä.”¹⁰⁴

102 Nurmilahti matkusti 9.5.1928-6.8.1928; KKK arkisto. Matkakertomuksia. V.P. Nurmilahden matkakertomus Kauppakorkeakoulun hallitukselle opintomatkasta v. 1928.

103 Hapuli (toim.) 2004 s. 21-25

104 Matkakertomuksen sitaatin alleviivaus Nurmilahden.

Luennoivista wieniläisprofessoreista Nurmilahti nosti esiin professori Anton Schmid 'in, joka kuului 1908 perustetun Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis -lehden perustajiin¹⁰⁵ sekä professorit Julius Zieglerin, Franz Dörfelin ja Karl Seidelin, joiden kaikkien julkaisut sisältyivät aikanaan Nurmilahden väitöskirjan lähdeluetteloon. Seidel oli julkaissut 1927 menetelmäkirjan ”Modernes Buchführen”.

Nurmilahti tuo matkakertomuksessaan esiin asioita, joiden olettaa kiinnostavan Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvoston jäseniä. Wieniläiset professorit nauttivat ylellisyydestä, josta helsinkiläiset kollegat saattoivat vain haaveilla: heitä avustivat assistentit, joiden harjoitustunneilla Nurmilahdella oli tilaisuus vierailla. Silloisten assistenttien Leopold Mayerin ja Anton Haarin julkaisut löytyvät nekin Nurmilahden tulevan väitöskirjan lähdeaineistosta. Vilkas, havainnollinen, helposti seurattava opetustapa vetosi vierailijaan. Viittaus opetustapahtuman vuorovaikutteisuuteen, ”*sekä luento- että harjoitustunnin aikana saattoi opettaja heittää kysymyksiäkin oppilaiden vastattaviksi*”, antaa aiheen epäillä, ettei opiskelijoiden aktiivisuuden tukeminen välttämättä kuulunut 1920-luvun kotimaisten professoreiden opetustyyliin. Matkakertomus välittää Nurmilahden opetusideaalin: ”*Tällaisen opetusmetodin katson kehittävän oppilaan avarakatseiseksi ja joustavaksi voidakseen kyvyllä ja asiantuntemuksella eläytyä käytännön äärettömän moninaisiin kirjanpitotapahelmiin*”.

Berliinin kauppakorkeakoulussa oli mahdollista tavata ajan keskeisiä liiketalouden vaikuttajia: yli 20-vuotisen uran Berliinissä tehneen professori Friedrich Leitnerin, joka 1919 oli julkaissut teoksen ”Privatwirtschaftslehre der Unternehmung”¹⁰⁶ sekä Pekka Kataran haastatteleman professori Heinrich Nicklischin, joka kuului 1920-luvun merkittäviin eurooppalaisen liiketaloustieteen vaikuttajiin Kölnin Eugen Schmalenbachin ja Frankfurtin Fritz Schmidtin ohella.¹⁰⁷ Nurmilahti mainitsee myös Paul Gerstnerin, Konrad Mellero-wiczin ja Hermann Lüdken luennot ja harjoitukset.

Berliinissä Nurmilahti kävi läpi paikallisia opinnäytetöitä, joista valikoitui mukaan aiheita oman Kauppakorkeakoulun opiskelijoille. Jo Wienissä Nurmilahti oli alkanut valmistella ”*kirjanpitotehtävään kokoelmaa aikomuksella saattaa se painettavaksi ...*”. Kaksi käytännön opetusta tukevaa Nurmilahden julkaisua ”Kirjanpidon näytteitä ja kertausharjoituksia” sekä ”Kirjanpidon harjoitussarjoja, systemaattinen tehtäväkokoelma oppilaitoksia ja kirjanpitokursseja varten”, ilmestyivät parin vuoden kuluttua (1930) opintomatkan inspiroimina. Jälkimmäinen julkaistiin uutena painoksena 1941. Kirjanpidon harjoitussarjoja -julkaisun 3. painoksen uudisti Martti Saario 1947.¹⁰⁸

105 Hirai & Isaac 1925 s. 50

106 Hirai & Isaac 1925s. 52

107 Engström 2003 s. 52

108 Nurmilahti & Saario 1947

Tavoitteellinen tutkija

”Liikelaskentaoppi on osa liiketaloustieteestä, liikeyrityksen laskentatoimen järjestelyä ja hoitoa koskeva osa.”¹⁰⁹

PROFESSORI I.V.KAITILA 1933

Kolmen laudaturin kandidaattiopinnot ja Wienin/Berliinin matka-apurahan viittaus ”tarcoitukseen suorittaa alustavia töitä liiketaloustieteen alaan kuuluvaa tieteellistä tutkielmaa varten” kertovat käytännössä Nurmilahden sitoutumisesta tavoitteellisiin jatko-opintoihin keväällä 1927. Tieteellisen kirjaston tehtävät tukivat hyvin tätä tavoitetta. Ratkaisu oli pankkitarkastajan uraan verrattuna taloudellisesti epävarmempi. Taloudellinen riskinotto tuli näkymään mm. asumisen jatkuvasti muuttuvassa arjessa: majapaikat ja osoitteet vaihtuivat lähes lukukausittain.¹¹⁰

Ajatus jatko-opinnoista oli urauurtavan rohkea. Akateeminen ura ei tuntunut kovin realistiselta, kun liikelaskennan professori Ilmari Kaitilalla oli 50-vuotiaana runsaasti virkavuosia jäljellä. Kauppakorkeakoulu tulisi saamaan tohtoriopintojen myöntöoikeudet vasta neljän vuoden kuluttua, v. 1931. Mitään järjestäytynyttä tutkijakoulutusta korkeakoulussa ei ollut, ei myöskään käytännön menettelytapoja tai traditioita. Vielä vuosikymmeniä myöhemmin 1984 professori Pertti Kettunen toteaa liiketalouden tutkimusta ohjanneen ensisijassa yksittäisten tutkijoiden henkilökohtainen mielenkiinto. Tutkimus on ollut hyvin individualistista ja sattumusten ohjaamaa. Kettunen lukee Nurmilahden ja ennen 1950-lukua väitelleet ’historiallisen polven’ tutkijoiksi, ”/jotka/ ovat kaikki yksin ilman tutkijakoulutusta ja toisten tutkijoiden tukea hankkineet koulutuksensa ja pätevyytensä.”¹¹¹

Professoreiden päätehtävänä oli opetus ja seminaariharjoitusten ohjaus sekä kandidaattitutkinnon harvalukuisten pro gradu -tutkielmien tarkastus. Uuden liiketaloustieteen oppikirjatarpeet työllistivät opettajakuntaa. Haasteellinen tavoite jatko-opintojen suorittamisesta vaati toteutuakseen Valtioneuvoston päätöstä ja Kauppakorkeakoulun sääntöjen muutosta. Teknillisen korkeakoulun ensimmäisten tohtoriopiskelijoiden vastoinkäymiset eivät olleet rohkaisevia: korkeakoulun väitöskirjojen esitarkastusjärjestelmä ei sallinut mahdollisuutta korjausten tekemiseen tai muutoksiin. Kemisti Sulo Hintikka mainitaan

109 Kaitila 1933 s. 160-161

110 Kauppakorkeakoulun luettelot (vuosittain) 1927-1939 julk. Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta

111 Kettunen - Liiketaloustieteellinen aikakauskirja 1984 s. 163, 167

Teknillisen korkeakoulun ensimmäisenä tohtorina v. 1912.¹¹² Toisaalta Saksan kauppakorkeakouluissa tapahtunut kehitys ja erityisesti Berliinin kauppakorkeakoulun promootio-oikeuden saaminen 1926 oli kannustava esimerkki siitä, että tavoitteeseen kannatti pyrkiä. Oli myös olemassa vaihtoehto, jonka opettajakollegat ja ikätoverit Raninen ja Kauppi olivat läpikäyneet: jatko-opinnot Helsingin yliopistossa. Tämä urapolku oli taannut tien professuureihin.¹¹³

Nurmilahhti valitsi itsenäisen, mutta epävarman tutkijanuran. Kandidaatintutkinnon opinnäytteissään Nurmilahhti oli osoittanut tutkijanotteensa. Lallukan muistorahaston merkittävän suuri matkastipendi Saksaan ja Itävaltaan kertoi Kauppakorkeakoulun opettajaneuvoston nähneen Nurmilahdessa tutkijapotentialia.¹¹⁴ Kiinteä ohjaussuhde tohtoriopiskelijan ja professorin välillä ei ollut tapana 1920-luvun suomalaisessa tiedeyhteisössä. Nurmilahhti kiittää aikanaan väitöskirjansa esipuheessa omaa opettajaansa professori Kaitilaa metodologisesta tuesta ja kauppaoikeuden professoria Kalle Kauppiä arvokkaista neuvoista, mutta käytännössä aikakauden jatko-opiskelu merkitsi yksinäistä puurtamista. Liikelaskennassa Nurmilahhti oli ammattimies, mutta väitöskirjan aiheenvalintakaan ei ollut itsestäänselvyys:

”Aluksi tutkin erästä muuta, oikeastaan kahtakin muuta kysymystä, joiden käsitteilyn yhteydessä sitten lopullinen aihe vihdoinkin itsestään selvisi.”¹¹⁵

Suomessa ei ollut suoria verkosto- ja välittäjäsuhteita Saksan kauppakorkeakouluihin Tukholman ja Göteborgin professoreiden tapaan. Ikämiehenä väitelleen Kyösti Järvisen kontaktit Kielin yliopistoon ja Bernhard Harmsiin eivät välttämättä tukeneet liikelaskentaan erikoistuvan nuoren tutkijan tarpeita. Wienin ja Berliinin opintomatalla oli suuri merkitys Nurmilahden tutkijauran kannalta. Perusteellisesta valmistautumisesta kertoo matkakertomuksen vähän arrogantti kommentti ajan kuuluisista tiedemiehistä: ”sille, joka ... on perehtynyt luennoitsijain julkaisuihin, ei ole tieteeseen nähden paljoakaan uutta opittavaa.” ”Luonnollisesti suurien oppimestarien esitystä seuraa aina antaumuksella ...”.

Tutkimuksellisesti Berliini oli Nurmilahdelle merkittävämpi kuin Wien: ”Saksassa on monien muiden tieteiden ohella myös nuori liiketaloustiede korkealla kannalla. Juuri Saksassa on liiketaloustieteen lukuisimmat, ehkä myös etevimmät ja kuuluisimmat edustajat.” Berliinissä oli mahdollisuus tavata alan tutkijoita. Hyvin valmistautunut asiantuntija osasi arvostaa tilaisuuttaan: ”oli mielenkiintoista nähdä, keskustella ja tutustua henkilöihin, jotka jo ennakolta olivat julkaisemansa kirjallisuuden kautta minulle tuttuja.” Kommentti viittaa käytännön väitöskirjatyön etenemiseen.

112 Nykänen 2007 s. 119-123

113 Huugo Raninen 50 vuotta 21.9.1949 Hki 1949 s. 9-12

114 KKK vuosikertomus 1928/1929

115 Ekonoomiyhdistys 1937:4 s. 22

Kesän 1928 matkaraporttiin on kirjattu kiinnostavia tietoja keskieurooppalaisten professoreiden hyvästä palkkauksesta ja assistenttiavusta. ”Lisäksi he ansaitsevat julkaisuillaan” toteaa Nurmilahti, joka uuteen rooliinsa samaistumalla peilasi omaa ajankohtaista ratkaisuaan, muutosta käytännön työelämästä opetuksen ja tutkimuksen maailmaan. Nurmilahden mukaan ”Teoreetikon työskentely Saksassa on järjestäytynyt tuottoisammalle kannalle kuin esim. meillä.”

Matka vastasi tarkoitustaan: väitöskirjatyö eteni tehokkaalla kirjastotyöskentelyllä: ”materian keräyksen ja aineen kiinteämman hahmottelun katson suurin piirtein saavuttaneeni”. Matkakertomus kuvaa laajalti tieteellisten kirjastojen toimintaa. Nurmilahden tutkijanintressissä oli oman korkeakoulun kirjaston kehittäminen ja toisaalta tutkijana eurooppalaisten aineistojen hyödyntäminen.¹¹⁶

Matka-apuraha-anomus 1933.

LIIKESIVISTYS-
RAHASTON ARKISTO

Suomalaisen Liikesivistysrahaston Kannatusyhdistyksen

Hallitukselle.

Saattaakseni loppuun bilanssin rakennetta käsittelevän tieteellisen tutkimustyöni on tarpeellista, että saan käytettäväkseni runsaan ja monipuolisen tutkimusaineiston, jollaisen saanti täällä ei ole mahdollista; muun muassa monet, useampia satoja vuosia vanhat, historiallisesti tärkeät, loppuun myydyt teokset puuttuvat meiltä kokonaan. Mainitusta syystä ja voidakseni tarkistaa jo aikaisemmin tekemäni kirjallisuusviittaukset haluaisin 2½ - 3 kuukauden ajaksi päästä Berliiniin, missä suuret yleiset kirjastot ja sikäläisen kauppakorkeakoulun, pörssin, kauppa- ja teollisuuskamarin ja eräiden tutkimuslaitosten erikoiskirjastot ja arkistot sisältävät laajan tutkimusaineiston. Kun matkustaminen Saksaan ja oleskelu siellä tulee etenkin nykyisin vallitsevien valuuttakurssien vuoksi varsin kalliiksi, rohkenen kunnioittaen anoa, että minulle Suomalaisesta Liikesivistysrahastosta myönnettäisiin

kahdeksantuhannen (8.000) markan suuruisen matka-apuraha edellämainittua tutkimustyötä varten.

Helsingissä 28 p. huhtikuuta 1933.

V. Nurmilahti
V. Nurmilahti.

116 KKK arkisto. Matkakertomuksia. V.P. Nurmilahden matkakertomus Kauppakorkeakoulun hallitukselle opintomatkasta v. 1928

Kauppakorkeakoulu tarvitsee tieteellisen kirjaston

*”Kaikesta päättäen kiinnitetään varsinkin Saksassa paljon huomiota kirjastoihin ja siihen, että saadaan ylioppilaat niitä käyttämään. Epäilemättä juuri runsas kirjallisuus ja arkistoaineisto ... on osaltaan vaikuttanut myös taloustieteiden kehittyneisyyteen Saksassa.”*¹¹⁷

VILHO NURMILAHDEN MATKAKERTOMUKSESTA WIENIIN JA BERLIINIIN 1928

Tieteellisten kirjastopalvelujen tarve lisääntyi 1920-luvulla, kun kandidaatintutkinnon opiskelijat hyödynsivät laajemmin kansainvälistä aineistoa. Kauppakorkeakoulun professorikunta oli tottunut etsimään lähdeaineistonsa eurooppalaisilla opintomatoillaan: apuraha-anomusten perusteluna mainittiin säännöllisesti ulkomaisten tiedekirjastojen käyttötarve.¹¹⁸

Kauppakorkeakoulun kirjasto 1930-luvulla.

EKONOMIYHDISTYS 1936:3

117 KKK arkisto. Matkakertomuksia. V.P.Nurmilahden matkakertomus Kauppakorkeakoulun hallitukselle opintomatka v. 1928

118 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokouspöytäkirjat 1919-1943; KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokouspöytäkirjat 1923-1940

Professori Kyösti Järvinen oli saksalaisessa Kielin yliopistossa itsekin kokenut, miten hyödyllinen laaja-alainen tieteellinen kirjasto oli paitsi tutkimukselle myös käytännön liikemiehille. Kielin yliopiston maailmantaloudellisen tutkimuslaitoksen perustaja ja Järvisen väitöskirjatyön ohjaaja, professori Bernhard Harms oli luonut instituutin yhteyteen modernin tutkimuskirjaston, johon tilattiin yli 900 tieteellistä aikakauskirjaa. Lähdekokoelmiin kerättiin runsaasti tilastoja, osoite- ja hintaluetteloita, pienpainatteita ja muuta aineistoa, jota systemaattisesti analysoitiin tutkijoiden käyttöön. Kielin tieteellinen kirjasto oli Järviselle tärkeä vetovoimatekijä vielä 1933, kun kokenut professori piti oppikirjoja työstäessään välttämättömänä päästä Kielin hyvin varustettuun kirjastoon.¹¹⁹

Tutkimusedellytykset olivat Berliinissä toista luokkaa kuin Suomessa. Berliinin kirjastot olivat taloustutkijan taivas, paikkoja, joissa saattoi tutustua saksankielisen tutkimuksen viimeisiin tuloksiin. Berliinin kauppakorkeakoulun kirjasto, laaja Pörssin kirjasto sekä Dorotheenstrassen Kauppakamarin kirjasto sijaitsivat kätevästi samassa keskustakorttelissa. Kirjastot olivat kesälläkin tutkijoiden käytössä, mitä lukukausien aikana opetustehtäviin sidotut suomalaistutkijat arvostivat.¹²⁰

Juridiikan väitöskirjaa Helsingin yliopistossa valmistellut kauppatieteiden kandidaatti Hugo Raninen etsi vastauksia kauppatapoihin ja kauppatermeihin liittyviin kysymyksiin Amsterdamin, Berliinin, Pariisin ja Tukholman kirjastoista 1928-1929. Eurooppalaisten tieteellisten kirjastojen käyttöoikeus ei ollut mikään itsestäänselvyys vaan edellytti sopivaa suhdeverkostoa, jotta ovet aukeaisivat tuntemattomalle suomalaistutkijalle.¹²¹ Raninen kertoo matkaraportissaan:

”Amsterdammassa työskentelin noin 10 päivän ajan pörssin kirjastossa ... Berliinissä viivysin kaksi viikkoa työskennellen osittain Berlinin kauppa- ja teollisuuskamarin osittain myös valtion keskuskirjastossa ... Viime kesänä /1928/ työskentelin 10.6.-15.6. Tukholman kauppakorkeakoulun kirjastossa ... Pariisissa olin /saanut/ 21.7.-4.8.1929 Suomen pääkonsuliviraston välityksellä tilaisuuden ja oikeuden työskennellä Pariisin kauppakamarin ja kansainvälisen kauppakamarin kirjastoissa ...

Kansantaloustieteen professori Oskar Kilpi konkretisoi apuraha-anomuksessaan tutkijan käytännön ongelmia:

”Kirjoittaessani suhdanneteoreettisen osan Suomen suhdannevaihteluista koskevassa tutkimuksessani, olen huomattavasta osasta varsinkin amerikkalais-englantilaisia, mutta myös saksalaisia teoksia ollut pakotettu turvautumaan toiskäden lähteisiin ... Kun kontrollointi ennen tutkimuksen julkaisemista kuitenkin on välttämätön, on se minulle tärkeää saada tilaisuutta Tukholman, tarpeen vaatiessa myös Berlinin kirjastossa täydentää esityksiäni.”¹²²

119 Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel 1914-1964. Kiel 1964 s 49, 96-119; Järvinen 1952 s.76- 84

120 Kauppalehti 11.12.1926

121 KKK arkisto. Matkakertomuksia 1926-1928.

122 KKK arkisto. Hallituksen kokouspöytäkirjan liite A, Oskar Kilven anomus 14.5.1937

Nuoren polven kandidaatti Arvo Puukarin anomuksessa 1939 suuri osa rahoituksesta oli tarkoitettu kohdentaa kirjallisuuden hankintaan, ”koska tutkimusalan kirjallisuutta ei vielä sanottavasti ole Suomessa käytettävissä”. Puukari suunnitteli uudentyyppistä tutkimustee-
maa asiakkaan ja asiakaspalvelun merkityksestä myyntimenetelmien kehityksessä.¹²³

Linjaus korkeakoulun tiestä kohti tutkivaa tiedeyhteisöä näkyi Kauppakorkeakoulun perussäännöissä 1926, kun ”tieteellisten kauppaopintojen harjoittamista ja kauppatieteiden tutkimuksen edistämistä tieteellisen opetus- ja tutkimusvapauden perustuksella” haluttiin korostaa toiminnan päätavoitteina.¹²⁴ Ei siis ollut mikään sattuma, että Kauppakorkeakoulun kirjaston roolin terävoityminen tutkimuskirjastona ajoittui korkeakoulun toimintapolitiikan uudelleen linjaukseen. Uuden johtosäännön mukaan kirjaston tehtävänä oli tyydyttää korkeakoulun opetuksen, kauppatieteellisen tutkimuksen ja käytännöllisen liike-elämän tarpeita.¹²⁵

Tukholman kauppakorkeakoulun kirjasto.

KUVA EEVA-LIISA LEHTONEN

Uudistuksen keskeiseksi toimeenpanijaksi rekrytoitiin kauppatieteiden kandidaatti Vilho Nurmilahti. Järjestely oli käytännöllinen: kirjastonhoitajuus räätälöitiin osa-aikaiselle kirjanpidon lehtorille riittävän kokonaispalkkauksen takaamiseksi. Järjestely oli myös toimiva: kutsuttu oli tehtävään motivoitunut, sillä kirjastonhoitajuus tuki Nurmilahden omia tutkimuksellisia pyrkimyksiä. Nurmilahti oli oikea henkilö kehittämään tutkimuskirjastoa.

Syyskuussa 1926 rehtori Bonsdorff linjasi professoreista koostuneen kirjastotoimikunnan kokouksessa kokoelmapolitiikan perusteet. Keskustelussa oltiin yksimielisiä siitä, että kirjastoon tuli ostaa tieteenalan uudet perusteokset. Tärkeänä nähtiin myös tutkimuskirjallisuuden laajempi seuranta tieteellisten kirjastojen painettujen luetteloiden avulla. Brysselin kansainvälisen kauppakamarin julkaisujen tilaamista pidettiin tärkeänä, samoin suositeltiin hankittavaksi uutuutena joku amerikkalainen ja englantilainen taloudellinen aikakauskirja. Kirjallisuushankinnat kolminkertaistuivat ja lehtihankinnat kaksinkertaistuivat lukuvuoden 1926-1927 aikana. Nurmilahden tiedusteluun ”mistä kirjallisuus olisi etupäässä ostettava?” lautakunta vastasi luottamuksella: ”kirjaston-

123 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokous ptk 2.10.1939

124 Kauppakorkeakoulun perussäännöt 1926

125 KKK Kertomus lukuvuodesta 1927-1928 s. 12-17

hoitaja saa ostaa oman harkintansa mukaan, mistä edullisimman saa.”¹²⁶ Rehtori Bonsdorff toi kirjastotoimikunnan kokoukseen selkeän näkemyksen Fabianinkadun tutkimuskirjaston kehittämistarpeista. Taustaksi rehtori esitteli omakohtaisia havaintojaan niin Wienin, Berliinin, Kööpenhaminan kuin Tukholman kauppakorkeakoulujen kirjastoista.¹²⁷

Kauppakorkeakouluun tilattiin Nurmilahden aikana alle sata tiedelehteä, Berliinin Teollisuus- ja kauppakamarin kirjastoon 750 tiedelehteä. Tutkimuskirjallisuutta Berliinin erikoiskokoelmissa oli käytettävissä 170.000 nidettä puhumattakaan Staatsbibliothekin 2 ½ miljoonasta kirjasta ja yli 300:aan nousevasta henkilökunnasta. Kauppakorkeakoulun kirjaston nidemäärä, 11.000 kirjaa, vastasi vajaata neljäsosaa Tukholman kauppakorkeakoulun kirjavarallisuudesta 1939.¹²⁸ Nürnbergin kauppakorkeakoulun tiedekirjaston kokoelmissa oli 1926 n. 15.000 nidettä ja Göteborgin kauppakorkeakoulun kirjastossa vähäiset 800 nidettä.¹²⁹

Nurmilahden toimikauden alkaessa otettiin käyttöön vahakantiset mustat hankintakirjat, joihin uutuuskirjat rekisteröitiin. Ne toimivat oivallisena lähteenä, kun halutaan seurata Kauppakorkeakoulun tutkimusintressejä, tutkijoiden Eurooppa-yhteyksiä, ajan opetusta (kurssikirjat) ja professorikohtaisia kiinnostuksen kohteita.¹³⁰ Saksalaisen tutkimuksen kokoelmadominanssi heijasteli ajan tutkimuksen valtavirtaa niin Tukholman ja Göteborgin kauppakorkeakouluissa kuin Helsingissäkin. Kauppakorkeakoulun kirjaston ostotoiminnan karkea analyysi vuodesta 1926 vuoteen 1943 kertoo, että kokoelmaan hankituista lähes 2000 uudesta kirjasta noin puolet (48%) oli saksankielisiä, vajaa kolmannes (28%) suomenkielisiä, 15 % ruotsinkielisiä, 7 % englanninkielisiä ja 2 % ranskankielisiä.¹³¹

Tutkimuskirjallisuus oli vallitsevan tutkimusparadigman mukaisesti pääosin saksankielisistä, samoin oppikirjat siitakin käytännön syystä, että Kyösti Järvinen ja Ilmari Kaitilan suomenkieliset perusoppikirjat syntyivät vasta pääosin 1920- ja 30-luvuilla akuuttiin tarpeeseen. Tilanne oli oppikirjatuotannon haasteiden suhteen sama myös Ruotsissa.¹³² Hankintakirjojen merkinnät suosittelijoista eivät välttämättä ole järjestelmällisiä. Kuitenkin niiden perusteella voidaan päätellä professoreiden seuranneen jatkuvasti alansa uutuuksia ja Kauppakorkeakoulun kirjaston kokoelmien heijastaneen hyvin aikakauden keskeistä tutkimusta. 1920-luvun saksalaiseen traditioon kiinnittyneet keskeiset liiketalouden professorit Järvinen ja Kaitila seurasivat myös englanninkielistä tutkimusta. Järvinen erottuu

126 Lehtonen 1996 s. 38-39

127 KKK kirjaston arkisto. Kirjastovaliokunnan (nimitys vaihtelee, joskus puhutaan toimikunnasta tai lautakunnasta) ptk 16.5.1927

128 KKK. Kertomus lukuvuodesta 1933-1934 s. 11-12, 1938-1939 s. 35-39; KKK arkisto. Matkakertomukset. Vilho Nurmilahden matkakertomus Kauppakorkeakoulun hallitukselle 1928

129 Engström 2003 s. 89

130 KKK. Kirjaston arkisto. Kirjastotoimikunnan pöytäkirjat 1926-1940. Hankintakirjat 1926-1943; aiheesta enemmän Lehtonen 1996

131 KKK kirjaston arkisto. Hankintakirjat 1926-1943

132 Gustafsson (toim.) 2003 s. 19, Engwall Lars (toim.) 1980 s. 41-42; Carlson 1980 s. 31-33; Stark 1980 s. 41-57; Kansantaloustieteen oppikirjaproblematiikkaa pohti professori Mikko Tamminen v. 1947 Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa s. 302-306

No	Tekijä	Tekstin nimi	Läsnäolijat	Kulu	Huomautuksia
55		RT W. Troppfentzungen N. 90. Kartauskassa u.s. a.	Prof. Kartila	86-40	
56	W. H. H.	Was ist die Wirtschaft? von der Wirtschaft wissen muss	Prof. Kartila		
57	W. H. H.	Kaufmännische Betriebswirtschaftliche	Prof. Kartila		
58	W. H. H.	Betriebswirtschaftliche	Prof. Kartila		
59	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
60	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
61	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
62	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
63	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
64	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
65	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
66	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
67	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
68	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
69	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
70	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
71	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
72	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
73	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
74	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
75	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
76	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
77	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
78	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
79	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
80	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		
81	W. H. H.	Wirtschaftliche	Prof. Kartila		

- Belget, Buchführung und Abrechnung der Handelsgesellschaften, Teil II, Leipzig 1914.
- Belget, Die doppelte Buchführung nach Gesetz und Technik, Leipzig 1911.
- Rechner, Buchführungs- und Bilanz-Lehre, Hannover 1911.
- Rasse, Inventar, Bücherabschluss und Bilanz, Stuttgart.
- Reich, Wie genau ist mein Geschäftswert?, Leipzig 1919.
- Rechner, Die Fiktion der Bilanz, 2. Auflage, Leipzig 1914.
- Reich, Buchführung und Bilanz konstruktiver Ekklesiastischer, Hannover 1912.
- Rechner, Bilanzwerte, was sie sind und was sie nicht sind, 1 & II, Leipzig 1905/08.
- Rechner, Buchführung und Bilanzverteilung nach Handelsrecht, Leipzig 1913.
- Rechner, Ueber die Grundlagen der Bilanzwerte, Leipzig 1906.
- Rechner, Bilanz-Analyse, V. Auflage, Berlin 1921.
- Reich, Die einfache Buchführung, 1913.
- Reich, Die Lagerrechnung (Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung, V. Jahrg.)
- Rechner, Lehren der einfachen und doppelten Buchführung, 2. Auflage 1911.
- Rechner, Geldwechselrechnung und Bilanz, Stuttgart 1921.
- Rechner, Lehrbuch der vereinfachten deutschen Buchführung, Leipzig.
- Rechner, Die Bewertung der Vermögensgegenstände in der Jahresbilanz der privaten Unternehmen, Berlin 1912.
- Reich, Die Selbstkostenrechnung industrieller Betriebe, IV. Auflage, Frankfurt a.M. 1913.
- Reich, Grundlehren der Buchführung und Bilanzkunde, 1 & II, 2. Auflage, Berlin 1913.
- Rechner, Fiktionalitätslehre der Unternehmung, Berlin & Leipzig 1919.
- Rechner, Die kaufmännische Bilanz und das steuerliche Einkommen, Berlin 1910.
- Rechner, Bilanztechnik und Bewertung bei schwankender Währung, Leipzig 1921.
- Rechner, Bilanz und Bilanz für staatliche und kommunale Wirtschaftsbetriebe, Berlin 1912.
- Rechner, Praktische Bilanzierung, in die gesamte handelsrechtliche Buchführung, 2. Auflage.

- Rechner, Die kaufmännische Bilanzrechnung, Berlin 1910.
- Rechner, Allgemeine handelsrechtliche Betriebslehre als Privatwirtschaftslehre des Handels (und der Industrie), 1. Band, Leipzig 1912.
- Reich, Einführung in die Buchführung, Leipzig 1909.
- Rechner, Die Bilanz vom Standpunkte der Unternehmung, Berlin 1918.
- Rechner, Die Bilanz der privaten Unternehmungen, Leipzig 1910.
- Rechner, Geschichte der Buchführung in Deutschland, Leipzig 1912.
- Rechner, Die Finanzierung und Bilanz wirtschaftlicher Betriebe, unter dem Einfluss der Geldwertveränderung, Berlin 1921.
- Rechner, Die Bilanz der Aktiengesellschaften, 1. Auflage, Wiesbaden 1910.
- Rechner-Werth, Bilanz und Steuer, 1 & II, III. Auflage, Wien 1914/15.
- Rechner, Buchführung und Bilanz, III. Auflage, Berlin 1914.
- Rechner, Bilanzierung (Der kaufmännische Unterricht, herausgeg. von Rechner, Berlin 1913).
- Rechner, Allgemeine Handelsrechtslehre, Leipzig 1911.
- Rechner, Lehrbuch der einfachen und doppelten Buchführung, Leipzig.
- Rechner-Werth, Die Abschreibung (Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung, III. Jahrg.)
- Rechner-Werth, Die Theorie der Produktionskosten-Berechnung (Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung, III. Jahrg.)
- Rechner-Werth, Grundlagen dynamischer Bilanzlehre (Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung, XIII. Jahrg.)
- Rechner-Werth, Ueber den Zweck der Bilanz (Zeitschrift für handelswissenschaftliche Forschung, V. Jahrg.)
- Rechner, Die handelsrechtliche Buchführung, III. Auflage, Leipzig 1912.
- Rechner, Die organische Bilanz im Rahmen der Wirtschaft, Berlin 1921.
- Rechner, Methodische Anleitung zum Selbstunterricht in der doppelten Buchführung, Leipzig 1914.
- Rechner, Aus wirtschaftlichen Handlungsbildern (Jahrbuch f. Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft, 23. Jahrg.)
- Rechner, Die Bilanz der Aktiengesellschaften, Berlin 1910.
- Rechner, Buchführung (Das Buch des Kaufmanns, herausgeg. von Rechner, III. Auflage).
- Rechner, Die Buchführung in einfachen und doppelten Posten, III. Auflage, Wiesbaden, Metz und Böndig, Freiburg 1912.
- Rechner, Handelsrechtliche oder kaufmännische Buchführung, Leipzig 1915.
- Rechner, Organisationsgesetze der Buchführung in Theorie und Praxis, Berlin 1914.
- Rechner, Die Jahresbilanz der Aktiengesellschaften, Zürich-Stuttgart 1912.

I.V.Kaitilan väitöskirjan lähdeluettelo 1921.

kiinnostuksellaan ranskankieliseen tutkimuskirjallisuuteen. Vaikka Kauppakorkeakoulun kirjasto ei niidemäärissä voinut kilpailla suurimpien eurooppalaisten tiedekirjastojen kanssa, kokoelmaa kartutettiin varsin laadukkaasti Nurmilahden aikana. Keskeisten saksalaisten ja pohjoismaisten aikakauskirjojen lisäksi tilattiin The Economic Journal ja The Quarterly Journal of Economics.¹³³

Hankintakirjoista avautuva tutkimusmaisema muistuttaa hyvin paljon sitä uuden saksalaisen liiketalouden ja liikelaskennan tutkijoiden maailmaa, joka esiteltiin Alfred Isaacin ja Yasutaro Hirain mainitussa kokoomateoksessa ”Quellenbuch der Betriebswirtschaftslehren” vuonna 1925 tai jota I.V. Kaitilan väitöskirjan lähdeluettelo vuodelta 1921 edustaa tai minkä ruotsalainen professori Sune Carlson tiivistää käsitteellä ”inspiration från tidiga tyska källor”.¹³⁴ Kauppakorkeakoulussa 1920- ja 1930-luvuilla käytetyn liikelaskentaopin ja liikkeenhoito-opin tutkimuskirjallisuuden¹³⁵ yleiskuva näyttää jokseenkin erilaiselta kuin se paljolti angloamerikkalainen paradigmatusta, joka nousee esiin Hannele Seeckin tutkimuksessa ”Johtamisopit Suomessa. Taylorismista innovaatioteorioihin”.¹³⁶

133 Kertomus Kauppakorkeakoulun toiminnasta 1926-1927

134 Carlson 1980 s. 33-34

135 ja kurssikirjallisuuden

136 Seeck 2008

Viitteitä saksalaisdominanssin murroksesta kuitenkin löytyy 1930-luvun lopulta, kun liikkeenhoito-opin professori Kyösti Järvinen on 1937 halunnut tutustua tieteellisen johtamisen rakenneanalyttisen teoreetikon Henry Fayolin¹³⁷ julkaisuun ”Administration industrielle et générale”¹³⁸ tai kun Järvinen alkoi 1938 kiinnostua vähittäiskauppaan liittyvästä tutkimuksesta. Jälkimmäinen kiinnostuksen kohde ajoittuu hetkeen, jolloin keskustelu Suomeen perustettavasta Liiketaloustieteellisestä tutkimuslaitoksesta oli hyvinkin ajankohtainen. Tukholman Kauppakorkeakoulun yhteydessä oli toiminut tutkimuslaitos vuodesta 1929 lähtien. Tukholma oli 1933 saanut myös uuden jakelutietutkimukseen painottuvan professuurin, jonka haltija professori Gerhard Törnqvist oli suorittanut maisteritutkinnon Columbian yliopistossa Yhdysvalloissa ja rakensi luentonsa Taylorin lähestymistavalle.¹³⁹ Törnqvistin julkaisut näkyvät Kauppakorkeakoulun kirjaston hankintakirjassa vuosina 1937-1938.¹⁴⁰ Christer Olofssonin mukaan jakeluteihin liittyvä tutkimus ja markkinointioppi (marksnadsföringsläran) vahvistuivat Tukholman kauppakorkeakoulun opetusohjelmassa 1930-luvulla.¹⁴¹ Myös Göteborgissa kiinnostus amerikkalaiseen tutkimukseen lisääntyi.¹⁴²

137 Seeck 2008 s. 167-169

138 Alkuteos oli ilmestynyt 1916

139 Olofsson 1980 s. 22; Carlson 1980 s. 30-31

140 Detaljhandelns stordriftsformer, Distributionsvägarna i kritisk belysning

141 Olofsson 1980 s. 24; Carlson 1980 s. 37-38

142 Engström 2003 s. 50-51

Tiedekirjaston ja Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen yhteys

*”Katsoen siihen, että korkeakoulun kirjasto on alallaan ainoa spesialikirjasto maassamme, olisi kuitenkin varsin tärkeätä, että sitä voitaisiin kehittää yhä laajenevia tarpeita vastaavaksi.”*¹⁴³

REHTORI WÄINÖ BONSDORFF KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖLLE
LÄHETETTYSSÄ VALTIONAPUANOMUKSESSA 20.4.1936

Kauppätieteiden kandidaatti Nurmilahti oli hyvä organisaattori. Kirjastouudistukset käynnistettiin ripeästi. Fabianinkadulle saatiin lisää tilaa, kun lukusali sijoitettiin omana osastonaan kirjaston yhteyteen. Erillinen huone varattiin seminaariharjoituksia varten ja kirjastonhoitajan oma työpiste erotettiin lasiseinällä lukusalista.¹⁴⁴ Tarmokkaan Nurmilahten tuore, nuoren polven kirjastokäsitys korosti toiminnallisuutta ja omakohtaisesta kokemuksesta lähtevää tutkijanäkökulmaa. Professionaalinen tapa, jolla Nurmilahti kirjastojärjestelyihin perehtyi, näkyi pian myös käytännön tuloksina. Nurmilahti itse kertoo luokitusjärjestelmän uudistamisen olleen kirjastojärjestelyjen haasteellisin tehtävä. Suunnittelussa lähdettiin korkeakoulun opetusohjelmasta. Tieteenalakohtaisen systematiikan luokituskoodina käytettiin kirjaimia. Ryhmä G – liiketalouden luokka – sisälsi yleisen kauppaoopin ja liikkeenhoito-opin julkaisut, organisaatio-opin julkaisut ja uutuuksena 1930-luvun opetusta ennakkoiden reklaamikirjallisuuden - mainonnan - varhaiset julkaisut. Liikelaskentaoppiin kuuluivat kirjanpito, bilanssioppi, omakustannuslaskentaoppi ja liiketilasto. Omaksi osastokseen ryhmiteltiin kauppätieteiden kandidaattitutkinnon opinnäytteet ja kurssikirjat. Kun kirjastoon oli 1927 palkattu vakituinen kirjastoamanuenssi, aukioloaikoja voitiin pidentää ja kirjastonhoitaja saattoi keskittyä esimiestehtäviin. Tammikuussa 1928 urakka oli valmis. Korkeakoulun vuosikertomus kertoo uudistuneesta kirjastosta, jonka arvioinnissa keskeinen laatusana näyttää olleen ”ajamukaisuus”.¹⁴⁵

Itävallan ja Saksan opintomatkalla 1928 Nurmilahti tarkasteli ammattilaisena tieteellisiä kirjastoja. Kun Nurmilahti samalla keräsi myös omaa väitöskirja-aineistoa, tuli käyttäjänäkökulma vahvasti esiin: tutkija osasi arvostaa suurten tiedekirjastojen ”iskusanmukaisia luetteloita” relevantin kirjallisuuden jäljittämässä. Nurmilahti havainnoi

143 KKK arkisto. Apuraha-anomuksen konsepti 21.4.1936

144 Lehtonen 1996 s. 40-42

145 KKK kertomus lukuvuoden 1927-1928 toiminnasta

organisaatioiden rakennetta, toimintatapoja, luokitusjärjestelmiä ja luetteloita. Berliinin kauppakorkeakoulu käytti samantyyppistä luokitusjärjestelmää, jonka Nurmilahti oli toteuttanut Kauppakorkeakoulussa. Väitöskirjatyön takia Nurmilahti kävi Berliinissä vielä vuosina 1933 ja 1934 samasta syystä kuin muutkin tutkijakollegat: ”runsaan ja monipuolisen tutkimusaineiston” vuoksi .. ja ”voidakseni tarkistaa jo aikaisemmin tekemäni kirjallisuusviitteet ...”.¹⁴⁶

1930-luvun alun pulakausi heijastui monin tavoin kirjaston toimintaedellytyksiin. Kauppakorkeakoulun opiskelijamäärän nelinkertaistuessa 1920-1940 kirjaston kokoelmat kaksinkertaistuivat. Kauppakorkeakoulun opettajien, kuten valtion virkamiestenkin palkoissa, tiukka aika näkyi palkan laskuna. Yksinäiselle Nurmilahdelle säästökuuri merkitsi 10 %:n vähennystä palkkaukseen, perheellisille vähennys oli 5 %. Kauppa- ja teollisuusministeriölle lähetettyjen valtionapuanomuksen perusteluissa rehtori Bonsdorff ilmaisi huolensa kirjaston säästötavoitteista ”huomattavaksi haitaksi taloustieteelliselle tutkimustyölle”.¹⁴⁷

Toinen maailmansota tuhosi Saksan kirjastot ja paradigman muutos toi angloamerikkalaisen liiketalouden kirjallisuuden sodanjälkeisiin taloustieteellisiin kirjastoihin. Nurmilahti toimi Kauppakorkeakoulun kirjastonhoitajana elämänsä loppuun asti. Rooli näkyi hyvin toisen vuosikurssin perinteisellä opintomatalla keväällä 1939. Matkanjohtajana toiminut Nurmilahti tutustutti opiskelijat menomatkalla Tukholman kauppakorkeakoulun tyylikkääseen tiedekirjastoon. Berliinissä ihailtiin liike-elämän kohteiden ohessa Staatsbibliothekin valtavia kokoelmia ja uutuuksia: kirjojen kuljetusta liukuhihnoilla ja valokuvausmenetelmin toiminutta kopiolaitosta, jonka korostettiin helpottavan nimenomaan tutkijoiden työtä.¹⁴⁸

Berliinissä Nurmilahti oli käytännössä havainnut sen, mihin professori Kyösti Järvinen oli aiemminkin kiinnittänyt huomiota: kirjastoa käyttivät myös käytännön liikemiehet. Yhdysvalloista välittyneiden uutuuksien, tutkimusta soveltavien liiketalousinstituuttien idea perustui liikearkistojen ja kirjastojen aineistokokoelmien hyödyntämiseen. Tähän viittaavat myös kirjastotoimikunnan keskustelut englanninkielisen aineiston lisääntyvästä tarpeesta. Hankittavaksi suositeltiin USA:n virallisjulkaisuja sekä Harvardin yliopiston julkaisuja. Rehtori Bonsdorff korosti englanninkielen merkitystä vientiteollisuuden kannalta ja valitti kielitaidon puutteen heijastuvan myös lähdeaineiston valinnassa seminaari- ja laudatututkielmiin.¹⁴⁹

Liikesivistysrahaston perustamisen yhteydessä 1919 Kyösti Järvinen oli tehnyt esityksen Kielin tyyppisen kansallisen kauppakeskuskirjaston ja arkiston perustamiseksi Kauppakorkeakoulun yhteyteen.¹⁵⁰ Myös Suomen Liikemiesyhdistys oli tehnyt aloitteita käy-

146 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokouspöytäkirjat. Nurmilahden apuraha-anomus 28.4.1933

147 Lehtonen 1996 s. 45-48; KKK arkisto. KKK hallituksen kokouksen ptk 12.3.1932. Talousarvioehdotus 1932. liite A

148 KKK Kertomus lukuvuodesta 1938-1939 s. 35-39

149 KKK arkisto. Rehtori Väinö Bonsdorffin vastaus Suomenmaa-lehden kyselyyn 21.1.1933 englanninkielisen opetuksen lisäämisestä Suomessa; KKK kirjaston arkisto. Hankintakirja 1926-1927; Kirjastolautakunnan kokouspöytäkirja 2.11.1926

150 Professori Kyösti Järvinen esittää vähän Liikesivistysrahaston esihistoriaa. – Julkaisussa: Suomalainen liikesivistysrahasto 25 vuotta toimineena 1920-1945. Hki 1945. S. 20-22

tännön liike-elämää palvelen liikemieskirjaston aikaansaamiseksi Helsinkiin.¹⁵¹ Hankkeet eivät kuitenkaan toteutuneet. Toimiessaan 1920-luvun alussa Keskuskauppakamarin asiamiehenä Järvinen pyrki perustamaan keskuskirjaston kauppakamarilaitoksen yhteyteen. Kun tämäkin kirjastohanke voimavarojen puutteessa hiipui, nosti Järvinen kirjastoidean esiin 1938 Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen perustamisen yhteydessä. Ajatuksena oli uudentyyppisen aineistokokoelman integroiminen Kauppakorkeakoulun kirjaston yhteyteen. Saksalaiset ja pohjoismaiset instituutit kirjastoineen olivat esimerkkeinä yhdysvaltalaisien lisäksi. Järvinen viittasi Göteborgin kauppakorkeakoulun liikearkistoon, jonka professori Albert ter Vehn oli perustanut 1926 Nürnbergin kauppakorkeakoulun esimerkin mukaisesti. Göteborgin liikearkistoon kerättiin ruotsalaisten yritysten vuosikertomuksia, lehtileikkeitä ja muuta soveltavaa tutkimusta tukevaa aineistoa. Arkistoa hyödynnettiin myös seminaariopetuksessa.¹⁵² Kyösti Järvinen palasi keskuskirjastoasiaan vielä sodan jälkeen Kauppalehden kirjoituksessa 2.12.1947. Järvinen painotti Liiketaloudellisen tutkimuslaitoksen ja taloudellisen keskuskirjaston yhteistyön tärkeyttä.

151 KKK arkisto, Johtokunnan kokous ptk 23.2.1917. Liite B Suomen Liikemies-Yhdistyksen kirje Kauppakorkeakoulun johtokunnalle 8.2.1917; Kertomus Suomen Liikemies-yhdistyksen 20. toimintavuodelta 1915-1916; Kertomus Suomen Liikemies-yhdistyksen 21. toimintavuodelta 1916-1917

152 Engström 2003 s.42-45; Olofsson 1980 s. 22-23

Merkuriuksen palvelijat. Uuden polven akateeminen liikemieseliitti

*”Liike-elämän jatkuva menestyksellinen kehitys edellyttää kuitenkin, että sen palvelukseen kasvatetaan yhä uusia voimia, joilla on mahdollisimman suuret teoreettiset tiedot taloudellisissa tieteissä.”*¹⁵³

WÄINÖ BONSDORFF, SORMUSJUHLIEN AVAJAISPUHEESSA 1928

Yhteisönä Kauppakorkeakoulu merkitsi paljon perheettömälle Vilho Nurmilahdelle. Merkityksellisiä olivat myös oman sukupolven Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen ammatilliset veljesverkostot ja opiskelutoverit, joihin Nurmilahti otti yhteyttä heti Helsinkiin paluun jälkeen, syksyllä 1926.¹⁵⁴ Koska Nurmilahden henkilökohtaista kirjeenvaihtoa ei ole säilynyt, on kandidaattiyhdistyksen arkisto tärkeä pöytäkirjoineen ja kiertokirjeineen. Aineisto kertoo Nurmilahden toiminnasta epävirallisempaa ja lämpimän inhimillistä puolta opettajan ja tutkijan roolin ohella. Nurmilahti oli yli 15 vuoden ajan toveriseuran kokoava voima, joka yhdisti jäsenet tavoitteelliseen toimintaan uudenlaisen kauppatieteiden kandidaatin ammatti-identiteetin ja kauppasivistyksen kehittämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi. Kandidaattiyhdistyksestä tuli yhteisö, jossa Nurmilahti eniten vaikutti ja jossa hän viihtyi.¹⁵⁵

Kauppatieteiden kandidaatintutkinto sisällytettiin korkeakoulun opetusjärjestelmään 1920. Ensimmäinen kandidaatti valmistui 1922. Kandidaatintutkinto oli Helsingissä esimerkillisesti järjestetty ja pohjoismainen edelläkävijä.¹⁵⁶ Tutkinto vahvisti korkeakoulun roolia akateemisena instituutiona ja profiloiti Kauppakorkeakoulua suhteessa muihin pohjoismaisiin oppilaitoksiin paikkana, jossa päästötutkinnon opinnoista saattoi jatkaa ylemmän kandidaatintutkintoon. Kandidaatintutkinto voitiin suorittaa myös vuonna 1927 perustetuissa Svenska Handelshögskolanissa ja Åbo Akademissa. Kandidaattiyhdistyksen jäsenkunta syntyi 1920-luvulla kauppakorkeakoulusta valmistuneiden ympärille. Toisen sormusjuhlan tervehdyspuheessaan puheenjohtaja Nurmilahti painottaa: ”Kauppatieteit-

153 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955 s. 15

154 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Asiakirjat 1925

155 Tilli 1949 s. 13

156 Kauppalehti 11.12.1926; 2.12.1938

ten kandidaattiyhdistyksen ollessa vielä alkutaipaleellaan emme voi puhua traditioista, mutta meidän on ne luotava.”¹⁵⁷

Yhdistys perustettiin 1925 tutkinnon suorittaneiden yhdyssiteeksi ja edunvalvojaksi.¹⁵⁸ 1920- ja 1930-luvuilla kandidaattiyhdistys oli yhdistelmä akateemista toveriseuraa ja edunvalvontajärjestöä, jonka tarkoituksena oli ”edistää tieteellistä ja käytännöllistä kehitystä”.¹⁵⁹ Jäsenten osaaminen perustui uudentyypiselle akateemiselle perustalle. Yhdistys keräsi piiriinsä asiantuntijat, joiden koulutuksesta olivat vastanneet alan parhaat kotimaiset professorit. Tästä joukosta oli kehittymässä moderni suomenkielinen liikemiesliitti. Kauppakorkeakoulun johto – vanha polvi – edusti suomenkielisen liikemaailman, afäärifennomaanien pyrkimyksiä, nuori polvi modernia, kansainvälistä professionaalisuutta. Helsingin yliopiston opiskelijoille ajankohtainen ja kuuma kielikysymys ja keskustelu ruotsin kielen asemasta eivät näy kandidaattiyhdistyksen pöytäkirjoissa tai järjestön virallisessa toiminnassa. Yhdistyksen jäsenet toimivat aktiivisesti työelämässä ja tehtävissä, joissa kielitaitovaatimukset olivat itsestäänselvyys. Kauppakorkeakoulu oli fennomaanien perustama yksikielinen – suomenkielinen – oppilaitos. Ylioppilaskunnan inspektorin Kalle Kaupin mukaan ”Korkeakoulun ja sen ylioppilaskunnan yksikielisyys taas on aikaansaanut sen, ettei ylioppilaselämässä ole esiintynyt kieliriitaa lainkaan.”¹⁶⁰ Jotain ehkä pinnan alla väreilikin. Kun ruotsinkielinen pilalehti Garm oli 1937 kritisoinut kandidaattiyhdistyksen jäsenen, ravintoloitsija Jorma Soiron työnantajapolitiikkaa ja palvelutoimintaa ruotsinkielisiä sortavaksi, pyytää Ekonoomiyhdistys-lehti asianomaiselta selitystä tilanteeseen. Soiro vastaa jokseenkin samalla mitalla:

*”Kyllähän minä tuon jutun heti sen ilmestyttyä käsiini sain, mutta en katsonut kuitenkaan minulla olevan mitään syytä puuttua siihen, vaan jätin sen omaan arvoonsa. Nyt jälkepäin olen ilokseni huomannut tekeleen herättäneen laajoissa piireissä, päinvastoin kuin mitä sen tarkoitus oli, positiivista huomiota. Älköön oltako katkeria, jos nyt kotimainen, suomalainen yrittäjäjoukko pyrkii ja pääsee eteenpäin. Se on luonnollisen kehityksen tulos ja sitä on mielestäni turha yrittää vastustaa.”*¹⁶¹

Risto Alapuro on tutkinut nationalistisen Akateemisen Karjala-Seuran jäsenkuntaa. Kauppakorkeakoulun suomenkielisten miesylioppilaiden osuus jäsenistöstä oli 1920- ja 1930-luvuilla korkeakoulujen pienin, 6 %, kun Helsingin yliopistossa vastaava luku oli 19 % ja Teknillisessä korkeakoulussa 14 %. Alapuro tulkitsee tutkimustuloksen vahvistavan kuvaa AKS:n aatteiden ja kapitalistisen talouselämän vastakkaisuudesta.¹⁶² Kauppakorkeakoulun opiskelijoiden osuus AKS:n jäsenistä oli 2.9 %, kun vastaava luku Helsingin yli-

157 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955 s. 21

158 Kauppaliiton kandidaattiyhdistys ry. Matrikkeli 1965. Hki 1965 s. 5-6; yhdistyksen perustamisesta: Kauppalehti 2.12.1938

159 Ylioppilaslehti 5.3.1927

160 Kauppi 1933 s. 166

161 Ekonoomiyhdistys 1937:2 s. 22-23

162 Alapuro 1973 s. 82, 84; vrt. myös Eskelinen s. 186, 207 alaviite

opiston osalta oli 74 % ja Teknillisen korkeakoulun osalta 11.2 %.¹⁶³ Kauppakorkeakoulun päästötutkintoon johtava opetus oli hyvin kurssimaista ja ajankäyttö tiukkaa verrattuna Helsingin yliopiston opetukseen, mikä osaltaan voi selittää Alapuron tuloksia. Akateemisen Karjala-Seuran jäsenkortistosta ja valakirjasta ei löydy kandidaatti Vilho Nurmilahten nimeä.¹⁶⁴ Myöskään kandidaattiyhdistyksen pöytäkirjoissa ei ole mainintoja järjestötason AKS-yhteyksistä.

Nurmilahten puheenjohtajakautena 1928-1943 kandidaattiyhdistyksen jäsenmäärä kasvoi 30:stä 147:ään ts. sitä mukaa kun kandidaatin tutkinnon suorittaneiden määrä lisääntyi. Varsinkin alkuaikoina kaikki tunsivat toisensa. Vuorovaikutus oli vaivatonta ja samanhenkistä. Pulakaudella 1930-luvun alussa kandidaatteja valmistui ennätysmäärä, kun huonona aikana liike-elämä ei vetänyt ja kandidaattiopinnot olivat päästötutkinnon suorittaneelle järkevä valinta. Kauppalehden haastattelussa professori Kaitila arvioi noin 85%-90% kandidaateista sijoittuneen liike-elämän palvelukseen. Loput työskentelivät virkamiehinä tai alan opettajina.¹⁶⁵ Taloudellisten aikojen parantuessa 1930-luvun lopulla sekä ekonomien että kauppatieteiden kandidaattien kysyntä kasvoi voimakkaasti. Kaikki halukkaat eivät päässeet opiskelemaan Kauppakorkeakouluun: pyrkineistä kolmesta sadasta ylioppilaasta voitiin ottaa opiskelemaan vain kolmannes.¹⁶⁶

Kandidaattiyhdistyksen toimintaan toivat jatkuvuutta ja luottamusta niin puheenjohtajan kuin sihteerinkin pitkät toimikaudet. Rautakauppojen Oy:n konttoripäällikkönä työskennellyt Erkki Willstedt (Varanko) viihtyi sihteerinä 10 vuotta 1928-1938. Nurmi-lahti hoiti kokousten puheenjohtajuudet vuosien kuluessa säännöllisesti paitsi kerran, kun pöytäkirjaan on väitöskirjaa tekevän puheenjohtajan poissaolon syyksi kirjattu: *"Puheenjohtaja Nurmilahten ollessa ulkomailla (kotonaan Berliinissä! -kuten sanotaan) johti puhetta 14.12.1934 varapuheenjohtaja Jonne Anttonen"*.¹⁶⁷ Ulkomaanmatkansa Nurmilahti ajoitti korkeakouluopettajan loma-aikaan, kesäksi.¹⁶⁸

Ensimmäiset hallituksen kokoukset pidettiin jäsenten kotona kuten marraskuisena perjantaina 9.11.1928, kun kokoonnuttii puheenjohtaja Nurmilahten luona osoitteessa Pohjoinen Rautatienkatu 17. Joskus tavattiin ylioppilaskunnan huoneistossa Kauppakorkeakoululla, Nurmilahten toimipaikalla Kauppakorkeakoulun kirjastossa ja myöhemmin kerhohuoneistossa Unioninkadulla tai lähiseudun ravintoloissa Pik-Nikissä tai Grinzingissä, jotka kandidaattiveli Jorma Soiro omisti.¹⁶⁹ Hallituksen kokouksia pidettiin vuosittain vähintään viisi, lisäksi tulivat jäsenkokoukset sekä epäviralliset kerhoillat, juhlat ja pikkujoulut.

163 Alapuro 1973 s. 225

164 Kiinnostavaa on, että Helsingin yliopistossa FM-tutkintonsa suorittanut FM Esa Kaitila, joka aikanaan sijaisti professori-isäänsä I.V.Kaitilaa Kauppakorkeakoulun opettajana, oli liittynyt Akateemiseen Karjala-Seuraan 1936; Kansalliskirjasto. Käsikirjoitusarkisto. Akateeminen Karjala-Seura. Jäsenkortisto. Valakirjat

165 Kauppalehti 13.5.1938

166 Kauppalehti 1.9.1938

167 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokouspöytäkirja 14.12.1934

168 Kansalliskirjasto. Helsingin Poliisilaitos. Passitoimisto. Suomalaisia passinleimuksia 1929-1942

169 Ekonomiyhdistys 1937:2 s. 26, Soini. 2. Hki 1963. S. 299

Vilho Nurmilahti vaikutti keskeisesti siihen, että akateemisten traditioiden kehittämisestä tuli tärkeä osa yhdistyksen toimintaa. Traditiot lisäsivät yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja nostivat akateemista statusta. Aikana, jolloin Kauppakorkeakoulu oli tavoittelemassa yliopistollisia promootioita ja siis myös tohtorintutkinnon myöntöoikeuksia, akateemisuuden korostamisella oli merkitystä ja se palveli myös korkeakoulun etua. Kun Nurmilahdelle jo viimeistään keväällä 1927 jäsenyksi ajatus omista tohtoriopinnoista, oli puheenjohtajalla itselläänkin välitön intressi akateemisten tapojen edistämiseen. Toisaalta Opettajaneuvoston pöytäkirjoista välittyy selvästi, ettei Kauppakorkeakoulun johto halunnut ärsyttää Helsingin yliopistoa: promootio-sanaa ei tunnusjuhlista haluttu käyttää.¹⁷⁰

Nurmilahti osallistui Kauppatieteellisen yhdistyksen ”merkkikomitean” jäsenenä hallituksen kokoukseen ensimmäisenä Helsinkiin paluun talvena joulukuussa 1926 ja raportoi hallitukselle hankkeesta, jonka tarkoituksena oli tehdä ehdotus kandidaatti- ja yhdistävästä akateemisesta tunnuksesta, sormuksesta: ”Komitea hankittuaan useilta eri kultaseppäliikkeiltä ehdotuksia sormuksiksi, asettui puoltamaan Suomen Kultaseppä Oy:n ehdotusta, jonka mukaan kultaisessa sormuksessa, kuten yhdistys oli aikaisemmassa kokouksessaan päättänyt, tulisi renkaassa esiintymään molemmin puolin kiertävänä aihe – käärmeet, sauva ja siivet, sekä kannassa, joka oli muodoltaan pyöreähkö soikio, esiintyisi Merkurius kypärä siipineen.”¹⁷¹

Esikuvana toimi Helsingin yliopisto traditioiden. Oman akateemisen identiteetin etsimisen herkkyydestä kertoo yhdistyksen kiertokirjeen painotus siitä ”että sormus tulisi eroamaan tarpeeksi tavallisesta fil. maisterisormuksesta, joten sitä ei voitaisi pitää minään plagiaattina”. Sormusaiheen antiikin tarustosta nostetut käärmeet, kaupan alaan liittyvä Merkuriuksen sauva ja siivet

Pik-nik ketjun toinen rengas!

Pik-nik N:o 2

(eli kultainen Pik-nik
eli entinen Chat Doré)

avaa kesäkuun alussa ovensa
Unioninkatu 24:ssä

Huomaa Pik-nikin motto:

„Ei vähän ja hyvää
vaan paljon ja parasta.”

Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen hallitus
kokoontui lähiseudun ravintoloissa, kuten ravintola
Pik-Nikissä, jonka omisti kandidaattivelji Jorma Soiro.

EKONOMI 1937

Kauppatieteiden kandidaattisormus.

170 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokousptk 4.4.2008

171 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokousptk 13.12.1926

erottivat sen yliopiston sormuksesta. Nurmilahden perusteellisten historiallisten selvitysten mukaan sormusta kiertävät öljypuun lehdetkin kytkeytyivät kaupan vanhoihin symboleihin.¹⁷² Viimeistään Ylioppilaslehden erikoisnumeron 5.3.1927 välityksellä tieto kauppatieteen tunnuksista levisi laajemminkin opiskelevan nuorison keskuuteen. Kauppalehdessä 9.12.1932 julkaistiin neljän palstan kuvitettu haastattelu, jossa Nurmilahti kertoi symboliikan historiasta.¹⁷³ Julkisuusnäkökulmaa pidettiin alusta alkaen tärkeänä. Tuntematon kandidaatintutkinto ja siihen liittyvä erikoisosaaminen haluttiin tehdä näkyväksi suurelle yleisölle. Sota-aikana vuosikokous oikeutti jäsenenä luovuttamaan kandidaatsisormuksensa maanpuolustuksen hyväksi järjestettyyn arvoesinekeräykseen.¹⁷⁴

Promootiojuhlan sijasta päädyttiin puhumaan sormusjuhlista, jotka kandidaattiyhdistys isännöisi ja organisoi. Sormusten jakotilaisuudesta haluttiin tehdä juhlava. Ensimmäisessä tilaisuudessa Vanhalla ylioppilastalolla v. 1928 rehtori Wäinö Bonsdorff luovutti kultaisen muistosormuksen ensimmäisille 30 kandidaatille. Kutsuvieraiden piiri laajeni juhla juhla ja samalla julkisuusarvo kasvoi. Vuonna 1928 mukaan oli kutsuttu korkeakoulun hallitus ja opettajakunta. Tilaisuus järjestettiin Vanhalla ylioppilastalolla. Vuoden 1931 juhlien kutsuvieraslistalla mainitaan muiden liikemiesjärjestöjen edustajia, ylioppilaskunnan edustaja, Tietotoimiston ja Kauppalehden edustajat sekä kauppaministeri. 1931 kandidaattiyhdistyksen juhla järjestettiin ensimmäisen kerran kauppakorkeakoulun tiloissa. Juhlittavat kandidaatit kutsuttiin illallisille ”naisineen”.¹⁷⁵ Vuonna 1934 tilaisuutta kunnioitti läsnäolollaan kauppa- ja teollisuusministeri Ilmari Killinen. Pankinjohtaja Antti Hiltunen esitti Suomen Liikemiesyhdistyksen puheenjohtajana tervehdyksen. Seurahuoneella juhlittiin viiteen asti aamulla.¹⁷⁶

Sormusjuhlissa Vilho Nurmilahti sai järjestävän organisaation puheenjohtajana näkyvän aseman tervehdyspuheiden pitäjänä ja illallistilaisuuksien isäntänä. Nurmilahti institutionalisoitui tyylikkään varmana puhujana ja tapakulttuurin tuntijana ja oli suosittu

KAUPPATIETEIDEN
KANDIDAATTIYHDISTYKSEN

Sormusjuhlailalliset

toukokuun 9 p:nä 1934

Hotelli Seurahuone

172 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1927:3; Ajan suunta 9.5.1934

173 Nurmilahti, Kaupan tunnus Caduceus Kauppalehti 9.12.1932

174 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 27.5.1940

175 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1930:7

176 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Tietoja sormusjuhlista 3.5.1934

Hotelli Seurahuone, sormusjuhlien 1934 juhlapaikka.

HOTELLI- JA RAVINTOLAMUSEON ARKISTO

tu puhuja silloin, kun Kauppakorkeakoulua edustamaan haluttiin saada nuoremman sukupolven edustaja. Kandidaattiyhdistyksen sormusjuhlia ehdittiin viettää vuosina 1928, 1931, 1934 ja 1938. Erityisesti 1938 kandidaattiyhdistys saavutti laajaa mediajulkisuutta, kun sormusjuhlien yhteydessä puheenjohtaja Nurmilahti sai kauppatieteiden tohtorin tutkintoa symboloivat tunnukset. 1938 sormusjuhlan osanottajille välitettiin tarkkoja pukeutumisohteja: frakki luonnollisesti tarvittiin, mutta ei valkoisia hansikkaita. Päähineeksi suositeltiin silinteriä.¹⁷⁷ Sormusjuhltraditio johti aikanaan vuoden 1946 ensimmäiseen viralliseen promootioon.

Kauppakorkeakoulu ja kandidaattiyhdistys tarvitsivat toisiaan. Sekä Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvoston että yhdistyksen pöytäkirjat kertovat hedelmällisestä, toisiaan arvostavasta vuorovaikutuksesta. Opettajaneuvoston jäsenet – professorikunta – tekivät kollegiaalisesti päätökset, mutta arvostivat myös Kandidaattiyhdistyksen aloitteellisuutta ja esityksiä tai käyttivät yhdistystä asiantuntijaorganisaationa opetusohjelman suunnittelussa ja tutkintovaatimusten päivittämisessä. Kun yhdistys päätti ottaa selvää kandidaattitutkinnon vieraskielisistä vastineista, Nurmilahti kääntyi luontevasti Kauppakorkeakoulun professoreiden puoleen.¹⁷⁸ Kun ilmeni, etteivät Kauppakorkeakoulussa suoritettut arvosanat olleet päteviä yliopistossa, lähetettiin kirje Opettajaneuvostolle.¹⁷⁹ Yhdistyksen

177 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1938:5

178 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokous ptk 31.1.1929

179 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1932:4

voimakkaasti ajama mainonnan opetus toteutui 1934.¹⁸⁰ Seuraavana vuonna Nurmilahti selosti hallituksen jäsenille ideoita Kauppakorkeakoulun opetusohjelman uudistamiseksi huomauttamalla ”että yhdistyksemme jäsenten on tässä asiassa päästävä lausumaan myös omat ajatuksensa”. Keskustelua herättivät mm. kysymykset linjajaosta, joka mahdollistaisi kandidaattien sijoittumisen laajemmin kunnallishallintoon tai vientikauppaan.¹⁸¹ Kauppalehden haastattelussa Nurmilahti selvitti kandidaattitutkinnon suorittaneiden työmahdollisuuksia tilintarkastajina.¹⁸² Välikauden aikaisen vuosikokouksen 24.5.1940 esitelmäaihe ei liittynyt enää omaan edunvalvontaan vaan maan talouteen: kandidaatti Jonne Anttonen käsitteli luovutettujen alueiden korvauskysymyksiä.

Uudella yhdistyksellä oli rajattomasti tehtävää alkaen jäsenkunnan puhuttelunimien suunnittelusta pätevyysvaatimuksiin ja työpaikkojen välitykseen.¹⁸³ Keskuskauppakamarin tilintarkastajatutkinto keskusteltiin jäsenistössä.¹⁸⁴ Merkittävä asiantuntijatehtävä yhdistykselle lankesi kun Nurmilahden johdolla 1942 käynnistyi Valtioneuvoston toimeksiannosta työ lausunnon antamiseksi professori I.V. Kaitilan kirjanpitolakiehdotuksesta.¹⁸⁵ Opettajakuntaan kuuluvana Vilho Nurmilahdella oli merkittävä vaikuttajarooli viestinviejänä yhdistyksen ja opettajiston välillä.¹⁸⁶ Yhdistyksen puheenjohtajan oman tutkijanuran edetessä kasvoi myös yhdistyksen vaikutusvalta Kauppakorkeakoulua lähellä olevassa suppeassa akateemisessa piirissä.

180 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1933:4

181 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1935:1

182 Kaupplehti 2.12.1933

183 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto 1927-1943, Hallituksen kokousptk ja kierto-
kirjeet. Hallituksen kokous-
ptk 15.11.1927, 16.11.1928; Kiertokirje 1933:4

184 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokous ptk 5.10.1928, 16.11.1928,

185 Tilli 1949 s. 12

186 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen pöytäkirja 16.8.1928: ”Viime yhdistyksen kokouksessa annettiin kand. Nurmilahdelle tehtäväksi vaikuttaa epävirallisesti Kauppakorkeakoulun opettajien parissa siihen suuntaan, että kandidaattitutkinnossa voitaisiin suorittaa laudaturarvosanat myöskin matematiikassa, kemiassa ja tavaraoipissa.”
”Kand. Nurmilahti ilmoitti kokoukselle, että paraikaa on valmistumassa uudet tutkintovaatimukset ja on tällöin myös otettu huomioon että laudatur voidaan suorittaa liikelaskennossa, kemiassa jopa kielissäkin tarkoituksella yhä varmistaa kauppatieteiden kandidaattien asemaa mm. kauppaoppilaitosten opettajina”

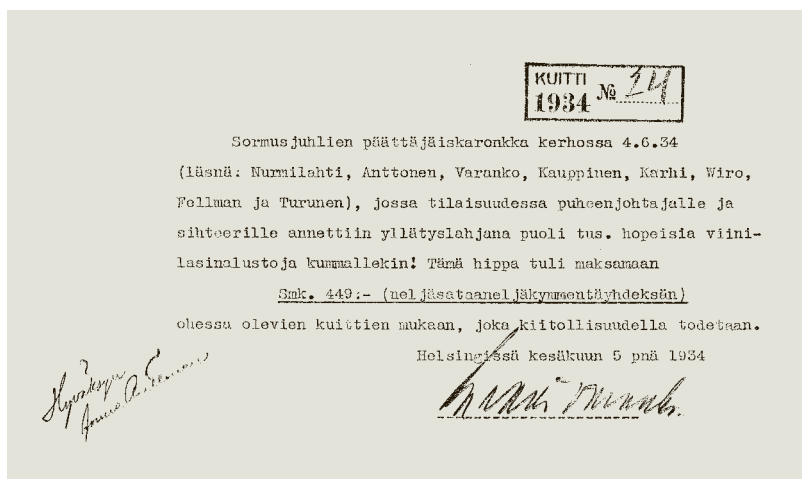
Toveriseurassa

Edelläkävijyys ja modernius liittyivät yhdistyksen identiteettiin ja puheenjohtajalla oli toimintakulttuurin muotoutumiseen oma tärkeä osuutensa. Pöytäkirjoista välittyy keskusteleva, salliva ilmapiiri vastapainona ajan yliopistomaailman formaalisuudelle. Nurmilahti pyrki luomaan kannustavan ja toverillisen yhteishengen. Tavoitteellisen toiminnan lisäksi tärkeää oli yhdessäolo. Maaseudulla asuvien kandidaattien osallistumista vuosikokouksiin pyrittiin jatkuvasti kannustamaan. Yhdistys säilyi pitkään herraseurueena, sillä ensimmäinen naiskandidaatti Greta Hahl valmistui 1930 ja Katri Kava 1933. Vielä 10-vuotisjuhla-valmisteluissa 1935 hallitus oli tehnyt periaatepäätöksen, että ”juhla on herrojen tilaisuus ilman naisia todeten kuitenkin: poikkeuksena kand. Greta Hahl ja Katri Kava, jotka poikkeuksen ihanalla tavalla vahvistavat”.¹⁸⁷ Hahl ja Kava olivat jäsenluettelon mukaan ainoat naisedustajat vielä v. 1939.¹⁸⁸

Pöytäkirjat ja valokuvat piirtävät kuvaa huolellisesti pukeutuvasta modernista puheenjohtajasta, herrasmiehestä, jolta ei puuttunut humorintajua tai leikkimielisyyttä. Vuosijuhlasuunnittelun 1929 yhteydessä Nurmilahti kiteytti yhdistyksen hengen: *”olemme ajatelleet, että tilaisuudesta ei järjestettäisi*

Lämmin toverihenki siivitti kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen yhteisiä ponnisteluja. 1934 sormusjuhlan jälkeisessä karonkassa muistettiin puheenjohtaja Nurmilahtea ja sihteeri Varankoa.

KAUPPATIETEIDEN KANDIDAATTIYHDISTYKSEN ARKISTO

187 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. 10-vuotisjuhlakutsu 22.1.1935. Kokous pidettiin kerhossa Unioninkatu 13. Mukaan oli kutsuttu mm. professorit, sekä vuorineuvos Grundström, kauppaneuvokset Niklander ja Hohenthal (myöh. Harima), sekä ylioppilaskunnan edustaja. Pukukoodina oli ”smoking”. ”Kutsuvieraidenkin lukuisuus edellyttää, että ”isäntiä” on salin täydeltä” Jäsenkirje 2.2.1935

188 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys jäsenluettelo 31.1.1939. – Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys r.y. vuosikirja v. 1938. s. 40-46; Greta Hahlsta ja Katri Kavasta ilmestyi erikoisartikkeli ”Naiset Merkuriuksen palveluksessa. – Suomen nainen 1934:7 s.95

mitään kankeata puheidenpitotilaisuutta, vaan todellinen toverijuhla”.¹⁸⁹ Yhdistys valitsi keskuudestaan 1934 oman klubimestarinsa ja laulua johtavan laulumestarin.¹⁹⁰ Vuosikokousillallisilla pidettiin puheita ja juhlittiin myöhään pikkutunneille.¹⁹¹ Yhteisöllisyyttä vaalittiin teetämälle puheenjohtajan nuija ja kehittämällä omia sisäisiä boolitraditioita. Puheenjohtaja puolestaan lahjoitti 10-vuotisjuhlan yhteydessä yhdistykselle Taito Oy:n Paavo Tynellin suunnittelemat tinapikarit ja tarjottimen.¹⁹² Nurmilahden lapsuudenkodin uskonnollisviritteinen evankelisen liikkeen tausta ei näkynyt puheenjohtajan omassa sosiaalisessa elämässä.¹⁹³

Asiapitoiset viralliset jäsenkokoukset vaativat rinnalleen kevyempää yhdessäoloa. Elokuussa nautittiin yhdessä rapuja muodikkaan Golf-kasinon kabinetissa Munkkiniemessä. Perheellistyvän kandidaattipolven vaimot haluttiin toimintaan mukaan: Klubi-iltoina tai kandidaatin rouvien järjestämissä tanssiaisissa harjoiteltiin akateemista tapakulttuuria, pukeuduttiin tyylikkäästi smokingiin ja iltapukuihin ja nautittiin yhdessäolosta kaupungin parhaissa ravintoloissa hotel Grandissa (Fenniassa) tai Börssissä tai Konservatorion ravintolassa tai Seurahuoneella. Sormusjuhlaohjeisiin 1934 puheenjohtaja kirjautti tarkan tanssijärjestyksen: ”tanssiaiset aloittaa ’promoottori’ prof. Bonsdorff. Tanssittuaan kieroksen yhtyy yhdistyksen puheenjohtaja Nurmilahti (toinen kierros) tanssiin ja tämän jälkeen alkaa yleinen tanssi!”¹⁹⁴ Seurahuoneella ohjelma ei sujunut Nurmilahden kaavailujen mukaan. Aikalaismuistiinpano kertoo puolen yön aikaan käynnistyneiden tanssiaisten alkaneen wieniläisvalssilla ja lehtori Nurmilahden vieneen ensimmäisenä tanssiin rouva Karen Bonsdorffin. Sen jälkeen mukaan liittyi ”rehtori, professori W. Bonsdorff ainoan sormuksen saaneen naispuolisen kandidaatin /Katri Kavan/ kanssa”.¹⁹⁵

Ajankuvaa kevyemmästä ohjelmasta välittää yhdistyksen pikkujoulujuhlan suunnittelu 1938. Tilaisuus järjestettiin itsenäisyyspäivän aattona 1938 hotelli Grandin Empire- salissa:

*”ohjelmaksi päätettiin järjestää seuraavaa: kand. E. Railimo esittää yksinlaulua ... V. P. Nurmilahti esittää tavanmukaisen aariansa ”Kun minä kotoani läksin” kand. E. Varangon säestämänä. Sitä paitsi otti kand. E. Railimo järjestääkseen laulun naisille ja illan kuluessa tanssitaan pari kohtalokasta valssia. Mikäli mahdollista koetetaan juhla saada kestäväksi klo 2:een ja joulukuusi yritetään saada hotellin puolesta.”*¹⁹⁶

189 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokouskutsu 31.7.2008

190 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1934:1

191 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1930:2

192 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1934:1, Kokouskutsu 2.2.1935

193 Turtola 1997 s. 8,20,22,29; Koskeniemi 1984 s. 39, 113,376

194 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Tietoja sormusjuhlista 3.5.1934

195 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955 Hki. 1956 s. 33

196 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokousptk 243.11.1938.

Kieltolain päätyttyä - mainittakoon, että professori Kyösti Järvinen toimi silloin valtiovarainministerinä - Alkoholiliikkeen uudet määräykset hankaloittivat kokoustilajärjestelyjä, erityisesti tutun klubihuoneiston, Unioninkatu 13 tilan käyttöä. Tähänkin keksittiin kiertotie. Puheenjohtaja mukaan lukien 20 kandidaattiyhdistyksen jäsentä liittyi tilaa ylläpitävän yhdistyksen jäseniksi ja toiminta saattoi jatkua entisellään.¹⁹⁷

Kandidaattiyhdistyksen kutsu 28.10.1933.

KANDIDAATTIYHDISTYKSEN
ARKISTO 1934

KAUPPATIEDEIDEN KANDIDAATTI- YHDISTYS HELSINKI ☺

NYT TEITÄ TANSSIIN KUTSUTAAN !

Motto: Puolanmaassa, Krakovassa
Parlez-vous.....

Herroja kauppatieteiden kandidaatteja naisineen (ja nimenomaan juuri viimeainittuja) kutsutaan täten tanssiaisiin "olut- ja mekkaraillan"-tyyliin klubihuoneistossa Unioninkatu 13 ensi lauantaina 28.10.33 klo 20,30 (eli 8,30 ip).

Osanottomaksu on Smk. 30/- hengeltä ja sisältyy tähän myöskin kunnollinen illallinen, tanssimusiikki ynnä valistava ohjelma, mutta valitettavasti eivät juomat. Maksun perii klubimestari asianymmärrettävistä syistä jo illan alkaessa.

Osanotosta on ilmoitettava yhdistyksen sihteerille puh. 38171 (konttori) mieluummin viipymättä ja jokatapauksessa perjantaihin mennessä.

Verhoudutaan smokingiin (naiset vastaavan ihanaasti).

Juhlatoimikunta

J.K. - "Paljas" mies tilaisuudessa on murheen merkki (Rousseau).

197 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Jäsenkirje 26.9.1933, Kiertokirje 1933:4. Tila kuului Fraternitas-yhdistykselle. Hallitus halusi jäsenkirjeessään 26.9.1933 tarkentaa: "Fraternitas ei ole sama yhdistys kuin Vapaamuurariseura, joka on aivan erillään. Fraternitaksen käytännöllinen tehtävä on juuri k.o. klubihuoneiston pitäminen."

Miten tutkimus voisi hyödyttää liike-elämää?

Vanha ja uusi polvi

*”Talouselämässä on tosin useita loistavia esimerkkejä pitkän käytännön ankaran koulun käyneitten miesten saavuttamasta menestyksestä ja voitosta. Mutta nykyajan monisäikeinen, kehittynyt liike-elämä ja huippuunsa kärjistynyt kilpailu asettaa henkilölle, joka ei ole saanut nauttia teoreettista opetusta, niin suuria vaatimuksia, että vain perin harvat, erikoisia luontaisia taipumuksia omaavat yrittäjät voivat ylivoimaisessa kilpailussa saavuttaa huomattavaa menestystä.”*¹⁹⁸

REHTORI WÄINÖ BONSDORFFIN SORMUSJUHLAPUHE 7.2.1931

Kauppakorkeakoulujen perustamisvaiheessa Saksassa oli esiintynyt jyrkkääkin vastakkainasettelua käytännön liikemiesten ja uuden teoreettisemman koulutuksen saaneen sukupolven intressien välillä.¹⁹⁹ Ristiriitaa sukupolvien tai käytännön ja teorian välillä ei Suomessa välttämättä ollut, enemmänkin ristiriitoja piili edelleen liike-elämän kielipoliittisissa asenteissa. Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen koulutettu nuori polvi lähti itsenäisessä Suomessa liike-elämään luonnollisesti erilaisista lähtökohdista kuin vuonna 1896 perustetun Suomen Liikemiesyhdistyksen käytännön kokemusta korostanut liikemieskunta. Kuitenkin kauppaopistot olivat kasvattaneet uusia ikäluokkia ja Kauppakorkeakoulun päästötutkintokin oli 1910-luvulla palvellut käytännön liike-elämän tarpeita. Suomen Liikemiesyhdistys oli osaltaan ollut vaikuttamassa Kauppakorkeakoulun perustamiseen. Ensispolven suomenkieliset liikemiehet näkivät kauppasivistyksen ja tietotaidon hankkimisessa tulevaisuuden mahdollisuuksia, jotka heiltä itseltään aikanaan olivat puuttuneet.²⁰⁰ Kun lukee Vesa Vareksen elämäkertaa teollisuusjohtaja Emil Aaltosesta, itseoppineesta suurliikemiehestä, ei voi olla vertaamatta sitä lähtökohtien erilaisuutta, mikä menestyneiden liikeyritysten taustalla saattoi pioneirisukupolven suomenkielisillä liikemiehillä olla. Suutariyrittäjyydestä ponnistanut Emil Aaltonen toimi Liikesivistysrahaston hallituksen jäsenenä pitkän kauden 1928-1949 ja oli myös valmis aktiivisesti tukemaan Liikesivistysrahastoa ja näin edistämään uutta korkeampaa kaupallista opetusta.²⁰¹

198 Uusi Suomi 8.2.1931

199 Kauppalehti 11.12.1926; Fehling 1926 s. 561-562

200 Suomen Liikemies-Yhdistys 1896-1916. – Kauppalehti 29.11.1916 s. 752-760; Vesikansa 1996 s. 28-36

201 Vares 2007 s. 50-88, Puukari 1959 s. 32

Kauppakorkeakoulun perustajiin kuulunut patriarkaalinen Karl Alfred Paloheimo edusti luonnontieteellisen filosofian tohtorin tutkinnon suorittanutta akateemista fennomaanista yrittäjäpolvea. Paloheimo hoiti laajoja liiketoimiaan vaihtelevin tuloksin ilman liike-elämän koulutusta.²⁰² Paloheimo toteutti niin korkeakoulun ensimmäisen rehtorin Kyösti Järvisen kuin Wäinö Bonsdorffinkin kanssa suomenkielisen kauppasivistyksen merkitystä korostavaa fennomaanitraditiota, joka näki opiskelun merkityksen kansakunnan voimavarana. Paloheimolla oli ollut perhehistorian kautta nuoresta pitäen läheiset suhteet suomalaisuusikoni Yrjö Sakari Yrjö-Koskiseen.²⁰³ Kyösti Järvisen isä, Nestori Järvinen kuului ensimmäisen polven fennomaaneihin ja toimi aikanaan – kuten Wäinö Bonsdorffin isä Ernst Bonsdorffkin – suomenkielisen Jyväskylän seminaarin opettajakuntaan.²⁰⁴ Suomenkielisen Kauppalehden perustamisajatus oli lähtenyt liikkeelle Suomen Liikemiesyhdistyksen ensimmäisen puheenjohtajan, niin ikään Jyväskylässä toimineen lehtori K.G. Göösinkin aloitteesta.²⁰⁵

Rehtori Bonsdorffin sormusjuhlatervehdyksessä 1934 puhuu vanhan polven fennomaanihenki:

”On ollut ilahduttavaa todeta, että niin monet Kauppakorkeakoulun päästötutkinnon suorittaneista ovat tahtoneet opintojansa jatkaa. Se on todistuksena Suomen kansan nuorisossa kytevästä opin- ja tiedonhalusta. Se on todisteena nuorisossa elävästä pyrkimyksestä, jonka päämääränä on, usein varsin vaikeista ulkonaisista olosuhteista huolimatta, kehittää itsensä kelpoiseksi toimiin,

Rehtori Wäinö Bonsdorff.

KAUPPAKORKEAKOULUN KIRJASTON ARKISTO

202 Keskisarja 2006 s. 282-312

203 Keskisarja 2006 s. 14-18,27-29,33

204 Inkilä 1960 s. 21, 25, 30-38,41; Biografinen nimikirja. Hki 1879-1883

205 Jauri 1948 s. 26; Kauppalehti 29.11.1916

Wäinö Bonsdorff, Kandidaattiyhdistyksen kunniajäsen.
Oikealla puheenjohtaja Nurmilahti.

EKONOMIYHDISTYS 1936:4

joissa koko kansamme onneksi ja menestykseksi paljon voidaan aikaansaada.”²⁰⁶

Liikemies K.A. Paloheimon elämäntyöhön tiivistyy kaikki, mikä suomenkieliselle kauppatieteelliselle opetukselle oli keskeistä ja merkittävää: Paloheimo oli ollut perustamassa Kauppakorkeakoulua ja toimi Kauppakorkeakoulun hallituksen puheenjohtajana useamman sukupolven ajan, käsittämättömän pitkän kauden 38 vuotta (1911-1949) ja oli melkoinen vaikuttaja myös Liikesivistysrahaston hallituksen varapuheenjohtajana 1921-1949.

Kauppakorkeakoulun hallituksen vetäjänä Paloheimo kuului Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen hallintoneuvostoon ja johtokuntaan. Ylioppilaskunnan vuosijuhlassa 1941 Paloheimo kohotti vanhemman liikemiespolven nimissä eläköön huudot *”nuorelle, eteenpäinpyrkivälle liikemieskunnalle.”* Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan kunniajäseneksi Paloheimo kutsuttiin 1943.²⁰⁷

Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys hyödynsi omassa toiminnassaan uusia menetelmiä ja ajatuksia, joita nuori jäsenkunta liike-elämässä tai työyhteisössään muutenkin käytti. Moderni, ulkomaanmatkoja tehnyt ja ulkomailla oleskellut liikemieskunta edusti uutta elämännäkemyistä ja kaupallisen sivistyneistön sukupolvea²⁰⁸ siinä missä aikalaiset Mika Waltari tai Olavi Paavolainen julistivat kulttuurielämän uutta aikakautta. Yhdistys otti uudenaikaisen viestinnän mahdollisuudet ennakkoluulottomasti käyttöön: säännölliset kiertokirjeet pitivät yhteyttä jäsenkuntaan ympäri maata ja radioesitelmillä viestitettiin tuoretta liike-elämän tietoa suurelle yleisölle.²⁰⁹ Yhdistys järjesti kokouksia, esitelmä- ja keskustelutilaisuuksia ja juhlia. Jäsenet toivat tuoreita ajatuksia ulkomaisilta opintomatkoilta ja käytännön työelämästä. Ei siis ollut ihme, että virkeässä vuorovaikutuksen piirissä nostettiin esiin runsaasti kehittämisideoita.

206 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 30

207 Ekonomi 1941:2 s. 37

208 Kauppatieteiden kandidaatti Armas Salojoen käyttämä termi viiteryhmästä. – Ekonomi 1043:1-4 s. 52; vrt. myös

Purhonen sukupolviteorioista julkaisussa: Purhonen & Hoikkala & Roos, Kenen sukupolven kuulut? Hki 2008 s. 9-30

209 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1932:4; Kiertokirje 1933:1; Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 151-152

Professionaalinen yhdistys sulki muut kuin jäsenet ydintoiminnan ulkopuolelle. Vilho Nurmilahti piti tärkeänä yhteyksien hoitamista laajemminkin liike-elämään. Kandidaattiyhdistyksen 10-vuotisjuhlakokoukseen kutsuttiin mukaan liikemaailman henkilöitä, ”jotka ovat tukeneet kandidaattien pyrkimyksiä ja muutenkin olleet lähellä yhdistyksiä”.²¹⁰ Yhdistyksen vuosikirjassa 1938 mainitaan kiitoksin kaksi ulkopuolista henkilöä: kunniajäsen, Kauppakorkeakoulun rehtori ja Liikesivistysrahaston sihteeri Wäinö Bonsdorff ”teoreettisen talouselämän edustajana” ja vuorineuvos John Grundström yhdistyksen taloudellisena tukijana ja mesenaattina.²¹¹ Raahen Porvari- ja kauppakoulussa aikanaan tutkintonsa suorittanut Grundström oli liikemiesverkostojen moniottelija: Kauppakorkeakoulun hallituksen jäsen, Liikesivistysrahaston johtokunnan puheenjohtaja, Suomen liikemiesyhdistyksen johtokunnan jäsen, Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen hallintoneuvoston tuleva puheenjohtaja, Kansantaloudellisen yhdistyksen jäsen ja Kauppalahden johtokunnan jäsen.²¹² Bonsdorff ja Grundström kuuluivat kandidaattiyhdistyksen vuosikokousillallisten kutsuvieraisiin. Silloin pidettiin puheita, laulettiin ja nautittiin toverillisesta yhdessäolosta ”aamuhetkiin saakka”.²¹³

Kauppalahden julkaisi säännöllisesti yhdistyksen kokousuutisia. Kiinnostusta Kauppätieteiden kandidaattiyhdistyksen toiminta esitelmiseen herätti yleensäkin liikemieskunnassa ja epäilemättä myös niissä tutkijapiireissä, jotka eivät olleet Kauppakorkeakoulusta valmistuneet ja kandidaattitutkintoa suorittaneet.

Arvovaltaiseen 1884 perustettuun Kansantaloudelliseen yhdistykseen kuului yliopistotutkijoita ja kansallisia talouselämän vaikuttajia kuten Risto Rytö ja J.K.Paasikivi. Jäseniä oli yli 600 henkeä, joukossa myös kauppatieteiden kandidaatteja. Kauppakorkeakoulusta professori Järvinen toimi Kansantaloudellisen yhdistyksen esimiehenä 1910 ja 1929. Helsingin yliopistossa väitelleet professorit I.V.Kaitila ja Kalle Kauppi kuuluivat jäseninä Kansantaloudelliseen yhdistykseen kuten Kauppakorkeakoulun hallituksen puheenjohtaja vuorineuvos K.A. Paloheimo ja varapuheenjohtaja Alvar Niklanderkin. Kansantaloudellinen yhdistys täytti tieteellisen seuran tunnusmerkit julkaisusarjoineen, aikakauskirjoineen, esitelmineen ja traditioineen. Sen sijaan Vilho Nurmilahti, liikelaskennan ja uuden liiketaloustieteen edustaja ei ollut Kansantaloudellisen yhdistyksen jäsen.²¹⁴

Kansantaloudellisella yhdistyksellä oli oma tärkeä tehtävänsä. Vuosien kuluessa oli kuitenkin käynyt ilmeiseksi, että tarvittiin omaa foorumia keskustelemaan kauppatieteellisen tutkimuksen ja liiketalouden sovellusten mahdollisuuksista. Kaivattiin tietoa siitä, miten käytännön liike-elämä voisi hyödyntää teoreettista osaamista. Tälle pohjalle rakentuivat

210 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys. Vuosikokouskutsu 2.2.1935

211 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys ry:n vuosikirja v. 1938, Hki 1939 s. 2; Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1934:1; Kiertokirje 1935:5

212 Vesikansa 1996 s. 137

213 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1934:1; Kiertokirje 1935:5, Hallituksen kokous ptk 31.1.1939

214 Kansantaloudellisen yhdistyksen jäsenet vuoden 1940 lopussa. – Kansantaloudellinen aikakauskirja 1940 s. 358-365

kandidaattiyhdistyksen piirissä esiin nostetut ajatukset vuosikirjan julkaisemisesta ja uudenlaisesta kauppatieteellisestä tutkimusseurasta.²¹⁵

Julkaisuajatuksen käytännön toteutus vei pienessä yhdistyksessä aikaa. Kandidaatti Aarne Lehonkosken esitys julkaisutoiminnan käynnistämiseksi oli tehty syksyllä 1929 ja herättänyt jäsenistön keskuudessa vilkasta mielipiteenvaihtoa ja suurta kannatusta.²¹⁶ Lehonkoski puhui ammattimiehenä: hän toimi mm. Suomen Ulkomaankauppalehden taloudenhoitajana. Lehonkoski edusti vuonna 1894 syntyneenä muita kandidaatteja vanhempaa polvea ja oli jo 35-vuotias. Matrikkelitietojen mukaan hän oli ehtinyt nähdä paljonkin maailmaa opintomatkoilla Saksassa, Venäjällä, Puolassa ja Pohjoismaissa sekä toimia lukuisissa eri työtehtävissä. Laaja kokemus ja innokas mieli näkyvät myös Lehonkosken ideoimassa kokousalustuksessa syksyllä 1930. Ajatuksena oli uuden Kauppatieteellisen instituutin perustaminen Kauppakorkeakoulun yhteyteen. Kandidaattiyhdistyksen kiertokirje oletti hankkeen kiinnostavan korkeakoulun kansantalouden ja ”molempien liiketalouksien” professoreita.²¹⁷

Liike-elämän kiinnostukseen viittasi puheenjohtaja Nurmilahtikin, kun kandidaattiyhdistyksen ensimmäinen vuosikirja ilmestyi painosta 1939.²¹⁸ Vuosikirjaa tarvittiin toisaalta jäsenten yhdyssiteeksi, toisaalta lähentämään tiedemaailmaa käytännön liike-elämään julkaisemalla asiantuntija-artikkeleita ja referaatteja kokousesitelmistä ja puheista.²¹⁹ Nurmilahten kirjoittamissa alkusanoissa korostetaan vuosikirjan arvoa ”maamme eri seuduilla ja osin kaukana ulkomailla oleskeleville jäsenille”. Nurmilahti näkee vuosikirjan arvon monista eri näkökulmista: matrikkeliosan tarkoituksena oli elvyttää jäsenten välistä yhteyttä ja edistää paikanvälitysverkoston toimintaa. Julkaisua jaettiin myös tiedotusmielessä liikemieskunnalle ja liikkeille, ”koska liikemieskuntaamme oli kandidaattien toiminta kiinnostanut”. Ekonoomeille ja muille vuosikirjan toivottiin toimivan herätteenä ”sekä tieteelliseen että käytännölliseen liike-elämää koskevaan opiskeluun”.²²⁰ Kun Liiketaloudellinen aikakauskirja perustettiin vasta 1952, oli kandidaattiyhdistyksen vuosikirjalta urauurtava merkitys.²²¹ Niin Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta, Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys kuin vuonna 1935 perustettu Ekonoomiyhdistyskin toimivat kiinteässä yhteistyössä, limittäin, toisiaan tukien ja osittain saman henkilöverkoston varassa. Yli 1000-jäseninen Ekonoomiyhdistys julkaisi vuodesta 1935 lähtien Ekonoomiyhdistys-lehteä, jossa ilmestyi myös kandidaattiyhdistyksen ja Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan uutisia; mm. kandidaattiyhdistyksen vuosikirja julkaistiin lehden erikoisnumerona.²²²

215 Bonsdorff 1950 s. 4-5 - Julkaisussa Kauppatieteiden Kandidaattiyhdistys r.y. 25 vuotta 1925-1950

216 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1929:5

217 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1930:7

218 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1938:2; Hallituksen ptk 31.1.1939

219 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1938:2

220 Nurmilahti 1939 s. 3 Julkaisussa: Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys r.y. Vuosikirja v. 1938. Hki 1939 s. 3

221 Meeri Saarsalmi, Lyhyt katsaus Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen toimintaan 1938-58 – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1958 s. 205-216

222 *Ekonomia* 1965 B:1. Ekonomiliitto 1935-1965, s.18-19, 39-41, 46-47, 82, 118; Ekonoomiyhdistys 1935:1 s. 12, Ekonoomiyhdistys 1938:2 s. 23, Ekonoomiyhdistys 1939:1 (kandidaattiyhdistyksen vuosikirja)

Kandidaattiyhdistys uusien ajatusten kasvualustana: Kauppatieteellisen yhdistyksen perustaminen

*”On tyydytyksellä ja tunnustuksella todettava, että Kauppakorkeakoulu ja Kauppakorkeakoulua tukeva maan suomalainen liikemieskunta ovat valppaasti seuranneet ajan kehitystä...Yhdistyksen kokouksissa on ollut paljonkin puhetta tieteellisen kaupallisen tutkimustyön tärkeydestä. Tuloksena näistä keskusteluista oli äsken juuri perustettu Kauppatieteellinen yhdistys.”*²²³

V.P. NURMILAHTI 7.2.1931 VIETETTYJEN TOISTEN SORMUSJUHLIEN TERVEHDYSPUHEESSA

Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys toimi sekä Kauppatieteellisen yhdistyksen että Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen perustamisideoiden kasvualustana. Artikkelit ”Taloudellisen tutkimuksen instituutti Suomeen” ja ”Kauppatieteellistä tutkimuslaitosta perustamaan” referoivat kauppatieteiden kandidaatti Aarno Lehonkosken 19.11.1930 pitämää esitelmää.²²⁴ Kun ajatus tutkimusseuran perustamisesta oli herättänyt laajempaa kiinnostusta, kutsui kandidaattiyhdistys Vilho Nurmilahden johdolla koolle jäsenistönsä ja Kauppakorkeakoulun professoreita neuvottelemaan asiasta. Keskustelutilaisuus osoitti jälleen kandidaattiyhdistyksen ja Kauppakorkeakoulun välisen hyvän yhteistyön merkityksen. Ajatuksen esittänyt kandidaatti Aarne Lehonkoski kutsuttiin mukaan professori Kalle Kaupin johtamaan suunnittelukomiteaan. Kauppatieteellinen yhdistys perustettiin helmikuussa 1931 keskellä kansainvälisen talouden lamakautta. Uuden yhdistyksen jäseniltä edellytettiin korkeakoulututkintoa tai käytännön elämässä hankittua kokemusta. Seuran tarpeesta kertoi sekin, että jäseniä liittyi ensimmäisen vuoden aikana yli 70.²²⁵

Kauppatieteellisestä yhdistyksestä muodostui arvovaltainen, Kauppakorkeakoulua lähellä toimiva professorivetoinen seura. Kauppakorkeakoulun kansantaloustieteen professori Oskar Kaaleb Kilpi toimi puheenjohtajana 1931 ja 1934, liikelaskentaopin professori I.V. Kaitila 1932, 1935, 1938, kauppaoikeuden professori Kalle Kauppi 1933, 1936 ja liik-

223 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 28

224 Taloudellisen tutkimuksen instituutti Suomeen. Aloitteen tekijänä Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys. Esitys hyväksyttiin eilisillan kokouksessa. – Ajan Sana 19.11.1930; Kauppatieteellistä tutkimuslaitosta perustamaan. – Kauppalehti 19.11.1930

225 Mikko Laakso 2001 s. 14-20; Huugo Raninen, Kauppatieteellinen Yhdistys 25-vuotias. – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1956 s. 3-7

Keski-ikäinen
Vilho Nurmilahti 1930-luvulla.

TOIMIHENKILÖARKISTO

keenhoito-opin professori Kyösti Järvinen 1937. Uusi yhdistys sai johtonsa professoreista, jotka kaikki kuuluivat jäseninä myös Kansantaloudelliseen yhdistykseen.

Vilho Nurmilahti valittiin Kauppatieteellisen yhdistyksen ensimmäiseen johtokuntaan 1931 samoin kuin rehtori Wäinö Bonsdorff ja professori Kalle Kauppi. Ainoana Kauppakorkeakoulun ulkopuolisena edustajana johtokunnassa istui tohtori Paavo Korpisaari. Kandidaattiyhdistyksen jäseniä tarvittiin yhdistyksen käytännön asioiden hoitamiseen ja sihteereiksi: alkuaikoina tehtäviä hoiti kandidaatti Aarne Lehonkoski, myöhemmin Nurmilahden kurssitoveri, kandidaatti Viljo Havu. Mikko Laakson mukaan esitelmätoiminta seurasi traditionaalisia aihepiirejä: ”vain ajoittain puhujat nostivat esille tuoreempia virtauksia”.²²⁶ Varojen puute hidasti konkreettisen tutkimustoiminnan edistämistä ja julkaisusarjojen käynnistämistä. Yhdistyksen ensimmäinen julkaisu, professori Kyösti Järvisen 70-vuotisjuhlakirja ilmestyi 1939.²²⁷

Vilho Nurmilahti edusti johtokunnassa liikelaskennan jatko-opiskelijana ja tutkijana silloista modernia saksalaista liiketaloustiedettä. Kauppatieteellisen yhdistyksen sijaan Nurmilahti näyttää kuitenkin keskittäneen toimintatarmonsä väitöskirjan tekemiseen ja yhteistoimintaan kandidaattiyhdistyksen innostuneen nuoren toveripiirin kanssa.

226 Mikko Laakso 2001 s. 20, 6

227 Mikko Laakso 2001 s. 28

Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos

*”Mutta toisaalta täytyy meidän myöntää olevamme täällä Suomessa jäämässä jälkeen siinä puolueettomassa induktiivisessa liiketaloudellisessa tutkimustyössä, mikä alkaa voimakkaana versoa nuorimmissakin Skandinaavian kauppakorkeakouluissa.”*²²⁸

PROFESSORI KYÖSTI JÄRVINEN VUODEN 1938 SORMUSJUHLAPUHEESSA 14.5.1938

Kauppatieteellisellä yhdistyksellä oli osuutensa soveltavan, liike-elämän tarpeisiin vastaavan Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen perustamiseen 1938.²²⁹ Tohtori Paavo Korpisaari nosti yhdistyksessä 1933 esiin kysymyksen kaupan tutkimuksesta ja viittasi tutkimusaineistojen saatavuuden problematiikkaan. Suomessa ei ollut systemaattisesti kerätty kauppaan liittyvää tilastoaineistoa ja monet liikkeet arkailivat aineistojen luovuttamista tutkijoille. Vuonna 1934 professori Kilpi totesi, että jonkinlainen markkinatutkimuslaitos poistaisi näitä vähittäiskaupan ongelmia.²³⁰

Tutkimuslaitosasiassa Suomi kulki selvästi jäljessä Eurooppaa ja Amerikkaa. Aktiivinen kauppatieteiden kandidaatti, tällä kertaa 25-vuotias Arvo Puukari, oli marraskuussa 1937 käynnistänyt keskustelun tutkimuslaitoksen tarpeellisuudesta Liikemiesyhdistyksessä pitämässään esitelmässä ”Myyntimenetelmien tutkimustehtävistä”. Suomen Mainosyhdistyksessä Puukari viritti keskustelua ”Mainonnan tutkimustehtävistä”. Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen kokouksessa 8.4.1938 Puukari ehdotti tutkimuslaitoksen perustamista ja selkeää tutkimusohjelmaa myynnin ja mainonnan tutkimiseksi.²³¹ Samaa henkeä oli filosofian maisteri Artturi Raulan vetoamuksessa ”Myynti ja mainonta tarvitsevat markkinatutkimuslaitoksen.”²³²

Tukholman kauppakorkeakoulun yhteydessä toiminut liiketaloudellinen tutkimuslaitos kutsui keväällä 1938 pohjoismaisten kauppakorkeakoulujen edustajat neuvotteluun yhteistyön käynnistämiseksi. Syksyllä Kyösti Järvinen vetosi Suomen Liikemiesyhdistyk-

228 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 15.9.1938. Liite 4. Professori Kyösti Järvisen puhe

229 Saarsalmi 1958 s. 205-208

230 Mikko Laakso 2001 s. 28

231 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys. Kiertokirje 1938:2; Ekonomiyhdistys 1938:2 s. 23; Kyösti Järvinen, Liiketaloudellinen tutkimuslaitos Suomeen. - Kauppalehti 27.9.1938, 28.9.1938; Mikko Laakso 2001 s. 29-30

232 Talouselämä 1.4.1938

sen jäsenistöön: ”Meillä tarvitaan kipeästi tieteellistä tutkimustyötä, joka liittää käytännön liikemiehet ja tieteenharjoittajat yhteistoimintaan.”²³³

Rehtori Wäinö Bonsdorff kutsui asiasta kiinnostuneita koolle ja Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvosto valitsi kokouksessaan professori Kyösti Järvisen asiantuntijakomiteaan tekemään ehdotusta tutkimuslaitoksen järjestysmuodoksi.²³⁴ Vaikka Kauppakorkeakoulun perustaminen oli Suomessa tapahtunut eurooppalaisittain suhteellisen varhain 1911, erillisen tutkimuslaitoksen suunnittelussa oltiin liikkeellä myöhään. Kyösti Järvinen oli perehtynyt soveltavien tutkimuslaitosten kansainväliseen tilanteeseen perusteellisesti. Järvinen selvittää taustaa aikalaisnäkökulmasta:

*”Liiketaloudellinen tutkimus on yhtä vanha, tai oikeammin sanoen yhtä nuori kuin liiketaloustiede. Tätä tiedettä on varsinaisesti kehitetty vasta tällä vuosisadalla /1900-luvulla/ eri maissa syntyneissä kauppakorkeakouluissa. Eri-tyisen liiketaloudellisen tutkimuslaitoksen perustamisessa ovat taas edeltäjinä olleet Yhdysvaltain korkeakoulut.”*²³⁵

Harvardin yliopistoon perustettiin ensimmäinen ”Bureau of Business Research” vuonna 1911. Laitos välitti uusia tutkimustuloksia mm. vähittäiskaupan tarpeisiin monipuolisella julkaisutoiminnalla ”Business Research Studies”. Järvinen viittaa myös USA:n Kauppaministeriön julkaisemiin tutkimuksiin myymäläjärjestelmien eduista ja haitoista ja tavaranjakelusta. Kirjallisuusluetteiloita suhdannetutkimuksista ja liiketilastolähteistä ministeriö julkaisi sarjassa ”Market Research Resources”. USA:ssa yksityinen luottotietotoimisto Dun & Bradstreet toimitti julkisuuteen vähittäiskaupan vuosittaisia toimialakohtaisia tilastotietoja.

1930-luvun Saksassa Talousministeriön yhteydessä toimi tutkimuslaitos, Forschungstelle für den Handel. Pohjoismaissa instituutteja oli perustettu Kauppakorkeakoulujen yhteyteen. Professori Oskar Sillén käynnisti 1929 Tukholman kauppakorkeakouluun USA:n mallin mukaisen instituutin, jossa painopiste oli vähittäiskaupan kustannusten ja hintojen tutkimuksessa. Professori Albert ter Vehn organisoï Göteborgin kauppakorkeakoulun yhteyteen liikearkiston. Kummallakin professorilla oli käytännön liike-elämän kokemusta ja kumpikin oli auktorisoitu tilintarkastaja. Myös Kööpenhaminassa toimi erityinen tutkimusinstituutti ja 1936 käynnistetty Bergenin kauppakorkeakoulu sai liiketaloudellista tutkimusta harjoittavan yksikön.²³⁶

Kotimaisen tutkimuslaitoksen tehtäviksi hahmoteltiin tietoaaineistojen kerääminen ja säilyttäminen sekä aktiivinen tutkimustyön tekeminen. Kauppakorkeakoulun opiskelijoille haluttiin tarjota mahdollisuus osallistua laitoksen työhön ja tutustua liiketaloustieteellisiin menetelmiin käytännössä. Kyösti Järvinen alkaa toteuttaa ideaa heti syksyllä 1938:

233 Kyösti Järvinen, Liiketaloudellinen tutkimuslaitos Suomeen. - Kauppalehti 27.9.1938, 28.9.1938; Liiketaloudellisen tutkimuslaitoksen järjestely.- Kauppalehti 28.9.1938; KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokouspk 26.3.1938

234 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokous ptk 1.11.1938

235 Kyösti Järvinen, Liiketaloudellinen tutkimuslaitos Suomeen.- Kauppalehti 27.9.1938, 28.9.1938

236 Kauppalehti 28.9.1938; Hensmann 1969 s. 48

*”Aikomukseni on esim. Kauppakorkeakoulun kauppapöytäseminaarissa nyt alkavana lukuvuotena /1938-1939/ ottaa päätyökentteläiseksi tutustumisen eri maiden liiketaloudellisten tutkimuslaitosten tähänastisiin tuloksiin ja niiden tutkimusmetodeihin...”*²³⁷

Tutkimuslaitos tuli toimimaan Kauppakorkeakoulun yhteydessä. Perustamisvaiheessa hankkeeseen sekoitui ajan kielipolitiikkaa ja laitoksesta tuli osa suomenkielisten, Kauppakorkeakoulua lähellä olevien vaikuttajaverkostojen toimintakenttää.²³⁸ Tutkimuslaitoksen keskeinen tehtävä - käytännön liike-elämän ja tutkimuksen yhdyssiteenä toimiminen - näkyi myös organisaation johdossa. Hallintoneuvoston puheenjohtajaksi nimitettiin Kauppakorkeakoulun hallituksen jäsen John Grundström ja johtokunnan puheenjohtajaksi Kauppakorkeakoulun hallituksen jäsen, Alvar Niklander. Perustava kokous pidettiin joulukuussa 1938. Laitoksen tieteelliseksi johtajaksi valittiin liikelaskennan professori I.V. Kaitila.

Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen kautta Vilho Nurmiölähti pääsi osaksi suomalaisen liike-elämän vaikuttajaverkostoa. Nurmiölähti valittiin säätiön rahastonhoitajaksi ja ensimmäisen hallintoneuvoston ja johtokunnan jäseneksi. Käytännössä säätiötä alkoi hoitaa apulaisjohtajana filosofian maisteri Toivo Wiherheimo. Säätiön hallintoneuvostoon kuului edustava joukko - 36 henkeä - maan johtavaa talouseliittiä, joukossa valtiovarainministeri Väinö Tanner ja Suomen pankin pääjohtaja Risto Rytö. ²³⁹ Liikesivistysrahasto, jonka asiamiehenä Vilho Nurmiölähti toimi vuodesta 1938 lähtien, rahoitti merkittävästi uutta tutkimuslaitosta. Näin Nurmiölähtikin kiinnittyi tutkimuslaitoksen käytännön toimintaan.

Professori Kyösti Järvinen innostui liiketaloudellisten tutkimuslaitosten toiminta-ajatuksesta.

237 Kauppalehti 27.9.1938, 28.9.1938

238 Kauppalehti 13.12.1938

239 Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos perustetaan. - Kauppalehti 20.10.1938; Kauppalehti 30.12.1938

Kohti väitöskirjaa: Pohjoismaiden 1. kauppatieteiden tohtori

”Korkeakouluopetuksessa muodostavat seminaariharjoitukset pääsisällön. Mutta jos ei näissä suoritettuja arvokkaimpia kirjoituksia voida jatkaa julkisen arvostelun alaisiksi väitöskirjoiksi ja tutkimuksiksi, kuten kaikissa muissa korkeakouluissa, eivät nämä harjoitukset saa tarpeellista perinpohjaisuutta ja vakavuutta.”²⁴⁰

LEHTORI PEKKA KATARA. MATKAHAVAINTOJA KAUPPAKORKEAKOULUISTA

Kauppalehden uutinen 9.10.1931 kertoi odotetun viestin: kauppatieteiden tohtorintutkinto voitiin suorittaa Suomessa. Valtioneuvosto oli vahvistanut korkeakoulun uudet perussäännöt ja niiden mukana myös kauppatieteiden tohtoritutkinnon. Laajenevan kandidaattikunnan piiristä löytyi halukkuutta jatko-opintoihin ja näkyvin hahmo oli väitöskirjatyöhön sitoutunut Vilho Nurmilahti, kandidaattiyhdistyksen puheenjohtaja. Rehtori Bonsdorffin mukaan Opettajaneuvoston tiedossa oli ollut, ”että eräät kauppatieteiden kandidaattitutkinnon suorittaneet olivat halukkaat jatkamaan itsenäistä tieteellistä tutkimustoimintaa”.²⁴¹

Väittelyoikeuden saaminen ei ollut itsestäänselvyys. Korkeakoulun sääntömuutos edellytti Valtioneuvoston hyväksymistä. Valtioneuvosto tuli kuulemaan asiassa Helsingin yliopiston arvovaltaista asiantuntijakollegiota Edvin Linkomiestä, Ernst Nevanlinnaa ja Lauri Cederbergiä. Vasta kollegion myönteinen lausunto mahdollisti Kauppakorkeakoululle tohtoritutkinnon myöntämisoikeudet ”kansantaloustieteen, kauppa- ja liikkeenhoito-opin tai liikelaskentaopin alalla”. Tohtoritutkinto perustui kauppatieteiden kandidaatin tutkintoon, jossa edellytettiin laudatur-arvosanoja kolmessa aineessa. Lisäksi vaadittiin julkisen tarkastuksen jälkeen hyväksytty väitöskirja, joka oli kirjoitettava suomeksi, mutta voitiin Opettajaneuvoston suostumuksella laatia myös muulla kielellä. Nevanlinnan läheiset suhteet Kauppakorkeakouluun lienevät olleet asialle eduksi.²⁴²

²⁴⁰ Kauppalehti 11.12.1926

²⁴¹ Kauppalehti 8.7.1931

²⁴² KKK arkisto. Opettajaneuvoston ptk 30.4.1931; KKK. Kertomus lukuvuodesta 1931-1932; Kauppalehti 8.7.1937; Nevanlinna toimi Kauppakorkeakoulun kansantalouden opettajana 1911-1919; Muistiossaan 28.4.1919 Nevanlinna oli visioinut Kauppakorkeakoulun johtokunnalle tieteellisen tutkimuksen kehittämistä osana kaupallista opetusta

Kun muodollisuudet eivät enää estäneet, motivoitui myös väitöskirjantekijä Nurmilahti, joka pioneerinä sai kokea odotusten paineet. Lähipiiri, kandidaattiyhdistyksen jäsenet, seurasi kiinnostuneena puheenjohtajan tutkimustyön etenemistä. Ennen virallisen matkaraportin jättämistä, yhdistyksen jäsenkokous oli nimenomaan se tilaisuus, jossa Nurmilahti syksyllä 1928 halusi heti välittää tuoreimpia uutisia opintomatkaltaan Wienistä ja Berliinistä. Mitään tohtoriseminaaria tai jatkokoulutusohjelmaa ei Kauppa- ja korkeakoulussa vielä ollut kuten ei ajan muissakaan korkeakouluissa. Työn edetessä Nurmilahti toi väitöskirjaansa liittyviä keskustelukysymyksiä kandidaattiyhdistyksen kokousteemoiksi. Kevätkokouksessa 1933 oli vuorossa esitelmä ”Miten vastuut on bilanssissa esitettävä”. Jäsenistö sai tilaisuuden toimia tutkijan seminaarityyppisenä viiteryhmänä, jopa niin, että vilkkaan keskustelun johdosta esitelmän jatko-osa jouduttiin siirtämään syksyn kokoukseen. ”Erikoiskatteet bilanssissa” -esitelmä jatkoi sitten kevään teemaa:

*”Keskustelussa oltiin yleensä sitä mieltä, että bilanssiarvostuksen kannalta olisi tärkeitä, että mm. erikoiskatteista mainittaisiin bilanssin tiedonantoteorian yhteydessä tahi ainakin vuosikertomuksessa ...”*²⁴³

Nurmilahden vastaus kandidaattikollegan kysymykseen ”oliko väitöskirjan kirjoittaminen hauskaa?” kuvaa osuvasti tutkijantyön luonnetta aikakaudesta riippumatta:

*”Toisinaan innostuu kovinkin työhön, ettei paljonkaan huomaa päivien kulua aamun illaksi, ja joskus myös illan aamuksi muuttumista, mutta välillä taas on synkkiä periodeja, jolloin on halu heittää koko roska nurkkaan. Silloin työ pysähtyy päiviksi tai viikoksikin, mutta kun puuska on ohi, jälleen painautuu tutkimustyöhön takaisin.”*²⁴⁴

Korkeakoulu ja sen lähellä oleva Liikesivistysrahasto pyrkivät tukemaan jatko-opiskelijaa. Rahaston hallituksen kokouksessa 20.11.1930 Nurmilahdelle myönnettiin Wäinö Bonsdorffin aloitteesta apuraha kieliopintoihin ja liikkeiden veronalaisen tulon tutkimiseen Ranskassa. Kevään 1931 kokouksessa summaa vielä korotettiin.²⁴⁵ Opettajaneuvoston pöytäkirja 29.5.1932 kertoo Nurmilahden saaneen huomattavan apurahan 1932. Nurmilahti on viseerannut passinsa Helsingin poliisilaitoksella 8.6.1932, mutta dokumentteja Ranskan matkan toteutumisesta ei ole säilynyt Kauppa- ja korkeakoulun tai Liikesivistysrahaston arkistoissa.²⁴⁶

Keväällä 1933 rehtori Bonsdorff kertoo Liikesivistysrahaston kannatusyhdistyksen hallituksen jäsenille Nurmilahden väitöskirjan olevan lähes valmis. Rehtori kehuu Nurmilahtea lahjakkaaksi henkilöksi ja esittää apurahan myöntämistä Berliiniin, jossa tekijä kesän 1933 aikana vielä ”kirjastoissa täydentää ja tarkistaa tutkimustaan”. Anomus hyväksyt-

²⁴³ Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kiertokirje 1933:4

²⁴⁴ Ekoonomiyhdistys 1937:4 s. 23

²⁴⁵ Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 20.11.1930, 19.5.1931

²⁴⁶ KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 29.5.1932; Kansallisarkisto. Helsingin poliisilaitos. Passitoimisto. Luettelo annetuista passinleimuksista 1.11.1934; Liikesivistysrahaston arkisto hallituksen kokousptk 1930-1935

tiin. Dokumenttiin on kirjattu hallituksen arvovaltaisten jäsenten kannatusmerkinnät.²⁴⁷ Kandidaattiyhdistyksen pöytäkirjoista selviää, että puheenjohtaja vuoden 1934 lopulla oleskeli jälleen Berliinissä.²⁴⁸

Nurmi-lahti itse arvioi väitöskirjatyön kestäneen seitsemän vuotta.²⁴⁹ Marraskuussa 1936 käsikirjoitus oli edennyt niin, että tekijä saattoi Kauppakorkeakoulun historiassa ensimmäisen kerran kääntyä Opettajaneuvoston puoleen ja anoa väitöskirjan tarkastajien määräämistä tutkimukselleen. Samalla anoja pyysi lupaa väitöskirjan julkaisemiseen saksaksi, mikä hyväksyttiin. Tarkastajiksi määrättiin Kauppakorkeakoulun liikelaskennan professori Kaitila ja liikkeenhoito-opin professori Järvinen.

Kotimainen asiantuntijapiiri oli suppea. Tarkastajat puolsivat lausunnoissaan painatuslupan myöntämistä. Hetken ainutkertaisuutta korosti professori Kilpi, joka oli 1921 toiminut I.V.Kaitilan väitöstilaisuuden vastaväittäjänä. Kilpi halusi neuvoston kokouksessa etukäteen varmistaa kollega Kaitilalta, voidaanko Nurmi-lahden väitöskirja varmasti hyväksyä. Kaitila totesi ”olevansa vakuutettu siitä, että voi väitöskirjan hyväksyä, mutta ei tietysti voinut sanoa, millä arvosanalla”. Pöytäkirjan mukaan muut Opettajaneuvoston jäsenet professorit Järvinen, Kilpi, Raninen ja Bonsdorff sekä lehtori Katara saattoivat tähän kollegiaalisesti yhtyä. Vaativa uusi tilanne heijastui myös neuvoston kokouskäytäntöihin: päätettiin, että tohtoritutkintoon liittyviä asioita käsiteltäessä oli laadittava täydellinen keskustelupöytäkirja, jonka puheenjohtajan kanssa laatii sihteeri - ts. kauppaoikeuden professori tai hänen edustajansa.²⁵⁰ Suomenkielisen käsikirjoituksen ”*Julkaistavan omaisuusbilanssin muodollinen rakenne osakeyhtiömuotoista kaupp- ja teollisuusliikettä, Suomen oloja, staattista bilanssikäsitystä ja liiketutkimusta palvelevia näkökohtia silmälläpitäen*” dispositio löytyy Opettajaneuvoston pöytäkirjan liitteenä 11.2.1937.

247 Liikesivistysrahaston arkisto. V. Nurmi-lahden apuraha-anomus hallitukselle 28.4.1933; W. Bonsdorffin esitys hallitukselle 22.5.1933; Kansallisarkisto. Helsingin poliisilaitos. Passitoimisto. Suomalaisia passivisereauksia 1933

248 Kauppätieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokousptk 14.12.1934; Kansallisarkisto. Helsingin poliisilaitos. Passitoimisto. Luettelo annetuista passinleimuksista 1.11.1934; Nurmi-lahti on viseerannut passinsa myös 20.6.1935

249 Ekonomiyhdistys 1937:4 s. 21-23

250 KKK arkisto. Opettajaneuvoston ptk 17.11.1936; KKK arkisto Kyösti Järvisen lausunto Opettajaneuvostolle 11.12.1936; Ivar Kaitilan lausunto Opettajaneuvostolle 19.12.1936

Sisällysluettelo.

Alkulause

Sisällysluettelo

Johdanto

Bilanssilajit. Julkaistava omaisuusvuosibilanssi. Bilanssiprobleemat. Yritysmuodot. Liikehaarat ja toimialat. Yleisbilanssi ja bilanssi-kaava. Bilanssikaavan edut ja haitat. Liikesalaisuudet. Yleiset bilanssiperiaatteet. Bilanssin ala. Bilanssin asema tilinpäätöksessä. Bilanssissa esitettävät luvut. Liiketutkimuksen harjoittajat.

I Osa.

Bilanssin rakenne ja jaoittelu yleensä

A. Bilanssin perusrakenne

B. Finanssiointi

- a. Finanssioinnin päämuodot
- b. Oman ja vieraan pääoman raja
- c. Nautintatodisteet
- d. Osakeyhtiön oma pääoma
- e. Luottopääoma

C. Kapitaalın sijoitus

II Osa

Julkaistavan bilanssin jaoittelu

A. Jaoittelusta yleensä

B. Pääjaoittelu

C. Bilanssin erikoiserät

- a. Yleistä
- b. Ylimenoerät
- c. Korjauserät
- d. Tiedonantoerät

D. Eräiden luonteeltaan epämäääräisten yksityisten erien tarkastelua

- a. Korkovähennys
- b. Disagio
- c. Maksamaton osakepääoma
- d. Eräiden menojen epämäääräinen luonne
- e. Niinsanotut varaukset, rahastot ja kassat

E. Oman pääoman jaoittelu

- a. Yleisiä näkökohtia
- b. Voitto ja tappio
- c. Reservit
- d. Osakepääoma ja nautintatodisteet

F. Vieraan pääoman jaoittelu

G. Vaihto-omaisuuden jaoittelu

H. Käyttöomaisuuden jaoittelu

I. Yleisbilanssin kaava

J. Yleisbilanssi käytännössä

Liitteitä

Lyhennyksiä

Kirjallisuusluettelo

Professori Kaitila kehuu lausunnossaan tekijän menetelmäosaamista ja referoi väitöskirjan sisältöä:

*”Esittäen ensin bilanssin perusrakenteen hän tarkastaa niitä lähteitä, joista kapitaali voi liikkeeseen tulla ja niitä oikeudellisia muotoja, joita käyttäen sitä hankitaan. Täten hän pääsee bilanssin kapitaali puolen yleisryhmittelyyn ja jaoitteluun. Samalla tavalla hän analysoi bilanssin omaisuuspuolen selvitel-
leen niitä muotoja, joita omaisuus liikkeessä voi saada. Sen jälkeen tutkitaan, missä määrin saadut ryhmittelyt ja jaoittelut vastaavat n.s. liiketutkimuksen tarpeita. Tutkimuksen loppuosa käytetään eri bilanssieräin yksityiskohtaisem-
paan jaoitteluun. Tällä tavalla tekijä tulee bilanssikaavaansa.”*

338-sivuisen väitöskirjan laaja kirjallisuusluettelo saa Kaitilan kiitoksen. Mittava lähde-
luettelo – yli 350 viitettä – sisälsi ajan johtavan eurooppalaisen saksankielisen liiketalou-
den tutkimuksen keskeiset nimet Schmalenbachista Schäriin, Prionista Nicklischiin. Te-
kijä itse kertoo väitöskirjan johdannossa saaneensa vaikutteita Walter Le Coutrelta, joka
oli aikanaan valmistunut Berliinin kauppakorkeakoulusta 1909, väitellyt Greifswaldissa
1918, toiminut Königsbergin professorina 1920-1923 ja edelleen Mannheimin professori-
na vuodesta 1924 kansallissosialistien nousuun asti vuoteen 1933.²⁵¹ Lähdeluettelo sisältää
myös saksankielistä kansantalouden kirjallisuutta ja Max Weberin ”Grundriss der Sozial-
ökonomie” -teoksen. Kritiikkiä Kaitila jakaa amerikkalaisen kirjallisuuden vähäisyydestä
siitäkin huolimatta, että tätäkin aineistoa löytyy yli kymmenen viitteen verran.

Väittelijän suhteesta arvostettuun opettajaan, professori Kyösti Järvisen kertoo Kaup-
pakorkeakoulun kirjaston kokoelmissa oleva täysnahkasiin kansiin sidottu Järviselle ”kii-
tollisuudella” omistettu tekijänkappale. Kauppakorkeakoulun perustajalle ensimmäinen
väitöskirja on merkinnyt paljon. Myönteisessä lausunnossaan Järvinen toteaa:

*”Tekijä on hyvin perehtynyt laajaan käyttämäänsä kirjallisuuteen ja täysin
hallitsee tutkittavansa aiheen niin, että on voinut sitä itsenäisesti käsitellä ja
kehittää. Käsitteily on vaatinut varsin syvällistä bilanssianalyysiä, käytännöllis-
seen liike-elämään perehtymistä ja kehittynyttä omintakeista arvostelukykyä.”*

Järvinen pitää jäsentelyä ja johdantoa ansiokkaina ja kehuu tutkimusta tärkeäksi myös
oman alansa, liikkeenhoito-opin kannalta. Järvinen näkee tutkimuksen soveltuvuuden
käytännön liike-elämään hyvänä. Väitöskirja edustaa merkittävää saavutusta. Järvisen fen-
nomaanijuuret näkyvät väitöskirjan julkaisukielen kritiikissä:

*”Olisin puolestani toivonut, että tämä ensimmäinen Kauppakorkeakoulussa
julkisesti tarkastettavaksi joutuva väitöskirja olisi suomenkielisenä esitetty,
varsinkin kun se monessa suhteessa olisi omiaan ansiokkaasti vakiinnuttaa
maan suomenkielistä liiketalous-terminologiaa.”*

251 Curt Sandig, Walter Le Coutre, Ein Leben für Klarheit und Wahrheit der Rechnungslegung. - Schmalenbachs Zeitschrift für betriebswirtschaftliche Forschung 1966 s. 355-363

Järvinen toteaa kuitenkin ymmärtävänsä ja hyväksyvänsä saksankielen käytön kansainvälisen näkökulman vuoksi. Professori Kaitila määrättiin tulevan väitöstilaisuuden vastaväittäjäksi, professori Kalle Kauppi kustokseksi. Helmikuussa 1937 väitöskirjan käsikirjoitus oli valmis käännettäväksi saksaksi. Esipuheessaan Nurmilahti kiittää Liikesivistysrahastoa ja Pörssisäätiötä julkaisukustannuksia tukeneista apurahoista.²⁵²

Nurmilahden väitöskirja ”Der formale Aufbau der Jahresvermögensbilanz” ilmestyi Otavan julkaisemana painettuna monografiana. Sarjattomuus heijasteli tutkimusalueen uutuutta. Kauppakorkeakoululla ei ollut omaa tieteellistä julkaisusarjaa, ei liioin liiketaloustieteellä. Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen kaksi julkaisusarjaa perustettiin kolme vuotta myöhemmin, 1940. Julkaisut-sarja oli tarkoitettu tutkimusten tai kurssikirjojen julkaisemiseen. Toista ”Tutkielmia” -sarjaa julkaistiin yhteistyössä Kauppätieteellisen yhdistyksen kanssa.²⁵³ Kauppakorkeakoulun julkaisusarjat, erityisesti Acta -sarja perustettiin kolmekymmentä vuotta myöhemmin 1968. Kansantaloudellinen yhdistys oli kanavoinut julkaisutoimintansa useisiin sarjoihin: Taloustieteellisiin tutkimuksiin, Yhteiskuntataloudellisiin kirjoituksiin ja Kansantaloudellisiin tutkimuksiin. Yhteiskuntataloudellista Aikakauskirjaa julkaistiin vuodesta 1904 lähtien.²⁵⁴

I.V. Kaitila toimi Liiketaito -lehden toisena päätoimittajana ja arvioi väitöskirjan lyhyesti lehden marraskuun numerossa 1937. Kaitilan mukaan *”teoksen esittämän julkaisutavaksi sopivan yhtenäistaseen muodollisesta rakenteesta voidaan muutamissa kohdin olla tekijän kanssa eri mieltä, vaikka onkin myönnettävä, että tekijä on mielipiteitään perustellut. Teoksen painopiste onkin sen monipuolisessa pääoma- ja omaisuuspuolten analyysissä.”*²⁵⁵

Kaitilan perusteellinen tieteellinen arvio julkaistiin Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa 1938. Kaitila käy läpi väitöskirjan sisältöä ja toteaa aiheen haasteelliseksi: ”vaikea on tehtävä ollut probleemin laajuuden tähden, kiitollinen siksi, että kysymystä bilanssin muodollisesta rakenteesta on kirjallisuudessa yhtenäisenä probleemina perin vähän käsitelty”. Tekijää kiitetään itsenäisestä ajattelusta, mutta kritiikkiä herättää mm. poistojen käsittelytapa. Erehdyksenä vastaväittäjä pitää sitä, ettei tekijä ole tehnyt eroa ”konjunktuu- ja rahanarvon alenemisesta johtuvien voittojen välillä”. Kaitila tiivistää arvionsa positiiviseen viimeiseen lukuun: *”Tutkimus on epäilemättä paljon selvittänyt käsittelemäänsä kysymystä. Se osoittaa myöskin, että bilanssin muodollinen ja sisällyksellinen puoli ovat läheisesti toisiinsa liittyneet, jonka tähden tekijä on tullut myöskin bilanssin sisällyksen tutkimukselle antaneeksi lisiä. Allekirjoittanut ei kyllä pidä lopullisena ratkaisuna liiketaloudelliseltakaan kannalta tekijän julkaistavalle bilanssille laatimaa jyrkkää kaavaa, mutta tutkimuksen pääpaino onkin mielestäni pantava siinä suoritettulle bilanssianalyysille.”*²⁵⁶

252 Liikesivistysrahaston arkisto. Nurmilahden apuraha-anomus 15.2.1937, väitöskirjan esipuhe

253 KKK. Kertomus lukuvuodesta 1939-1940, 1940-1941

254 Nummela Kansantaloudellinen aikakauskirja 2004:1 s. 9-32

255 Liiketaito 1937 marraskuu s. 301

256 Kansantaloudellinen aikakauskirja 1938 s. 183-185

Talouselämä -lehdessä 1937:19 selostetaan lyhyesti väitöskirjan rakennetta ja tuloksia. Anonyymi kirjoittaja näkee väitöskirjan arvokkaana tietokirjana, koska tutkimus lähtee kotimaisista olosuhteista.

*”Ensimmäisen osan sisältöä osoittavat eri lukujen otsikot: bilanssin perusrakenne, finanssiointi, kapitaalın sijoitus ja bilanssi vertailevassa liiketutkimuksessa. Toisessa osassa tekijä esittää oman pääoman, vieraan pääoman, vaihto-omaisuuden ja käyttöomaisuuden jaon havainnollisesti kymmenen sivua käsittävässä bilanssikaavassa, joka samalla muodostaa tutkimuksen lopputuloksen.”*²⁵⁷

Kauppätieteiden kandidaatti Tyko Vanhala käy Ekonoomiyhdistyksen lehdessä läpi väitöskirjaa artikkelissaan ”Tohtoriksi bilanssiongelmien kautta”. Vanhala arvostaa tutkimuskohteen valintaa ja nostaa esiin mm. Nurmilahden tutkimustulokset, jotka haastavat kansainvälisten tutkijoiden /Walter/ Le Coutren ja /Wilhelm/ Osbahrin näkemykset.²⁵⁸

Saksankielinen väitöskirja sai laajempaakin huomiota. Nurmilahden sukupolveen kuulunut saksalainen liiketaloustieteilijä Wilhelm Hasenack, Leipzigin kauppakorkeakoulun silloinen rehtori, arvioi tutkimuksen osittain kriittisesti, osittain myönteisesti arvostettuun ”Weltwirtschaftliches Archiv” -lehteen päättäen arvionsa:

”Aber trotz der zahlreichen Punkte, in denen der moderne Betriebswirt deutscher Prägung anders denkt als der Statiker Nurmilahti, bleibt sein Buch im Rahmen der Gesamtbestrebungen zu einer Vereinheitlichung des Rechnungswesens eine wertvolle Bereicherung des betriebswirtschaftlichen Schrifttums.”

Arvostelija tunsikin Nurmilahden tutkimusalueen hyvin. Hasenack kuului Eugen Schmalenbachin ja Willi Prionin oppilaisiin (Köln) ja nimitettiin Berliinin teknillisen korkeakoulun laskentatoimen professoriksi 1934. Hasenack siirtyi Leipzigiin 1938. Hasenack pitää Nurmilahden aiheenvalintaa vanhentuneena ja arvostelee tutkimusta formaaliksi vastakohtanaan Schmalenbachin käsite ”Dynamischen Bilanz”. Kysymys liittyi 1920-luvun koulukuntaeroihin, joita Mannheimin myöhempi professori Curt Sandig muisteli: *”Wer neu zum Fach kam, musste bekennen: Sind Sie Statiker oder Dynamiker?”*. Hasenackin arvio oli kirjoitettu vuonna 1939, mutta julkaistiin vasta vuoden 1940 lehdessä.²⁵⁹ Kun Nurmilahden väitöskirja alkoi jo 1930-luvun puolivälissä olla käytännöllisesti katsoen valmis, aikaa oli ehtinyt kulua viisi vuotta ja saksalainen tutkimusparadigmakin saada uutta sisältöä. Hasenack selostaa näkemyksiään aikana, jolloin kansallissosialistinen Saksa sovelsi yrityksiin yhtenäiskirjanpidoksi kutsuttua järjestelmäänsä.

Muodollisessa korkeakouluorganisaatiossa Nurmilahden painoarvo ja vaikutusvalta kasvoivat väitöksen jälkeen. Tohtorius merkitsi arvonnousua koko oppiaineelle, korkea-

²⁵⁷ Talouselämä 1937:19

²⁵⁸ Ekonoomiyhdistys 1938:1 s. 20-21

²⁵⁹ Wilhelm Hasenack, Bemerkungen zu einem Buch über die Jahresvermögensbilanz, -Weltwirtschaftliches Archiv 1940 vol. 1 Schrifttum: 56-62; Engleiter, Wilhelm Hasenack zum 75. Geburtstag. -Julkaisussa: Unternehmen und Gesellschaft. Festschrift zum 75 Geburtstag von Wilhelm Hasenack. Berlin 1976; Sandig 1966 s. 355-363

koululle ja viime kädessä kandidaattiyhdistykselle. Aiemmin vain päästötutkinnon arvosanakokouksissa läsnä ollut lehtori kutsutaan korkeakoulun Opettajaneuvoston rehtorinvaalien pöytäkirjanpitäjäksi.²⁶⁰ Tohtorin asiantuntijalausuntoa halutaan hyödyntää, kun Liikesivistysrahasto arvio uuden liikkeenhoito-opin oppikirjan relevanttiutta.²⁶¹ Nurmilahti toimii professori Kaitilan sairaslomasijaisena lukuvuonna 1938-1939 ja luennoi mm. johdatus- ja liiketaloustieteeseen, bilanssioppia ja tilintarkastusoppia, omakustannuslaskentaa, kirjanpitoa ja tilastoa sekä verotusoppia. Tämän lisäksi tulevat normaalit kirjanpidon harjoitukset.²⁶²

Väitöksen jälkeen Nurmilahden mielenkiinto kohdistuu käytännön liike-elämään ja liiketaloudellisen tutkimuksen soveltamiseen. Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta, Liikesivistysrahasto ja Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos sekä tietenkin edelleen kandidaattiyhdistys ja ekonomikunta

saavat hyödyntää Nurmilahden asiantuntemusta kuten lukuisat yrityksetkin. Kauppatieteiden tohtori Nurmilahti verkottuu tehokkaasti korkeakoulua lähellä oleviin vaikuttajaorganisaatioihin. Kuitenkin Nurmilahti jatkaa edelleen Kauppakorkeakoulun kirjastonhoitajana ja lehtorin tehtävissä. Tutkimusta kiireinen tohtori ei enää ehdi julkaista, mutta neljänsissä sormusjuhlissa 1938 ensimmäinen väittelijä haluaa tukea omaa korkeakouluaan ja kandidaattiyhdistystä osallistumalla laajaan julkisuuskampanjaan, minkä ensimmäinen pohjoismainen kauppatieteiden tohtorius mukanaan toi.²⁶³

Vilho Paavo Nurmilahdesta tulee Kauppakorkeakoulun näkyvä hahmo, jonka nimeen kytketään leima pohjoismaisesta harvinaisuudesta, ensimmäisestä kauppatieteiden tohtorin tutkinnosta. Opiskelutovereiden ja entisten oppilaiden ylpeys Nurmilahden suorituksesta näkyy ajan lehdistössä ja aikanaan muistelmissa. Tohtorius on asia, josta Nurmilah-

Vilho Paavo Nurmilahti. TOIMIHENKILÖARKISTO

260 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 26.4.1939, 23.4.1942

261 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 9.12.1937

262 KKK Kertomus lukuvuodesta 1938-1939

263 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys r.y. vuosikirja 1938, 1939-1940, 1947, 1950

den aikalaiset hänet muistavat. Leima loi suurelle yleisölle laatuksen myös Kauppakorkeakoulusta.

Rehtori W. Bonsdorffin haastattelu.

KAUPPALEHTI 8.10.1937

Merkkitapaus taloudellisen kulttuurimme historiassa.

ENSIMMÄINEN KAUPPATIETEELLINEN TOHTORINVÄITÖSTILAISUUS HUOMENNA KAUPPAKORKEAKOULUSSA.

"Kun alku on tehty, on toivottavaa, että jatkoa seuraa".

Minkäkin ja olemme kertoneet, esitellessä Kauppakorkeakoulun huomenna klo 13 julkisesti tarkastettavaksi lehteen, kauppat. kand. V. P. Nurmilahden väitöskirja kauppatieteiden tohtorintutkimusta varten. Teoksen nimellä on „Der formale Aufbau der Jahresvermögensbilanz“. Virallisena vastaväittäjänä esiintyy professori E. V. Kaitila.

Kun tämä tilaisuus on Kauppakorkeakoulun historiassa lausuman ensimmäinen, olemme pyytäneet korkeakoulun rehtoria, professori Wäinö Bonsdorffia hiukan lähemmin kertoamaan kauppatieteiden tohtorintutkimuksen edellytyksistä ja sen merkityksestä.

Wäinö Bonsdorff.

— Vuonna 1931 tarkisti Kauppakorkeakoulun opettajaneuvosto perinteisesti korkeakoulun sekä perus- että järjestysasiain. Aikojen elämäntien tarkistukselle oli antanut käynnyn uuden keskeisemmän tutkimus, kauppatieteiden tohtorintutkimuksen järjestämisestä korkeakoulun. Opettajaneuvoston tiedossa oli, että eräät kauppatieteiden kandidaattitutkimus suorittaneet olivat halukkaita jatkamaan lisäopintia tieteilijä tutkimustoimintaa Kauppakorkeakoulun ohjelmaan kuuluvan käytännön ottamiseksi, jolla erikseen puhelin- ja lauantayhteyksillä olisi käytännöllistä merkitystä.

— Konferenssi vastaanotti Unkarin kutsun pöytä seuraava konferenssi. Konferenssin asiana on hoitaa toimeenpanneva komitea, joka on sijainnut Sveitsissä ja joka nykyin päätettiin jatkuvasti pyytää siellä seuraavan viisivuotiskauden ajan.

toimien tieteen alalla. Työssä tulokset olivat he tieteiden välineet esittämällä yliopistollisena väitöskirjana ja suorittaa sitten fil. lisensiaattitutkimus.

— Mutta edellytyksenä tähän olisi ollut, että he Kauppakorkeakoulussa suorittamansa kauppatieteiden kandidaattitutkimus läikkyi Yliopistossa vielä olisivat suorittaneet fil. kandidaattitutkimus. Vaatimus tässä tutkimuksen suorittamisesta olisi kuitenkin ollut kohtuuton, koska kauppat. kandidaattitutkimus vaatimustilasta ja vastaa fil. kandidaattitutkimusta. Näin ollen pidettiin luonnollisena kehityksen kulkuna, että yliopiston lisensiaattitutkimus vastaava tutkimus oli järjestettävä Kauppakorkeakoulun kauppat. kandidaattitutkimuksen jatkoksi. Sääntöjä uudistettavissa ehdotettiin opettajaneuvosto näin ollen, että näihin lisättäisiin säännökset uudesta tutkimuksesta,

joka on nimeltään kauppatieteiden tohtorintutkimus.

— Se järjestettiin vaatimustilasta samantapaisesti kuin Yliopiston fil. lisensiaattitutkimus, kuitenkin näin, että tutkimus sisältäviin kohteisiin kandidaattitutkimus kandidatur-arvotukseen koksi on suoritettava kansainvälisyydestä, kauppa- ja liikkeenhoito-opin tai liiketaloustieteen, kun taas kandidatur-arvotukseen voidaan ottaa jossain muussa kauppat. kandidaattitutkimus sisältävässä aiheessa, sekä että väitöskirja on kirjoitettava jossain edellä mainitussa kolmessa alueessa. Tämä rajoitus johtui etupäästä siitä, että nämä tieteet ovat liikelaitoksen toimilleen, joten väitöskirjan tieteellisen pätevyyden arvostajoina voivat olla useimmat professorit. Varsinkin liikelaitostieteissä, kauppaopissa ja liiketaloustieteissä ei yliopistossa ollut oltu oltu voimakasta oppilaitusta.

— Ehdotuksen uudistetuista perussäännöistä tarkisti opettajaneuvosto lopullisesti kokouksessaan tammikuun 29 p:nä 1931. Kun sitten korkeakoulun hallitus kokouksessaan saman kuun 26 p:nä oli opettajaneuvoston ehdotuksen hyväksynyt, pyydettiin uudistettuihin perussäännöksiin valtakokouksen vahvistusta kirjelmässä helmikuun 14 p:nä 1931.

— Opettajaneuvoston kokouksessa tammikuun 30 p:nä 1931 saattoi korkeakoulun rehtori Smolttin, että valtakokoukseen oli lähetetty mainittu ehdotuksen Helsinkiin Yliopistolle lausunnon antamista varten. Kun konferenssin jatkoa siunalla 3.

Väitöstilaisuus

*”Taloudellinen tiede pyrkii selvittämään, mikä on niiden ilmiöiden olemus, jotka moninaisuudessaan muodostavat talouden. Se tahtoo päästä totuuden perille. Se epäilee kaikkea. Kauppakorkeakoululla on kunniakkaana tehtävänä taloudellisen kulttuurin kehittäminen. Mikään korkeakoulu ... ei voi tehtäväänsä suorittaa, ellei sen piirissä jatkuvasti ja tehokkaasti harjoiteta tieteellistä tutkimustyötä.”*²⁶⁴

WÄINÖ BONSDORFFIN PUHE KAUPPAKORKEAKOULUN SYYSLUKUKAUDEN 1938 AVAJAISISSA

Kauppakorkeakoulun ensimmäinen akateeminen väitöstilaisuus lauantaina 9.10.1937 sai laajaa julkisuutta. Viereisessä talossa Fabianinkatu 28:ssa sijainnut Kauppalehden toimitus seurasi sekä virallisesti että epävirallisesti tilaisuuden kulkua. Toimittajan mukaan ”Korkeakouluun klo 12 saapuessaan näki jo, että jotakin erikoista oli tekeillä ... Rehtorin, läheisten omaisten, opettajakunnan ja opiskelijoiden lisäksi juhlasali oli täyttynyt liike-elämän ja muiden korkeakoulujen edustajista.”²⁶⁵

Lehdistö oli laajalti kertonut ainutlaatuisesta tilaisuudesta ja yleisön joukossa oli mukana ”ystäviä läheltä ja kaukaa, nykyisiä ja entisiä opiskelijoita ja oppilaita”. Tapauksen johdosta luennot oli peruutettu. ”Salissa rupatellaan ja odotellaan. Nuorimmat täyttären parvekkeet, vanhemmat sivu sivuittain salissa. Klo 12.15 oli akateeminen vartti kulunut ...”²⁶⁶

*”Vuori- ja kauppaneuvokset olivat jättäneet Fabianinkadulle autonsa häiritsemään liikennettä ja siirtyneet kuulemaan, mitä liikelaskentaopilla oli sanottavana heidän bilansseistaan.”*²⁶⁷

Nurmilahden väitös oli merkkitapaus niin Kauppakorkeakoulun hallituksen puheenjohtajalle K.A. Paloheimolle kuin kaikille niille, jotka olivat olleet mukana korkeakoulun kehittämisessä 27 vuoden aikana. Tilaisuus noudatti yliopistosta tuttua akateemista käytäntöä: väittelijä aloitti esitelmänsä kapitaalikäsitteen sisällöstä.

²⁶⁴ Kauppalehti 12.9.1938

²⁶⁵ Ekonomiyhdistys 1937:4 s. 18; Kauppalehti 9.10.1937

²⁶⁶ Yksityisyrittäjä 1937:5

²⁶⁷ Helsingin Sanomat 10.10.1937

”Esityksensä jälkeen hän antoi puheenvuoron vastaväittäjälleen ... Kuului yleinen kohahdus läsnä olevan yleisön puolelta tohtorikandidaatin lausuttua esitelmänsä viimeiset sanat. Ensimmäinen jännitys oli lauennut.”

Väitöstilaisuus 9.10.1937 Kauppakorkeakoulun juhlasalissa.

EKONOMIYHDISTYS 1937:4

”Pieni hyvántahtoinen rykäisy ja opponentti”, prof. I.V. Kaitila alkoi käydä läpi väitöskirjan sisältöä”. Tilaisuuden kulkua ja esiin nostettuja kysymyksiä voi yksityiskohtaisesti seurata kandidaattiveri Tyko Vanhalan muistiinpanoista. Vastaväittäjällä ei ollut huomautettavaa tutkimusmenetelmistä. Yleisten kommenttien jälkeen opponentti tarkasteli finanssiopin käsitteitä ja määritelmiä. Klo 14 pidettiin opettajainhuoneessa puolen tunnin kahvitauko, jonka jälkeen jatkettiin ”yksityiskohtaisemmin, sivu sivulta”. Väliajan jälkeen keskustelu vapautui. Kokonaisuudessaan Kaitila piti väitöskirjaa ansiokkaana ja uusia tutkimustuloksia tuottavana. Ei ollut epäilystäkään siitä, ettei väitöskirjaa olisi hyväksytty.²⁶⁸

Lehti uutisissa nousee esiin väitöksen ”erilaisuus” ja ”poikkeavuus”, kun kyseessä oli enemmän käytännön oppilaitoksena kuin tieteellisestä tutkimuksesta tunnettu Kauppakorkeakoulu. Toimittaja korostaa vastaväittäjän, Helsingin yliopistossa väitelleen prof. Kaitilan edustavan tiedettä sen ”vanhassa kunnianarvoisassa mielessä”. Väitöstilaisuutta koskevissa jutuissa on poikkeuksellisen lämmintä huumoria. Sävy heijastelee ylpeyttä ja samaa henkeä, jota pidetty Nurmilahti oli onnistunut luomaan Kauppatieteiden kandidaattiyhdistykseen. Kun väittelijä oli kunnialla selvinnyt akateemisesta koitoksesta, saatettiin yhdessä todeta: ”me olimme tehneet ensimmäisen kauppatieteiden tohtorin Pohjoismaihin.”²⁶⁹

268 Tyko Vanhala, Suomen ja koko pohjoismaiden ensimmäinen kauppatieteiden tohtorinväitöstilaisuus Kauppakorkeakoulussa. - Ekonomiyhdistys 1937:4 s. 14-18; Kauppalehti 9.10.1937; Yksityisyrittäjä 1937:5

269 Yksityisyrittäjä 1937:5

Kauppalehdessä ilmestyi pari päivää myöhemmin väitöstä koskeva pakina, joka kertoi tilaisuuden tunnelmista. 38-vuotias herrasmiesväittelijä kuului moderniin sukupolveen. Kun katsoo tarkemmin väitöstilaisuuden lehtikuvaa, huomaa kateederiin kiinnitetyn mikrofonin, jolla tunnelmia välitettiin radiolähetykseen. Uutuus herätti huomiota. Kauppalehden toimittaja seurasi tilannetta työhuoneestaan naapuritalosta:

”Kun yleisradion reportaashiauto lauantaina siinä klo 12 ajoissa ajaa körötti toimituksen ikkunan alle, niin hiukan sitä yhdessä kummasteltiin... Radion auto ei ollut meitä varten vaan Kauppakorkeakoulua, tarkemmin sanoen muuatta lehtori Nurmilahtea ja professori Kaitilaa /varten/, joista edellinen ei sitten pian enää ollutkaan muuan lehtori, vaan aivan julmasti kauppatieteiden tohtori ja Kaitila, niin, mikäpä hänen professuurinsa otti, hän sen kun opponeerasi pitkin päivää ja koetti pehmittää Nurmilahtea...” Kauppakorkeakoulussa oli tohtorinväittäjäiset eivätkä ihan tavallisetkaan. Yleisradion reportaashiautoa en ole ennen nähnyt väitöstilaisuuksissa. Kun se nyt tuonne pihalle tuli ja järjesti väitössaliin mikrofooninsa ja muut vehkeensä, niin se oli todellakin ensiluokkaisella reportaashimatalla: se välitti kuulijoille välähdyksiä Suomen ja Pohjoismaiden ensimmäisistä tohtorinväittäjäisistä.”²⁷⁰

Helsingin Sanomat referoi humoristisesti väitöstilaisuutta otsikolla ”Parempi sanoa ’lienee’ kuin ’on’ ... eli kuinka tullaan kauppatieteen tohtoriksi”. Toimittaja näkee väittelijän astuvan kateederille viimeiseen Lontoon muodin mukaiseen frakkiin pukeutuneena ja vähän kalpeana. Vastaväittäjä puolestaan ”istahti pöytänsä ääreen, katsahti hiukan oudoksuen lehtivalokuvaajiin ja murahti nähdessään, että pääpöytien eteen oli asetettu radiolaitteita.” Kaikki päättyi kuitenkin hyvin:

”Ensimmäinen kauppatieteen tohtori astui alas kateederista ja meni puristamaan vastaväittäjän kättä. Taisivat asiat riidellä eivätkä miehet.”²⁷¹

Nurmilahten väittäjäispäivälliset ja karonkka järjestettiin samana iltana tutussa, tasokkaassa hotellissa Grandissa (Fenniassa). Ruokalista on saanut koristeekseen kandidaattiyhdistyksen logon, johon on viisauden symbolina lisätty pöllön hahmo tohtorin hattuineen. Säilyneen pöytäjärjestyksen mukaan kutsuvieraita oli 38. Väittelijä istui kunniapaikalla, rehtori Wäinö Bonsdoffin ja opposentti Ilmari Kaitilan välissä. Esitarkastaja Kyösti Järvinen ja kustos Kalle Kauppi sijoitettiin istumaan väittelijää vastapäätä. Kauppakorkeakoulun hallituksen vaikuttajat K.A.Paloheimo, John Grundström ja Alvar Niklander kuuluivat kutsuttuihin, samoin Kauppakorkeakoulun professorit ja lehtori Katara sekä kandidaattiyhdistyksen lähimmät jäsenet. Kandidaattiveljiin kuului Kauppalehden päätoimittaja Einar Inkeroinenkin, pöytäkartan numero 24. Kaikki vieraat olivat miehiä. Perheen jäseniä ei ollut läsnä, ei myöskään ruotsinkielisten kauppakorkeakoulujen Svenska handelshögskolanin tai Åbo Akademin kollegoita. Kutsuttuihin kuului myös liike-elämän

270 Kauppalehti 11.10.1937

271 Helsingin Sanomat 10.10.1937

eliittiä kuten väitöskirjan painotaloa edustaneet veljekset Heikki ja Jorma Reenpää kustannusyhtiö Otavasta ja kauppaneuvos Kalle Kuusinen.²⁷²

V. P. NURMILAHDEN
Väittäjäpäivälliset
HOTELLI GRANDISSA 9. 10. 1937

Cocktail

Herkkualkupaloja
Ryppy ja olut

Parsakeittoa
Sherry "Oloroso Finest Old"

Kuorrutettua kufaa
Samppanja "Grand Gala"

Pyytä ja salaattia
Samppanja "Grand Gala"

Ananasta ja kuohukermää
Madeira "Finest Old Buel"

Kahvia
Konjaki "Le Petit Caporal"
Whisky "Doctor's Special"
y. m.

PÖYTÄJÄRJESTYS

18. Ajo, Aarni, lääket. lis.
22. Anthoni, Arno, varatuom., poliisitarkast.
35. Artjoki, K., dipl. ins., toimitusjoht.
12. Bonsdorff, W., prof.
29. Grundström, John, vuorineuvos
25. Hildén, Kaarlo, prof.
34. Hirvonen, Eino, kauppat. kand., joht.
24. Inkeroinen, Einar, kauppat. kand., päätoimittaja
2. Järvi-Haavisto, Yrjö, kartanonomistaja
31. Järvinen, Kyösti, prof.
10. Kaitila, I. V., prof.
21. Kangas, Toivo, lääket. lis.
7. Kangasmaa, Aaro, ins., toimitusjoht.
23. Karjalainen, Tauno, agronomi
28. Katara, Pekka, fil. toht.
32. Kauppi, Kalle, prof.
8. Kauppi, Oskari, varatuom., johtaja
37. Kauppinen, A., kauppat. kand., myyntipääll.
20. Keijola, Matti, ekonom. mainospääll.
15. Kivikoski, Ensio, prof.
9. Korpisaari, Paavo, fil. toht.
27. Kuusinen, Kalle, kauppaneuvos
5. Levonius, Eino, kauppat. kand., pankinjoht.
13. Niklander, Alvar, kauppaneuvos
11. Nurmilahti, V. P.
30. Paloheimo, K. A., fil. toht., vuorineuvos
1. Pankakoski, Arvi, ekonom. konttoripääll.
26. Patomäki, K. A., varatuom., fil. maist., pääjoht.
17. Rantinen, Huugo, lakit. toht.
14. Reenpää, Heikki, ekonom. joht.
33. Reenpää, Jorma, dipl. ins., toimitusjoht.
4. Salojoki, Armas, kauppat. kand., rehtori
38. Soiro, Jorma, kauppat. kand., toimitusjoht.
6. Stigell, R. V., fil. toht.
3. Suvas, Matti, dipl. ins., tehtaanjoht.
19. Vara, Paavo, lääket. lis.
36. Varanko, Erkki, kauppat. kand., konttoripääll.
16. Viherheimo, T. A., fil. maist., v.t. prof.
39. Viro, Pauli, kauppat. kand., osastopääll.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

40 39 38 37 36 35 34 33 32 31 30 29 28 27 26 25 24 23 22 21

Väittäjäpäivällisten ruokalista ja pöytäjärjestys. HOTELLI- JA RAVINTOLAMUSEON ARKISTO

Väitöstilaisuuden lehdistöuutisistakin välittynyt yhteisöllisyys konkretisoitui, kun Kauppateiden kandidaattiyhdistys halusi juhlistaa puheenjohtajansa väitöstä järjestämällä oman juhlakokouksensa 15.10.1937 kerhohuoneistossa Unioninkadulla. Nurmilahti kertoi tilaisuudessa tutkimuksensa eri vaiheista ja jakoi väitöskirjaansa. Kollegat halusivat ojentaa yhteisen muistolahjan merkkitapauksen johdosta. Hopealautasen teksti ”V. Nurmilahl-

272 Hotelli- ja ravintolamuseon arkisto. Ruokalistakokielmat. Vieraslistan kiistanalaisin henkilö jälkikäteen arvioituna oli Uudenmaan läänin poliisitarkastaja Arno Anthoni, joka sodan aikana toimi Valtion poliisin päällikkönä.

le, ensimmäiselle kauppatieteiden tohtorille kandidovereilta” kertoi yhteisen tavoitteen saavuttamisesta: kandidaattitutkinnosta oli mahdollista suoriutua tohtoriksi. Smokingiin pukeutunut kokousväki juhlisti tapausta illallisilla. Läsä oli noin 40 henkeä ja tunnelmaa kuvattiin mitä parhaimmaksi: *”Mielenkiintoista oli myöskin kuulla trin kertomusta siitä, minkälaista työtä väitöskirjan laatiminen on ollut”*²⁷³

Ekonomiyhdistyksen laajalle jäsenkunnalle haluttiin vielä välittää yhdistyksen lehdessä tuoreen tohtorin, yhdistyksen jäsenen, omia tuntemuksia muutama päivä väitöslaisuuden jälkeen.

”Tapasimme tohtori Nurmilahten työpöytänsä ääressä korkeakoulumme kirjastossa ympärillään valtavat kasat uusia kauppaa ja sen eri aloja käsitteleviä kirjoja ja aikakauslehtiä, kuten paikan tunnelmaan hyvin sopikin ...miltä nyt tuntuu?”

*”Sikäli ainakin lepposalta, että pitkä työ on vihdoinkin lopussa. Aluksi luulin, että nyt alkavat laiskan päivät, mutta eipä vaan, uutta työtä tulee lisää sen kuin ehdin vanhan saada alta pois.”*²⁷⁴

Tohtori Nurmilahti väitöksen jälkeen kotona Töölön Dagmarinkadulla.

EKONOMIYHDISTYS 1937:4

Kiitos.

Väitöskäsitykseniäni saamistani lausuisista onniteluista monissa eri muodoissa lausua sydämeiliseimmit kiitokseni. Saatuaani päätökseen maininnaisen työni, on minua suuresti liikutannut tätten kokemani suuri ystäväisyyys. Kiitokseen haluan sisällyttää kaikkii onnitelijat ketään unohtamatta ja ketään erikoisesti mainitsematta.

V. P. Nurmilahti.

273 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys. Juhlakokouskutsu 5.10.1937; Kiertokirje 15.10.1937

274 Ekonomiyhdistys 1937:4 s. 21

Melkein promotio – neljännet sormusjuhlat

*”Kauppatieteiden kandidaatintutkintoja meillä Suomessa on suoritettu paljon enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Edellä olemme myös kuulleet ensimmäisen kauppatieteiden tohtorin nyt meillä valmistuneen ...”*²⁷⁵

PROFESSORI KYÖSTI JÄRVISEN SORMUSJUHLAPUHE 1938

Kandidaattiyhdistys lähetti julkisuuteen neljännen sormusjuhlan lehdistötiedotteet huhti-toukokuun vaihteessa 1938. Jakelu päivälehdille organisoitiin Suomen Tietotoimiston kautta. Tiedotteessa puhuttiin edelleen tunnustenjakoilaisuudesta. Uutuutena mainittiin ensimmäiselle kauppatieteiden tohtorille jaettavat symbolit. Lisäksi kerrottiin, että juh-lavieraiksi oli kutsuttu maan hallituksen jäseniä ja kaupan ja teollisuuden ”huomattavia” edustajia. Yhdistyksen arkistossa säilyneestä materiaalista selviää, että kysymyksessä oli jär-jestelmällinen kampanjasuunnittelu kaikella sillä osaamisella ja tietotaidolla, mitä valmis-tuneet kandidaatit olivat Kauppakorkeakoulussa saaneet oppia. Julkisuutta tavoittelivat sekä kandidaattiyhdistys että Kauppakorkeakoulu. Suurelle yleisölle voitiin osoittaa, että maistereiden lisäksi korkeakoulussa saattoi suorittaa myös ylimmän akateemisen tutkin-non. Moderniutta ja ammattitaitoa osoitti sekin, että Yleisradio oli kutsuttu mukaan ”ot-tamaan tilaisuudesta vaikutelmia” äänilevyille, jotka esitettäisiin samana iltana.²⁷⁶

Puheenjohtaja Nurmilahti oli pyytänyt kandidaattiyhdistyksen juhlatuimikuntaa or-ganisoimaan haastattelut ja uutiset hyvissä ajoin etukäteen. Sekä vararehtori I.V. Kaitilaa että kandidaattiyhdistyksen varapuheenjohtajaa, Armas Salojokea haastateltiin Kauppa-lehteen. Rehtori Bonsdorffia pyydettiin kertomaan kauppatieteiden tohtorintutkinnon merkityksestä haastattelussa, joka oli otsikoitu ”Merkitapaukseksi taloudellisen kulttuu-rimme historiassa”.²⁷⁷ Professori Kyösti Järvinen ja Vilho Nurmilahti esiintyivät yhteishaas-tattelussa. Nurmilahti korostaa, ettei ensimmäisen kauppatieteiden tohtorintutkinnon suo-rittaminen merkinnyt sitä, etteikö Suomessa aiemminkin olisi tutkittu tieteellisesti liike-laskentaa ja viittaa Kauppakorkeakoulun professoreihin Kaitila ja Kovero, jotka olivat tut-kineet alan kysymyksiä, mutta väitelleet Helsingin yliopiston historiallis-kielitieteellisessä osastossa. Nurmilahti kertoo haastattelussa selkeän näkemyksensä tulevaisuuden Kauppa-

275 Professori Kyösti Järvinen. Tunnusien jakajan puhe. – Julkaisussa: Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 44-50

276 Kauppalehti 23.4.1938; Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto . Hallituksen ja sormusjuhlatuimikunnan kokousptk 28.4.1938

277 Kauppalehti 8.10.1937

STT:lle

Kauppakorkeakoulu tulee ensi toukokuun 14 p:nä järjestämään juhlatilaisuuden, jossa luovutetaan tohtoritunnustukset maan ensimmäiselle kauppatieteiden tohtorille V.P. Nurmilahdelle. Samassa yhteydessä on Kauppatieteiden Kandidaattiyhdistys päättänyt pitää "sormusjuhlansa", jakeen neljän vuoden väliajan jälkeen tunnuksensa, n.k. merkurius-sormuksen, tällä välin valmistuneille kandidaateille.

Nyt toimeenpenevät sormusjuhlat ovat neljännet järjestyksessä. Aikaisemmin on näitä tilaisuuksia pidetty vuosina 1928, 1931 ja 1934, jolloin sormukset on jaettu kaikkiaan 108 kandidaattille.

Tänä vuonna sormuksen saa lähes parikymmentä kuluneiden neljän vuoden aikana valmistunutta kandidaattia.

Tohtoritunnuksen ja kandidaattisormusten juhlallinen jako tapahtuu kauppakorkeakoulun juhlasalissa ja toimitukseen ottavat osaa m.m. kauppakorkeakoulun hallituksen puheenjohtaja vuorineuvos K.A. Falckheim sekä korkeakoulun rehtori, Varsinaisen tunnustustenjakotilaisuuden päätyttyä pidetään Hotelli Grandissa juhlaillalliset tanssiaisineen.

Tunnustustenjakotilaisuuteen kutsutaan juhlaivieraiksi maan hallituksen jäseniä sekä kaupan ja teollisuuden huomattavimmat edustajat. Siihen tulevat ottamaan osaa myös Kauppatieteiden Kandidaattiyhdistyksen vanhemmat jäsenet eri tahpilta maastamme. Yleisradio tulee ottamaan tilaisuudesta vaikutelmia äänilevyille, jotka esitetään samana iltana.

Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen sormusjuhlän tiedotuskampanja toukokuussa 1938.

KAUPPATIETEIDEN KANDIDAATTIYHDISTYKSEN ARKISTO

korkeakoulun tavoitteista: "Mainitsen vain, ettei meillä ole minkäänlaista yhtenäistä esitystä bilanssiopista, eikä tilintarkastusopista, ei pankkikirjanpidon oppikirjaa, ei kirjanpidon harjoitustehtäviä eikä eri kirjanpitojärjestelmiä esittäviä vertailevia tutkimuksia."

Kauppakorkeakoulun opetusohjelma vaatisi uudistusta. Nurmilahti ehdottaa selkeämpää linjakkoa ja kurssin pidentämistä kolmevuotiseksi. Uudet oppiaineet eivät enää

mahtuneet vanhaan tiukkaan lukujärjestykseen: ”Vain tätä tietä voidaan opiskelija ohjata näkemään edes niin syvälle kauppatieteen maailmaan, että hän alkaa tuntea mielenkiintoa sitä kohtaan ja – tarpeelliset pohjatiedot saatuaan – mahdollisesti yrittää asettaa panoksensa sen edistämiseksi.”²⁷⁸

Kandidaattiyhdistyksen lehdistötiedote meni hyvin läpi ja valtaosa lehdistä puhui tunnustenjakotilaisuudesta ja tilaisuudesta, jossa vihittiin pohjoismaiden ensimmäinen kauppatieteiden tohtori. Julkisuus kuitenkin tulkitsi tilaisuuden vaivatta promootioksi. Kauppalehti julkaisi 16.5. näkyvän kolmen palstan uutisen ”*Promotio* kauppakorkeakoulussa”. Helsingin Sanomat uutisoi ”tohtoripromotion”²⁷⁹, Ajan Suunta -lehti tohtorin *promovoinnin ja promootori* Järvisen.²⁸⁰ Kun kysymyksessä oli akateeminen tohtoriksi vihkiminen, oli terminologisesti vaikea pitäytyä sormusjuhlien fraseologiassa. Uusi Suomikin erehtyi kertomaan tilaisuuden *promootorista*, prof. Kyösti Järvisestä.²⁸¹ Järvisen juhlapuhe löytyy Kauppakorkeakoulun arkistosta Opettajaneuvoston kokouspöytäkirjan liitteenä. Järvinen on itse kirjannut puheensa otsikoksi ”*Promotiopuhe*”.²⁸² Turun Sanomat kertoi *promotio*-luontoisista sormusjuhlista.²⁸³ Suomen Sosialidemokraatti uutisoi Kauppakorkeakoulussa pidetyn ”tavallisuudesta poikkeavan, erittäin arvokkaan juhlan ...” ja nosti esiin professori Järvisen *promootiopuheessa* mainitsemia asioita ...²⁸⁴

Kandidaattiyhdistys oli neljättä sormusjuhlaa suunnitellensa uudemman kerran ehdottanut Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvostolle promootio -sanan virallista käyttöönottoa muodossa ”Kauppatieteiden tohtori- ja kandidaattipromotio”.²⁸⁵ Edelleenkin neuvosto pyysi välttämään sanaa, koska maisteripromootion oli oikeutettu järjestämään vain Helsingin yliopiston filosofinen tiedekunta. Koska korkeakoulu kuitenkin oli oikeutettu antamaan kauppatieteiden tohtorindiplomin ja tohtorihatun, päädyttiin professori Kalle Kaupin ehdotuksesta käytännön ratkaisuun, jossa Opettajaneuvosto kutsuisi vieraat tilaisuuteen. Tohtoridiplomi ja tohtorihattu ojennettaisiin neuvoston puolesta ja samassa yhteydessä järjestettäisiin yhdistyksen kandidaattisormusten jako.²⁸⁶

Puheenjohtaja Nurmilahti oli tehnyt jälleen taustatyötä tohtorin akateemisten tunnusten suunnittelussa. Asiassa edettiin hyvässä yhteistyössä neuvoston kanssa. Tohtorin hatun esikuvaksi hyväksyttiin Nurmilahden ja kandidaattiyhdistyksen esityksen mukaisesti musta filosofian tohtorinhattu ja merkiksi neuvoston päätöksellä Kauppakorkeakoulun vuoden 1911 sinetistä otettu malli. Tohtorintunnuksena luovutettaisiin pergamenttidiplomi.²⁸⁷

278 Ajan Suunta 14.5.1938

279 Helsingin Sanomat 14.5.1938

280 Ajan Suunta 14.5.1938

281 Uusi Suomi 15.5.1938

282 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 15.9.1938 liite 4

283 Turun Sanomat 17.4.1938

284 Suomen Sosialidemokraatti 15.5.1938

285 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen ja sormusjuhlatoimikunnan kokous ptk 14.3.1938

286 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 26.3.1938

287 Suomen Kultaseppä Oy:n taitelija Miittisen suunnittelema Merkuriuksen sauvan pohjalta; KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 11.4.1938

*Hyväksytty
Kalle Kauppi
J. V. Kaitila
Käytännön johtaja
T. A. Wiherheimon*

3642/950

K. Miettinen

Suomen Kultaseppä Oy:n taiteilija K. Miettisen suunnittelema tohtorinhatun merkki.
Piirroksessa Opettajaneuvoston jäsenten Kalle Kaupin, I.V.Kaitilan, Kyösti Järvisen ja
T.A.Wiherheimon hyväksymismerkinnät.

KKK ARKISTO. OPETTAJANEUVOSTON KOKOUSPÖYTÄKIRJAN 28.4.1938 LIITE

Kandidaattiyhdistyksen hallituksen ja juhlatuomikunnan yhteisessä kokouksessa lyötiin lukkoon juhlien lopullinen ja yksityiskohtainen ohjelma. Järjestelyt sujuivat vanhalla kokemuksella. Kandidaattiverkoston yhteistyön voima näkyi juhlapaikan valinnassa ja organisaatiossa. Kollega Jorma Soiro, hotelli Grandin toimitusjohtaja sai tehtäväkseen vastata illalliskoristeluista sekä huolehtia siitä, että hotellin orkesteri sopivasti myötäilisi juhlalauluja. Sormusjuhlien kenraaliharjoitus pidettäisiin tuntia ennen juhlan alkamista 14.5. Nimikorttien kirjoitus jätettiin sihteerin huoleksi. Kandidaatti Arvo Puukarin harteille jäi pöytäkartan laatiminen ja valokuvaajan hankkiminen. Laboraattori Erkki Åbergia pyydettiin valmistamaan sopiva teline kandidaatsisormuksille. Puheenjohtaja ja sihteeri

**Merkuriusneito Hilka Kauppi
onnittelee tohtori Nurmilahtea.**

EKONOMIYHDISTYS

Ensimmäinen kauppatieteiden tohtori.

MUSEOVIRASTON KUVA-ARKISTO

saivat tehtäväkseen pyytää ”seppeleensitojattareksi”, öljypuunlehvän kiinnittäjäksi Hilka Kaupin, ylioppilaskunnan emännän.²⁸⁸

Kutsuvieraiden kärkeä edustivat Kauppakorkeakoulun hallituksen puheenjohtaja K.A. Paloheimo ja valtiovallan edustajana kauppatieteiden ministeri Väinö Voionmaa, Kauppakorkeakoulun talousmaantieteen ja taloushistorian opettaja vuosilta 1912-1921. Kun kysymyksessä oli ensimmäinen tohtoritunnusten jako, juhliin oli kutsuttu myös Helsingin yliopiston, Teknillisen korkeakoulun, Svenska Handelshögskolanin, Handelshögskolan vid Åbo Akademin ja sotakorkeakoulun rehtorit. Väinö Bonsdorff tervehti kandidaattiyhdistystä ”Hengessä mukana” -onnitteluin Bad Kissingeristä.²⁸⁹ Sairaslomalla olleen Bonsdorffin sijasta virkailtään vanhin professori Kyösti Järvinen sai toimia tunnusten jakajana. Tehtävä oli hyvin merkityksellinen Järviselle, korkeakoulun ensimmäiselle rehtorille.²⁹⁰

Hotelli Grandiin siirryttiin Fabianinkadulta välittömästi juhlan jälkeen, klo 21. Juhlaillallisten tervehdyspuheen piti puheenjohtaja Nurmilahti. Yhdistyksen pöytäkirjasta löytyy merkintä Sarco OY:n ottaneen huolekseen kovaäänisen järjestämisen hotelli Grandiin. Suomen Yleisradio välitti sitten klo 22.10 alkaen tilaisuudesta katkelmia ja ekonomi

288 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen ja sormusjuhlatöimikunnan kokous ptk 28.4.1938; 12.5.1938; KiertoKirje 1938:5

289 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto 1938

290 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokous ptk 26.3.1938, 28.4.1938, 15.9.1938

Tutkintotodistus.

KAUPPAKORKEAKOULUN ARKISTO

E. Rahikainen toimitti puoli tuntia kestäneen radioreportaasin. Puheet oli varmuuden vuoksi käyty yhdessä etukäteen läpi. Juhlatilat varattiin kello neljään asti aamulla ”niin että juhliminen ei vallan kesken lopu”. Seuraavana aamuna jatkettiin yhteisellä lounaalla ravintola Hungariassa.²⁹¹

KAUPPATIETEIDEN KANDIDAATTI

VILHO PAAVO NURMILAHTI

on kauppatieteiden tohtorintutkintoa varten julkaissut väitöskirjan ”Der formale Aufbau der Jahresvermögensbilanz”, joka on asianmukaisesti tarkastettu ja hyväksytty, sekä suorittanut muut opinnäytteet, jotka Kauppakorkeakoulun sääntöjen mukaan vaaditaan sanottuun tutkintoon, saaden eri aineissa seuraavat arvolauseet:

liikelaskentaopissa arvolauseen laudatur,
kauppa- ja liikkeenhoito-opissa arvolauseen cum laude approbatur,
kansantaloustieteessä arvolauseen approbatur, ja
kauppaoikeudessa arvolauseen approbatur.

Tämän johdosta Kauppakorkeakoulun opettajaneuvosto on lokakuun 27 p:nä 1937 tekemällään päätöksellä julistanut, että kandidaatti Nurmilahti

on suorittanut

kauppatieteiden tohtorintutkinnon

ja saavuttanut

kauppatieteiden tohtorin arvon

sanottuun oppiarvoon liittyvine oikeuksineen, minkä vakuudeksi hänelle, tohtori Nurmilahdelle, annetaan tämä rehtorin allekirjoittama ja korkeakoulun sinetillä varustettu todistus.

Helsingissä toukokuun 14 p:nä 1938.

Posti- ja lennätinlaitos - Post- och telegrafverket	
KÄYTTÖ PÄIVÄ BAD KISSINGEN SS 25 14 1045 HKI RADIO	
Tietokirjasto Tietokirjasto	
Sähköposti - Telegrammi KAUPPATIETEIDEN YHDISTYS HOTEL GRAND HKI 123086	Vastaus - Ennen H. E. m. 8. 12. 38 H. E. m. 8. 12. 38 H. E. m. 8. 12. 38
* Käsittelytapa: a) kassa, b) kassa, c) kassa, d) kassa, e) kassa, f) kassa, g) kassa, h) kassa, i) kassa, j) kassa, k) kassa, l) kassa, m) kassa, n) kassa, o) kassa, p) kassa, q) kassa, r) kassa, s) kassa, t) kassa, u) kassa, v) kassa, w) kassa, x) kassa, y) kassa, z) kassa.	
* Kassa: a) kassa, b) kassa, c) kassa, d) kassa, e) kassa, f) kassa, g) kassa, h) kassa, i) kassa, j) kassa, k) kassa, l) kassa, m) kassa, n) kassa, o) kassa, p) kassa, q) kassa, r) kassa, s) kassa, t) kassa, u) kassa, v) kassa, w) kassa, x) kassa, y) kassa, z) kassa.	
MARINE ENSIMMÄISELLE KAUPPATIETEIDEN TOHTORILLE JA TÄMÄN PERUSTEEN OAVELLE KAUPPATIETEIDEN TOHTORILLE TOIVOTANNE PÄÄSTÄÄ OAVIA JA MENESTYSTÄ HEIDEN KASSA KASSA KASSA = DON308677 +	

Rehtori Wäinö Bonsdorff ei sairauden vuoksi voinut osallistua juhlaan 1938. Lämmin sähkösanoma Bad Kissingenistä tavoitti juhla-ajan Hotelli Grandissa.

KAUPPATIETEIDEN
KANDIDAATTIYHDISTYKSEN ARKISTO

291 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen ptk 12.5.1938; kirjekonsepti Uudenmaan läänin maaherralle 25.4.1938; KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 15.9.1938; Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 49-50;

Esikuva - inspehtori

*”Paikanvälityksen yhtenä, sanoisinko epävirallisena muotona voidaan mainita se, että kukin ekonomisti yksityistä tietä koettaa, saadessaan tietoonsa vapaan paikan, toimittaa paikan jollekin ekonomistille noudattamalla siis hyvää toverihenkeä.”*²⁹²

Nuorella opettaja Nurmilahtella oli vain muutaman vuoden ikäero opetettaviinsa. Kevät-tä 1927 ja sotavuotta 1942 lukuun ottamatta Vilho Nurmilahti opetti kaikkia vuosiluokkia syksyyn 1943 asti. Lehtori oli helpommin opiskelijoiden lähestyttävissä kuin professorit. Kirjastonhoitajana Nurmilahtella oli käytettävissään ajan akateemisessa maailmassa harvinainen työtila Fabianinkadulla. Helsingin yliopiston professorit ottivat ylioppilaat vastaan yleensä kotonaan.²⁹³ Kun Nurmilahti oli vuodesta 1930 lähtien (1930-1939) ottanut huolekseen myös ylioppilaskunnan paikanvälitystoiminnan²⁹⁴, syntyi opetustehtävän lisäksi muutakin yhteistoimintaa opiskelijoiden kanssa. Vuosien kuluessa myös kontaktiverkostot liikemaailmaan olivat kasvaneet. Nurmilahden keskeinen asema ylioppilaskunnan inspehtorina ja Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen puheenjohtajana hyödytti kaikkia osapuolia ja lisäsi painoarvoa myös Kauppakorkeakoulun Opettajaneuvoston suuntaan. Toimistonhoitaja opasti työhaussa olevia opiskelijoita:

*”Kyvyykääälle, pirteälle ja yritteliäälle henkilölle ilmaantuu aina paikka.”*²⁹⁵

*”Nuoren liikemiehen pitää oppia täsmällisyys ja ensin oman pienen taloutensa hoito, vasta sitten hänellä voi olla edellytyksiä onnistua suuremman talouden hoidossa...”*²⁹⁶

Kauppalehdessä 28.3.1933 Nurmilahti kertoo pulakauden vaikutuksista paikansaantiin. Ylioppilaskunnan juhlaulkaisussa 1933 Nurmilahti saa runsaat kiitokset tarmokkaasta toiminnasta: ”Taloudellisen ahdinkoajan tuottamista vastoinkäymisistä huolimatta työskentelee kuitenkin paikanvälitystoimisto edelleenkin hyvin ja tuloksellisesti.”²⁹⁷

292 Vilho Nurmilahti. – Ekonomistiyhdistys 1935:1 s. 11-12

293 Sala (toim.) 2008

294 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 300

295 Ekonomistiyhdistys 1936:3 s. 66

296 Vilho Paavo Nurmilahti Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan vuosikertomuksessa 28.1.1933

297 Helsingin Sanomat 27.3.1931; Paikanvälitystoiminta. – Julkaisussa: Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan juhlaulkaisu 24.2.1933 s. 46-52; Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 122

Ekonomiyhdistys -lehden ensimmäisessä numerossa 1935 Nurmilahtea pyydettiin kertomaan, miten valmistuneiden paikanvälitys kannattaisi hoitaa. Palvelusta tiedottamisen Nurmilahti koki tärkeäksi samoin liike-elämän luottamuksen saavuttamisen. Suosittelijan olisi hyvä tuntea suositeltava henkilökohtaisesti. Nurmilahti oli läheltä seurannut uusien ylioppilaiden sijoittumista työelämään. Ylioppilaskunnan paikanvälityksessä toimintaa oli tehostettu tarkalla henkilökortistolla. Tätä Nurmilahti piti koneellisenä tapana ja suositteli henkilöverkostoja esimerkiksi yhdistyksen piirissä ja peräänkuulutti hyvää toverihenkeä. Yhteisöllinen Nurmilahti päätyy käytännön suositukseen:

”Kehottaisin Ekonomiyhdistyksen jäseniä miettimään paikanvälityksen järjestämisasiaa ja esittämään ajatuksensa yhteisesti pohdittavaksi.”²⁹⁸

Yhdistyksen kevätkokouksessa toukokuussa 1935 Nurmilahti kertoi alustuksessaan ajatuksia paikanvälityksestä. Vuonna 1939 Ekonomiyhdistys, Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys ja ylioppilaskunta perustivat yhteisen välitystoimiston. Ekonomiyhdistys otti hoitaakseen niin päästötutkinnon suorittaneiden paikanvälityksen kuin ylioppilaskunnan harjoittelupaikkojen järjestämisenkin.²⁹⁹

Nurmilahti oli käytännössä todennut, että ”paikanvälitystoiminnalle näyttää olevan suureksi eduksi läheinen, luottamuksellinen suhde liikemaailmaan”, samalla hän kiitti rehtori Väinö Bonsdorffin järjestäneen monta työpaikkaa.³⁰⁰ Ylioppilaskunnan puheenjohtajana 1927-1928 ja 1934 toiminut kauppatieteiden kandidaatti Eino Hirvonen kertoo opiskelijoiden yhteistyön käynnistymisestä kokemusta edustaneen Suomen Liikemiesyhdistyksen kanssa. Nurmilahti ja Hirvonen olivat vuonna 1928 esiintyneet luennoitsijoina yhdistyksen kokouksessa. Rehtori Bonsdorff osallistui säännöllisesti Liikemiesyhdistyksen kokouksiin ja kannusti ylioppilaskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä. Kauppakorkeakoulun hallituksen jäsenet oli tapana kutsua ylioppilaskunnan vuosijuhlaan.³⁰¹

1930-luvun uudet reklaamin keinot näkyivät ylioppilaskunnankin markkinointiviestinnässä. Uusi media, radio, valjastettiin syksyllä 1935 tiedon välittäjäksi kertomaan ylioppilaskunnan toiminnasta ja samalla edistämään oman talon rakennushanketta ja tekemään tunnetuksi ekonomikuntaa. *”Ne, jotka sattuiivat 12/10 klo 20,45 vääntämään radionsa Lahden aallolle saivat kuulla jotain erikoista, jotain sellaista mitä eivät vielä koskaan aikaisemmin olleet kovaäänisestäkään kuulleet ... KY:n radiotunti.”* Esiintymään oli valjastettu Kauppakorkeakoulun rehtori, silloinen inspehtori Kalle Kauppi ja kauppatieteiden kandidaattien joukossa Nurmilahtikin. Tunnin haastattelut vietiin läpi ”hauskassa sävyssä”. Mukana oli liike-elämän edustajia, mm. vuorineuvos John Grundström, jota lehtiutinen kertoo professori Kaupin haastatelleen ”mojovaan tyyliinsä”.³⁰²

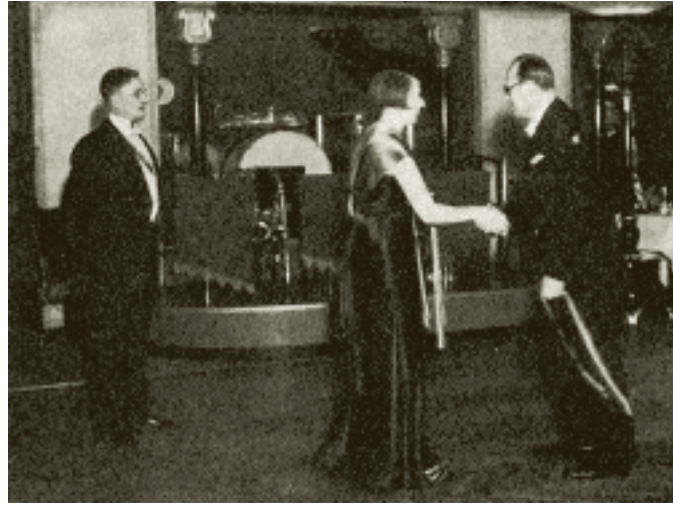
298 Nurmilahti Sananen Ekonomiyhdistyksen paikanvälitysnäkökohdista - Ekonomiyhdistys 1935:1 s. 11-12; *Ekonomia* 1965 B s. 132-135

299 Paikanvälitystoiminta Ekonomiyhdistyksen piirissä. - Ekonomiyhdistys 1935:1 s. 1; Ekonomiyhdistys 1935:2 s. 9-10
300 Ekonomiyhdistys 1936:3 s. 64-68

301 Hirvonen 1961 – Julkaisussa Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 366-367

302 Ekonomiyhdistys 1935:2 ”K.Y.:n radiotunti”. 11; Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 151-152

1930-luvun loppuvuosina ylioppilaskunnan toiminnan painopiste keskittyi sisäisen toiminnan kehittämiseen ja oman talon aikaansaamiseen.³⁰³ 1936 Nurmilahti sai vastaanottaa ylioppilaskunnan ansiomerkin. Ylioppilaskunnan inspektorit olivat olleet lehtori, vararehtori Pakka Kataraa³⁰⁴ lukuun ottamatta professoreita. Katara oli kuitenkin ollut väitellyt tohtori. Tohtoriuden myötä ylioppilaskunta halusi 1938 kutsua inspehtoriin Vilho Nurmilahden, ensimmäisen oman korkeakoulun kasvatin ja oppilaskunnan jäsenen, kandidaatin ja tutun opettajan, joka hyvin sopi nuorisoon esikuvaksi. Juhlakokouksessa syysyllä 1938 pitkäaikainen inspehtori (1927-1938) professori Kalle Kauppi luovutti nauhan ja merkin seuraajalleen.³⁰⁵ Kauppia oli edeltänyt inspehtorin tehtävässä professori I.V. Kaitila (1921-1927).³⁰⁶

Nurmilahti vastaanottaa ylioppilaskunnan ansiomerkin 1936.

EKONOMIYHDISTYS 1936:1

Nurmilahti näyttää viihtyneen näköalapaikoilla ja haasteellisissa tehtävissä. Inspehtorilla oli näkyvä julkinen asema ja ylioppilaskunnalla keskeinen merkitys akateemisessa yhteisössä kuten osakunnilla Helsingin yliopistossa. Nurmilahti oli itse myös korostanut traditioiden ja tunnusmerkkeiden arvoa osana akateemista yhteisöllisyyttä: inspehtori toimi vuosikokousten puheenjohtajana ja juhallisuuksien eturintamassa. Inspehtori välitti myös itse traditioita. Ekonomikunnan ikääntyessä päästötutkinnon suorittaneiden vuosikurssijuhlista oli muotoutumassa uusi perinne. Nurmilahden oma vuosikurssi 1922 oli kokoontunut säännöllisesti viiden vuoden välein. Sydämellinen tunnelma vie mukaansa kurssilaisten seurassa toukokuuhun 1937, hotelli Grandin saliin Mikonkadulle:

”Kyllä siinä puhetta riitti, kun useimmat eivät olleet lainkaan tavanneet toisiaan kuluneiden viiden vuoden aikana. Aterian päätyttyä järjestettiin pöydät uudelleen kodikkaaksi ryhmäksi ja seurustelu jatkui laulun ja tanssin merkeissä ... Tarvittiin kolme hovimestaria ja itse isäntä monien sähkövalomerkkien jälkeen kohteliaana hymyilemään ovelle, ennen kuin maltoimme puolisen tuntia sulkemisajan jälkeen lähteä pois.”³⁰⁷

303 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 355

304 Saksankielen lehtori Pekka Katara toimi silloisen oppilaskunnan inspehtorina 1918, 1920-1921

305 KY arkisto. Hallituksen kokous ptk 17.10.1938; Kertomus Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan toiminnasta 1938; Kauppalehti 20.10.1938

306 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s.49

307 Ekonomiyhdistys 1937:3 s. 33

Perinteiset toisen vuosikurssin opintomatkat suuntautuivat 1920-luvulta lähtien usein ulkomaille. Matkat lujittivat entisestään vuosikurssihenkeä ja lähensivät opettajien ja oppilaiden yhteistyötä. Toukokuussa 1939 lähdettiin opintomatkalle Tukholmaan, Kööpenhaminaan, Hampuriin, Berliiniin ja Stettiniin, josta palattiin laivalla Helsinkiin. Vilho Nurmilahti oli ensimmäisen kerran saanut vastuulleen matkan johdon. Kohteet olivat hänelle tuttuja. Tukholmassa ja Kööpenhaminassa tutustuttiin Kauppakorkeakoulun ja ylioppilaskunnan toimintaan. Carlsbergin panimo ”oivallisine tuotteineen” kuului vierailuohjelmaan ja tietysti Tivoli. Hampurissa käytiin laivatelakalla ja satamassa. Berliinissä vietettiin neljä päivää. Kohteina olivat Tempelhofin lentokenttä ”suurine lentokoneineen”, Saksan suurin tavaratalo Karstadt, jossa työskenteli 2000 henkeä, Dresdner -pankin pääkonttori ja Berliinin kauppakorkeakoulu. Yhteishenkeä kohotettiin huviohjelmalla, johon Berliinissä kuuluivat revyyapaikat Haus Vaterland ja Wintergarten.³⁰⁸ Nurmilahden laaja matkaraportti julkaistiin Kauppalehdessä 30.5.1939.

Matti Keijola, ylioppilaskunnan puheenjohtaja vuosilta 1939-1941 ja 1943 korostaa muistelmissaan, miten tärkeänä pidettiin sitä, että inspehtori Nurmilahti kuului oman korkeakoulun kasvatteihin ja tunsu korporaation toimintaa. Nurmilahti nautti tutkijana talouselämän ja kollegoiden luottamusta ja se heijastui myös ylioppilaskunnan hyväksi. Ylioppilaskunta arvosti sitäkin, ettei inspehtori epäröinyt käyttää arvovaltaansa, silloin kun sitä tarvittiin. Toisaalta Nurmilahti toimi sanansaattajana ja välittäjänä – kuten kandidaattiyhdistyksessäkkin – rehtori Bonsdorffin ja ylioppilaskunnan välillä.³⁰⁹ Tutkijanroolistaan huolimatta Nurmilahti oli työssään käytännönläheinen. Kun ylioppilaskunnan uusien opiskelijoiden ns. mursukasvatukseen oli 1930-luvulla vakiintunut opiskelijaelämään johdatteleva luentosarja, piti ylioppilaiden paikanvälitystä hoitava Nurmilahti esitelmän teemaan liittyvästä aiheesta.³¹⁰

308 KKK Kertomus lukuvuodesta 1938-1939

309 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 372

310 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 122

Töölössä

Uudella inspektorilla tuli olemaan aktiivinen rooli ylioppilaskunnan talohankkeessa, joka oli käynnistetty alun perin jo 1920-luvun puolivälissä. Fabianinkadulla ylioppilaskunnalla oli käytettävissään korkeakoulun piharakennuksen kodikkaat, mutta vaatimattomat tilat.³¹¹ Rakennussuunnitelmat saivat vauhtia 1930-luvun lopussa suunnitelluista Olympiakisoista, joiden majoitustarpeita uudisrakennuksenkin piti aluksi palvella. Eino Hirvonen matkusti Englantiin tutustumaan ylioppilaiden asuntojärjestelyihin. Ylioppilaskunnan hallituksen kokouksessa 12.1.1939 pohdittiin yhdessä hanketta. Ratkaisu oli taloudellisesti haasteellinen. Silloinen KY:n puheenjohtaja Aulis Kauppinen pyysi osanottajia kertomaan käsityksensä asiassa. Läsä oli edellinen inspehtori, juridiikan asiantuntija professori Kalle Kauppi sekä luonnollisesti inspehtori Vilho Nurmilahti. Pöytäkirjaan on kirjattu Nurmilahten kannustavat ja merkitykselliset sanat: *”Tri Nurmilahti lausui, että hänen mielestään voidaan tehtyjen laskelmien nojalla ryhtyä yrittästä toteuttamaan.”*

Inspehtori Nurmilahten myönteinen kannanotto merkitsi täydellistä sitoutumista rakennushankkeeseen ja myös vastuunottoa. Hallituksen kokouksessa 24.1.1939 asetettiin vastuunalaiseksi elimeksi ns. Suuri rakennuslautakunta, jonka jäsenenä Nurmilahtikin toimi.³¹² Talvisodan syttyminen haastoi rakennuttajat ja rakentajat uuteen tilanteeseen. Nurmilahti kuului niihin kahteentoista vanhemman polven kuntalaiseen, jotka v. 1940 menivät uudisraken-

N:o 2 - 1941

EKONOOMI

EKONOOMIYHDISTYKSEN r.y. JÄSENLEHTI

KY:n uuden talonrakennus

KY:n vuosikokous ja senen välikokous pidettiin lauantaina helmikuun 22 päivänä. Ekonomoomiyhdistyksen vuosikokous sunnuntai 23 päivänä. Päivien ohjelmaa selostetaan lähinäk.

311 KY arkisto.Vuosikokous ptk 30.1.1939

312 KY arkisto. Hallituksen kokousptk 24.1.1939

LUETTELO KY:n opiskelijakodin lahjahuoneista.

Leipuriin Tukan huone
Sokeri-Jussin huone
Sokeri-Kaupin huone
Neevius-huone
Ville-tohtorin huone
Teräs-huone
Lassila & Tikanojan huone
Tikkas-huone
HKK-huone
Sokerileipurin huone
Osikari Aromaan huone
Kandi-huone
Solaman huone
Raken huone
Rautakauppojen huone
Suomi-yhtiön huone
Maakauppiaitten huone
OPA-Einarin huone
Antti Wilhurin huone
Merihuollon huone
Riihimäki-huone
Ennen-huone
Weilin & Göösin huone
Rautalundin huone
SOKin huone
Talouskruunun huone
Fordin huone
Kangas-Kallen huone
Yhdistyneitten Villatehtaitten huone
Ekonoomien huone
Eri kurssien huoneita.

Uuden talon lahjahuoneista löytyi myös
Ville-tohtorin huone.

EKONOMI 1941:1

kuussa 1940 päästiin jatkamaan. Talolla oli tärkeä merkitys Kauppakorkeakoulun lähipiirin intressiryhmille. Uusi rakennus yhdisti toimitiloillaan ylioppilaskunnan, Ekonoomiyhdistyksen ja Kauppätieteiden kandidaattiyhdistyksen saman katon alle. Kaikki järjestöt olivat osaltaan tukeneet KY:n rakennushanketta. Taloon oli voinut suunnitella omia huoneita; mm. kandidaattiyhdistys oli rahoittanut uuteen taloon oman nimikkohuoneensa - kandi-huoneen - kalustuksen. Sokeri Jussin huoneen oli lahjoittanut vuorineuvos John Grundström, rehtori Bonsdorffin myötävaikutuksella oli saatu Weilin & Göösin huone. Eri kursseilla saattoi olla omia nimikkohuoneita, kuten inspehtorin omalla kurssilla vuodelta 1922. Inspehtori hankki esimerkin vuoksi myös oman lahjahuoneensa, jota tuttavallisesti kutsuttiin ”Ville-tohtorin” huoneeksi.³¹⁶

nuksen rahoittajan vaatimaan henkilökohtaiseen omavelkaiseen takaukseen.³¹³ Jotain inspehtorin johtajuudesta kertoo Matti Keijolan sitaatti Nurmilahden vetoomuksesta: *”Pojat, ellemme itse usko asiaamme, luuletteko meidän saavan muut vakuutuneiksi. Nyt voimme näyttää olevamme varmat sen onnistumisesta.”*³¹⁴

Myöhemmässä vaiheessa asioita käsitteli KY:n Asunto Oy:n hallitus, jonka puheenjohtajana toimi ylioppilaskunnan puheenjohtaja ja jäsenenä mm. Nurmilahti. Osakeyhtiön perustaminen liittyi rahoittajapankin vaatimuksiin. Talo oli pakko muuttaa pääasiassa asunto-osakeyhtiöksi rakennustöiden loppuunsaattamiseen tarvittavan pääoman hankkimiseksi. Noin 60 % osakkeista jäi ylioppilaskunnan omistukseen. Osa vanhemmista ylioppilaskunnan jäsenistä - näiden joukkoon kuului myös Vilho Nurmilahti - halusi tukea osakkeen ostolla ylioppilaskuntaa. Aikanaan Nurmilahden perikunta lahjoitti osakehuoneiston takaisin ylioppilaskunnalle.³¹⁵

Tontin kauppakirja allekirjoitettiin Helsingin kaupungin kanssa toukokuussa 1939 ja elokuussa 1939 suoritettiin peruskiven muuraus. Sotatalvi 1939-1940 keskeytti rakennustyöt, mutta maalisi-

313 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 278

314 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 374

315 KY:n arkisto. Hallituksen kokous ptk 8.11.1943; Ekonomia 1965:1 B s. 162-165

316 Kauppätieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Hallituksen kokousptk 4.10.1940; Ekonomia 1965 1 B s. 19; Ekonomi 1941:1 s. 23; Ekonomi 1942:1 s. 63

Ekonomi yhdistys perustettiin 1935 ajamaan päästötutkinnon suorittaneiden edunvalvontaa ja toimimaan aatteellisena yhdistyksenä. Jäseniä oli 1941 yli 1100. Ekonomititteli alkoi vakiintua yleiseen tietoisuuteen yhdistyksen perustamisen jälkeen. Kauppa- ja korkeakoulun päästötutkinnon suorittaneiden nimitykseksi ekonomi hyväksyttiin virallisesti vasta vuonna 1946 samalla kertaa kun ekonomikurssi muutettiin kaksivuotisesta kolmivuotiseksi.³¹⁷ KY:n uusi talo mahdollisti asunnon yli neljälle kymmenelle välirauhan ajan ekonomiopiskelijalle. Kauppalehden mukaan opiskelijakoti tarjosi *”sis-tin asunnon etusijassa lahjakkaille, varattomille opiskelijoille, tällöin tulevat kyseeseen juuri maaseutuopiskelijat ...”*³¹⁸

Pohjoisen Rautatienkadun ja Fredrikinkadun kulmaan rakennettu omaleimainen ja moderni funkkitalo kiinnitti kauppa- ja korkeakouluyhteisöä uudelle Töölön alueelle, mihin korkeakoulukin 1950-luvulla sijoittui. Töölö oli tyypillisesti virkamiesten ja yliopistoväen suosimaa modernia asuin-aluetta. Sinne sopi myös kauppasivistystä hankkivan nuorison asettua.

Katri Veltheim on aikalaiskuvauksessaan osuvasti välittänyt uuden kaupunginosan henkeä ja elämäntapaa 1930-luvulta. Kuvaus tulkitsee myös Kauppakorkeakoulun uuden sukupolven ekonomien ja kandidaattien elämäntuntoa.

*”Ne aukenivat leveinä ja tuulisina, valoa tulvillaan nuo uuden kaupungin-
osan Töölön valtakadut. Eivätkä ne oikeastaan mitään katuja olleetkaan,
vaan väyliä uudelle ajalle ja elämälle.”*³¹⁹

Nurmilahti oli henkilökohtaisestikin kokenut maaseutuopiskelijoiden asumishuolet. Ajalle tyypilliseen tapaan Vilho Nurmilahti oli asunut Helsingissä monessa osoitteessa Inkeröisiltä muuton jälkeen. Hyvällä onnella saattoi päästä asumaan Kauppakorkeakoulun vie-

Harvinainen vapaa-ajan kuva
Vilho Nurmilahdesta.

MUSEOVIRASTON KUVA-ARKISTO

317 Ekonomia 1965 1 B s. 81; Ekonomia 1942:1-2 s. 20; Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 301-309

318 Kauppalehti 30.1.1941

319 Veltheim 1989 s. 42

reen Fabianinkatu 28:aan, Kauppalehden taloon. Joskus joutui siirtymään yli Pitkäsillan tai kauaksi Huvilakadulle, eteläiseen Helsinkiin. Vuonna 1934, 35-vuotiaana, Nurmilahti muutti Töölön sydämeen, punatiiliseen kivitaloon osoitteeseen Dagmarinkatu 11, josta tuli pysyvä koti loppuelämäksi. Nurmilahti ei ehtinyt nähdä uuden Kauppakorkeakoulun Töölön kampuksen sodanjälkeistä syntyä. Ylioppilaskunnan talohankkeeseen ja toimintojen - myös Kandidaattiyhdistyksen - muuttoon uuteen kaupunginosaan sisältyi tulevaisuudenuskoa ja toiveikkuutta, jota sota-aikana tarvittiin. Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan toimintakertomus 1942 kiittää inspehtoria, joka ”on osoittanut suurta harrastusta ylioppilaskunnan toimintaa kohtaan”.

vierisellä sivulla:

Paavo Nurmilahden asuinosoitteet.

1	Vuorikatu 4	1926
2	Huvilakatu 13-15	1927
3	Pitkäsillanranta 7-9	1927
4	Oikokatu 5	1928
5	Pohjoinen Rautatiekatu 17	1928
6	Laivurinrinne 2	1929
7	Vuorikatu 7	1929
8	Vilhonkatu 4	1930
9	Vilhonkatu 4	1930
10	Vilhonkatu 4	1931
11	Museokatu 7	1931
12	Museokatu 7	1932
13	Fabianinkatu 28	1932
14	Fabianinkatu 28	1933
15	Vuorimiehenkatu 11	1933
16	Dagmarinkatu 11	1934-1943

Sisäpiiriin.

Suomalaisen Liikesivistysrahaston sihteerinä

”Pitäisin tärkeänä, että tähän toimeen saataisiin henkilö, joka on Kauppakorkeakoulua lähellä.”³²⁰

WÄINÖ BONSDORFFIN TOIVE JOULUKUUSSA 1937

Professori Kyösti Järvinen oli sormusjuhlapuheessaan 1938 ennakoanut käytännön liike-elämän houkutusten vievän tuoreen tohtorin.³²¹ Näin kävikin. Vilho Nurmilahden aktiivinen tutkimustyö päättyi väitöskirjahankkeen jälkeen, mikä ei merkinnyt sitä, etteikö Nurmilahti olisi jatkuvasti seurannut liikelaskennan kansainvälistä tutkimusta ja kehitystä. Työ korkeakoulun kirjastonhoitajana tarjosi tähän hyvän mahdollisuuden. Monipuolinen järjestötoiminta ja liike-elämän veto veivät Nurmilahden uusiin haasteisiin. Tuttu opetus-työ ja kirjastonhoitajuus Kauppakorkeakoulussa kuitenkin jatkuivat.

Innostava, vaikutusvaltainen ja haasteellinen tehtävä Nurmilahdelle avautui Suomalaisen Liikesivistysrahaston kannatusyhdistyksen sihteerinä ja rahastonhoitajana vuodesta 1938 lähtien. Liikesivistysrahasto perustettiin 1919 tukemaan taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevaa Kauppakorkeakoulua, alan tutkimusta sekä kaupallista opetusta. Rahaston tuki mahdollisti Kauppakorkeakoulun opetusohjelman laajentamisen kauppatieteiden kandidaattitutkinnolla 1920.³²²

Rahaston hallitus koostui 1938 Kauppakorkeakoulua lähellä olevasta veljesverkostosta, sisäpiiristä, johon kuuluivat liike-elämän vaikuttajat, puheenjohtajana 61-vuotias Suomen Sokeri Oy:n vuorineuvos John Grundström, varapuheenjohtajana Pohjola-yhtiöiden entinen toimitusjohtaja ja Paloheimo-yhtiöiden vaikuttajahahmo, 76-vuotias vuorineuvos K.A. Paloheimo, 63-vuotias Rake Oy:n kauppaneuvos Alwar Niklander ja 57-vuotias KOP:n johtokunnan jäsen, pankinjohtaja Antti Hiltunen. Liikesivistysrahaston ydin, Paloheimo, Grundström ja Niklander, johti Kauppakorkeakoulua sen hallituksen jäseninä. Ytimeen kuuluivat virkansa puolesta rehtori Wäinö Bonsdorff ja professori Kyösti Järvinen, jotka kumpikin olivat keskeisesti olleet mukana rahaston perustamisessa 1919. Järvi-

320 Wäinö Bonsdorffin eroanomus, Suomalaisen Liikesivistysrahaston Kannatusyhdistyksen hallituksen kokousptk 9.12.1937 Liite I

321 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 48

322 Wäinö Bonsdorff julkaisussa: Suomalainen Liikesivistysrahasto 25 vuotta toimineena 1920-1945. s. 5-10; Juho Kauppi, Suomalaisen Liikesivistysrahaston alkuvaiheet, toiminta ja tulokset. – Julkaisussa: mts. 43-44

Kauppakorkeakoulua lähellä oleva ydinpiiri ja vaikuttajaverkosto.

	Kauppa- korkeakoulu 1938	Liiketalous- tieteellinen tutkimuslaitos 1938-	Suomen Liikemies- yhdistys	Liikesivistys- rahasto 1938	Kauppalehti 1938
 K.A. Paloheimo	Hallituksen pj. 1911-1947 Vuorineuvos	Hallinto- neuvoston jäsen Johtokunnan jäsen	Kunniajäsen 1921 Johtokunnan jäsen 1897-1925	Hallituksen vara- puheenjohtaja 1921-1949	Hallinto- neuvoston jäsen
 Alwar Niklander	Hallituksen varapj. 1936-1949 Kauppaneuvos Rake Oy:n toimitusjohtaja	Johtokunnan puheenjohtaja Hallinto- neuvoston jäsen	Kunniajäsen 1934 Pj. 1918-1922 Varapj. 1917- 1918, 1925-1934 Johtokunnan jäsen 1917-1937	Hallituksen jäsen 1921-	Hallinto- neuvoston jäsen
 Wäinö Bonsdorff	Hallituksen jäsen Rehtori 1919-1939 Weilin & Göös Oy:n johtokunnan pj.	Hallinto- neuvoston jäsen Johtokunnan jäsen	Vara- puheenjohtaja 1916-1917 Johtokunnan jäsen 1914-1918	Hallituksen jäsen 1921-1951 Sihteeri, Rahastonhoitaja 1932-1937	Hallinto- neuvoston jäsen
 John Grundström	Hallituksen jäsen Vuorineuvos Suomen Sokeri Oy:n toimitus- johtaja	Hallinto- neuvoston puheenjohtaja Johtokunnan jäsen	Kunniajäsen 1934 Puheenjohtaja 1925-1934 Johtokunnan jäsen 1922-1938	Hallituksen puheenjohtaja 1930-1953	Hallinto- neuvoston jäsen
 Kyösti Järvinen	Hallituksen jäsen Professori	Hallinto- neuvoston jäsen Johtokunnan jäsen Tutkimus- lautakunnan jäsen	Kunniajäsen 1921 Puheenjohtaja 1903-1912 Johtokunnan jäsen 1901-1913	Hallituksen jäsen	Hallinto- neuvoston jäsen
 I.V. Kaitila	Hallituksen jäsen Professori Vararehtori 1938-1939 Ylioppilaskunnan inspehtori 1922-1927	Johtaja Hallinto- neuvoston jäsen Johtokunnan jäsen Tutkimus- lautakunnan pj.	Johtokunnan jäsen 1929-1944	Tilintarkastaja 1925-1945	
 Kalle Kauppi	Hallituksen jäsen Rehtori 1939- Professori Ylioppilaskunnan inspehtori 1927-1938	Hallinto- neuvoston jäsen Johtokunnan jäsen Tutkimus- lautakunnan jäsen			
 Vilho Nurmilahti	KTT lehtori Neli Oy:n johtokunnan puheenjohtaja Ylioppilaskunnan inspehtori 1938-1943	Säätiön rahaston- hoitaja 1939- Hallinto- neuvoston jäsen 1939-1943 Johtokunnan jäsen 1939-1943		Sihteeri, Rahastonhoitaja 1938-1943	

**Suomalaisen Liikesivistysrahaston
Kannatusyhdistys r. y.**

(SUOMALAINEN LIIKESIVISTYSRAHASTO)

Helsinki

—
Sihteeri ja rahastonhoitaja

Kauppat. toht.

V. NURMILAHTI

Dagmarink. 11 A, Helsinki

Puh. 48.335
—

Rahaston kirjelomakkeen vinjetti.

LIIKESIVISTYSRAHASTON ARKISTO

nen ja Bonsdorff olivat 69-vuotiaita. Iäkäs ydinjoukko hallitsi Kauppa-lehteä ja oli monipuolisesti toiminut Suomen Liikemiesyhdistyksessä. Ydinjoukko hallitsi myös vuonna 1938 perustettua Liiketaloudellista tutkimuslaitosta. Sisäpiirin jäsenet olivat merkittävästi vaikuttaneet ja tukeneet Kauppakorkeakoulua vuosikymmenien kuluessa. Ydinpiirin jäsenet kuuluivat kaikki Kansantaluudelliseen yhdistykseen, joka ennen Kauppätieteellisen yhdistyksen syntyä edusti talouselämän tieteellistä

keskusteluareenaa. Liikesivistysrahaston vaikuttajajoukko oli jo ikääntymässä. Bonsdorff oli toiminut rahastonhoitajana ja sihteerinä 1932-1937, mutta ilmoittanut halunsa luopua tehtävästä vuoden 1937 lopussa.³²³

Rahaston hallituksen joulukuisessa pöytäkirjassa 9.12.1937 voi nähdä veljesverkon toiminnalle poikkeuksellista dramatiikkaa. Wäinö Bonsdorff linjaa toiminnan kehittämistarpeita pöytäkirjaliitteen muistiossa: ”uuden rahastonhoitajan ensi tehtävänä on suunnitella rahaston kartuttamista paljon suuremmilla vuotuiserillä kuin tähän asti”. Vasta perustetun Suomen kulttuurirahaston tuottoisa kansalaiskeräys oli antanut uskoa ja luonut myös paineita Liikesivistysrahastolle, Bonsdorffin sanoin ”valmistanut maaperää kansalaisten uhrimielelle”.

Bonsdorff valmisti tärkeää henkilövalintaa keskustelemalla etukäteen kollegan, professori I.V. Kaitilan kanssa, joka oli ilmoittanut halukkuutensa tehtävään. Yllättäen Karl Alfred Paloheimo kuitenkin nostaa kokouksessa esiin Vilho Nurmilahden nimen. Iäkäs patriarkka saa tahtonsa läpi ja kollegiaalinen päätös Nurmilahden valinnasta syntyy. Uudelle sihteerille/rahastonhoitajalle myönnetään samat palkkaedut kuin Bonsdorffille.³²⁴

Tässäkin tehtävässä Nurmilahti edustaa uutta sukupolvea. Runsaan kymmenen vuoden aikana, kandidaatiksi valmistumisen jälkeen, Vilho Nurmilahti oli kerännyt riittävän luottamuksen Kauppakorkeakoulua lähellä olevan sisäpiirin ytimeen. Eikä 61-vuotiaan professori Kaitilan syrjäyttäminenkään aiheuttanut epäsopua. Nurmilahdella oli aina ollut korrekrit suhteet vanhaan opettajaansa. Verkosto järjesti aikanaan Kaitilalle näkyvän tehtävän Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen johdossa. I.V. Kaitila toimi myös Lii-

323 Puukari 1959 s. 49-52

324 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 9.12.1937

Nurmilahden ensimmäinen pysyvä koti sijaitsi Töölössä osoitteessa Dagmarinkatu 11 A 12.

VALOKUVA HEIKKI JUUTILAINEN

kesivistysrahaston tilintarkastajana.³²⁵ Kun Nurmilahti rahaston hallituksen kokouksessa helmikuussa 1938 esitteli Kaitilan pojan, filosofian kandidaatti Esa Kaitilan väitöskirja-apurahan hyväksymistä, kirjataan pöytäkirjaan esittelijän kommentti ”puoltaisin lämpimästi”. Apuraha myönnettiin sihteerin esityksen mukaisesti.³²⁶ Liiketaloudellisen tutkimuslaitoksen rahoituksessa rahastolla tuli olemaan merkittävä rooli.³²⁷

Professori Bonsdorff oli vetänyt rahaston toimintaa Kauppakorkeakoulun professorin ja rehtorin tehtävien ohessa. Nurmilahdella ei tämän tason velvoitteita ollut. Nurmilahti työskentelee tapansa mukaan tehokkaasti. Rahaston toiminta organisoidaan sihteerin koitiin Dagmarinkadulle ja samassa yhteydessä painatetaan asianmukaiset lomakkeet virallista kirjeenvaihtoa varten. Arvo Puukari, kandidaattiveri, kehuu Liikesivistysrahaston historiassa uutta asiameistä ”nuoreksi, tarmokkaaksi tiedemieheksi, joka oli Kauppakorkea-

325 Kauppalehti 29.3.1941

326 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 2.2.1938.

327 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 12.12.1938

koulun lupaavimpia kasvatteja”. Puukari kertoo tohtori Nurmilahden ryhtyneen työhönsä ”palavalla innolla”. Huhtikuun alussa 1938 Nurmilahti organisoi liikemiehille osoitetun kiertokirjeen, jossa vedottiin kaikkien velvollisuudentuntoon:

”Suomalaisen Liikesivistysrahaston kartuttaminen on liikemieskuntamme kunniavelan suorittamista omalle ammattikunnalleen.”

Samaan kampanjaan liittyi huhtikuun 6. päivänä Kauppalehdessä julkaistu 6-palstainen näkyvä haastattelukokonaisuus, jossa Wäinö Bonsdorff, John Grundström ja Vilho Nurmilahti kertovat rahaston toiminnasta. Nurmilahden reippaat kommentit ja dialogi haastattelijan kanssa herättävät huomiota:

”Jotain on tehtävä: valtiolta on katsonut, että lähinnä liikemieskunnan velvollisuus on pitää huolta liikesivistyksestä. Liikemieskunta katsoo, että valtiovallan pitäisi tukea kaupallista opetusta ja taloudellista tutkimustyötä. Maamme liikesivistyksen vaalinta on jäänyt tuuliajolle.”

Nurmilahti provosoi myös toimittajaa: *”Eikö asia näin ole, herra haastattelija, Teidänkin mielestänne?”*

”Niinhän se valitettavasti on”, vastaa jutun kirjoittaja.

Työmaata oli runsaasti. Nurmilahti toteaa liikemiesten alttiisti tekevän lahjoituksia taloudellisesti suotuisina aikoina. Vaarana oli kuitenkin alueellinen nurkkapatriotismi, mikä pahimmillaan hidasti kansallisten hankkeiden toteutusta.³²⁸ Selkeäsanainen Nurmilahti luettelee kehittämistarpeita: kaupalliset oppilaitokset kaipaisivat uudistamista, korkeampi kauppatieteellinen tutkimus ja toisaalta taloudellinen tiedotustoiminta tarvitsisivat tukea, ammattikirjallisuus oli edelleen puutteellista. Suomi oli ainoa Pohjoismaa, jossa ei ollut liiketaloudellista tutkimusinstituuttia. Suomalaiseen kauppakorkeakouluun voitiin ottaa opiskelemaan vain osa halukkaista, kun kahteen ruotsinkieliseen kauppakorkeakouluun pääsi sisään jokainen pyrkijä.³²⁹

Kampanjoinnista näkee jälleen, että Nurmilahti oli vuosien kuluessa oppinut ymmärtämään markkinointiviestinnän arvon. Toukokuussa 1938 sihteeri esitti hallitukselle kunniajäsenten hankkimista. Julkisuutta ja rahanhankintaa palvelisi myös marraskuusi ehdotettu rahaston syntymäpäiväjuhla, liikesivistysjuhla. Apuraha-anomusten käsittelykriteereiksi Nurmilahti esittää tieteelliset tutkimukset ja niihin liittyvät tekijänpalkkiot, matkaapurahat ja kauppaoppilaitokset. Määrätietoinen työ tuotti tulosta. Talvisodan alla 1939 voitiin kirjata ennätysuuri lahjoitussumma. Nurmilahti halusi itsekin toimia esimerkkinä ja teki yksityishenkilönä rahastolle merkittävän rahalahjoituksen. Keväällä Nurmilahden edustama Neli Oy lahjoitti rahastolle huomattavan summan.³³⁰

Vilho Nurmilahti modernisoi ja ammattimaisti Liikesivistysrahaston toiminnan. Hän kykeni toteuttamaan iäkkään hallituksen toiveita. Pöytäkirjoista voi päätellä johdon tyy-

328 Puukari 1959 s. 52-54

329 Kauppalehti 6.4.1938

330 Liikesivistysrahaston hallituksen kokousptk 27.5.1938, 12.12.1938, 6.10.1939, 28.3.1941

**Sihteeri Nurmilahti
tarkastelee pommin tuhoja.**

LIIKESIVISTYSRAHASTON ARKISTO

tyväisyyden. Kun kauppaneuvos J. G. Nordström kirjoittaa sihteerille rahaston 20-vuotisjuhlallisuuksista, hän allekirjoittaa viestinsä ”veljellisesti”.³³¹

Sota-aika vaikeutti kehittämistyötä ja maakunnallisen toimikunta- ja asiamiesverkoston uudelleen organisointia.³³² Uraa uurtavaa oli rahaston päätös ensimmäisestä kiinteistösijoituksesta Kalliosta Porthaninkatu 5:stä välirauhan aikana 30.9.1940. Kaupanteon jälkeen kiinteistö muutettiin asunto-osakeyhtiöksi, jonka johtokunnan puheenjohtajana toimi John Grundström ja jäsenenä pankinjohtaja Antti Hiltunen ja Vilho Nurmilahti.³³³ Kun jatkosodan pommitukset heinäkuussa 1941 vaurioittivat taloa, oli sihteeri Nurmilahti ensimmäisenä aamulla toteamassa vahinkojen suuruuden. Vahingot myös dokumentoitiin valokuvaamalla.³³⁴ Liikesivistysrahaston kokouspöytäkirjoihin on kirjattu myös Nurmilahden sijoitukset Kemi Oy:n osakkeisiin.³³⁵

331 Liikesivistysrahaston arkisto. J.G.Nordströmin kirje Nurmilahdelle 30.9.1939

332 Liikesivistysrahaston hallituksen kokousptk 27.5.1938, 12.12.1938, 6.10.1939; Puukari 1959 s. 52-54

333 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 30.9.1940

334 Liikesivistysrahaston arkisto. Kuva-arkisto

335 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 3.10.1945

Uuden polven liikemies

Nurmilahden huoliteltu, tyylikäs olemus muistuttaa ulkonaisesti Olavi Paavolaista, 1920-luvun modernin elämäntavan ikonia. Paavolainen oli työskennellyt maan suurimmassa mainostoimistossa Ilmossa stilistinä, mainoskirjoittajana. Samassa toimistossa teki työtään Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan puheenjohtaja, kauppatieteiden kandidaatti Matti Keijola, Nurmilahden läheinen yhteistyökumppani inspehtorikaudella. Paavolainen oli 1932 ilmestyneessä pamfletissaan ”Suursiivous” voimakkaasti kritisoinut ajan liike-elämää ja ”markkina-ahneiden kaupallisten näkökohtien ... kasvua” sekä kirjamarkkinoiden ”pauhaavaa ennakkoreklaamia”. Näkemys ei estänyt Paavolaista sijoittumasta Kudos Oy Silon ja Kestilän Pukimon mainospäälliköksi Turkuun 1935 ilman erityistä liike-elämän koulutusta.³³⁶

Jos Paavolainen edustaa ajan kulttuurinäkemystä, neljä vuotta vanhempi kauppatieteiden tohtori Nurmilahti edustaa modernia akateemista 1930-luvun liikemiestä, joka osasi rationaalisesti soveltaa teoreettisia tietoja käytäntöön. Meeri Saarsalmi viittaa Kauppakorkeakoulun historian 1911-1961 matrikkeliosassa Nurmilahden toimineen useiden arvovaltaisten yritysten tilintarkastajana kuten Kauppakorkeakoulun liikelaskennan lehtorin osaamisalueeseen luonnollisesti kuuluikin.³³⁷ Virallisen Keskuskauppakamarin Tilintarkastajalautakunnan KHT-tutkinnon Nurmilahti suoritti 1937. KHT-tilintarkastajilla oli oikeus harjoittaa Suomessa ammattimaisesta tilintarkastajan tointa. Kun Nurmilahti kauppatieteiden tohtorina – ja liikelaskennan erikoistuntijana – 1937 suoritti tutkinnon, KHT-tilintarkastajia oli maassa yhteensä 51 henkeä.³³⁸

336 Veltheim 1989 s. 57-58; Stoltzenberg 1982 s. 17-18; Turun Sanomat verkkolehti 2.11.2004

337 Saarsalmi 1961 s. 108

338 Järvinen 1943 s. 66-67; Horsmanheimo & Tuominen, KHT-tutkinnon vaiheita 1925-2005. – Tilintarkastus 2005:1 s. 57-67; Kosonen 2005 s. 101-105

Yrittäjähänkeä

*”Maailman taloudessa ovat tuotannon teknilliset suoritukset nopeasti kehittyneet korkealle tasolle, mutta tuotannon taloudelliset probleemit ovat yhä tyydyttävällä tavalla ratkaisematta...Tulevaisuuden tärkeäksi tehtäväksi jää tekniikan ja kaupan välisen tasapainon luominen.”*³³⁹

VILHO NURMILAHTI 1934 SORMUSJUHLIEN TERVEHDYSPUHEESSA

Aktiivinen toiminta järjestökentällä loi Nurmilahdelle laajoja liike-elämän suhdeverkostoja ja työ Liikesivistysrahaston asiamiehenä edellytti maanlaajuista yhteistoimintaa erilaisten yritysten kanssa. Nurmilahdessa oli yrittäjähänkeä. Viimeistään nekrologeista voi lukea Vilho Nurmilahden toiminnasta useiden yritysten johtokunnan jäsenenä ja tilintarkastajana.³⁴⁰ Osa kontakteista perustui kandidaattiyhdistyksen jäsenverkostojen taustayrityksiin, osa tilintarkastustoimintaan. Keskustelussa tilintarkastajien pätevyysvaatimuksista ja Keskuskauppakamarin KHT-tilintarkastajien asemasta Nurmilahti korosti, ettei virallisen tilintarkastajan pätevyys taannut sitä, että todella saa hoitaakseen tilintarkastuksia. Valintaperusteina olivat luottamus ja henkilökohtaiset verkostot.³⁴¹ Vaikka Nurmilahden status korkeakoulu yhteisössä oli tohtorin väitöksen jälkeen huomattavasti kohonnut, tilintarkastustehtävissä Nurmilahti edusti nuorta polvea, kakkosketjua, joka ei ollut vielä täysin saavuttanut Kauppakorkeakoulun professoritason merkittävyyttä tehtävien painoarvossa. Luottamus ansaittiin vähitellen, askel askeleelta.

Kauppakorkeakoulua johtaneen ydinpiirin sisäinen verkostoituminen näkyi professorikunnan liike-elämän suhteissa. Rehtori Wäinö Bonsdorff oli isänsä Ernst Bonsdorffin jälkeen³⁴² Oy Weilin & Göös Ab:n pääosakkeenomistaja ja johtokunnan puheenjohtaja (1927-1951) sekä Riihimäen Lasi Oy:n ja Rake Oy:n johtokunnan jäsen.³⁴³ Kauppakorkeakoulun hallituksen jäsenen Alwar Niklanderin johtaman Rake Oy:n yhtiökokouksessa 9.4.1941 professori Kyösti Järvinen toimi kokouksen puheenjohtajana. Varsinaisiksi ti-

339 Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956 s. 28

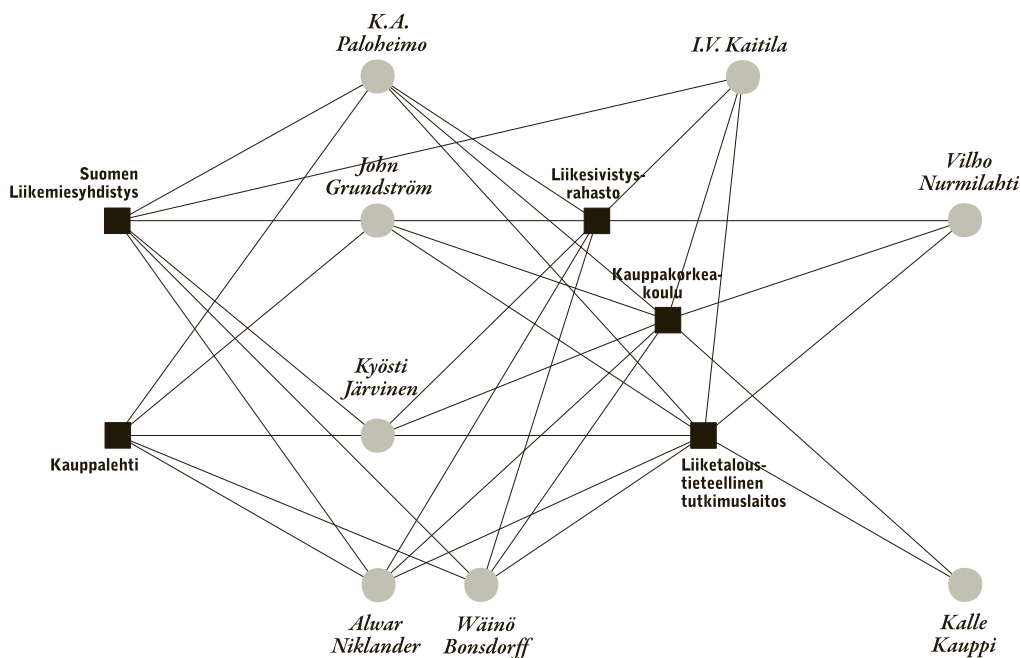
340 Kauppalehti 14.6.1943, Uusi Suomi 20.6.1943, Helsingin Sanomat 20.6.1943

341 Eko:n jäsenistä tilintarkastajia. – Ekonomiyhdistys 1937:2 s. 31

342 Ernst Bonsdorff toimi vuosina 1890-1927 yhtiön johtokunnan jäsenenä ja puheenjohtajana. Ernst Bonsdorff oli aloittanut uransa Jyväskylän seminaarin matematiikan opettajana 1864. Ernst Bonsdorff oli tyypillinen afäärifennomaani. Hän kuului vakuutusyhtiöiden Suomen, Kullervon ja Pohjolan perustajiin sekä Kansallis-Osake-Pankin hallintoneuvostoon.

– Weilin & Göös painoi julkaisujen ohella almanakkoja ja konntoritekniikkaan liittyviä tuotteita, mm. tilikirjoja ja Paragonin Taylorin-kirjanpitojärjestelmää. – Tiitta 1997 s. 38; Waltari & Göös & Hentola 1947 s. 36-40, 66-67, 88-89

343 KKK vuosikertomus 1939-1940, 1940-1941 s. 17; Tiitta 1997 s. 41

Vilho Nurmi sisäpiiriverkoston ulkolaidalla.

TOTEUTUS: MATTI RAATIKAINEN

tilintarkastajiksi valittiin Liikesivistysrahaston hallituksen jäsen, Kansallis-Osake-Pankin johtokunnan jäsen Antti Hiltunen ja maaherra I. Helenius. Ydinpiiriä seurasivat kakkos-sarjan ja uuden sukupolven varatilintarkastajat, kurssitoverit Armas Salojoki, joka toimi Mainos- ja myyntikoulun rehtorina, sekä Vilho Nurmi.³⁴⁴ Liikelaskennan professori I.V. Kaitila teki pitkän päivätyön rehtori Wäinö Bonsdorffin Weilin & Göösien tilintarkastajana 1924-1946.³⁴⁵ Kaitila hoiti myös Kauppakorkeakoulun toimintaa ohjanneen ”Korkeamman Kauppaopetuksen Kannatusosakeyhtiön” tilintarkastuksen. Lehtori Nurmi valittiin yhtiön varatilintarkastajaksi.³⁴⁶ Professori Kyösti Järvinen toimi Suomen Sokeri Oy:n varsinaisena tilintarkastajana.³⁴⁷ Yhtiön toimitusjohtaja John Grundström vaikutti mm. Kauppakorkeakoulun hallituksen jäsenenä. Keskuskauppakamarin välityslautakunnan johtokuntaan kuuluivat jäseninä professori Kyösti Järvinen ja kauppaneuvos Alwar Niklander, mutta tilintarkastajina toimivat pörssinjohtaja Helge Backmansson ja Vilho Nurmi.³⁴⁸ Mikään yllätys ei ole, että Ekonoomiyhdistyksen kannatusjäsenistä löytyvät

344 Kauppalehti 10.4.1941

345 Waltari & Göös & Hentola 1947 s. 66; Kauppalehti 28.3.1941

346 Kauppalehti 14.3.1941

347 Kauppalehti 1.4.1941

348 Kauppalehti 1.2.1941

niin Suomen Sokeri Oy (John Grundström), Weilin & Göös (Wäinö Bonsdorff) kuin Rake Oy:kin (Alwar Niklander).³⁴⁹

Nurmilahdella oli omat yrittäjäkokemuksensa Konginkankaan Saha ja Tervatehtaan ajalta 1922-1924. Vilho Nurmilahden isä, Lounais-Hämeen Kojjärvellä sahanhoitajana toiminut Juho Karlstedt kuoli 1936. Veljen Toivo Nurmilahden ammatiksi mainitaan sahanomistaja. Vilho Nurmilahti perusti vuonna 1936 naisten kankaiden ja asusteiden erikoisliike Neli Oy:n ja toimi yrityksen johtokunnan puheenjohtajana. Nurmilahdella oli vaikutuksensa siihen, että Neli Oy ilmoittelullaan tuki kandidaattiyhdistyksen vuosikirjojen julkaisua. Mainoksen mukaan yrityksellä oli vähittäismyymälä keskeisellä paikalla Aleksanterinkatu 36:ssa ja tukkuosasto Mikonkadulla.³⁵⁰

Nuori liikemiespolvi halusi myös vaikuttaa vanhoihin yritys rakenteisiin ja käytäntöihin. Korrektilla, tehokkaalla Nurmilahdella oli tapana tarttua asioihin tarmokkaasti. Henkivakuutusyhtiö Salaman historia kertoo hallintoneuvoston kokouksesta 4.4.1939, jossa *”eräs ryhmä nuoria liike- ja tilimiehiä, jotka olivat hankkineet itselleen melkoisen määrän valtakirjoja, /oli/ yrittänyt huomattavasti korottaa tilintarkastajien palkkioita, siinä kuitenkin onnistumatta. Sen jälkeen oli yritetty, myöskin tuloksetta, saada hallintoneuvoston jäsenluku nostetuksi 12:sta ...18:aan. Kun voimasuhteet olivat osoittautuneet yllätyksen suunnittelijoille epäedullisiksi, oli hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien vaali tapahtunut täysin yksimielisesti. Ryhmän ehdokkaina oli hallintoneuvostoon valittu kauppatieteitten tohtori V.P. Nurmilahti ja tilintarkastajaksi johtaja V. Havulinna.*³⁵¹

Vilho Nurmilahti ehti toimia henkivakuutusyhtiö Salaman hallintoneuvoston jäsenenä viiden vuoden ajan.³⁵² Jäsenyys merkitsi huomattavaa näköalapaikkaa liikemaaailman johtoportaassa. Samassa hallintoneuvostossa istui mm. KOP:n pääjohtaja Mauri Honka-juuri. Nurmilahteen asia ei liittynyt, mutta kiinnostavaa on, että Salaman pitkäaikainen toimitusjohtaja Oskari Wilho Louhivuori oli joutunut eroamaan yhtiöstä 1936. Louhivuori siirtyi 1938 Kauppakorkeakoulun kansantaloustieteen, finanssiopin ja tilastotieteen professoriksi, Nurmilahden opettajakollegaksi.³⁵³

349 Ekonomiyhdistys 1938:4 s. 13

350 Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys r.y. vuosikirja v. 1938. Hki 1939 s. 48 ilmoitus

351 Aarne Kuusi & Sakari Kuusi 1960 s. 265-266, 269, 309, 407

352 Kauppalehti 14.6.1943

353 Matti Kuusi 1985 s. 92-93

Kiireinen välirauhan kevät 1941

Kauppakorkeakoulun toiminta keskeytyi lokakuussa 1939 talvisotaan. Lähes kaikki opilaat ja useimmat opettajat olivat siirtyneet maanpuolustustehtäviin. Säännöllinen työ voitiin käynnistää syksyllä 1940, jolloin valtaosa 1. ja 2. vuosikurssista aloitti opintonsa. Vilho Nurmilahti hoiti edelleen opetustehtäväänsä kirjanpidon harjoituksia ja työskenteli korkeakoulun kirjastossa.³⁵⁴ Välirauhan keväänä 1941 Nurmilahti on näkyvästi mukana Kauppakorkeakoulua lähellä olevien järjestöjen toiminnassa ja uuden luomisessa.

14.1.1941

Kauppalehti otsikoi näytävästi korkeamman kauppaopetuksen juhlapäivän 14.1.1941: Kauppakorkeakoulu täytti 30 vuotta. Tuloksia oli syntynyt. Päästötutkinnon oli suorittanut vuosien kuluessa 1595 opiskelijaa ja kauppatieteiden kandidaattitutkinnon 142 henkeä. Tyytyväisiä voitiin olla myös siitä, että oman korkeakoulun tutkintojärjestelmän kautta oli valmistunut tohtoritutkinnon suorittanut henkilö, Vilho Nurmilahti, joka 30-vuotisjuhlapäivänä hoiti onnittelukäynneillä edustustehtäviä useammassakin roolissa: Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen puheenjohtajana ja Suomalaisen Liikesivistysrahaston edustajana.³⁵⁵

8.2.1941

Ylioppilaskunnan vuosikokous järjestettiin uudessa KY:n talossa. Mukana oli 160 kunta-laista. Inspektori Vilho Nurmilahti toimi kokouksen puheenjohtajana.³⁵⁶

22.2.1941

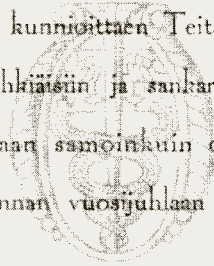
KY:n talo vihittiin ylioppilaskunnan vuosijuhlan yhteydessä lauantaina 22.2.1941. Ripeästi edennyt talohanke loi uskoa tulevaisuuteen. Vihkiäistilaisuus toi ylioppilaskunnan tiloihin Kauppakorkeakoulun historiassa poikkeuksellisen arvovaltaisen kutsuvierasyleisön: presidentti Risto Rydin, pääministeri J.W. Rangellin ja kauppa- ja teollisuusministeri Toivo Salmion. Kauppakorkeakoulua edustivat vuorineuvos K.A. Paloheimo, rehtori emeritus Wäinö Bonsdorff ja rehtori Kalle Kauppi. Ylioppilaskunnan inspektori Vilho Nurmilahti

354 KKK. Kertomus lukuvuosista 1939-1940 ja 1940-1941

355 Kauppalehti 1941; KKK Kertomus lukuvuosista 1939-1940 ja 1940-1941; Ekonoomi 1941:1 s. 38-40

356 Ekonoomi 1941:1 s. 53

Pyydämme kunnioittaen Teitä saapumaan
talomme vihkiäisiin ja sankarivainajiemme
muistojuhlaan samoinkuin osallistumaan
ylioppilaskunnan vuosijuhlaan 22. 2. 1941.

OSALLISTUMISESTANNE VUOSIJUHLA-IL-
LAILLE SEKÄ PUHEENVUOROJEN VARAA-
MISESTA VAPAAKÄÄN AIKANA PYYDÄMME
ILMOITTAMAAN ENNEN 15. 2. P. RAUTA-
TIENK. 21 B. O, PUH. 94108 KLO 13-15.

KAUPPAKORKEAKOULUN
YLIOPPILASKUNTA r.y.

Kutsu Ylioppilaskunnan uuden talon vihkiäisiin.

KAUPPATIETEIDEN KANDIDAATTIYHDISTYKSEN ARKISTO

istuu eturivissä, tietenkin.³⁵⁷ Vihkimisjuhlan yhteydessä Nurmilahti piti sodassa kaatuneiden muistotaulun paljastuspuheen.³⁵⁸

Ylioppilaskunnan vuosijuhla pidettiin illalla. Inspehtorin tehtäviin kuului kunnia- ja ansiomerkkien jako. Iltajuhlaa jatkettiin samassa rakennuksessa sijaitsevassa ravintola Espilässä. ”

KY:n vuosijuhla on aina ollut tapaus. Mutta tällä kertaa siitä muodostui kerrassaan erikoisen muistorikas tilaisuus. KY:n vuosijuhlassa on tunnelma aina alusta saakka ollut hilpeä - kuinkas ei sitten nyt. Moni entinen kuntalainen sai siellä puristaa kurssitoverinsa kättä ja vanhat muistot opiskeluvuosilta herätettiin henkiin... Juhlaan käytettiin poliisijärjestyksen myöntämä maksimiaika ... joka osoittautui sittenkin useimman mielestä liian lyhyeksi.”³⁵⁹

Ekonomiyhdistys -lehden otsikko kertoo olennaisen vuosijuhlatunnelmasta: ”arvokkuutta, nuoruutta, iloa ja hilpeyttä KY:n riemukkaassa vuosijuhlassa.”³⁶⁰

23.2.1941

Ekonomiyhdistys oli ollut mukana KY:n talon rahoituksessa ja sijoitti toimistonsa uudisrakennukseen. Sunnuntaina 23.2.1941 taloa voitiin esitellä yhdistyksen jäsenille vuosikoukussa. Väkeä kertyi 150 henkeä. Luontevaa oli, että talon isäntien – ylioppilaskunnan –

357 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 248-251; Kauppalehti 22.2.1941

358 Ekonomii 1941:1 s. 10-28, 1941:2 s. 32-35, 49-52

359 Ekonomii 1941:2 s. 36-39

360 Ekonomii 1941:1 s. 53, 19; 1941:2 s. 36-39; Kauppalehti 10.2.1941

KY:n talossa
sijainnut Espilän
ravintola oli
sodan jaloissa
muuttanut
Viipurista
pääkaupunkiin.

EKONOMI 1941:2

*Kiljattain on aloittanut
toimintansa Helsingissä
KV:n talossa, Fredri-
kinkatu 66, viipurilainen*

Ravintola Espilä

joka tulee yrittämään kolkansa vuosikymmenien
aikana saavuttamiensa pariteiden voittamiseksi.

*Kyhyväkainen keittiö
Ammattitaitoinen henkilökunta*

Konserttimusiikkia esittää tunnettujen taiteilijain
muodostama yhteys.

*Pöytiä puh.
44100 ja 44128.*

edustajana inspektori Nurmilahtea pyydettiin juhlaesitelmän pitäjäksi. Esitelmän aihe ”Saksan yhtenäiskirjanpito” heijastelee ajankohdan poliittista taustaa. Mahdollisesti Ekonoomiyhdistys on ollut aiheen valinnassa aktiivinen. Juhlakokouksen vieraaksi kutsuttiin tri Wilhelm Gurge, Helsingissä toimivan Saksalaisen kauppakamarin asiamies, joka edusti saksalaista Verein Deutscher Diplom-Kaufleute-järjestöä. Ruotsista etsittiin myös yhteistyökontakteja. Helmikuun puolivälissä 1941 Ruotsin Ekonoomiyhdistyksen hallituksen jäsen Göran Holmquist oli yhdistyksen vieraana. Juhlakokouksen pohjoismaainen vieras, lakitieteen kandidaatti S. Bergh kutsuttiin kokoukseen Tukholman Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan edustajana. Kokouskuva ilmestyi Ekonoomilehdessä pöytäkirjan ohella. Eturivissä istuu inspektori Nurmilahti.³⁶¹

Esitelmän valmisteluun Nurmilahti oli kuluttanut aikaa ja vaivaa. Painettu esitys tili-suunnitelmineen vei Ekonoomiyhdistyksen lehdestä 30-sivua.³⁶² Ei voi välttyä ajatukselta, että Nurmilahti esitelmänsä aihevalinnassa, ehkä tiedostamattomasti, pyrki vastaamaan kritiikkiin, jota saksalaisprofessori Hasenack oli Nurmilahden väitöskirja-arvostelussa esittänyt 1940. Nurmilahti haluaa osoittaa seuranneensa kirjanpitoon ja tilintarkastukseen liittyvää kansainvälistä kehitystä. Saksassa tilanne oli kansallissosialistien valtaannousun jälkeen 1933 muuttunut täysin niistä Weimarin tasavallan ja kiihkeärytmisen Berliinin ajoista 1928, jolloin Nurmilahti oli tehnyt ensimmäisen opintomatkinsa.

Koska esitelmä kertoo ajastaan ja Nurmilahden taidosta soveltaa teoriaa käytäntöön, lainaan lehtireferaattista keskeisiä kohtia. Nurmilahti käy läpi sekä amerikkalaisia että skandinaavisia kirjanpitokäytäntöjä. Yhtenäistämisaikatuksen Nurmilahti tulkitsee tarkoittavan

361 Ekonomi 1941:2 s. 49-52, 57

362 Ekonomi 1941:1, 1941:2 s. 1-31; 49-52

sitä, että liikkeet laatisivat tilinpäätöksensä määrätyn kaavan mukaan. Mm. Amerikassa pankit olivat vaatineet luoton saajilta melko yksityiskohtaisia taseita: ”Tätä tapaa on meillä Suomessa osin noudatettu.”

Nurmi-lahti käsittelee perusteellisesti kotimaisten määräysten kehitystä ja vertailee tilannetta saksalaiseen. Nurmi-lahti kertoo kirjanpidon yhtenäistämisaikatausta kehityksen erityisesti 1930-luvun Saksassa ja viittaa myös etäisempään historiaan ts. J. F. Schärin tilisuunnitelmaesityksiin 1890. Nurmi-lahten mukaan moderni käsitystapa pohjautui erityisesti Kölnin yliopiston professorin Eugen Schmalenbachin teokseen ”Der Kontenrahmen”, jonka ensimmäinen painos ilmestyi 1927 sekä Alfred Isaacin esittämään tili- ja kirjanpitosuunnitelmaan. Schmalenbach toimi Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit -organisaation (RKW) tärkeimmän jaoston laskentatoimen valiokunnan esimiehenä. RKW:n julkaisuissa oli esitetty yhtenäiskirjanpitosuunnitelmia eri teollisuusaloille sovellettuina.³⁶³

Esitelmä keskittyy Saksan virallisissa määräyksissä esitettyyn kirjanpitoon, jota Nurmi-lahti kutsuu yhtenäiskirjanpidoksi tai velvoitekirjanpidoksi. Eugen Schmalenbach oli joutunut väistymään juutalaisen vaimonsa vuoksi kansallissosialistien noustua valtaan 1933.³⁶⁴ Uusien käytäntöjen taustalta löytyvät kansallissosialistisen valtakunnanmarsalkka Herman Göringin nelivuotissuunnitelman lisämääräykset 1937 kirjanpidon järjestämisestä.³⁶⁵ Göring oli 1939 määrännyt kustannuslaskennan yleisistä suuntaviivoista. Näihin säännöksiin perustui Saksan uusi liiketalouksia koskeva talousjärjestelmä, jonka tavoitteena oli kaikkien yritysten laskentatoimen yhtenäistäminen. Nurmi-lahti esittelee Saksan talousministeriön tilisuunnitelmaa ja tuo esiin tilisuunnitelman puutteellisuudet: ”suuremmat vaikeudet ovat tulostaseen laadinnassa”. Tilisuunnitelmaa ei voida katsoa täysin kypsäksi, koska se ei ole yhdenmukainen osakeyhtiölain määräysten kanssa. Yhteenvedossa tiedemies Nurmi-lahti toteaa:

”Liikkeiden toimintavapaus riippuu yhteiskuntajärjestyksestä. Jos valtio omistaa suurin piirtein kaiken, niin kuin esim. Venäjällä lienee asianlaita, silloin yksityisten liikkeiden valvontaa ei tarvita muussa mielessä, kuin että virkailijat suorittavat heille kuuluvat tehtävät. Jos taas yhteiskuntajärjestys suo liikkeille mahdollisimman suuren toimintavapauden, niin kuin esim. Skandinavian maissa, silloin holhoavat säännökset eivät ole pitkälle ulottuvia. Kolmanneksi voi yhteiskuntajärjestys olla edellä mainittujen välimailta, niin kuin esim. Saksassa, jonka koko talouselämä on pyritty saamaan valtionjohtoiseksi säilyttämällä yksityinen omistusoikeus. Silloin tarvitaan melko pitkälle meneviä tehokkaita määräyksiä, joiden tarkoituksena yksityisiin liikkeisiin nähden on paitsi se, että valtio voisi valvoa liikkeen toimintaa, myös ja ennen muuta se, että liike toimisi sekä omaksi että valtion hyödyksi mahdollisimman tehokkaasti.”

363 Böje Larsen toteaa saman artikkelissaan ”German organization and leadership theory – stable trends and flexible adaptation. – Scandinavian Journal of Management vol. 19:1 March 2003, 103-133

364 Engström 2003 s. 62

365 jotka RKW:n liiketaloudellinen jaosto oli laatinut.

*la tavalla. Mikä näistä eri järjestelmistä tulee tulevaisuudessa olemaan vallitsevana tai mitenkä maailma niihin nähden tulee jakautumaan, sitä emme voi tietää.”*³⁶⁶

Esitelmän jälkeen siirryttiin juhlaillallisille ravintola Espilään. Illallispuheita pidettiin vilkkaasti. Kauppalehden kokousselostuksen mukaan ”rattoisa ekonoomihenki elävöitti tilaisuuden”.³⁶⁷

28.2.1941

Kauppätieteiden kandidaattiyhdistyksen kuudestoista vuosikokous pidettiin KY:n uuden talon juhlasalissa Vilho Nurmilahden johdolla. Esitelmäaiheet jatkoivat 1930-luvun professionaalista linjaa: kandidaatti Reino Pohjavirta esitelmöi osakekaupan muodossa tapahtuvista kiinteistön kaupoista ja kandidaatti Tyko Vanhala puhui liikevaihtoverolain lisenssijärjestelmästä. Juhlamenot olivat muutenkin tavanomaiset. 10 vuotta yhdistyksen jäsenenä olleet saivat kantajäsenpikarinsa. Sodassa kaatuneiden muistotaulun paljastaminen muistutti poikkeavasta ajasta.³⁶⁸

28.3.1941

Suomalaisen Liikesivistysrahaston kannatusyhdistyksen vuosikokous järjestettiin ravintola Klaus Kurjessa.³⁶⁹

2.4.1941

Helmikuisen Ekonomiyhdistyksen juhla kokouksen pöytäkirjaan merkittiin ilmoitus-asiana yhdistyksen kutsuneen ”eräiden laitosten ja muiden yhdistysten kanssa” Berliinin kauppakorkeakoulun professorin Konrad Mellerowiczin vierailulle Helsinkiin 2.-3.4.1941. Vierailu liittyi Helsingissä huhtikuun lopulla järjestettävien saksalaisten teollisuusmessujen ennako-ohjelmaan. Kauppakorkeakoulun toimintakertomuksesta ilmenee, että aloitteentekijänä oli toiminut Ekonomiyhdistyksen juhla vieras, Saksalaisen kauppakamarin asiamies Wilhelm Gürge, ”jonka avulla luennoitsijan suostumus oli jo saatu hankituksi ja koko suunnitelma muutenkin laadituksi.”³⁷⁰

Muut kutsujatahot olivat Suomen Teollisuusliitto, Keskuskauppakamari ja Kauppakorkeakoulu. Ekonomiyhdistyksen lehti kertoo Mellerowiczin olevan kaikille kauppakorkeakoulun käyneille tuttu professori, ”joka tunnetusti on alallaan maailman ensimmäinen”.³⁷¹ Opiskelijat tunsivat Mellerowiczin nimen ainakin kurssikirjoista. Vilho Nurmilahdelle Mellerowicz oli tuttu professori vuoden 1928 Berliinin opintomatkalta ja väitöskirjan lähdeaineistosta. Mellerowiczin vierailujärjestelyt kytkeytyvät samaan poliittiseen lähentymiseen, mihin Marjatta Hietala viittaa tutkimuksessaan ”Tutkijat ja Saksan

366 Ekonomii 1941:2 s. 1-31

367 Ekonomii 1941:2 s. 49-52; Kauppalehti 24.2.1941

368 Ekonomii 1941:2 s. 61-63; Kauppalehti 4.3.1941

369 Liikesivistysrahaston arkisto. Hallituksen kokousptk 30.9.1940 28.3.1941, Kauppalehti 29.3.1941

370 KKK Kertomus lukuvuosista 1939-1940 ja 1940-1941; Tri W. Gürge kuoli 17.3.1941 – Ekonomiyhdistys 1941:4 s. 49

371 Ekonomii 1941:2 s. 59

Liikesivistysrahaston vuosikokous jatkosodan aikana 30.3.1942 ravintola Klaus Kurjessa. Etuvasemmalla Vilho Nurmilahti kauppaneuvos Alwar Niklanderin vieressä.

LIIKESIVISTYSRAHASTON ARKISTO

suunta”: Suomen Tiedeakatemian yhteydet saksalaiseen tiedeyhteisöön tiivistyivät keväällä 1941.³⁷² Liiketalouden tutkimuksen saksalaisyhteyksissä ei sinänsä ollut mitään uutta. Suomessa yliopistoihin 1920-luvulta tullut sukupolvi oli saanut kansainväliset vaikutteensa paljolti Saksasta.³⁷³ Puoluejäsenyys ei nouse esiin Melleroviczin vierailun dokumenteista tai uutisoinnista.

Helsingin sanomat uutisoi näkyvästi Mellerowiczin pikaisen käynnin. Vieras lensi Helsinkiin Tukholman kautta ja otti kentällä vastaan lehdistön edustajat. Uutisessa referoidaan professorin lausuntoja Saksan valtiojohtoisesta talousjärjestelmästä ja kerrotaan tulevista esitelmistä Helsingin yliopiston juhlasalissa (2.4.1941) ja Kauppakorkeakoulussa (3.4.1941). Professori I.V. Kaitila Kauppakorkeakoulusta esitteli luennoitsijan yleisölle. Molemmat salit olivat täynnä kuulijoita, joukossa kansanhuoltoministeri, korkeakoulujen opettajia ja liikemiespiirien edustajia.³⁷⁴ Mellerovicz vieraili myös Ekonoomiyhdistyksessä

372 Hietala 2006 s. 89; 130; Helsingin yliopistoon germaanisesta filologian professoriksi 1937 siirtynyt Pekka Katara oli kutsuttu Deutsche Akademien kirjeenvaihtajajäseneksi 1937. Hietala 2006 s. 48. Kansallissosialistien valtaannousun jälkeen 1933 Berliinin kauppakorkeakoulussa pitkän tiedemiesuran tehneet Heinrich Nicklisch ja Konrad Mellerovicz olivat liittyneet NSDAP-puolueen jäseniksi; Kansallissosialistisen Saksan tiedeyhteisöistä esim. Hachtmann 2008; Hundt 1977; Loitsberger 1996; Larsen 2003

373 Saksa oli tieteen esikuva suomalaisillekin. Tutkija Vesa Vareksen haastattelu. – Helsingin Sanomat 6.4.2004; vrt. myös Hietala 1992

374 Valtiojohtoinen talouskin tarvitsee yksityisyyttä. – Helsingin Sanomat 2.4.1941. Konrad Mellerowiczin esitelmä Helsingin yliopiston juhlasalissa: ”Geordnetes Rechnungswesen, insbesondere der Kontenplan in der gelenkten Wirtschaft; 3.4.1941 esitelmä Kauppakorkeakoulun juhlasalissa: ”Kostenrechnung und Preisbildung in der gelenkten Wirtschaft”

Valtionjohtoinen talouskin tarvitsee yksityisyrittäjää.

Saksan talousjärjestelmän peruskohtia on tarkka liikelaskenta.

Berlinin talouskorkeakoulun professori Mellerowicz esitelmöi täällä tänään ja huomenna.

ja Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnassa.³⁷⁵ Kauppalehden pyynnöstä - ”kun laajemminkin liikemiespiireillä lieene mielenkiintoa asiaan” - tohtori Vilho Nurmilahti analysoi toimittajan tukena Mellerowiczin esitystä saksalaisesta yhtenäiskirjanpidosta. Nurmilahti kertaa helmikuisen esitelmänsä sisältöjä ja viittaa professori Eugen Schmalenbachin jo 1927 julkaiseen yhtenäistä tilisuunnitelmaa koskeneen teoksen. Nurmilahden haastattelun yhteydessä julkaistiin saksalaisen mallin mukainen yksityiskohtainen tilisuunnitelma.³⁷⁶

25.4.1941

Kauppatieteellisen yhdistyksen kolmas kevätkokous pidettiin hotelli Kämpissä. Huugo Raninen toimii puheenjohtajana. Ohjelmassa on väitöskirjaa tekevän Martti Saarion esitelmä ”Poistoista verotukseen”. Kauppalehti luonnehtii Saarion esitystä ”monessa suhteessa erikoislaatuiseksi ja uusia aatteita esittäväksi”. Esitelmä aiheuttaa vilkkaan keskustelun, johon Vilho Nurmilahti osallistuu.³⁷⁷

6.5.1941, 7.5.1941

Helsingin Ekonoomiyhdistyksen Liiketeknillinen jaosto perustettiin 6.5.1941. Vilho Nurmilahti valitaan johtokunnan puheenjohtajaksi 7.5.1941 ravintola Klaus Kurjessa pidetyssä kokouksessa. Nuori polvi katsoi maan konttori- ja liiketecnisen kehityksen jääneen jälkeen kansainvälisestä tasosta. Perustamiskokouksessa kauppatieteiden kandidaatti Pentti Lindroos kertoo itsejäljentyvästä Taylorix-kirjanpitojärjestelmästä ja esittelee tar-

375 Maailmankuulu tiedemies vierailut maassamme. - Ekonoomi. 1941:4 s. 36-37, 42

376 Kauppalehti 2.4.1941, 3.4.1941

377 Kauppalehti 26.4.1941

vittavia laitteita ja tilikortteja. Kesäkuussa Nurmilahti siirtyi omasta pyynnöstään varapuheenjohtajaksi.³⁷⁸

19.5.1941

Nurmilahti johtaa toisen vuosikurssin opintomatkaa Tukholmaan, Uppsalaan ja Göteborgiin. 17-henkinen seurue lähtee Helsingistä 19.5. Turun kautta laivalla Tukholmaan ja edelleen junalla Göteborgiin. Tukholmassa tutustuttiin tavarataloihin ja vähittäiskauppaan, vakuutusyhtiö Thulen hienoon toimitaloon Tukholman Sveavägenillä ja saman kadun varrella sijaitsevaan Tukholman kauppakorkeakouluun. Göteborgissa käytiin Göta-verkenin laivaveistämöllä ja Volvon tehtailla, kuunneltiin Volvon kokemuksia myynnin organisoinnista ja tutustuttiin Göteborgin kauppakorkeakoulun kollegoihin. Nurmilahti on aina ymmärtänyt viestinnän arvon: Göteborgs Handels och Sjöfartstidning ja Göteborgs Morgonpost julkaisevat opintomatkalaisten haastattelun. Virallisessa matkaraportissa kiitetään ruotsalaisia vieraanvaraisuudesta, jota sota-ajan kärsinyt suomalaisdelegaatio osaa arvostaa. Paljon puhuva on matkanjohtajan toteamus: *”Lisäksi se seikka, että ravitsemisolosuhteet ovat paljon suotuisammat kuin kotimaassa, teki matkan mielluiksi”*. Nurmilahti tarjoaa retken päätteeksi lounaan Turun Samppalinnan ravintolassa ja kiittää toverihengestä ja hyvästä huumorista. Helsinkiin palataan kesäkuun lopussa, vähän ennen jatko-sodan puhkeamista.³⁷⁹ Kauppalehti julkaisi opintoretken selostuksen ja korosti suomalais-ruotsalaista yhteishenkeä.³⁸⁰

378 Similä 1991 s. 8-13

379 KKK. Kertomus lukuvuosista 1939-1940 ja 1940-1941 s. 54-59; Kauppalehti 3.6.1941

380 Kauppalehti 3.6.1941

Jatkosodan aika

Ylioppilaskunnan puheenjohtaja Matti Keijola arvostaa muistelmissaan Nurmilahden toimintaa vaikeiden aikojen inspektorina. Hän katsoo Nurmilahden ansioksi sen, että Kauppakorkeakoulu järjesti rintamaopiskelijoille mahdollisuuden suorittaa itseopiskelun varassa ekonomin tutkintoon kuuluvia aineita. Sopivien oppikirjojen puute haittasi opiskelua ja ylioppilaskunta päättikin keväällä 1943 ryhtyä laatimaan luentomonisteita.³⁸¹

Opetus keskeytyi jatkosodan sytyttyä kesäkuussa 1941. Syyslukukauden 1942 avajaiset pidettiin lokakuussa, kun päämajan ja valtioneuvoston kanssa oli neuvoteltu toiminnan käynnistämisestä. Työtä voitiin jatkaa kevätlukukauden 1943 loppuun. Lukuvuonna 1942-1943 korkeakoulu pyrki vastaamaan akuuttiin työvoimatarpeeseen järjestämällä kaksi ensimmäistä vuosikurssia, joille osallistui kaikkiaan 204 opiskelijaa. Opiskelijoista kaksi kolmasosaa oli naisia.³⁸²

Hienotunteinen Nurmilahti väistyy, kun professori Kaitila pyrkii järjestämään poikansa sijaisekseen syksyllä 1942. Puheenjohtaja, kauppaoikeuden professori ja silloinen rehtori Kalle

Kuva on mahdollisesti otettu syyslukukauden 1942 avajaistilaisuudesta, koska vasemmalla istuva Helsingin yliopiston dosentti, taloushistorian ylimääräinen opettaja Eino Jutikkala aloitti samana syksynä luentonsa Kauppakorkeakoulussa. Nurmilahti istuu kolmantena vasemmalta.

KKK KIRJASTON ARKISTO

381 Paakkanen & Kärkkäinen 1961 s. 283-284; 374

382 KKK. Kertomus lukuvuosista 1941-1942 ja 1942-1943

Kauppi haluaa olla tasapuolinen, nostaa asian esiin Opettajaneuvoston kokouksessa ja viittaa Helsingin yliopiston käytäntöihin. Kauppi toteaa lehtori Nurmilahten täyttävän professorin sijaisuuden pätevyysvaatimukset. Kävi kuitenkin ilmi, että Nurmilahti itse oli sopinut asiasta suoraan Ilmari Kaitilan kanssa ja vedonnut työtaakkaansa lisääntyneiden kirjanpitokurssien vuoksi.³⁸³

Ylioppilaskunnan ja Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen yhteistä, arkaluontoista asiaa Nurmilahti joutui hoitamaan jatkosodan aikana syksyllä 1942, kun rintamalla toimivat KY:n jäsenet ja upseerit olivat kääntyneet inspehtorin puoleen. Ilmassa oli protestimielialaa englannin kielen ja kauppakirjeenvaihdon opettajan, maisteri Astrid Lewisin asemasta. Ylioppilaat uhkasivat opiskeluboikotilla ja mielenosoituksilla. Syntyjään suomalainen, leskeksi jäänyt Lewis oli avioliiton kautta Englannin kansalainen. Englannin julistettua Suomelle sodan asia oli rintamaupseereille arka. Nurmilahti välitti huolen silloiselle rehtorille Kalle Kaupille, joka neuvotteli valtiollisen poliisin ja sisäministerin kanssa. Viranomaisilla ei ollut mitään sitä vastaan, että Astrid Lewis edelleen jatkaisi opetusta. Kauppi halusi henkilökohtaisesti vielä keskustella opiskelijoiden kanssa, jotka vahvistivat Nurmilahten viestin. Juridiikan professori Kauppi kirjautti pöytäkirjaan tekevänsä päätöksen vastenmielisesti, mutta *”ottaen huomioon korkeakoulun nykyisiä ja entisiä oppilaita edustavalla taholla todetun käsityksen mielialasta”, ehdotti hallituksen kannattamana, että Astrid Lewis vapautettaisiin täksi lukuvuodeksi opettajan tehtävistä.*” Lewis itse oli suhtautunut ymmärtäväisesti tilanteeseen.³⁸⁴

383 KKK arkisto. Opettajaneuvoston kokousptk 10.7.1942, 28.9.1942

384 KKK arkisto. Hallituksen kokous ptk 29.9.1942

Koijärveltä Koijärvelle

Nurmilahden koettiin uusien sukupolvien edustajaksi. Tätä roolia luonnehti hyvin väitöstilaisuuden jälkeen lokakuussa 1937 Nurmilahden haastatellut kandidaattitoveri Ilmari Havu, joka totesi hänet edelleenkin ”samaksi, ystävälliseksi ja aina hymyileväksi ‘Villeksi’ kuten ennenkin”.³⁸⁵

Kauppakorkeakoulun opettajakunta oli ehtinyt hajaantua kesälomille, kun viesti Nurmilahden tapaturmaisesta kuolemasta 12.6.1943 tavoitti kollegat. Läheisimpiin ystäviin kuulunut kurssitoveri Armas Salojoki kirjoittaa järkyttyneenä *Ekonomi-lehteen* kesäisestä iltapäivästä huvilalla ja suruviestin saapumisesta. Salojoki oli pari päivää aikaisemmin keskustellut Nurmilahden kanssa ja todennut tämän ”iloiseksi, reippaaksi ja terveeksi”.³⁸⁶ Vaikka elettiin sota-aikaa ja yhteiskunta oli tottunut rintamalta tulleisiin suruviesteihin, Nurmilahden traaginen kuolema kesäkuussa 1943 kosketi koko kauppakorkeakouluyhteisöä ja laajemminkin liike-elämää. Neljä päivää Nurmilahden kuoleman jälkeen puheenjohtaja Matti Keijola kutsui koolle ylioppilaskunnan hallituksen kokouksen, jossa sovittiin inspektorin siunaustilaisuuden kunniavartiosta.³⁸⁷

Kauppalehti käytti nekrologissaan poikkeuksellisen tunnepitoista ilmaisuja kertoessaan nuoren, työteliään, tarmokkaan ja hyvän ihmisen äkillisestä poismenosta. Nurmilahti oli työllään ja väitöksellään identifioutunut tulevaisuuden toivoksi, jolta odotettiin paljon: ”Nuoren kaupallisen tietemme menetys näyttää tällä hetkellä korvaamattomalta”.³⁸⁸

Nurmilahden menestys kytkeytyi kuvaan kehittyvästä Kauppakorkeakoulusta. Sotajan olosuhteissa, tulevaisuudenuskon muutenkin ollessa koetuksella, Nurmilahden poismeno masensi. Talousmaantieteen professori ja silloinen vararehtori Kaarlo Hildén oli tuntenut Nurmilahden yli 20 vuotta. Hildén luonnehti muistopuheessaan Nurmilahtea lahjakkaaksi, tarmokkaaksi toiminnan mieheksi, joka ”kykeni menestyksellisesti hoitamaan samanaikaisesti useita tehtäviä”. Samalla vararehtori arvioi Kauppakorkeakoulun olleen Nurmilahdelle ”läheisin ja rakkain toimipaikka” ja käytännön tehtävien vieneen Nurmilahden aikaa tutkimustyöltä, ”johon hänellä oli ilmeiset edellytykset”. Hildén nostaa

385 *Ekonomi*yhdistys 1937:4 s. 23

386 *Ekonomi*yhdistys 1943: 1-4 s. 53

387 KY:n arkisto. Hallituksen kokouspöytäkirja 16.6.1943;

388 Kauppalehti 14.6.1943

esiin myös Nurmilahden ansiot opettajien ja oppilaiden välisenä yhdysmiehenä, ”hänestä tuli lukuisten ylioppilaspolvien suosittu ja keskeinen henkilö”.³⁸⁹

Lehdistö luetteli yksityiskohtaisesti edesmenneen muistoadressit. Inkeröisten yhteiskoulun oppilaiden ja opettajien sekä vanhojen luokkatovereiden tervehdykset ovat koskettava yksityiskohta liike-elämän vaikuttajien pitkässä luettelossa.³⁹⁰

Hietaniemen kappeli täyttyi omaisista ja ystävistä. Perheettömän Nurmilahden lähipiiri oli pieni: leskiäiti ja veli. Kirkkoherra I. V. Forsman siunasi. Ylioppilaskunta järjesti kunniavartion. Kauppakorkeakoulun lähetystö rehtori Kalle Kaupin johdolla puhui tuloksellisesta elämäntyöstä, loistavasta älystä ja tarmosta. Ajankuvaa heijastavat hautajaisuutisten yksityiskohtaiset maininnat kantajista: ministeri Kalle Kaupista, professoreista Kaarlo Hilden, Hugo Raninen ja Richard Stigell, ylioppilaskunnan puheenjohtajasta Matti Keijolasta ja ystävistä Armas Salojesta.³⁹¹ Ekoonomiyhdistys muisteli yhteistöiminnan miestä. Professori Bonsdorff puhui ystävänä. Ekoonomikurssi 22 laski kurssitoverien seppeleen. Nurmilahtea muisti yli 100 yhteisöä ja yksityistä henkilöä, jotka luetellaan hautajaisuutisissa.³⁹²

Vilho Nurmilahden muotokuvan maalauttamisesta sovittiin yhdessä Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen kanssa syksyllä 1943.³⁹³ Taiteilija Antti Lindeblomin maalaus valmistui keväällä 1944 ja sijoitettiin ylioppilaskunnan kerhohuoneistoon.³⁹⁴ Ylioppilaskunta perusti liiketaloustieteellisen tutkimuksen

**Vilho Nurmilahden hautamuistomerkki
Kojjärven hautausmaalla.**

VALOKUVA:
EEVA-LIISA LEHTONEN

389 KKK Kertomus lukuvuodesta 1943-1944

390 Kauppalehti 14.6.1943; Uusi Suomi 20.6.1943

391 Stigell toimi kauppakemian ja tavarapain professorina professori Wäinö Bonsdorffin jälkeen, Hilden oli talousmaantieteen pitkäaikainen professori

392 Uusi Suomi 20.6.1943, Helsingin Sanomat 20.6.1943; Talouselämä 25.6.1943 s. 463

393 KY:n arkisto. Hallituksen kokousptk 28.9.1943, 8.11.1943, 28.11.1943

394 KY:n arkisto. Hallituksen kokousptk 28.9.1943, 28.11.1943; Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto. Kirjekonsepti 3.4.1944

edistämiseksi Nurmilahden muistorahaston, joka nykyään on osa Liikesivistysrahastoa. Rahastoa kartutti äidin ja veljen huomattava lahjoitus.³⁹⁵

Vilho Nurmilahti haudattiin synnyinseudulle Urjalan Koijärvelle. Kantajien joukossa oli maanviljelijä Vilho Mäkelä, 1920-luvun Konginkankaan yrityshankkeen rahoittaja. Muistotilaisuutta vietettiin lapsuuden kodissa.³⁹⁶ Monumentaalinen hautapatsas on Eemil Halosen veistämä 1946.

Martti Saario nimitettiin 1945 Vilho Nurmilahdelta vapautuneeseen lehtorin virkaan ja Kauppakorkeakoulun liikelaskentaopin professoriksi 1948. Professuuria tavoitteli Saario vahvana haastajana edesmenneen liikelaskennan professorin I.V.Kaitilan poika, filosofian tohtori Esa Kaitila.

395 KY:n arkisto. Hallituksen kokousptk 16.6.1943, US 17.6.1943. KKK kertomus lukuvuoden 1943-1944 toiminnasta: "Leskirouva Ulrika Karlstedt ja sahanomistaja Toivo Nurmilahti ovat lokakuun 10 p:nä päivätyllä lahjakirjalla lahjoittaneet 250.000 mk"; Uusi Suomi 17.6.1943

396 Kauppalehti 22.6.1943

Kiitokset

Kiitän Kauppakorkeakoulun Tukisäätiötä ja rehtori Eero Kasasta mahdollisuudesta kokopäiväiseen tutkimustyöhän talvella 2007/2008. Kiitän myös KTT Kari Aspia Liikesivistysrahaston arkistojen käyttömahdollisuudesta ja antoisista keskusteluista. Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta on ystävällisesti antanut luvan arkistojensa käyttöön. Professori Erkki Pihkalan ja professori Kalervo Virtasen asiantuntemus on ollut suureksi avuksi. Suunnittelija Heikki Juutilainen loi julkaisun graafisen ilmeen. Hyvät työtoverini Helsingin kauppakorkeakoulussa ovat mahdollistaneet tutkimuksen tekemisen.

Helsingin kauppakorkeakoulussa 1.12.2008

Eeva-Liisa Lehtonen

Arkistot

Helsingin yliopiston keskusarkisto

Kauppakorkeakoulun (KKK) arkisto:

Kauppakorkeakoulun opettajaneuvoston pöytäkirjat 1920-1943

Kauppakorkeakoulun johtokunnan/hallituksen pöytäkirjat 1920-1943

Matkakertomuksia 1926-1938

Helsingin kauppakorkeakoulu

Helsingin kauppakorkeakoulun kirjaston arkisto

Kirjastovaliokunnan kokouspöytäkirjat

Hankintakirjat, Kuva-arkisto

Hotelli- ja ravintolamuseon arkisto

Kuva-arkisto

Ruokalistakokoelma

Kansallisarkisto

Helsingin poliisilaitos. Passitoimisto. Luettelot annetuista passinleimauksista 1929-1942

Pankkitarkastusvirasto. Nimikirjat, luettelot, tarkastuskertomukset 1922-1932

Patentti- ja rekisterihallitus. Kaupparekisterin arkisto. Lakanneet yritykset

Sota-arkisto. Hämeen läänin I kutsuntapiirin luettelo Urjala

Kansalliskirjasto

Käsikirjoitusarkisto

Akateemisen Karjala-Seuran arkisto

Jäsenkortisto

Valakirjat

Kauppakorkeakoulun oppilaskunnan (KY) myöh. ylioppilaskunnan arkisto

Vuosikertomukset 1920-1943

Hallituksen pöytäkirjat 1920-1943

Liikesivistysrahaston arkisto

Hallituksen pöytäkirjat 1921-1945

Valokuvakokoelma

Toimihenkilöarkisto

Kauppätieteiden kandidaattiyhdistyksen arkisto 1927-1943

Anjalankosken kaupunginarkisto

Sippolan Inkeröisten yhteiskoulu III

Opettajamatrikkeli 1923-1978

Opettajakokousten pöytäkirjat 1924-1978

Museoviraston kuva-arkisto

Lähteet

Painamattomat opinnäytteet

Nurmilahti, V., Suomen ja Ruotsin puutavaran vienti maailmansodan aikana. Hki 1922. Kauppakorkeakoulu päästötutkinto: Kansantaloustieteellinen seminaari-kirjoitus

Nurmilahti, V., Raaka-aineen kalkuloinnin organisointi sahateollisuusliikkeessä. Inkeroinen 1925. 90 s. Kauppakorkeakoulu: Kauppaopillis-kirjanpidollinen tutkimustyö (pro gradu)

Nurmilahti, V., Teollisuuskalkulatio suhteessaan teollisuuskirjanpitoon erikoisemmin sahateollisuutta ja varsinkin sen raaka-ainetta silmälläpitäen. Inkeroinen 1925. 108 s. Kauppakorkeakoulu: kirjanpidollinen tutkimustyö

Nurmilahti, V., Suomen puutavarateollisuuteen liittyvistä kansantaloudellisista epäkohdista vientiä silmälläpitäen. Inkeroinen 1925. 95 s. Kauppakorkeakoulu: Kansantaloudellinen tutkimustyö

Nurmilahti, V., Osakemerkinnän luonne ja sen vaikutukset. Inkeroinen 1926. 57 s. Kauppakorkeakoulu: kauppaoikeudellinen tutkielma

Painetut lähteet

Kauppakorkeakoulu (KKK) kertomukset lukuvuosien 1920-1943 toiminnasta

Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan luettelo 1922-1943 lukukausittain.

Kauppakorkeakoulun perussäännöt 1926

Kertomus Suomen Liikemies-Yhdistyksen 20. toimintavuodelta 1915-1916

Kertomus Suomen Liikemies-Yhdistyksen 21. toimintavuodelta 1916-1917

Sanomalehdet

Ajan Suunta 1934, 1938

Helsingin Sanomat 1937, 1938, 1943, 2004

Kauppalehti 1916, 1925, 1926, 1932, 1933, 1934, 1938, 1941, 1943, 1947

Suomen Sosialidemokraatti 1938

Turun Sanomat 1938, Turun Sanomat verkkolehti 2004

Uusi Suomi 1931, 1938, 1943

Ylioppilaslehti 1925-1927

Aikakauslehdet

Abacus 1986

Ekonomia 1965

Ekoonomi 1941-1943

Ekoonomiyhdistys 1935-1940

European Accounting Review 1996

The Journal of Political Economy 1926

Kansantaloudellinen aikakauskirja 1929-1940, 1947, 2004

Liiketaito 1937

Liiketaloudellinen aikakauskirja 1956, 1958, 1984, 1997, 2001 Minerva 1994

NHH Silhuetten 2006

Nuori ylioppilas 1946

Scandinavian Journal of Management 2003

Schmalenbachs Zeitschrift für betriebswirtschaftliche Forschung 1966

Suomen Nainen 1934

Talouselämä 1937, 1938, 1943

Tilintarkastus 2005

Weltwirtschaftliches Archiv 1940

Yksityisyrittäjä 1937

Zeitschrift für Betriebswirtschaft 1996

Kirjallisuus

Alapuro, Risto, Akateeminen Karjala-Seura. Ylioppilasliike ja kansa 1920- ja 1930-luvulla. Hki 1973. Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisusarja. Poliitiikan tutkimuksia 14

Albach, Horst, 60 Jahre ZfB – Julkaisussa: ZBF Meilensteine der Betriebswirtschaftslehre. Wiesbaden 1991. S. VII-XIV

Basberg, Björn L. (2006), 70 år siden åpningen av Norges Handelshøyskole. – NHH Silhuetten 2006:3 s. 4-5

Berglund, Hadar & Grönfors, Kurt (red.) Handelshögskolan i Göteborg 1923-1971. En minnesbok. Göteborg 1977

Biografinen nimikirja. Hki 1879-1883. Suomen Historiallinen seura

Clarke, F.L. & Dean, G.W., Schmidt 's Betriebswirtschaft theory. – Abacus 1986 (22)2: 65-102

Ekonomia 1965: 1 B Ekonomiliitto 1935-1965 juhlanumero

Ekonomikoulutus Suomessa. Hki 1995. Suomen Ekonomiliitto

Engleiter, Hans-Joachim, Wilhelm Hasenack zum 75. Geburtstag. – Julkaisussa: Unternehmen und Gesellschaft. Festschrift zum 75 Geburtstag von Wilhelm Hasenack. Berlin 1976 s. 7-9

Engström, Carl-Gustav, Ursprung, tillkomst och framväxt. – Julkaisussa: Gustafsson, Karl Erik (red.), Bland akademiska pionjärer och stordonatorer. Göteborg 2003

Engwall, Lars (red.), Företagsekonomins rötter. Några bidrag till en företags-ekonomisk doktrinhistoria. Lund 1980

Eskelinen, Heikki, Me tahdoimme suureksi Suomenmaan. Akateemisen Karjala-Seuran historia. 1. Tausta, organisaatio, aatteet ja asema yhteiskunnassa 1922-1939. Hki 2004

Eteenpäin ekonomin mieli. Suomen Ekonomiliitto SEFE ry. 1935-1985

Fehling, August Wilhelm, Collegiate education for business in Germany. – The Journal of Political Economy 1926 Oct (34) 5: 545-596

Fleischman, Richard & Tyson, Thomas, The history of management accounting in the U.S. – Julkaisussa: Handbook of management accounting research. 2. Amsterdam 2007

Forssan yhteiskoulu 1899-1924. Juhlajulkaisu. Forssa 1924.

Grandell, Axel, Äldre redovisningsformer i Finland. Hfors 1944. Företags-ekonomiska forskningsföreningens skriftserie 1

- Gustafsson, Karl Erik (red.), Bland akademiska pionjärer och stordonatorer. En jubileumsbok. Handelshögskolan i Göteborg 1923-2003. Göteborg 2003
- Hachtmann, Rüdiger, Forschen für Volk und Führer. Wissenschaft und Technik. – Julkaisussa: Süss, Dietmar & Süss, Winfried, Das Dritte Reich. Eine Einführung. München 2008
- Handbook of management accounting research. 1-2. Amsterdam 2007
- Handelshögskolan i Stockholm 1909-1959. Stockholm 1959
- Handelshögskolan i Stockholm 1909-1984. Stockholm 1984
- Hapuli, Ritva (toim.), Berliini. Kirjailijan kaupunki. Hki 2004.
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 999
- Hensmann, Jan (1969), Die Entwicklung der Betriebswirtschaftslehre in Skandinavien unter besonderer Berücksichtigung Schwedens. Münster 1969. Diss. Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät Universität Münster
- Hietala, Marjatta, Innovaatioiden ja kansainvälistymisen vuosikymmenet. Hki 1992. Tietoa, taitoa, asiantuntemusta. Helsinki eurooppalaisessa kehityksessä 1875-1917. 1
- Hietala, Marjatta, Tutkijat ja Saksan suunta. – Julkaisussa: Hietala, Marjatta (toim.), Tutkijat ja sota. Suomalaisen tutkijoiden kontakteja ja kohtaloita toisen maailmansodan aikana. Hki 2006. Historiallinen arkisto 121
- Hirai, Yasutaro & Isaac, Alfred (hrsg.), Quellenbuch der Betriebswirtschaftslehre. Ausgewählte deutsche Abhandlungen. Berlin 1925
- Hirvonen, Eino, Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta ja talouselämä. – Julkaisussa: Paakkanen, Jouko & Kärkkäinen, Hannu (toim.), Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta 1911-1961. Hki 1961 s. 363-368
- Honko, Jaakko, Taloustieteellisten virtausten tulo Suomeen sodan jälkeen. - Liike-taloudellinen aikakauskirja 1997:4 s. 561-573
- Horsmanheimo, Pasi & Tuominen, Pasi, KHT-tutkinnon vaiheita 1925-2005. – Tilintarkastus 2005:1 s. 57-67
- Hundt, Sönke, Zur Theoriegeschichte der Betriebswirtschaftslehre. Köln 1977
- Huugo Raninen 50 vuotta 21.9.1949. Hki 1949. Kauppatieteellisen yhdistyksen vuosikirja 1949
- Inkilä, Arvo, Kansanvalistusseura Suomen vapaassa kansansivistystyössä 1874-1959. Hki 1960
- Institut für Weltwirtschaft an der Universität Kiel 1914-1964. Kiel 1964
- Jauri, Eino, Kauppalehti 1898-1948. Hki 1948

Jensen, Olav Harald, Foretaksökonomiens utvikling i Norge. – Julkaisussa: Engwall, Lars (red.), Företagsekonomins rötter. Lund 1980 s. 63-64

Järvinen, Kyösti, Maalaispappilasta maailmalle. Jyväskylä 1952

Järvinen, Kyösti, Suomen keskuskauppakamari. Katsaus viidenkolmatta vuoden toimintaan 1918-1943. Hki 1943

Kaitila, I.V., Kirjallisuutta. – Liiketaito 1937:11 s. 301

Kaitila, I.V., Kirjanpidon ja bilanssiopin oppikirja. Jyväskylä 1916.- 2.p. Jyväskylä 1921

Kaitila, I.V., Liikelaskentaoppi Kauppakorkeakoulun opinto-ohjelmassa. – Julkaisussa: Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan juhla-julkaisu 24.2.1933. Hki 1933 s. 160-163

Kaitila, I.V., Teollisuusliikkeen laskentatoimen perusteet. 1. Jyväskylä 1928

Kauppakorkeakoulu – Helsingin kauppakorkeakoulu 1961-1981. Hki 1983.
Helsingin kauppakorkeakoulu. Selvityksiä E 29

Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan juhla-julkaisu 24.2.1933. Hki 1933

Kauppakorkeakoulun promootiot 1928-1955. Hki 1956

Kauppätieteiden Kandidaattiyhdistys r.y. 25 vuotta 1925-1950. – Kauppätieteiden kandidaattiyhdistys r.y. vuosikirja 1950

Kauppätieteiden Kandidaattiyhdistys r.y. vuosikirja vv. 1931-1940, 1947, 1949, 1950.

Kauppätieteiden Kandidaattiyhdistys r.y. matrikkeli 1965. Hki 1965

Kauppi, Kalle, Pikku-poimintoja. – Julkaisussa: Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnan juhla-julkaisu 1933 s. 164-167

Keijola, Matti, Tähdenvälejä puheenjohtajakaudeltani. – Julkaisussa: Paakkanen, Jouko & Kärkkäinen, Hannu (toim.), Helsingin kauppakorkeakoulu 1911-1961. Hki 1961 s. 372-376

Keskisarja, Teemu, Afäarifennomaanit. Paloheimo-veljekset suurliikemiehinä ja yhteiskunnallisina vaikuttajina. Hki 2006

Kettunen, Pertti, Suomalaisen liiketaloustieteen murrokset ja jännitteet. – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1984 s. 163-178

Koskenniemi, Lauri, Suomen evankelinen liike 1896-1916. Hki 1984.

Kosonen, Leena, Vaarinpidosta virtuaaliaikaan. Sata vuotta suomalaista tilin-tarkastusta. Lappeenranta 2005. Acta Universitatis Lappeenrantaensis 210

Kuusi, Aarne & Kuusi, Sakari, Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Salama 1910-1960. Hki 1960

Kuusi, Matti, Ohituksia. Hki 1985

Laakso, Martti, Inkeroisten yhteiskoulun vaiheita 1923-1998. Kouvola 1998

Laakso, Mikko, Hulvatonta menoa ja luovaa ajattelua. Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys r.y.1925-2001. Hki 2002

Laakso, Mikko, Kauppatieteellinen keskustelija Kauppatieteellinen yhdistys 1931-2001. Hki 2001

Larsen, Bøje, German organization and leadership theory – stable trends and flexible adaptation. – Scandinavian Journal of Management 2003 (19)1 March 103-133

Lehtonen, Eeva-Liisa, Kauppasivistuksen muistista virtuaalikirjastoksi. Helsingin kauppakorkeakoulun kirjasto 1911-1996. Hki 1996. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja D 235

Liikkeenjohdon kerho 40 v. 1941-1981. Hki 1981. Helsingin Ekonomit ry.

Lilja, Kari, Organisaatiot ja johtaminen -aineen juuret. - Liiketaloudellinen aikakauskirja 2001:1 s. 135-141

Loitsberger, Erich & Ohashi, Shoichi & Thöndl, Michael, Betriebswirtschaftslehre und Gemeinschaftsgedanken. Zum 50. Todestag von Heinrich Nicklisch. – Zeitschrift für Betriebswirtschaft 1996 66(5) 627-642

Michelsen, Karl-Erik, Vuosisadan tilinpäätös. Helsingin kauppakorkeakoulu 1911-2001. Hki 2001

Nummela, Ilkka, Sata vuotta Kansantaloudellista aikakauskirjaa. – Kansantaloudellinen aikakauskirja 2004:1 s. 9-32

Nykänen, Panu, Kortteli sataman laidalla. Suomen Teknillinen Korkeakoulu 1908-1941. Hki 2007

Näsi, Juha & Näsi, Salme, Suomalainen laskentatoimen tutkimus 1940-luvulta nykypäiviin. Väitöskirjatuotannon tutkimusstrateginen analyysi. Tampere 1985. Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja A 2. Tutkielmia ja raportteja 39

Näsi, Juha & Näsi, Salme, Accounting and business economics traditions in Finland – from a practical discipline into a scientific subject and field of discipline. – European Accounting Review 1996 (6)2:199-229

Näsi, Salme, Laskenta-ajattelun kehitys viime vuosisadan puolivälistä nykypäiviin. Suomenkieliseen laskentatoimen kirjallisuuteen perustuva historiantutkimus. Tampere 1990. Acta Universitatis Tamperensis A 291

Näsi, Salme & Rohde, Carsten, Development of cost and management accounting ideas in the Nordic countries. – Julkaisussa: Handbook of management accounting research 2007vol. 2: 1091-1118

- Olofsson, Christer, Företagsekonomins tillkomst och institutionella utveckling i Sverige 1900-1950. – Julkaisussa: Engwall, Lars (red.), Företagsekonomins rötter. Några bidrag till en företagsekonomisk doktrinhistoria. Lund 1980. S. 15-27
- Paakkanen, Jouko & Kärkkäinen, Hannu (toim.), Kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta 1911-1961. Hki 1961
- Pihkala, Erkki, Taloustieteet. - Julkaisussa: Suomen tieteen historia. 2. Humanistiset ja yhteiskuntatieteet. Hki 2000. s. 537-611
- Pohls, Maritta, Suomen kulttuurirahaston historia. Porvoo 1989
- Purhonen, Semi & Hoikkala, Tommi & Roos, J.P. (toim.), Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina. Hki 2008
- Puukari, Arvo, Suomalaisen liikesivistysrahaston työtä ja miehiä 1919-1959. Hki 1959
- Raninen, Huugo, Liiketaloustieteellinen tutkimuslaitos 20-vuotias. – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1958 s. 155-157
- Saarsalmi, Meeri, Kauppakorkeakoulu 1911-1961. Hki 1961
- Saarsalmi, Meeri, Lyhyt katsaus Liiketaloustieteellisen tutkimuslaitoksen toimintaan 1938-58. – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1958 s. 205-216
- Sala, Kaarina (toim.), Isän huone. Hki 2008. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
- Salmi, Aunus (toim.), Ei se mitään kun sen tietää. Henrik Virkkunen – liikkeenjohdon kouluttaja. Hki 2007
- Sandig, Curt, Walter le Coutre, Ein Leben für Klarheit und Wahrheit der Rechnungslegung. - Schmalenbachs Zeitschrift für betriebswirtschaftliche Forschung 1966 s. 355-363
- Schröter, Harm G., Americanization of the European economy. A Compact survey of American economic influence in Europe since the 1880s. Dordrecht 2005
- Seeck, Hannele, Johtamisopit Suomessa. Taylorismista innovaatioteorioihin. Hki 2008
- Similä, Markus, Pyöreän luvun ja pilkulleen. Helsingin Ekonomit ry:n Liikkeenjohdon Kerho 1941-1991. Hki 1991
- Soini, Yrjö, Vieraanvaraisuus ammattina. Kulttuurihistoriallinen katsaus Suomen majoitus- ja ravitsemiselinkeiden kehitykseen. 2. Hki 1963
- Stark, Agneta, Några drag i redovisningens utveckling inom svenska företags ekonomi 1909-1950. – Julkaisussa: Lars Engwall (red.), Företagsekonomins rötter. Lund 1980 s. 41-45-57
- Stoltzenberg, Ole, Mainonnan vaikuttajia. Hki 1982

- Suomalainen liikesivistysrahasto 25 vuotta toimineena 1920-1945. Hki 1945
- Süss, Dietmar & Süss, Winfried (Hrsg.), Das "Dritte Reich". Eine Einführung. München 2008
- Taloudellista kirjallisuutta. – Talouselämä 1937:19
- Talouden takuumies Klaus Waris 75 vuotta. Hki 1989
- Tiitta, Allan, Ajan ja tiedon taitaja Weilin & Göös 1872-1997. Hki 1997
- Tilli, Kalevi, Kauppatieteiden kandidaattiyhdistys ry:n toimintaa vuosina 1929-1949. Kauppatieteiden kandidaattiyhdistyksen vuosikirja 1949
- Tribe, Keith, Business education at the Mannheim Handelshochschule, 1907-1933. – Minerva 1994 (32)2 June 158-185
- Turtola, Martti, Aksel Fredrik Airo. Taipumaton kenraali. Hki 1997
- Unternehmen und Gesellschaft. Festschrift zum 75. Geburtstag von Wilhelm Hasenack. Berlin 1976
- Waltari, Mika & Göös, Karl Gustaf & Hentola, Niilo, Osakeyhtiö Weilin & Göös Aktiebolag 1872-1947. Hki 1947
- Vanhala, Tyko, Tohtoriksi bilanssiongelmien kautta. – Ekoonomiyhdistys 1938:1 s. 18-22
- Vares, Vesa, Emil Aaltonen. Teollisuusjohtaja ja suurlahjoittaja. Hki 2007
- Vartiainen, Henri J., Klaus Waris – talouden takuumies. – Julkaisussa: Talouden takuumies. Klaus Waris 75 vuotta. Hki 1989
- Veltheim, Katri, Tuntematon vuosikymmeneni. 30-luku. Hki 1989
- Vesikansa, Jyrki, Suomalainen liikemies. Suomen Liikemies-yhdistyksen toimintaa ja toimintaympäristöä sadan vuoden ajalta 1896-1996. Hki 1996
- Virkkunen, Henrik, Liikelaskentaopin asema liiketaloustieteessä. – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1956 s. 25-37
- Virkkunen, Henrik, Professori Martti Saario 50 vuotta 1.3.1956. – Liiketaloudellinen aikakauskirja 1956 s. 111-112
- Virtanen, Aila, Kauppamiehen käytännöstä kansainväliseen kirjanpitoon. Kirjanpidon historia Suomessa 1862-2005. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Julkaisuja 2007:159
- Virtanen, Kalervo & Malmi, Teemu & Vaivio, Juhani & Kasanen Eero, Drivers of management accounting in Finland. – Julkaisussa: Bhimani, Alnoor, (ed.), Management accounting. European perspectives. Oxford 1996

Nurmilahden julkaisujen bibliografia

- Nurmilahti, V.P., Der formale Aufbau der Jahresvermögensbilanz. Hki 1937.
Väitöskirja
- Nurmilahti, V.P., Eko:n jäsenistä tilintarkastajia. – Ekonomiyhdistys 1937:2 s. 31
Nurmilahden vastine
- Nurmilahti, V.P., Kaupan tunnus Caduceus. Hiukan historiikkiä kaupan tunnus-
merkin kehityksestä. – Kauppalehti 9.12.1932
- Nurmilahti, V.P., Kauppakorkeakoululaisten paikanvälityksestä. – Ekonomiyhdistys
1936:3 s. 64-68
- Nurmilahti, V.P., Kirjanpidon harjoitussarjoja systemaattinen tehtäväkokoelma oppi-
laitoksia ja kirjanpitokursseja varten. Hki 1930. – 2. korj. p. Hki 1941
- Nurmilahti, V.P., Kirjanpidon näytteitä ja kertausharjoituksia. Hki 1930
- Nurmilahti, V.P., Laki kirjanpitovelvollisuudesta. Selityksillä varustanut
K.A.Widenius. 2. p. Lisäyksenä: Laki tilinpäätösten julkisuudesta.
Selityksillä varustanut V. Nurmilahti. Hki 1930. Otavan asetuskokoelma 53
- Nurmilahti, V.P., Liikealalle pyrkivien toimipaikkojen saanti (Nurmilahden
haastattelu). – Kauppalehti 28.3.1933
- Nurmilahti, V.P., Liikemieskuntamme ja suomalainen liikesivistystyö. – Ekonomiy-
hdistys 1938:3 s. 3-5
- Nurmilahti, V.P., Sananen Ekonomiyhdistyksen paikanvälitysnäkökohdista.
– Ekonomiyhdistys 1935:1 s. 11-12
- Nurmilahti, V.P., Sananen K.Y.:n paikanvälitysyhdistyksen toiminnasta.
– Ekonomiyhdistys 1937:2 s. 13-14
- Nurmilahti, V.P., Vähän tietoja kauppatieteiden kandidaattitutkinnosta ja sen
suorittaneiden harrastuksista (haastattelu). – Kauppalehti 2.12.1933
- Nurmilahti, V.P. & Saario, Martti, Kirjanpidon harjoitussarjoja. 3. uud. p. Hki 1947

Henkilöhakemisto

- Aaltonen, Emil 64
Airo, Aksel 31
Ajo, Aarni 86
Alapuro, Risto 55
Anthoni, Arno 86
Anttonen, Jonne 56, 60
Aromaa, Oskari 100
Artjoki, K. 86
Asp, Kari 127
Backmansson, Helge 112
Bergh, S. 116
Bonsdorff, Ernst 65, 111
Bonsdorff, Karen 6, 62, 93
Bonsdorff, Wäinö 6, 7, 9, 10, 27, 38, 46, 47, 51, 52, 54, 58, 62, 64, 65, 67, 70, 72, 74-76, 82, 83, 85, 86, 92, 93, 96, 100, 104-108, 111-114, 125
Brommels, Hilmer 11, 12
Calmes, Albert 22, 33
Carlson, Sune 15, 49
Cederberg, Lauri 74
Dörfel, Franz 40
Engström, Carl-Gustav 15
Fayol, Henry 40
Forsman, I.V. 125
Gerstner, Paul 40
Grandell, Axel 11
Grossmann, Hermann 25
Grundström, John 61, 67, 73, 85, 86, 97, 100, 104, 105, 108, 109, 112, 113
Gürge, Wilhelm 116, 118
Göring, Herman 117
Göös, K.G. 65
Haar, Anton 40
Hahl, Greta 61
Hallendorff, Carl 18
Halonen, Emil 126
Harima (ent. Hohenthal), Samuli 61
Harms, Bernhard 42, 45
Hasenack, Wilhelm 80, 116
Havu, Viljo 70, 124
Havulinna, V. 113
Heino, Reino 10
Helenius, I. 112
Hietala, Marjatta 118
Hildén, Kaarlo 27, 124, 125
Hiltunen, Antti 58, 104, 109, 112
Hirai, Yasutaro 21, 23, 49
Hirvonen, Eino 86, 96, 99
Holmquist, Göran 116
Honkajuuri, Mauri 113
Honko, Jaakko 7, 14, 15
Inkeroinen, Einar 85, 86
Isaac, Alfred 21, 23, 49, 117
Jutikkala, Eino 122
Juutilainen, Heikki 107, 127
Järvi-Haavisto, Yrjö 86
Järvinen, Kyösti 7, 9, 10, 14, 34, 42, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 62, 65-67, 70-73, 76, 78, 79, 85, 86, 88, 91, 92, 94, 104, 105, 111, 112
Järvinen, Nestori 65
Kaitila, Esa 56, 107, 126

Kaitila, Ilmari Werner 7, 11, 12, 27, 34,
 36, 41, 47, 49, 56, 60, 67, 70, 73, 76, 78,
 79, 81, 84, 85, 86, 88, 91, 97, 105-107,
 112, 119, 122, 123, 126
 Kangas, Toivo 86
 Kangasmaa, Aaro 86
 Karjalainen, Tauno 86
 Karlstedt, Juho 26, 113
 Karlstedt, Ulrika 26, 125, 126
 Kasanen, Eero 15, 127
 Katara, Pekka 10, 18, 20-22, 25, 35, 40,
 74, 76, 85, 86, 97
 Kauppi, Hilka 92, 94
 Kauppi, Kalle 12, 42, 67, 69, 70, 79, 85,
 86, 90, 91, 96, 97, 105, 114, 122, 123, 125
 Kauppi, Oskari 86, 99
 Kauppinen, Aulis 86, 99
 Kava, Katri 61, 62
 Keijola, Matti 86, 98, 100, 110, 122, 124,
 125
 Kettunen, Pertti 15, 21, 41
 Killinen, Ilmari 58
 Kilpi, Oskar Kaaleb 7, 27, 45, 69, 71, 76
 Kivikoski, Ensio 86
 Korpisaari, Paavo 70, 71, 86
 Kosonen, Leena 15
 Kovero, Ilmari 11, 12, 88
 Kunnamo, Väinö 13
 Kuusinen, Kalle 86
 Laakso, Mikko 70
 Lallukka, Juho 42
 Lamprecht, Karl 23
 Le Coutre, Walter 22, 78, 80
 Lehonkoski, Aarne 68, 70
 Leitner, Friedrich 22, 40
 Lewis, Astrid 123
 Levonius, Eino 86
 Lilja, Kari 9
 Lindeblom, Antti 125
 Lindroos, Pentti 120
 Linkomies, Edvin 74
 Loitlsberger, Erich 23
 Louhivuori, Oskari Wilho 113
 Lüdke, Herrmann 40
 Mahlberg, Walter 18, 221
 Malmi, Teemu 15
 Mayer, Leopold 40
 Mellerowicz, Konrad 40, 118
 Michelsen, Karl-Erik 14
 Miettinen, K. 91
 Mäenpää (Karlstedt), Ulrika 26, 125,
 126
 Mäkelä, Vilho 28, 126
 Nevanlinna, Ernst 6, 28, 74
 Nicklisch, Heinrich 16, 22, 23, 25, 40
 Niklander, Alvar 61, 67, 73, 78, 85, 86,
 104, 105, 111-113, 119
 Nordström, J.G. 109
 Nurmilahti, Toivo 113, 125, 126
 Näsi, Juha 14
 Näsi, Salme 14
 Olofsson, Christer 50
 Osbahr, Wilhelm 80
 Paasikivi, Juho Kusti 9, 67
 Paavolainen, Olavi 66, 110
 Paloheimo, Karl Alfred 9, 10, 65-67, 83,
 85, 86, 92, 94, 104, 106, 112, 114
 Pankakoski, Arvi 86
 Patomäki, K.A. 86
 Pihkala, Erkki 14, 127
 Pohjavirta, Reino 118
 Prion, Willi 22, 25, 78, 80

Puukari, Arvo 46, 71, 91, 107, 108
 Raatikainen, Matti 112
 Rahikainen, E. 93
 Railimo, E. 62
 Rangell, J.W. 114
 Raninen, Huugo 12, 42, 45, 76, 86, 120, 125
 Raula, Artturi 71
 Reenpää, Heikki 86
 Reenpää, Jorma 86
 Rohde, Karsten 14
 Rosendahl, Axel 10
 Ryti, Risto 67, 73, 114
 Saario, Martti 9, 10, 12, 13, 120, 126
 Saarsalmi, Meeri 14, 110
 Salmio, Toivo 114
 Salojoki, Armas 66, 86, 88, 112, 124, 125
 Sandig, Kurt 80
 Schmalenbach, Eugen 11, 18, 20-23, 25, 78, 80, 117, 120
 Schmid, Anton 40
 Schmidt, Fritz 18, 21-23, 25
 Schär, Johan Friedrich 15, 21, 78, 117
 Seeck, Hannele 49
 Seidel, Karl 40
 Sillén, Oskar 19, 72
 Soiro, Jorma 55-57, 86, 91
 Stigell, Richard 86, 125
 Suvas, Matti 86
 Tamminen, Mikko 47
 Tanner, Väinö 73
 Taylor, Frederick 25, 30, 49, 50
 Tengbom, Ivar 19
 Toikka, Heino 32
 Turtola, Martti 31
 Tynell, Paavo 62
 Törnqvist, Gerhard 50
 Vaivio, Juhani 15
 Walb, Ernst 18, 19, 22
 Waltari, Mika 66
 Vanhala, Tyko 80, 84, 118
 Vara, Paavo 86
 Varanko (ent. Willstedt), Erkki 56, 62
 Vares, Vesa 64, 119
 Waris, Klaus 10
 Weber, Max 78
 Vehn, Albert ter 18, 19, 53, 72
 Veltheim, Katri 110
 Verkkoranta, Ilmari 13
 Wiherheimo, Toivo 73, 86, 91
 Virkkunen, Henrik 7, 14
 Viro, Pauli 86
 Virtanen, Aila 15
 Virtanen, Kalervo 15, 127
 Voionmaa, Väinö 27, 92
 Västhagen, Nils 12
 Yrjö-Koskinen, Yrjö Sakari 65
 Ziegler, Julius 40
 Åberg, Erkki 91

A-SARJA: VÄITÖSKIRJOJA - DOCTORAL DISSERTATIONS. ISSN 1237-556X.

- A:266. MARKETTA HENRIKSSON: Essays on Euro Area Enlargement. 2006. ISBN 951-791-988-3, ISBN 951-791-989-1 (e-version).
- A:267. RAIMO VOUTILAINEN: In Search for the Best Alliance Structure Banks and Insurance Companies. 2006. ISBN 951-791-994-8, ISBN 951-791-995-6 (e-version).
- A:268. ANTERO PUTKIRANTA: Industrial Benchmarks: From World Class to Best in Class. Experiences from Finnish Manufacturing at Plant Level. 2006. ISBN 951-791-996-4, ISBN 951-791-997-2 (e-version).
- A:269. ELINA OKSANEN-YLIKOSKI: Businesswomen, Dabblers, Revivalists, or Conmen? Representation of selling and salespeople within academic, network marketing practitioner and media discourses. 2006. ISBN 951-791-998-0, ISBN 951-791-99-9. (e-version).
- A:270. TUIJA VIRTANEN: Johdon ohjausjärjestelmät muuttuvassa toimintaympäristössä. 2006. ISBN 952-488-000-8, ISBN 952-488-001-6 (e-version).
- A:271. MERJA KARPPINEN: Cultural Patterns of Knowledge Creation. Finns and Japanese as Engineers and Poets. 2006. ISBN-10: 952-488-010-5, ISBN-13: 978-952-488-010. E-version: ISBN-10: 952-488-011-3, ISBN-13: 978-952-488-011-4.
- A:272. AKSELI VIRTANEN: Biopoliittisen talouden kritiikki. 2006. E-version: ISBN-10: 952-488-012-1, ISBN-13: 978-952-488-012-1.
- A:273. MARIA JOUTSENVIRTA: Ympäristökeskustelun yhteiset arvot. Diskurssianalyysi Enson ja Greenpeacen ympäristökirjoituksista. 2006. ISBN-10: 952-488-013-X, ISBN-13: 978-952-488-013-8. E-version: ISBN-10: 952-488-014-8, ISBN-13: 978-952-488-014-5.
- A:274. ELIAS RANTAPUSKA: Essays on Investment Decisions of Individual and Institutional Investors. 2006. ISBN-10: 952-488-029-6, ISBN-13: 978-952-488-029-9. E-version: ISBN-10: 952-488-030-X, ISBN-13: 978-952-488-030-5.
- A:275. MIKKO JALAS: Busy, Wise and Idle Time. A Study of the Temporalities of Consumption in the Environmental Debate. 2006. ISBN-10: 952-488-036-9, ISBN-13: 978-952-488-036-7. E-version: ISBN-10: 952-488-037-7, ISBN-13: 978-952-488-037-4.
- A:276. ANNE ÄYVÄRI: Käsityöyrittäjien verkosto-osaaminen. 2006. ISBN-10: 952-488-042-3, ISBN-13: 978-952-488-042-8.
- A:277. KRISTIINA MÄKELÄ: Essays On Interpersonal Level Knowledge Sharing Within the Multi-national Corporation. 2006. ISBN-10: 952-488-045-8, ISBN-13: 978-952-488-045-9. E-version: ISBN-10: 952-488-050-4, ISBN-13: 978-952-488-050-3.

- A:278. PERTTI PULKKINEN: A Stepwise Refinement Approach to Approximating the Pareto Surface in Nonlinear Multiobjective Optimisation. 2006.
ISBN-10: 952-488-054-7, ISBN-13: 978-952-488-054-1.
- A:279. SINIKKA PESONEN: Luonto liiketoiminnassa ja ekologia elämäntavassa. Kertomuksia muutoksen mahdollisuuksista ja mahdottomuuksista. 2006.
ISBN-10: 952-488-060-1, ISBN-13: 978-952-488-060-2.
E-version: ISBN-10: 952-488-061-X, ISBN-13: 978-952-488-061-9.
- A:280. HANNA KALLA: Integrated Internal Communications in the Multinational Corporation. 2006. ISBN-10: 952-488-063-6, ISBN-13: 978-952-488-063-3.
E-version: ISBN-10: 952-488-064-4, ISBN-13: 978-952-488-064-0.
- A:281. TAISTO KANGAS: Suomen pankkikriisin alueellinen ulottuvuus. Esseitä paikallisista toimituksista ja toteuttajista. 2006.
ISBN-10: 952-488-065-2, ISBN-13: 978-952-488-065-7.
- A:282. XAVIER CARPENTIER: Essays on the Law and Economics of Intellectual Property. 2006. ISBN-10: 952-488-067-9, ISBN-13: 978-952-488-067-1.
E-version: ISBN-10: 952-488-068-7, ISBN-13: 978-952-488-068-8.
- A:283. OLIVIER IRRMANN: Intercultural Communication and the Integration of Cross-border Acquisitions. 2006. ISBN-10: 952-488-069-5, ISBN-13: 978-952-488-069-5.
- A:284. ERKKI RÄTY: Liiketoiminnan ja informaatiotekniikan strategisen linjakkuuden vaikutus suuryritysten IT:n tehokkuuteen. 2006.
ISBN-10: 952-488-072-5, ISBN-13: 978-952-488-072-5.
- A:285. NIINA MALLAT: Consumer and Merchant Adoption of Mobile Payments. 2006.
ISBN-10: 952-488-077-6, ISBN-13: 978-952-488-078-7.
E-version: ISBN-10: 952-488-078-4, ISBN-13: 978-952-488-078-7.
- A:286. ANU H. BASK: Preconditions of Successful Supply Chain Relationships. Integrated Processes and Differentiated Services. 2006.
ISBN-10: 952-488-079-2, ISBN-13: 978-952-488-079-4.
- A:287. TIMO JÄRVENSIVU: Values-driven management in strategic networks: A case study of the influence of organizational values on cooperation. 2007.
ISBN-10: 952-488-081-4, ISBN-13: 978-952-488-081-7.
- A:288. PETRI HILLI: Riskinhallinta yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoituksessa. 2007.
ISBN-10: 952-488-085-7, ISBN-13: 978-952-488-085-5.
E-version: ISBN 978-952-488-110-4.
- A:289. ULLA KRUHSE-LEHTONEN: Empirical Studies on the Returns to Education in Finland. 2007.
ISBN 978-952-488-089-3, E-version ISBN 978-952-488-091-6.
- A:290. IRJA HYVÄRI: Project Management Effectiveness in Different Organizational Conditions. 2007. ISBN 978-952-488-092-3, E-version: 978-952-488-093-0.
- A:291. MIKKO MÄKINEN: Essays on Stock Option Schemes and CEO Compensation. 2007.
ISBN 978-952-488-095-4.

- A:292. JAAKKO ASPARA: Emergence and Translations of Management Interests in Corporate Branding in the Finnish Pulp and Paper Corporations. A Study with an Actor-Network Theory Approach. 2007. ISBN 978-952-488-096-1, E-version: 978-952-488-107-4.
- A:293. SAMI J. SARPOLA: Information Systems in Buyer-supplier Collaboration. 2007. ISBN 978-952-488-098-5.
- A:294. SANNA K. LAUKKANEN: On the Integrative Role of Information Systems in Organizations: Observations and a Proposal for Assessment in the Broader Context of Integrative Devices. 2006. ISBN 978-952-488-099-2.
- A:295. CHUNYANG HUANG: Essays on Corporate Governance Issues in China. 2007. ISBN 978-952-488-106-7, E-version: 978-952-488-125-8.
- A:296. ALEKSI HORSTI: Essays on Electronic Business Models and Their Evaluation. 2007. ISBN 978-952-488-117-3, E-version: 978-952-488-118-0.
- A:297. SARI STENFORS: Strategy tools and strategy toys: Management tools in strategy work. 2007. ISBN 978-952-488-120-3, E-version: 978-952-488-130-2.
- A:298. PÄIVI KARHUNEN: Field-Level Change in Institutional Transformation: Strategic Responses to Post-Socialism in St. Petersburg Hotel Enterprises. 2007. ISBN 978-952-488-122-7, E-version: 978-952-488-123-4.
- A:299. EEVA-KATRI AHOLA: Producing Experience in Marketplace Encounters: A Study of Consumption Experiences in Art Exhibitions and Trade Fairs. 2007. ISBN 978-952-488-126-5.
- A:300. HANNU HÄNNINEN: Negotiated Risks: The Estonia Accident and the Stream of Bow Visor Failures in the Baltic Ferry Traffic. 2007. ISBN 978-952-499-127-2.
- A-301. MARIANNE KIVELÄ: Dynamic Capabilities in Small Software Firms. 2007. ISBN 978-952-488-128-9.
- A:302. OSMO T.A. SORONEN: A Transaction Cost Based Comparison of Consumers' Choice between Conventional and Electronic Markets. 2007. ISBN 978-952-488-131-9.
- A:303. MATTI NOJONEN: Guanxi – The Chinese Third Arm. 2007. ISBN 978-952-488-132-6.
- A:304. HANNU OJALA: Essays on the Value Relevance of Goodwill Accounting. 2007. ISBN 978-952-488-133-3, E-version: 978-952-488-135-7.
- A:305. ANTTI KAUKHANEN: Essays on Empirical Personnel Economics. 2007. ISBN 978-952-488-139-5.
- A:306. HANS MÄNTYLÄ: On "Good" Academic Work – Practicing Respect at Close Range. 2007. ISBN 978-952-488-142-1, E-version: 978-952-488-142-5.
- A:307. MILLA HUURROS: The Emergence and Scope of Complex System/Service Innovation. The Case of the Mobile Payment Services Market in Finland. 2007. ISBN 978-952-488-143-2.
- A:308. PEKKA MALO: Higher Order Moments in Distribution Modelling with Applications to Risk Management. 2007. ISBN 978-952-488-155-5, E-version: 978-952-488-156-2.

- A:309. TANJA TANAYAMA: Allocation and Effects of R&D Subsidies: Selection, Screening, and Strategic Behavior. 2007. ISBN 978-952-488-157-9, E-version: 978-952-488-158-6.
- A:310. JARI PAULAMÄKI: Kauppiasyrittäjän toimintavapaus ketjujyityksessä. Haastattelututkimus K-kauppiaan kokemasta toimintavapaudesta agenttiteorian näkökulmasta. 2008. Korjattu painos. ISBN 978-952-488-246-0, E-version: 978-952-488-247-7.
- A:311. JANNE VIHINEN: Supply and Demand Perspectives on Mobile Products and Content Services. ISBN 978-952-488-168-5.
- A:312. SAMULI KNÜPFER: Essays on Household Finance. 2007. ISBN 978-952-488-178-4.
- A:313. MARI NYRHINEN: The Success of Firm-wide IT Infrastructure Outsourcing: an Integrated Approach. 2007. ISBN 978-952-488-179-1.
- A:314. ESKO PENTTINEN: Transition from Products to Services within the Manufacturing Business. 2007. ISBN 978-952-488-181-4, E-version: 978-952-488-182-1.
- A:315. JARKKO VESA: A Comparison of the Finnish and the Japanese Mobile Services Markets: Observations and Possible Implications. 2007. ISBN 978-952-488-184-5.
- A:316. ANTTI RUOTOISTENMÄKI: Condition Data in Road Maintenance Management. 2007. ISBN 978-952-488-185-2, E-version: 978-952-488-186-9.
- A:317. NINA GRANQVIST: Nanotechnology and Nanolabeling. Essays on the Emergence of New Technological Fields. 2007. ISBN 978-952-488-187-6, E-version: 978-952-488-188-3.
- A:318. GERARD L. DANFORD: INTERNATIONALIZATION: An Information-Processing Perspective. A Study of the Level of ICT Use During Internationalization. 2007. ISBN 978-952-488-190-6.
- A:319. TIINA RITVALA: Actors and Institutions in the Emergence of a New Field: A Study of the Cholesterol-Lowering Functional Foods Market. 2007. ISBN 978-952-488-195-1.
- A:320. JUHA LAAKSONEN: Managing Radical Business Innovations. A Study of Internal Corporate Venturing at Sonera Corporation. 2007. ISBN 978-952-488-201-9, E-version: 978-952-488-202-6.
- A:321. BRETT FIFIELD: A Project Network: An Approach to Creating Emergent Business. 2008. ISBN 978-952-488-206-4, E-version: 978-952-488-207-1.
- A:322. ANTTI NURMI: Essays on Management of Complex Information Systems Development Projects. 2008. ISBN 978-952-488-226-2.
- A:323. SAMI RELANDER: Towards Approximate Reasoning on New Software Product Company Success Potential Estimation. A Design Science Based Fuzzy Logic Expert System. 2008. ISBN 978-952-488-227-9.
- A:324. SEPPO KINKKI: Essays on Minority Protection and Dividend Policy. 2008. ISBN 978-952-488-229-3.
- A:325. TEEMU MOILANEN: Network Brand Management: Study of Competencies of Place Branding Ski Destinations. 2008. ISBN 978-952-488-236-1.

- A:326. JYRKI ALI-YRKKÖ: Essays on the Impacts of Technology Development and R&D Subsidies. 2008. ISBN 978-952-488-237-8.
- A:327. MARKUS M. MÄKELÄ: Essays on software product development. A Strategic management viewpoint. 2008. ISBN 978-952-488-238-5.
- A:328. SAMI NAPARI: Essays on the gender wage gap in Finland. 2008. ISBN 978-952-488-243-9.
- A:329. PAULA KIVIMAA: The innovation effects of environmental policies. Linking policies, companies and innovations in the Nordic pulp and paper industry. 2008. ISBN 978-952-488-244-6.
- A:330. HELI VIRTÄ: Essays on Institutions and the Other Deep Determinants of Economic Development. 2008. ISBN 978-952-488-267-5.
- A:331. JUKKA RUOTINEN: Essays in trade in services difficulties and possibilities. 2008. ISBN 978-952-488-271-2, E-version: ISBN 978-952-488-272-9.
- A:332. IIKKA KORHONEN: Essays on commitment and government debt structure. 2008. ISBN 978-952-488-273-6, E-version: ISBN 978-952-488-274-3.
- A:333. MARKO MERISAVO: The interaction between digital marketing communication and customer loyalty. 2008. ISBN 978-952-488-277-4, E-version 978-952-488-278-1.
- A:334. PETRI ESKELINEN: Reference point based decision support tools for interactive multiobjective optimization. 2008. ISBN 978-952-488-282-8.
- A:335. SARI YLI-KAUHALUOMA: Working on technology: a study on collaborative R&D work in industrial chemistry. 2008. ISBN 978-952-488-284-2
- A:336. JANI KILPI: Sourcing of availability services - case aircraft component support. 2008. ISBN 978-952-488-284-2, 978-952-488-286-6 (e-version).
- A:337. HEIDI SILVENNOINEN: Essays on household time allocation decisions in a collective household model. 2008. ISBN 978-952-488-290-3, ISBN 978-952-488-291-0 (e-version).
- A:338. JUKKA PARTANEN: Pk-yrityksen verkostokyvykkydet ja nopea kasvu - case: Tiede- ja teknologiavetoiset yritykset. 2008. ISBN 978-952-488-295-8.

B-SARJA: TUTKIMUKSIA - RESEARCH REPORTS. ISSN 0356-889X.

- B:65. HANS MÄNTYLÄ – PERTTI TIITTULA – MAARET WAGER (TOIM.): Pää hetkeksi pinnan alle. Akateeminen melontamatka. 2006. ISBN 951-791-982-4.
- B:66. KRISTIINA KORHONEN WITH ERJA KETTUNEN & MERVI LIPPONEN: Development of Finno-Korean Politico-Economic Relations. 2005. 951-791-984-0, ISBN 951-791-985-9 (e-version).
- B:67. RIITTA KOSONEN – MALLA PAAJANEN – NOORA REITTU: Gateway-matkailu tuottaa uusia matkailualueita. 2006. ISBN 951-791-986-7, ISBN 951-791-987-5 (e-version).

- B:68. ANU H. BASK – SUSANNA A. SAIRANEN: Helsingin kauppakorkeakoulun tohtorit työelämässä. 2005. ISBN 951-791-991-3, ISBN 951-791-992-1 (e-version).
- B:69. OKSANA IVANOVA – HANNU KAIPIO – PÄIVI KARHUNEN – SIMO LEPPÄNEN – OLGA MASHKINA – ELMIRA SHARAFUTDINOVA – JEREMY THORNE: Potential for Enterprise Cooperation between Southeast Finland and Northwest Russia. 2006. ISBN 952-488-007-5.
- B:70. VIRPI SERITA (toim.) – MARIA HOLOPAINEN – LIISA KOIKKALAINEN – JERE LEPPÄNIEMI – SEPPO MALLENIUS – KARI NOUSIAINEN – ANU PENTTILÄ – OUTI SMEDLUND: Suomalais-japanilaista viestintää yrityselämässä. Haastattelututkimus yhteistoiminnan edellytyksistä suomalais-japanilaisessa liiketoimintaympäristössä. 2006. ISBN-10: 952-488-015-6, ISBN-13: 978-952-488-015-2. E-versio: ISBN-10 952-488-016-4, ISBN-13: 978-952-488-016-9.
- B:71. ARTO LINDBLOM: Arvoa tuottava kauppiasyrittäjyys ketjuliiketoiminnassa. 2006. ISBN-10: 952-488-031-8, ISBN-13: 978-952-488-031-2. E-versio: 952-488-032-6, ISBN-13: 978-952-488-032-9.
- B:72. Helsingin kauppakorkeakoulun tohtorit 2001-2006. 2006. ISBN-10: 952-488-034-2, ISBN-13: 978-952-488-034-3. E-versio: ISBN-10: 952-488-046-6, ISBN-13: 978-952-488-046-6.
- B:73. RIITTA KOSONEN – ALPO TANI: Kohti laajentuvia kotimarkkinoita vai rajallisia kasvukeskuksia? Suuret kaupunkiseudut ja suomalaisyritysten kansainvälistyminen Baltiassa. 2006. ISBN-10: 952-488-038-5, ISBN-13: 978-952-488-038-1. E-versio: ISBN-10: 952-488-039-3, ISBN-13: 978-952-488-039-8.
- B:74. KRISTIINA KORHONEN – ERJA KETTUNEN: Pohjoismaiset investoinnit Itä-Aasian tiikeritalouksissa. Kohdemaina Singapore, Hongkong, Etelä-Korea ja Taiwan. 2006. ISBN-10: 952-488-040-7, ISBN-13: 978-952-488-040-4. E-versio: 952-488-041-5, ISBN-13: 978-952-488-041-1.
- B:75. SINIKKA VANHALA – MERJA KOLEHMAINEN (eds.): HRM – Between Performance and Employees. Proceedings from the HRM Conference in Helsinki, November 16, 2006. 2006. ISBN-10: 952-488-074-1, ISBN-13: 978-952-488-074-9. E-version: ISBN-10: 952-488-074-1, ISBN-13: 978-952-488-074-9.
- B:76. TUIJA NIKKO – PEKKA PÄLLI (toim.): Kieli ja teknologia. Talous ja kieli IV. 2006. ISBN-10: 952-488-088-1, ISBN-13: 978-952-488-088-6.
- B:77. MATTI KAUTTO – ARTO LINDBLOM – LASSE MITRONEN: Kaupan liiketoimintaosaaminen. 2007. ISBN 978-952-488-109-8.
- B:78. NIILLO HOME: Kauppiasyrittäjyys. Empiirinen tutkimus K-ruokakauppiaiden yrittäjyysasenteista. Entrepreneurial Orientation of Grocery Retailers – A Summary. ISBN 978-952-488-113-5, E-versio: ISBN 978-952-488-114-2.
- B:79. PÄIVI KARHUNEN – OLENA LESYK – KRISTO OVASKA: Ukraina suomalaisyritysten toimintaympäristönä. 2007. ISBN 978-952-488-150-0, E-versio: 978-952-488-151-7.
- B:80. MARIA NOKKONEN: Näkemyksiä pörssiyritysten hallitusten sukupuolikiintiöistä. Retorinen diskurssianalyysi Helsingin Sanomien verkkokeskusteluista. Nasta-projekti. 2007. ISBN 978-952-488-166-1, E-versio: 978-952-488-167-8.

- B:81. PIIA HELISTE – RIITTA KOSONEN – MARJA MATTILA: Suomalaisyritykset Baltiassa tänään ja huomenna: Liiketoimintanormien ja -käytäntöjen kehityksestä. 2007. ISBN 978-952-488-177-7, E-versio: 978-952-488-183-8.
- B:82. OLGA MASHKINA – PIIA HELISTE – RIITTA KOSONEN: The Emerging Mortgage Market in Russia: An Overview with Local and Foreign Perspectives. 2007. ISBN 978-952-488-193-7, E-version: 978-952-488-194-4.
- B:83. PIIA HELISTE – MARJA MATTILA – KRZYSZTOF STACHOWIAK: Puola suomalaisyritysten toimintaympäristönä. 2007. ISBN 978-952-488-198-2, E-versio: 978-952-488-199-9.
- B:84. PÄIVI KARHUNEN – RIITTA KOSONEN – JOHANNA LOGRÉN – KRISTO OVASKA: Suomalaisyritysten strategiat Venäjän muuttuvassa liiketoimintaympäristössä. 2008. ISBN 978-953-488-212-5, E-versio: 978-952-488-241-5.
- B:85. MARJA MATTILA – EEVA KEROLA – RIITTA KOSONEN: Unkari suomalaisyritysten toimintaympäristönä. 2008. ISBN 978-952-488-213-2, E-versio: 978-952-488-222-4.
- B:86. KRISTIINA KORHONEN – ANU PENTTILÄ – MAYUMI SHIMIZU – EEVA KEROLA – RIITTA KOSONEN: Intia suomalaisyritysten toimintaympäristönä. 2008. ISBN 978-952-488-214-9, E-versio: 978-952-488-283-5
- B:87. SINIKKA VANHALA – SINIKKA PESONEN: Työstä nauttien. SEFE:en kuuluvien nais- ja miesjohtajien näkemyksiä työstään ja urastaan. 2008. ISBN 978-952-488-224-8, E-versio: 978-952-488-225-5.
- B:88. POLINA HEININEN – OLGA MASHKINA – PÄIVI KARHUNEN – RIITTA KOSONEN: Leningradin lääni yritysten toimintaympäristönä: pk-sektorin näkökulma. 2008. ISBN 978-952-488-231-6, E-versio: 978-952-488-235-4.
- B:89. Ольга Машкина – Полина Хейнинен: Влияние государственного сектора на развитие малого и среднего предпринимательства в Ленинградской области: взгляд предприятий. 2008. ISBN 978-952-488-233-0, E-version: 978-952-488-240-8.
- B:90. MAI ANTILA – ARTO RAJALA (Editors): Fishing with business nets – keeping thoughts on the horizon Professor Kristian Möller. 2008. ISBN 978-952-488-249-1, E-version: 978-952-488-250-7.
- B:91. RENÉ DE KOSTER – WERNER DELFMANN (Editors): Recent developments in supply chain management. 2008. ISBN 978-952-488-251-4, E-version: 978-952-488-252-1.
- B:92. KATARIINA RASILAINEN: Valta orkesterissa. Narratiivinen tutkimus soittajien kokemuksista ja näkemyksistä. 2008. ISBN 978-952-488-254-5, E-versio: 978-952-488-256-9.
- B:93. SUSANNA KANTELINEN: Opiskelen, siis koen. Kohti kokevan subjektin tunnistavaa korkeakoulututkimusta. 2008. ISBN 978-952-488-257-6, E-versio: 978-952-488-258.
- B:94. KATRI KARJALAINEN – TUOMO KIVIOJA – SANNA PELLAVA: Yhteishankintojen kustannusvaikutus. Valtion hankintatoimen kustannussäästöjen selvittäminen. 2008. ISBN 978-952-488-263-7, E-versio: ISBN 978-952-488-264-4.

- B:95 ESKO PENTTINEN: Electronic Invoicing Initiatives in Finland and in the European Union – Taking the Steps towards the Real-Time Economy. 2008. ISBN 978-952-488-268-2, E-versio: ISBN 978-952-488-270-5.
- B:96 LIISA UUSITALO (Editor): Museum and visual art markets. 2008. ISBN 978-952-488-287-3, E-version: ISBN 978-952-488-288-0.
- B:97 EEVA-LIISA LEHTONEN: Pohjoismaiden ensimmäinen kauppatieteiden tohtori Vilho Paavo Nurmi 1899-1943. 2008. ISBN 978-952-488-292-7, E-versio: ISBN 978-952-488-293-4.
- B:98 ERJA KETTUNEN – JYRI LINTUNEN – WEI LU – RIITTA KOSONEN: Suomalaisyriyten strategiat Kiinan muuttuvassa toimintaympäristössä. 2008 ISBN 978-952-488-234-7, E-versio: ISBN 978-952-488-297-2.

N-SARJA: HELSINKI SCHOOL OF ECONOMICS. MIKKELI BUSINESS CAMPUS PUBLICATIONS. ISSN 1458-5383

- N:46. SIRKKU REKOLA: Kaupallinen ystävällisyys - sosiaalinen vuorovaikutus päivittäistavarakaupan lähimyymlän kilpailuetuna. 2006. ISBN 951-791-990-5.
- N:47. RIIKKA PIISPA – ASKO HÄNNINEN: Etelä-Savo ja näkökulmia e-työn kehittämiseen. Tutkimus e-työn tilasta ja e-työhankkeiden toteutusmahdollisuuksista etelä-savossa. 2006. ISBN 951-791-993-X.
- N:48. VESA KOKKONEN: Vientiohjelmien vaikuttavuus. 2006. ISBN 952-488-002-4.
- N:49. RAMI PIIPPONEN: Helsingin kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ja sieltä vuonna 2000 valmistuneiden maistereiden yrittäjyysasenteet vuonna 2004. 2006. ISBN 952-488-004-0.
- N:50. VESA KOKKONEN: Oma yritys – koulutusohjelman vaikuttavuus. 2006. ISBN-10: 952-488-017-2, ISBN-13: 978-952-488-017-6.
- N:51. VESA KOKKONEN: Firma – koulutusohjelman vaikuttavuus. 2006. ISBN-10: 952-488-018-0, ISBN-13: 978-952-488-018-3.
- N:52. VESA KOKKONEN: Asiantuntijayrittäjyyden erikoispiirteet. 2006. ISBN-10: 952-488-019-9, ISBN-13: 978-952-488-019-0.
- N:53. MIKKO SAARIKIVI – VESA KOKKONEN: Pääkaupunkiseudun ja Hämeen ammattikorkeakoulujen alumnien yrittäjyysmotivaatio ja yrittäjyysasenteet vuonna 2005. 2006. ISBN-10: 952-488-024-5, ISBN-13: 978-952-488-024-4.
- N:54. MIKKO SAARIKIVI – VESA KOKKONEN: Yrittäjyysmotivaatio ja yrittäjyysasenteet ammattikorkeakouluissa vuonna 2005. Kansainväliset opiskelijat. 2006. ISBN-10: 952-488-025-3, ISBN-13: 978-952-488-025-1.
- N:55. MIKKO SAARIKIVI – VESA KOKKONEN: Yrittäjyysmotivaatio ja yrittäjyysasenteet pääkaupunkiseudun ja Hämeen ammattikorkeakouluissa vuonna 2005. Suomenkieliset opiskelijat. 2006. ISBN-10: 952-488-026-1, ISBN-13: 978-952-488-026-8.

- N:56. MIKKO SAARIKIVI – VESA KOKKONEN: Pääkaupunkiseudun ja Hämeen ammattikorkeakoulujen opetushenkilökunnan yrittäjyysasenteet. 2006. ISBN-10: 952-488-027-X, ISBN-13: 978-952-488-027-5.
- N:57. MIKKO SAARIKIVI – VESA KOKKONEN: Yrittäjyysmotivaatio ja yrittäjyysasenteet pääkaupunkiseudun ja Hämeen ammattikorkeakouluissa vuonna 2005. Mukana HAMKin sisäinen tutkimus. 2006. ISBN-10: 952-488-028-8, ISBN-13: 978-952-488-028-2.
- N:58. MIRVA NORÉN: PK-yrityksen johtajan rooli sosiaalisen pääoman edistäjänä. 2006. ISBN-10: 952-488-033-4, ISBN-13: 978-952-488-033-6.
- N:59. TOMI HEIMONEN – MARKKU VIRTANEN: Liiketoimintaosaaminen Itä-Suomessa. 2006. ISBN-10: 952-488-044-X, ISBN-13: 978-952-488-044-2.
- N:60. JOHANNA GRANBACKA – VESA KOKKONEN: Yrittäjyys ja innovaatioiden kaupallistaminen. Opintokokonaisuuden vaikuttavuus. 2006. ISBN-10: 952-488-057-1, ISBN-13: 978-952-488-057-2.
- N:61. VESA KOKKONEN: Startti! – Yrittäjänä koulutusohjelman vaikuttavuus. 2006. ISBN-10: 952-488-080-6, ISBN-13: 978-952-488-080-0.
- N:62. SOILE MUSTONEN: Yrittäjyysasenteet korkeakouluissa. Case-tutkimus Mikkelin ammattikorkeakoulun opettajien ja opiskelijoiden yrittäjyysasenteista. 2006. ISBN-10: 952-488-083-0, ISBN-13: 978-952-488-084-8.
- N:63. SOILE MUSTONEN – ANNE GUSTAFSSON-PESONEN: Oppilaitosten yrittäjyyskoulutuksen kehittämishanke 2004–2006 Etelä-Savon alueella. Tavoitteiden, toimenpiteiden ja vaikuttavuuden arviointi. 2007. ISBN: 978-952-488-086-2.
- N:64. JOHANNA LOGRÉN – VESA KOKKONEN: Pietarissa toteutettujen yrittäjäkoulutusohjelmien vaikuttavuus. 2007. ISBN 978-952-488-111-1.
- N:65. VESA KOKKONEN: Kehity esimiehenä – koulutusohjelman vaikuttavuus. 2007. ISBN 978-952-488-116-6.
- N:66. VESA KOKKONEN – JOHANNA LOGRÉN: Kaupallisten avustajien – koulutusohjelman vaikuttavuus. 2007. ISBN 978-952-488-116-6.
- N:67. MARKKU VIRTANEN: Summary and Declaration. Of the Conference on Public Support Systems of SME's in Russia and Other North European Countries. May 18 – 19, 2006, Mikkeli, Finland. 2007. ISBN 978-952-488-140-1.
- N:68. ALEKSANDER PANFILO – PÄIVI KARHUNEN: Pietarin ja Leningradin läänin potentiaali kaakkoissuomalaisille metallialan yrityksille. 2007. ISBN 978-952-488-163-0.
- N:69. ALEKSANDER PANFILO – PÄIVI KARHUNEN – VISA MIETTINEN: Pietarin innovaatiojärjestelmä jayhteistyöpotentiaali suomalaisille innovaatiotoimijoille. 2007. ISBN 978-952-488-164-7.
- N:70. VESA KOKKONEN: Perusta Oma Yritys – koulutusohjelman vaikuttavuus. 2007. ISBN 978-952-488-165-4.
- N:71. JARI HANDELBERG – MIKKO SAARIKIVI: Tutkimus Miktech Yrityshautomon yritysten näkemyksistä ja kokemuksista hautomon toiminnasta ja sen edelleen kehittämisestä. 2007. ISBN 978-952-488-175-3.

- N:72. SINIKKA MYNTTINEN – MIKKO SAARIKIVI – ERKKI HÄMÄLÄINEN: Mikkelin Seudun yrityspalvelujen henkilökunnan sekä alueen yrittäjien näkemykset ja suhtautuminen mentoringiin. 2007. ISBN 978-952-488-176-0.
- N:73. SINIKKA MYNTTINEN: Katsaus K-päivittäistavarakauppaan ja sen merkitykseen Itä-Suomessa. 2007. ISBN 978-952-488-196-8.
- N:74. MIKKO SAARIKIVI: Pk-yritysten kansainvälistymisen sopimukset. 2008. ISBN 978-952-488-210-1.
- N:75. LAURA TUUTTI: Uutta naisjohtajuutta Delfoi Akatemiasta – hankkeen vaikuttavuus. 2008. ISBN 978-952-488-211-8.
- N:76. LAURA KEHUSMAA – JUSSI KÄMÄ – ANNE GUSTAFSSON-PESONEN (ohjaaja): StuNet -Business Possibilities and Education - hankkeen arviointi. 2008. ISBN 978-952-488-215-6.
- N:77. PÄIVI KARHUNEN – ERJA KETTUNEN – VISA MIETTINEN – TIINAMARI SIVONEN: Determinants of knowledge-intensive entrepreneurship in Southeast Finland and Northwest Russia. 2008. ISBN 978-952-488-223-1.
- N:78. ALEKSANDER PANFILO – PÄIVI KARHUNEN – VISA MIETTINEN: Suomalais-venäläisen innovaatioyhteistyön haasteet toimijanäkökulmasta. 2008. ISBN 978-952-488-232-3.
- N:79. VESA KOKKONEN: Kasva Yrittäjäksi – koulutusohjelman vaikuttavuus. 2008. ISBN 978-952-488-248-4.
- N:80. VESA KOKKONEN: Johtamisen taidot - hankkeessa järjestettyjen koulutusohjelmien vaikuttavuus. 2008. ISBN 978-952-488-259-0.
- N:81. MIKKO SAARIKIVI: Raportti suomalaisten ja brittiläisten pk-yritysten yhteistyön kehittämisestä uusiutuvan energian sektorilla. 2008. ISBN 978-952-488-260-6.
- N:82. MIKKO SAARIKIVI – JARI HANDELBURG – TIMO HOLMBERG – ARI MATILAINEN: Selvitys lujitemuovikomposiittituotteiden mahdollisuuksista rakennusteollisuudessa. 2008. ISBN 978-952-488-262-0.
- N:83. PÄIVI KARHUNEN – SVETLANA LEDYAEVA – ANNE GUSTAFSSON-PESONEN – ELENA MOCHNIKOVA – DMITRY VASILENKO: Russian students' perceptions of entrepreneurship. Results of a survey in three St. Petersburg universities. Entrepreneurship development –project 2. 2008. ISBN 978-952-488-280-4.

W-SARJA: TYÖPAPEREITA - WORKING PAPERS . ISSN 1235-5674.
ELECTRONIC WORKING PAPERS, ISSN 1795-1828.

- W:397. MIKA HYÖTYLÄINEN – KRISTIAN MÖLLER: Key to Successful Production of Complex ICT Business Services. 2006. ISBN 952-488-003-2 (Electronic working paper).
- W:398. PANU KALMI: The Disappearance of Co-operatives from Economics Textbooks. 2006. ISBN 952-488-005-9 (Electronic working paper).

- W:399. ARTO LAHTI: The New Industrial Organization (IO) Economics of Growth Firms in Small Open Countries like Finland. 2006. ISBN 952-488-006-7 (Electronic working paper).
- W:400. MARKO MERISAVO: The Effects of Digital Marketing Communication on Customer Loyalty: An Integrative Model and Research Propositions. 2006. ISBN-10: 952-488-009-1, ISBN-13: 978-952-488-009-1 (Electronic working paper).
- W:401. MARJUT LOVIO – MIKA KUISMA: Henkilöstöraportointi osana yhteiskuntavastuuraportointia. Yritysten nykykäytäntöjen kehittäminen. 2006. ISBN-10: 952-488-020-2, ISBN-13: 978-952-488-020-6. (Electronic working paper).
- W:402. PEKKA MALO: Multifractality In Nordic Electricity Markets. 2006. ISBN-10: 952-488-048-2, ISBN-13: 978-952-488-048-0. (Electronic working paper).
- W:403. MARI NYRHINEN: IT Infrastructure: Structure, Properties and Processes. 2006. ISBN-10: 952-488-049-0, ISBN-13: 978-952-488-049-7.
- W:404. JUSSI HAKANEN – YOSHIAKI KAWAJIRI – KAISA MIETTINEN – LORENZ T. BIEGLER: Interactive Multi-Objective Optimization of Simulated Moving Bed Processes using IND-NIMBUS and IPOPT. 2006. ISBN-10: 952-488-055-5, ISBN-13: 978-952-488-055-8.
- W:405. JUSSI HAKANEN – PETRI ESKELINEN: Ideas of Using Trade-off Information in Supporting the Decision Maker in Reference Point Based Interactive Multiobjective Optimization. 2006. ISBN-10: 952-488-062-8, ISBN-13: 978-952-488-062-6.
- W:406. OUTI DORSÉN – PIA IKONEN – LAURA JAKOBSSON – LAURA JOKINEN – JUKKA KAINULAINEN – KLAUS KANGASPUNTA – VISA KOSKINEN – JANNE LEINONEN – MINNA MÄKELÄINEN – HEIKKI RAJALA – JAANA SAVOLAINEN: The Czech Republic from the viewpoint of Finnish companies,expatriates and students. Report of the Special program study trip to Prague in spring 2006. 2006. ISBN-10: 952-488-070-9, ISBN-13: 978-952-488-070-1.
- W:407. KRISTIAN MÖLLER – ARTO RAJALA: Business Nets: Classification and Management Mechanisms. 2006. ISBN-10: 952-488-071-7, ISBN-13: 978-952-488-071-8.
- W:408. MIKA KUISMA – MARJUT LOVIO: EMAS- ja GRI-raportointi osana yhteiskuntavastuullisuutta. Jatkuvan parantamisen toteaminen yritysten raportoinnin avulla. 2006. ISBN-10: 952-488-075-X, ISBN-13: 978-952-488-075-6.
- W:409. HENRI RUOTSALAINEN – EEVA BOMAN – KAISA MIETTINEN – JARI HÄMÄLÄINEN: Interactive Multiobjective Optimization for IMRT. 2006. ISBN-10: 952-488-076-8, ISBN-13: 978-952-488-076-3.
- W:410. MARIANO LUQUE – KAISA MIETTINEN – PETRI ESKELINEN – FRANCISCO RUIZ: Three Different Ways for Incorporating Preference Information in Interactive Reference Point Based Methods. 2006. ISBN-10: 952-488-082-2, ISBN-13: 978-952-488-082-4.
- W:411. TIINA RITVALA – NINA GRANQVIST: Institutional Entrepreneurs and Structural Holes in New Field Emergence. Comparative Case Study of Cholesterol-lowering Functional Foods and Nanotechnology in Finland. 2006. ISBN-10: 952-488-084-9, ISBN-13: 978-952-488-084-8.

- W:412. LOTHAR THIELE – KAISA MIETTINEN – PEKKA J. KORHONEN – JULIAN MOLINA: A Preference-Based Interactive Evolutionary Algorithm for Multiobjective Optimization. 2007. ISBN 978-952-488-094-7.
- W:413. JAN-ERIK ANTIPIN – JANI LUOTO: Are There Asymmetric Price Responses in the Euro Area? 2007. ISBN 978-952-488-097-8.
- W:414. SAMI SARPOLA: Evaluation Framework for VML Systems. 2007. ISBN 978-952-488-097-8.
- W:415. SAMI SARPOLA: Focus of Information Systems in Collaborative Supply Chain Relationships. 2007. ISBN 978-952-488-101-2.
- W:416. SANNA LAUKKANEN: Information Systems as Integrative Infrastructures. Information Integration and the Broader Context of Integrative and Coordinative Devices. 2007. ISBN 978-952-488-102-9.
- W:417. SAMULISKURNIK – DANIEL PASTERNAK: Uusi näkökulma 1900-luvun alun murroskauteen ja talouden murrosvaiheiden dynamiikkaan. Liikemies Moses Skurnik osakesijoittajana ja -välittäjänä. 2007. ISBN 978-952-488-104-3.
- W:418. JOHANNA LOGRÉN – PIIA HELISTE: Kymenlaakson pienten ja keskisuurten yritysten Venäjä-yhteistyöpotentiaali. 2001. ISBN 978-952-488-112-8.
- W:419. SARI STENFORS – LEENA TANNER: Evaluating Strategy Tools through Activity Lens. 2007. ISBN 978-952-488-120-3.
- W:420. RAIMO LOVIO: Suomalaisten monikansallisten yritysten kotimaisen sidoksen heikkeneminen 2000-luvulla. 2007. ISBN 978-952-488-121-0.
- W:421. PEKKA J. KORHONEN – PYRY-ANTTI SIITARI: A Dimensional Decomposition Approach to Identifying Efficient Units in Large-Scale DEA Models. 2007. ISBN 978-952-488-124-1.
- W:422. IRYNA YEVSEYEVA – KAISA MIETTINEN – PEKKA SALMINEN – RISTO LAHDELMA: SMAA-Classification - A New Method for Nominal Classification. 2007. ISBN 978-952-488-129-6.
- W:423. ELINA HILTUNEN: The Futures Window – A Medium for Presenting Visual Weak Signals to Trigger Employees' Futures Thinking in Organizations. 2007. ISBN 978-952-488-134-0.
- W:424. TOMI SEPPÄLÄ – ANTTI RUOTOISTENMÄKI – FRIDTJOF THOMAS: Optimal Selection and Routing of Road Surface Measurements. 2007. ISBN 978-952-488-137-1.
- W:425. ANTTI RUOTOISTENMÄKI: Road Maintenance Management System. A Simplified Approach. 2007. ISBN 978-952-488-1389-8.
- W:426. ANTTI PIRJETÄ – VESA PUTTONEN: Style Migration in the European Markets 2007. ISBN 978-952-488-145-6.
- W:427. MARKKU KALLIO – ANTTI PIRJETÄ: Incentive Option Valuation under Imperfect Market and Risky Private Endowment. 2007. ISBN 978-952-488-146-3.

- W:428. ANTTI PIRJETÄ – SEPPO IKÄHEIMO – VESA PUTTONEN: Semiparametric Risk Preferences Implied by Executive Stock Options. 2007. ISBN 978-952-488-147-0.
- W:429. OLLI-PEKKA KAUPPILA: Towards a Network Model of Ambidexterity. 2007. ISBN 978-952-488-148-7.
- W:430. TIINA RITVALA – BIRGIT KLEYMANN: Scientists as Midwives to Cluster Emergence. An Interpretative Case Study of Functional Foods. 2007. ISBN 978-952-488-149-4.
- W:431. JUKKA ALA-MUTKA: Johtamiskyvykkyyden mittaaminen kasvuyrityksissä. 2007. ISBN 978-952-488-153-1.
- W:432. MARIANO LUQUE – FRANCISCO RUIZ – KAISA MIETTINEN: GLIDE – General Formulation for Interactive Multiobjective Optimization. 2007. ISBN 978-952-488-154-8.
- W:433. SEPPO KINKKI: Minority Protection and Information Content of Dividends in Finland. 2007. ISBN 978-952-488-170-8.
- W:434. TAPIO LAAKSO: Characteristics of the Process Supersede Characteristics of the Debtor Explaining Failure to Recover by Legal Reorganization Proceedings. 2007. ISBN 978-952-488-171-5.
- W:435. MINNA HALME: Something Good for Everyone? Investigation of Three Corporate Responsibility Approaches. 2007. ISBN 978-952-488-189.
- W:436. ARTO LAHTI: Globalization, International Trade, Entrepreneurship and Dynamic Theory of Economics. The Nordic Resource Based View. Part One. 2007. ISBN 978-952-488-191-3.
- W:437. ARTO LAHTI: Globalization, International Trade, Entrepreneurship and Dynamic Theory of Economics. The Nordic Resource Based View. Part Two. 2007. ISBN 978-952-488-192-0.
- W:438. JANI KILPI: Valuation of Rotable Spare Parts. 2007. ISBN 978-952-488-197-5.
- W:439. PETRI ESKELINEN – KAISA MIETTINEN – KATHRIN KLAMROTH – JUSSI HAKANEN: Interactive Learning-oriented Decision Support Tool for Nonlinear Multiobjective Optimization: Pareto Navigator. 2007. ISBN 978-952-488-200-2.
- W:440. KALYANMOY DEB – KAISA MIETTINEN – SHAMIK CHAUDHURI: Estimating Nadir Objective Vector: Hybrid of Evolutionary and Local Search. 2008. ISBN 978-952-488-209-5.
- W:441. ARTO LAHTI: Globalisaatio haastaa pohjoismaisen palkkatalousmallin. Onko löydettävissä uusia aktiivisia toimintamalleja, joissa Suomi olisi edelleen globalisaation voittaja? 2008. ISBN 978-952-488-216-3.
- W:442. ARTO LAHTI: Semanttinen Web – tulevaisuuden internet. Yrittäjien uudet liiketoimintamahdollisuudet. 2008. ISBN 978-952-488-217-0.
- W:443. ARTO LAHTI: Ohjelmistoteollisuuden globaali kasvustrategia ja immateriaalioikeudet. 2008. ISBN 978-952-488-218-7.
- W:444. ARTO LAHTI: Yrittäjän oikeusvarmuus globalisaation ja byrokratisoitumisen pyörteissä. Onko löydettävissä uusia ja aktiivisia toimintamalleja yrittäjien syrjäytymisen estämiseksi? 2008. ISBN 978-952-488-219-4.

- W:445. PETRI ESKELINEN: Objective trade-off rate information in interactive multiobjective optimization methods – A survey of theory and applications. 2008. ISBN 978-952-488-220-0.
- W:446. DEREK C. JONES – PANU KALMI: Trust, inequality and the size of co-operative sector – Cross-country evidence. 2008. ISBN 978-951-488-221-7.
- W:447. KRISTIINA KORHONEN – RIITTA KOSONEN – TIINAMARI SIVONEN – PASI SAUKKONEN: Pohjoiskarjalaisten pienten ja keskisuurten yritysten Venäjä-yhteistyöpotentiaali ja tukitarpeet. 2008. ISBN 978-952-488-228-6.
- W:448. TIMO JÄRVENSIVU – KRISTIAN MÖLLER: Metatheory of Network Management: A Contingency Perspective. 2008. ISBN 978-952-488-231-6.
- W:449. PEKKA KORHONEN: Setting “condition of order preservation” requirements for the priority vector estimate in AHP is not justified. 2008. ISBN 978-952-488-242-2.
- W:450. LASSE NIEMI – HANNU OJALA – TOMI SEPPÄLÄ: Misvaluation of takeover targets and auditor quality. 2008. ISBN 978-952-488-255-2.
- W:451. JAN-ERIK ANTIPIN – JANI LUOTO: Forecasting performance of the small-scale hybrid New Keynesian model. 2008. ISBN 978-952-488-261-3.
- W:452. MARKO MERISAVO: The Interaction between Digital Marketing Communication and Customer Loyalty. 2008. ISBN 978-952-488-266-8.
- W:453. PETRI ESKELINEN – KAISA MIETTINEN: Trade-off Analysis Tool with Applicability Study for Interactive Nonlinear Multiobjective Optimization. 2008. ISBN 978-952-488-269-9.
- W:454. SEPPO IKÄHEIMO – VESA PUTTONEN – TUOMAS RATILAINEN: Antitakeover provisions and performance – Evidence from the Nordic countries. 2008. ISBN 978-952-488-275-0.
- W:455. JAN-ERIK ANTIPIN: Dynamics of inflation responses to monetary policy in the EMU area. 2008. ISBN 978-952-488-276-7.
- W:456. KIRSI KOMMONEN: Narratives on Chinese colour culture in business contexts. The Yin Yang Wu Xing of Chinese values. 2008. ISBN 978-952-488-279-8.
- W:457. MARKKU ANTTONEN – MIKA KUISMA – MINNA HALME – PETRUS KAUTTO: Materiaalitehokkuuden palveluista ympäristömyötäistä liiketoimintaa (MASCO2). 2008. ISBN 978-952-488-279-8.

Z-SARJA: HELSINKI SCHOOL OF ECONOMICS.

CENTRE FOR INTERNATIONAL BUSINESS RESEARCH. CIBR WORKING PAPERS. ISSN 1235-3931.

- Z:11. MIKA GABRIELSSON – PETER GABRIELSSON – ZUHAIR AL-OBAIDI – MARKKU SALIMÄKI – ANNA SALONEN: Globalization Impact on Firms and their Regeneration Strategies in High-tech and Knowledge Intensive Fields. 2006.
ISBN-10: 952-488-021-0, ISBN-13: 978-952-488-021-3.

- Z:12. T.J. VAPOLA – PÄIVI TOSSAVAINEN — MIKA GABRIELSSON: Battleship Strategy: Framework for Co-opetition between MNCS and Born Globals in the High-tech Field. ISBN-10: 952-488-022-9, ISBN-13: 978-952-488-022-0.
- Z:13. V. H. MANEK KIRPALANI – MIKA GABRIELSSON: Further Conceptualization Regarding Born Globals. 2006. ISBN-10: 952-488-023-7, ISBN-13: 978-952-488-023-7.
- Z:14. MIKA GABRIELSSON – V. H. MANEK KIRPALANI: Globalization: What is New; Effective Global Strategies. 2006. ISBN-10: 952-488-059-8, ISBN-13: 978-952-488-059-6.
- Z:15. TOMMI PELKONEN – MIKA GABRIELSSON: Market Expansion and Business Operation Mode Strategies of Born Internationals in the Digital Media Field. 2006. ISBN-10: 952-488-058-X, ISBN-13: 978-952-488-058-9.
- Z:16. PETER GABRIELSSON – MIKA GABRIELSSON: Marketing Strategies for Global Expansion in the ICT Field. 2007. ISBN 978-952-488-105-0.
- Z:17. MIKA GABRIELSSON – JARMO ERONEN – JORMA PIETALA: Internationalization and Globalization as a Spatial Process. 2007. ISBN 978-952-488-136-4.

Kaikkia Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisusarjassa ilmestyneitä julkaisuja voi tilata osoitteella:

KY-Palvelu Oy

Kirjakauppa

Runeberginkatu 14-16

00100 Helsinki

Puh. (09) 4313 8310, fax (09) 495 617

Sähköposti: kykirja@ky.hse.fi

Helsingin kauppakorkeakoulu

Julkaisutoimittaja

PL 1210

00101 Helsinki

Puh. (09) 4313 8579, fax (09) 4313 8305

Sähköposti: julkaisu@hse.fi

All the publications can be ordered from

Helsinki School of Economics

Publications officer

P.O.Box 1210

FIN-00101 Helsinki

Phone +358-9-4313 8579, fax +358-9-4313 8305

E-mail: julkaisu@hse.fi